



**Lokalny Program Rewitalizacji
Gminy Ustrzyki Dolne
na lata 2017-2023**

Kraków 2017

Opracowanie:



Future Green Innovations S.A.

ul. Podole 60
30-394 Kraków

Telefon: +48 12 632 41 29

Fax: +48 12 418 26 30

E-mail: office@greenfuture-projekt.pl

Spis treści:

Wstęp.....	5
Terminologia	5
Zestawienie głównych regulacji oraz dokumentów wykorzystanych przy opracowaniu Lokalnego Programu Rewitalizacji	6
Diagnoza negatywnych zjawisk i czynników kryzysowych na terenie gminy Ustrzyki dolne .	7
Sfera przestrzenno-funkcjonalna.....	7
Położenie administracyjne Gminy Ustrzyki Dolne	7
Metoda delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	10
Delimitacja obszaru zdegradowanego.....	10
Delimitacja obszaru rewitalizacji	14
Sfera społeczna.....	16
Ludność i demografia.....	16
Rynek pracy.....	29
Pomoc społeczna	43
Edukacja i wychowanie przedszkolne.....	54
Aktywność społeczna mieszkańców Gminy	59
Sfera gospodarcza	64
Poziom przedsiębiorczości	64
Sfera techniczna	68
Obszary zabudowane i struktura zabudowy	68
Infrastruktura drogowa i kolejowa	68
Infrastruktura wodno-kanalizacyjna.....	70
Sfera techniczna w mieście Ustrzyki Dolne.....	71
Obszary zabudowane i struktura zabudowy.....	73
Obszary koncentracji negatywnych zjawisk w sferze technicznej.....	79
Sfera przestrzenno-funkcjonalna.....	80
Położenie i struktura użytkowania gruntów w Gminie Ustrzyki Dolne.....	80
Sfera przestrzenno- funkcjonalna miasta Ustrzyki Dolne.....	81
Obszary koncentracji negatywnych zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej	88
Sfera środowiskowa	89
Środowisko przyrodnicze	89
Ochrona przyrody.....	95

Sfera środowiskowa miasta Ustrzyki Dolne	99
Podsumowanie analizy wyłaniającej obszar zdegradowany	103
Obszar rewitalizacji.....	107
Identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych – wnioski z przeprowadzonej ankietyzacji	107
Wyznaczony obszar rewitalizacji Gminy Ustrzyki Dolne	123
Wizja stanu po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	125
Cele rewitalizacji.....	127
Projekty rewitalizacyjne.....	129
Podstawowe i uzupełniające projekty rewitalizacyjne.....	129
System zarządzania realizacją Programu	166
Struktura zarządzania Programem	166
Koszty zarządzania wraz z ramowym harmonogramem realizacji Programu Rewitalizacji .	168
System monitorowania i oceny Lokalnego Programu Rewitalizacji	170
Mechanizmy włączenia mieszkańców i innych interesariuszy w proces rewitalizacji – partycypacja społeczna.....	174
Mechanizmy służące zapewnieniu komplementarności Programu Rewitalizacji.....	177
Komplementarność przestrzenna	177
Komplementarność problemowa.....	178
Komplementarność proceduralno-instytucjonalna.....	179
Komplementarność źródeł finansowania	179

Wstęp

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Ustrzyki Dolne na lata 2017-2023 jest opracowanym i uchwalonym przez Radę Miejską w Ustrzykach Dolnych, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875), wieloletnim programem opisującym stopień degradacji terenu w pięciu płaszczyznach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Aktualny stan opisywany jest za pomocą miarodajnych i reprezentatywnych dla poszczególnych sfer wskaźników. Program stanowi narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji. Program Rewitalizacji ma na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego analizowanego obszaru zdegradowanego, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki oraz nadanie mu nowych funkcji lub przywrócenie starych. Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Ustrzyki Dolne na lata 2017-2023 stanowi kluczowy element gminnej polityki rewitalizacji w perspektywie do 2023 roku.

Terminologia

Lokalny Program Rewitalizacji (LPR): inicjowany, opracowany i uchwalony przez Radę Miejską w Ustrzykach, wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji (*Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 02.08.2016 r.*)

Obszar zdegradowany: obszar gminy na którym zidentyfikowano stan kryzysowy spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- gospodarczej – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub

- środowiskowej – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska lub,
- przestrzenno-funkcjonalnej – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych lub,
- technicznej – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska (*Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 02.08.2016 r.*)

Projekt rewitalizacyjny: projekt w rozumieniu art. 2 pkt 18 ustawy, zaplanowany w programie rewitalizacji i ukierunkowany na osiągnięcie jego celów albo logicznie powiązany z treścią i celami programu rewitalizacji, zgłoszony do objęcia albo objęty współfinansowaniem UE z jednego z funduszy strukturalnych albo Funduszu Spójności w ramach programu operacyjnego. Wynikanie projektu rewitalizacyjnego z programu rewitalizacji oznacza zatem albo wskazanie (wymienienie) go wprost w programie rewitalizacji albo określenie go w ogólnym (zbiorczym) opisie innych, uzupełniających rodzajów działań rewitalizacyjnych (*Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 02.08.2016 r.*)

Zestawienie głównych regulacji oraz dokumentów wykorzystanych przy opracowaniu Lokalnego Programu Rewitalizacji

1. Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 1777, ze zm.).
2. Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju z dnia 2 sierpnia 2016 roku.
3. Instrukcja przygotowania programów rewitalizacji w zakresie wsparcia w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020.

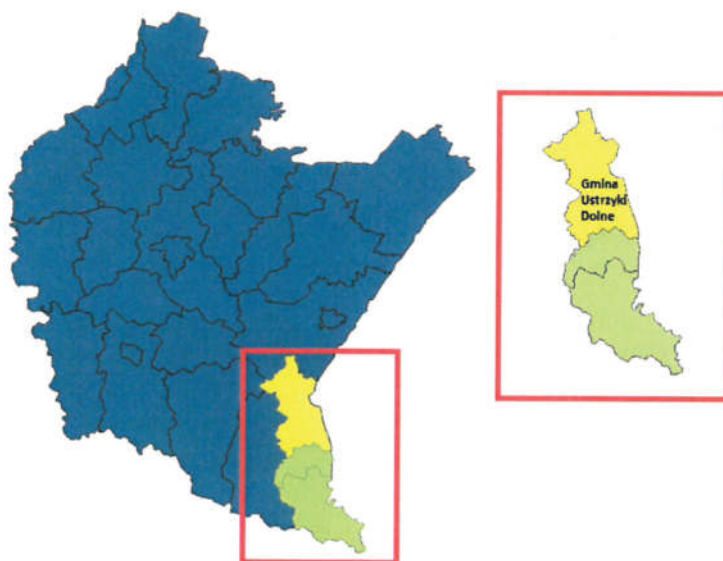
4. Strategia Rozwoju Gminy Ustrzyki Dolne na lata 2015-2025
5. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Ustrzyk Dolne.

Diagnoza negatywnych zjawisk i czynników kryzysowych na terenie gminy Ustrzyki dolne

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Położenie administracyjne Gminy Ustrzyki Dolne

Ustrzyki Dolne to gmina miejsko-wiejska położona w powiecie bieszczadzkim, znajdującym się w południowo – wschodniej części Polski w województwie podkarpackim () Odległość Gminy od stolicy województwa podkarpackiego – Rzeszowa wynosi ok. 100 km. Powierzchnia Gminy Ustrzyki Dolne wynosi 478,11km², co stanowi ok. 42% całości powierzchni powiatu. Większą część obszaru gminy, bo aż 462 km² , zajmują tereny wiejskie. Siedzibą Gminy, jak również i powiatu, jest miasto Ustrzyki Dolne.



Rysunek 1 Położenie Gminy Ustrzyki Dolne na tle województwa i powiatu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIS

Gmina Ustrzyki Dolne od południa graniczy z Gminą Czarna, od zachodu z gminami powiatu leskiego - Soliną i Olszanicą, od północy z gminami Bircza i Fredropol znajdującymi się w powiecie przemyskim, natomiast od zachodu granica Gminy Ustrzyki Dolne pokrywa

się z granicą Polski z Ukrainą. W skład Gminy wchodzi 28 sołectw: Ustrzyki Dolne miasto, Bandrów, Brzegi Dolne, Dźwiniacz Dolny, Hoszowczyk, Hoszów, Łodyna, Jałowe, Moczary, Jureczkowa, Krościenko, Liskowate, Łobozew Dolny, Łobozew Górny, Nowosielce Kozickie, Równia, Teleśnica, Ustjanowa Dolna, Ustjanowa Górna, Wojtkowa, Wojtkówka, Zadwórze, Trzcianiec, Stańkowa, Ropienka, Srednica - Wola Romanowa, Brelików – Leszczowate, Zawadka (Tabela 1)

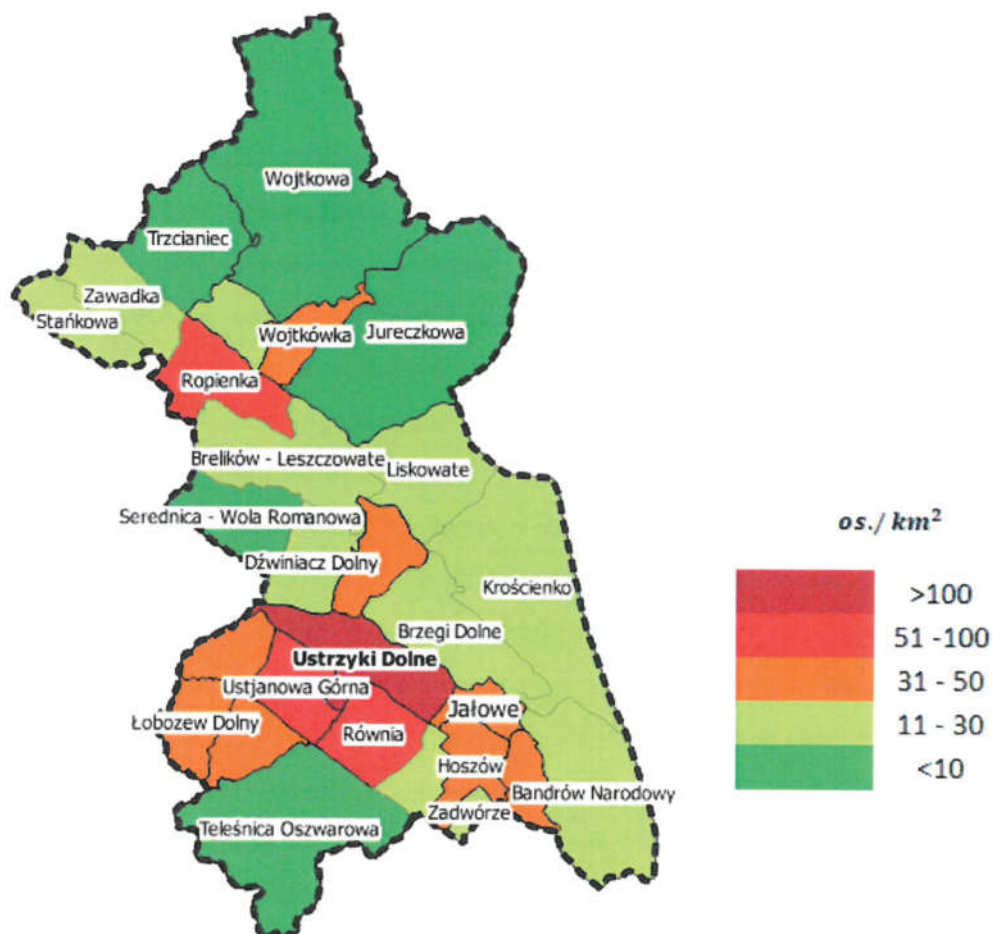
Tabela 1 Liczba ludności, powierzchnia oraz gęstość zaludnienia w poszczególnych sołectwach Gminy Ustrzyki Dolne na 2014 rok

L.p.	Sołectwo	Liczba ludności na 2014 rok	Powierzchnia [km ²]	Gęstość zaludnienia [os/km ²]
1	Ustrzyki Dolne (m)	9642	16,75	576
2	Bandrów	459	27,5	17
3	Brzegi Dolne	400	19,82	20
4	Dźwiniacz Dolny	237	11,07	21
5	Hoszowczyk	149	6,22	24
6	Hoszów	299	8,52	35
7	Łodyna	300	9,51	32
8	Jałowe	197	4,97	40
9	Moczary	300	6,02	50
10	Jureczkowa	201	50,24	4
11	Krościenko	596	40,15	15
12	Liskowate	213	19	11
13	Łobozew Dolny	287	8,74	33
14	Łobozew Górny	289	8,63	33
15	Nowosielce Kozickie	151	7,2	21
16	Równia	640	11,84	54
17	Teleśnica	253	38,38	7
18	Ustjanowa Dolna	275	7,62	36
19	Ustjanowa Górna	823	10,28	80
20	Wojtkowa	319	63,49	5
21	Wojtkówka	227	7,32	31
22	Zadwórze	67	2,2	30
23	Trzcianiec	169	19,94	8
24	Stańkowa	242	9,33	26
25	Ropienka	728	14,07	52
26	Srednica– Wola Romanowa	83	13,35	6

27	Brelików – Leszczowate	303	23,31	13
28	Zawadka	183	12,64	14
Ogółem		18032	478,11	38

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Największą powierzchnię Gminy zajmuje sołectwo Wojtkowa (63,49km²), średnia gęstość zaludnienia w całej Gminie, na 2014 rok, to 38 os./km². Jest to wartość znacznie większa niż średnia dla powiatu (19 os./km²) oraz ponad trzykrotnie mniejsza niż średnia dla województwa podkarpackiego, wynosząca 119 os./km². Największą gęstością zaludnienia charakteryzuje się miasto Ustrzyki Dolne (576 os./km²) oraz sołectwa: Ustjanowa Górna (80 os./km²) Równia (54 os./km²), Ropienka (52 os./km²) oraz Moczary (50 os./km²). Najmniejsza gęstość zaludnienia występuje w sołectwach: Jureczkowa (4os./km²), Wojtkowa (5 os./km²), Serednica – Wola Romanowa (6 os./km²), Teleśnica (7 os./km²) (Rysunek 3).



Rysunek 3 Gęstość zaludnienia w Gminie Ustrzyki Dolne

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Metoda delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Delimitacja obszaru zdegradowanego

Zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz нефункционowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Występowanie zjawisk kryzysowych w sferze społecznej jest zatem warunkiem, by dany obszar mógł zostać uznany za obszar zdegradowany. Diagnoza rozmieszczenia negatywnych zjawisk została wykonana dla całej gminy, z wykorzystaniem obiektywnych, weryfikowalnych wskaźników. Za obszary koncentracji negatywnych zjawisk w każdej ze sfer uznano te, dla których przyjęte wskaźniki są gorsze niż średnia dla gminy.

Mając powyższe na uwadze, diagnozę służącą delimitacji (wyznaczeniu granic) obszaru zdegradowanego podzielono na dwa etapy:

- wyznaczenie obszaru występowania niekorzystnych zjawisk społecznych,
- diagnozę wyznaczonego obszaru koncentracji negatywnych zjawisk w pozostałych wymienionych sferach problemowych – na tle sytuacji w całej Gminie.

Analizy rozmieszczenia zjawisk kryzysowych w sferze społecznej przeprowadzono w rozkładzie przestrzennym odniesionym do podziału Gminy na jednostki pomocnicze (urbanistyczne) – sołectwa i miasto Ustrzyki Dolne. Wszystkie jednostki pomocnicze zostały wydzielone z uwzględnieniem występującym na danym obszarze: specyficznym charakterem zabudowy, a także położeniem topograficzno-przestrzennym i pełnionymi funkcjami w Gminie.

Pojęcie jednostki urbanistycznej zostało zdefiniowane przez Instytut Rozwoju Miast w publikacji „System monitorowania rewitalizacji” z 2010, autorstwa W. Jarczewskiego oraz J. Jeżaka. Zgodnie z tą definicją „jednostki urbanistyczne to obszary stosunkowo nieduże, możliwie jednorodne pod względem funkcjonalnym oraz względnie homogeniczne pod względem morfologicznym i społecznym. Ich zaletą jest to, że stanowią naturalne jednostki dla zbierania i przedstawiania wielu informacji, a także podejmowania działań rewitalizacyjnych”. Dla celów niniejszego opracowania łącznie wyznaczono 28 jednostek pomocniczych.

Granice poszczególnych jednostek pomocniczych przedstawiono na poniższej rycinie.



Rycina 1. Jednostki pomocnicze wydzielone w Gminie Ustrzyki Dolne
 Źródło: opracowanie własne

W celu identyfikacji obszarów zdegradowanych w Gminie Ustrzyki Dolne przeprowadzono diagnozę w sferach: społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej.

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji określono zestawienie kryteriów – wskaźników wpisujących się w zakres diagnozowania oraz delimitacji sprecyzowany w Instrukcji dotyczącej przygotowania projektów rewitalizacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020 oraz preferencji dla projektów mających na celu przywrócenie ładu

przestrzennego. Do obszaru każdej jednostki pomocniczej Gminy (sołectwa) przypisano określone dane wskaźnikowe i odniesiono je do średniej wyznaczonej dla całej Gminy Ustrzyki Dolne.

Tabela 2. Zestawienie wskaźników wykorzystanych w diagnozie obszaru zdegradowanego Gminy Ustrzyki Dolne

Sfera	Nazwa wskaźnika	Źródło danych
Społeczna	Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania	Urząd Miejski w Ustrzykach Dolnych
	Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym	Urząd Miejski w Ustrzykach Dolnych
	Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Urząd Miejski w Ustrzykach Dolnych
	Liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem	Urząd Miejski w Ustrzykach Dolnych
	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania	Urząd Miejski w Ustrzykach Dolnych
	Liczba bezrobotnych kobiet na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Urząd Miejski w Ustrzykach Dolnych
	Liczba osób bezrobotnych do 25 roku życia na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Urząd Miejski w Ustrzykach Dolnych
	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania	Urząd Miejski w Ustrzykach Dolnych
	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności na 100 osób wg miejsca zamieszkania	Urząd Miejski w Ustrzykach Dolnych
	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w wieku produkcyjnym na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania	Urząd Miejski w Ustrzykach Dolnych
	Wyniki egzaminów 6-klasisty	OKE Kraków
	Frekwencja w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego: rady gminy na terenie województwa podkarpackiego	PKW
	Frekwencja w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego: sejmiki województw na terenie województwa podkarpackiego	PKW

Gospodarcza	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania - obszar miejski	Urząd Miejski w Ustrzykach Dolnych
Techniczna	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	Urząd Miejski w Ustrzykach Dolnych
	Liczba zabytków na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Ustrzykach Dolnych
Przestrzenna-funkcjonalna	Gęstość zaludnienia	Urząd Miejski w Ustrzykach Dolnych
	Liczba budynków mieszkalnych na 100 mieszkańców	Urząd Miejski w Ustrzykach Dolnych
Środowiskowa	Powierzchnia lasów w Gminie Ustrzyki Dolne w % powierzchni ogółem	Urząd Miejski w Ustrzykach Dolnych

Źródło: opracowanie własne

Delimitacja obszaru rewitalizacji

Zgodnie z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* obszar rewitalizacji stanowi część lub całość obszaru zdegradowanego cechującą się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym nieposiadające wspólnych granic.

Obszar rewitalizacji musi zatem mieścić się w granicach obszaru zdegradowanego, nie musi jednak obejmować go w całości. Zalecana jest koncentracja działań rewitalizacyjnych na mniejszych obszarach. Wytyczne wprowadzają ponadto ograniczenia w wielkości obszaru rewitalizacji. Nie może on obejmować więcej niż 20% powierzchni gminy, a w jego granicach nie może mieszkać więcej niż 30% mieszkańców gminy.

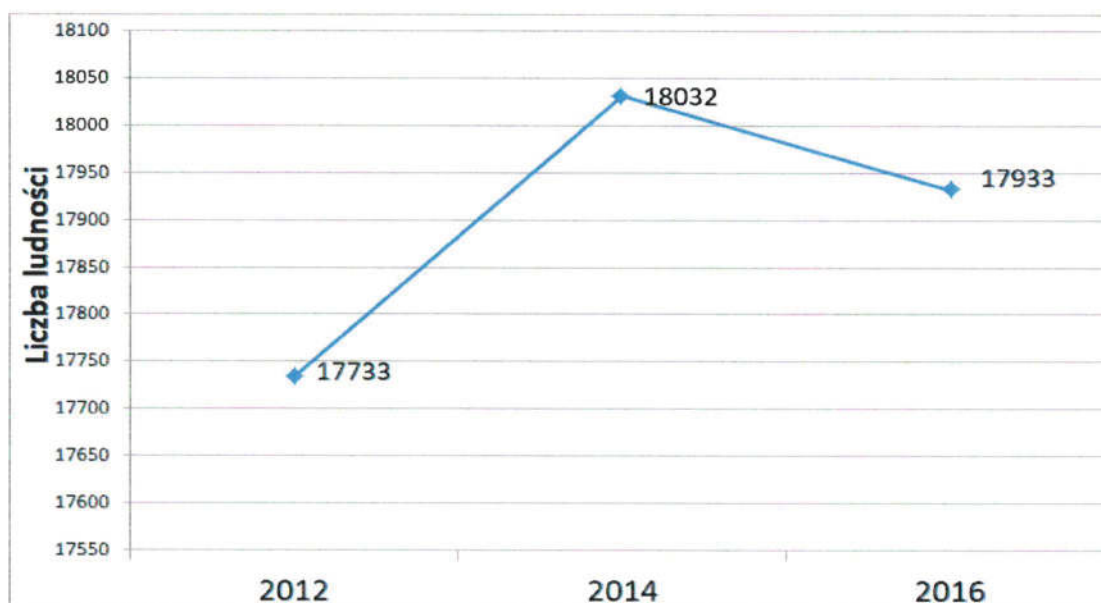
W nawiązaniu do powyższych uwarunkowań obszar rewitalizacji został wyznaczony na podstawie skali potrzeb rewitalizacyjnych oraz rangi obszaru i jego znaczenia dla rozwoju Gminy. Kierowano się także koniecznością zachowania ciągłości działań rewitalizacyjnych z

lat poprzednich. Wyznaczając granicę obszaru rewitalizacji, przyjęto zasadę, że powinny być do niego włączane całe jednostki pomocnicze – które zostały wcześniej włączone w granice obszaru zdegradowanego.

Sfera społeczna

Ludność i demografia

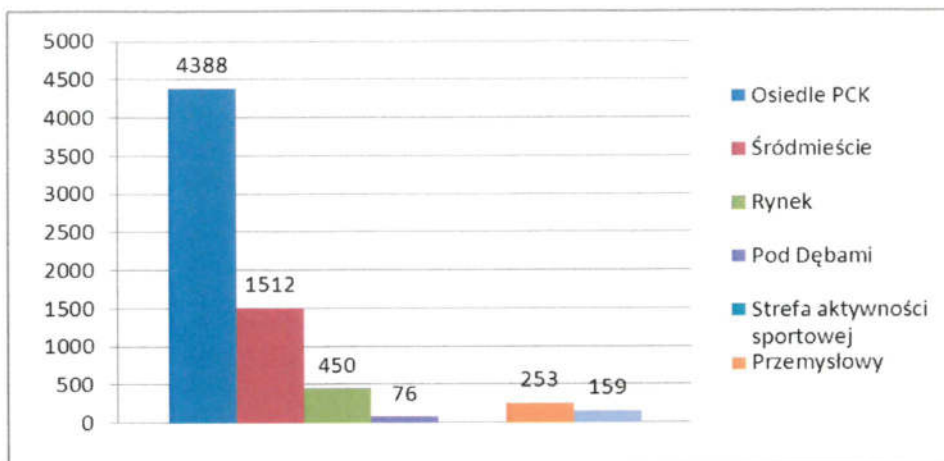
Według danych BDL GUS Gminę Ustrzyki Dolne na dzień 31.12.2012 r. zamieszkiwało 17 733 osób, co stanowiło aż 81,39% ludności powiatu bieszczadzkiego. Znaczący wzrost liczby ludności (o prawie 300 osób w stosunku do roku 2012) nastąpił w 2014 roku, gdzie na dzień 31.12.2014 liczba osób zamieszkujących Gminę wynosiła 18032 ()



Rysunek 4 Liczba ludności w Gminie Ustrzyki Dolne w latach 2012-2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Miasto Ustrzyki Dolne na dzień 31.12.2014 zamieszkiwane było przez 8866 mieszkańców, co czyniło je najbardziej zaludnioną częścią Gminy, a przez to najbardziej istotną z punktu widzenia jej rozwoju. Ustrzyki Dolne są siedzibą władz i kluczowych instytucji gminnych oraz miejscem lokalizacji najważniejszych usług publicznych. Liczba osób zamieszkujących miasto Ustrzyki Dolne na 2014 r. stanowiła ponad połowę (53,17%) ogółu mieszkańców całej Gminy. Najbardziej zaludnionym obszarem miasta było osiedle PCK, gdzie na 2014 rok mieszkało 4388 osób (Rysunek 5) .



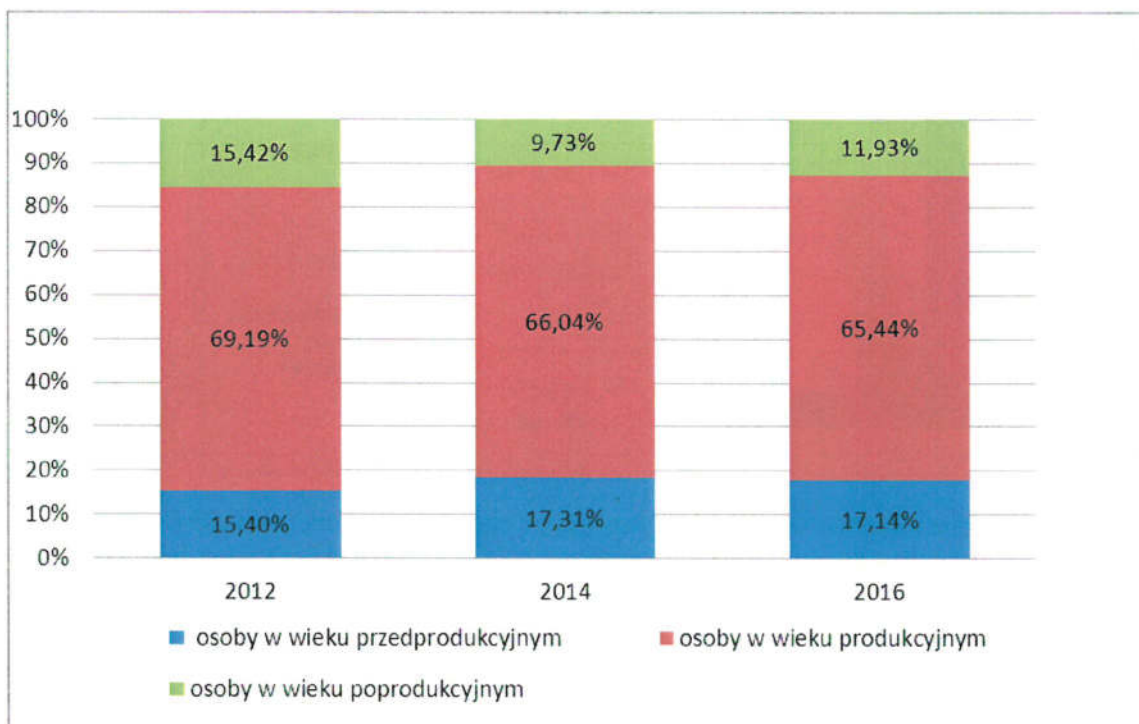
Rysunek 5 Liczba mieszkańców w poszczególnych obszarach miasta Ustrzyki Dolne
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta w Ustrzykach Dolnych

Według danych BDL GUS w 2014 r. najliczniejszą grupę w Gminie tworzyły osoby w wieku produkcyjnym stanowiące 66,04% ogółu mieszkańców. Osoby w wieku przedprodukcyjnym to 17,31%, w tym dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat) – 4,10%. Pozostałe 9,73% to osoby w wieku poprodukcyjnym. Bardzo pozytywnym zjawiskiem dla Gminy jest fakt, iż ilość osób w wieku przedprodukcyjnym jest większa niż ilość osób w wieku poprodukcyjnym (Tabela 5)

Tabela 3 Zmiany liczby ludności Gminy Ustrzyki Dolne w latach 2012, 2014 i 2016

	2012	2014	2016
Ludność ogółem, w tym	17733	19180	18907
w wieku przedprodukcyjnym	2730	3321	3240
w wieku produkcyjnym	12269	12667	12373
w wieku poprodukcyjnym	2734	1866	2255

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS



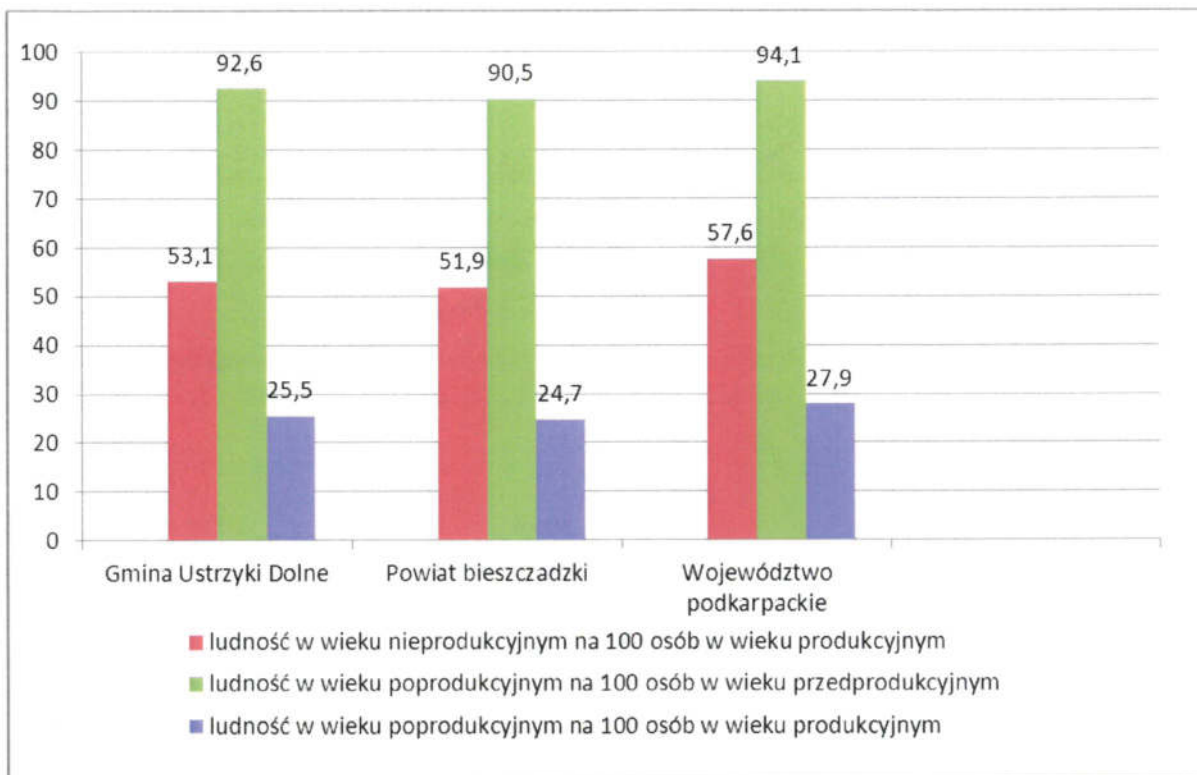
Rysunek 6 Zmiana struktury mieszkańców Gminy w latach 2012,2014 i 2016 w podziale na ekonomiczne grupy wieku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Na przestrzeni lat odnotowano stopniowy spadek liczby osób w wieku produkcyjnym z około 69% w 2012 roku do 65% w 2016. Liczba dzieci i młodzieży w wieku przedprodukcyjnym w 2014 roku wynosiła 17,31% ogółu mieszkańców Gminy, czyli wzrosła o niecałe 2% w stosunku do roku 2012. W 2016 r. nastąpił jej niewielki spadek o 0,17%. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w 2014 r. wynosiła 9,73% czyli była mniejsza w porównaniu do lat 2012 oraz 2016 (**Rysunek 6**).

Na terenie Gminy Ustrzyki Dolne następuje sukcesywny wzrost obciążenia demograficznego czyli wzrostu liczby osób starszych przypadających na osoby pracujące (**Rysunek 7**). Wynika to z postępującego procesu starzenia się społeczeństwa, które jest zauważalne również na terenie całego kraju.

Największe przyrosty odnotowano dla wskaźnika ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym, gdzie średni przyrost co 2 lata wynosi około 12 osób.

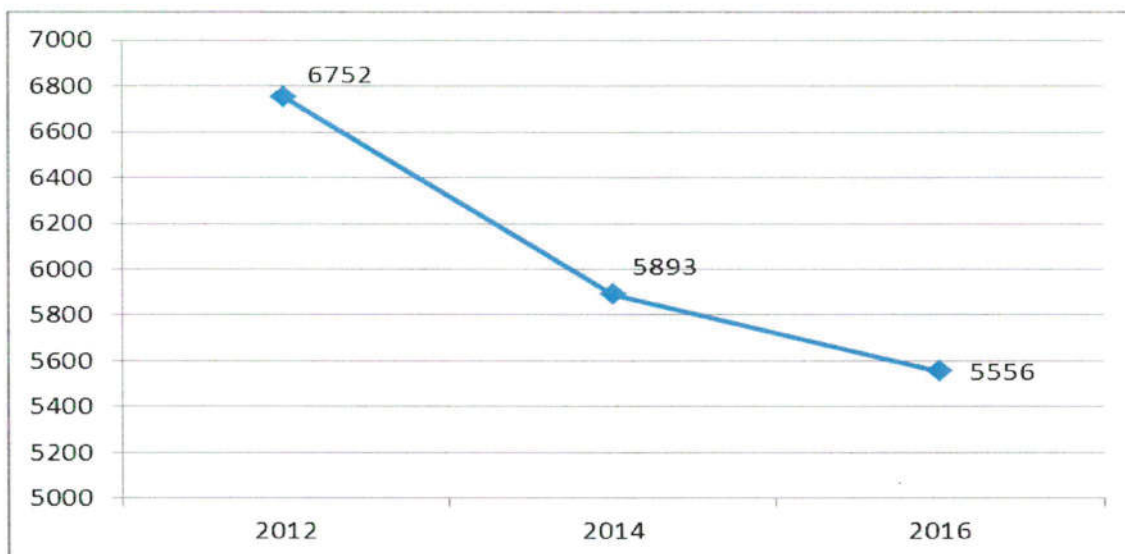


Rysunek 7 Wskaźniki obciążenia demograficznego dla Gminy Ustrzyki Dolne, powiatu bieszczadzkiego oraz województwa podkarpackiego w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Analizując wskaźniki obciążenia demograficznego, tj. liczbę ludności w wieku poprodukcyjnym, czyli w wieku powyżej 60/65 roku życia, na 100 osób w wieku produkcyjnym, należy zwrócić uwagę na to, iż w Gminie Ustrzyki Dolne na koniec 2014 roku wskaźnik ten wynosił 25,5, czyli był większy o 0,8 punktu procentowego w stosunku do średniej dla powiatu i o 2,4 mniejszy od średniej dla województwa (Rysunek 7). Podobne, niewielkie różnice możemy zaobserwować również dla pozostałych wskaźników.

Według danych Urzędu Gminy w Ustrzykach Dolnych najliczniejszą grupę w mieście tworzyły osoby w wieku produkcyjnym stanowiące 73,93% ogółu mieszkańców. Osoby w wieku przedprodukcyjnym podobnie jak w przypadku Gminy stanowiły około 17%, z czego dzieci w wieku 3-6 lat – 4,57%. Osoby starsze w wieku poprodukcyjnym to niecałe 10% mieszkańców miasta. Podobnie jak w przypadku całej Gminy w mieście Ustrzyki Dolne pozytywnym zjawiskiem jest fakt, iż ilość osób w wieku przedprodukcyjnym jest większa niż ilość osób w wieku poprodukcyjnym.



Rysunek 8 Zmiana liczby osób w wieku produkcyjnym w mieście Ustrzyki Dolne
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Tabela 4 Zmiany liczby ludności Gminy Ustrzyki Dolne w latach 2012,2014 oraz 2016.

	2012	2014	2016
Ludność ogółem, w tym	9521	7971	7943
w wieku przedprodukcyjnym	1385	1366	1321
w wieku produkcyjnym	6752	5893	5556
w wieku poprodukcyjnym	1384	776	1010

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Na przestrzeni lat 2012-2016, podobnie jak na terenie całej Gminy, liczba osób w wieku produkcyjnym zmniejszyła się o 337 mieszkańców. O zmianie liczby ludności decyduje dynamika procesów demograficznych – przyrostu naturalnego i salda migracji. Duża część młodych mieszkańców przeprowadza się do większych, bardziej atrakcyjnych miast oferujących lepsze możliwości rozwoju zawodowego i ofertę spędzania wolnego czasu.

Tabela 5 Wskaźniki obciążenia demograficznego dla miasta Ustrzyki Dolne w latach 2012,2014 oraz 2016

	2012	2014	2016
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	41,0	36,3	42,0

ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	99,9	56,8	76,5
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	20,5	13,2	18,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Powyższe wskaźniki obciążenia demograficznego pokazują, że podobnie jak w przypadku całej Gminy możemy zaobserwować wzrost liczby osób starszych przypadających na osoby pracujące. Mamy tutaj do czynienia z bardzo powszechnym zjawiskiem starzenia się społeczeństwa.

Depopulacja Gminy Ustrzyki Dolne prowadzić może do licznych negatywnych skutków takich jak degradacja społeczna i przestrzenna czy wyludnienie. Obserwowane zmiany demograficzne będą miały znaczący wpływ na gospodarczy rozwój Gminy. Zmiany demograficzne mogą przyczynić się również do pogłębiania problemów ekonomiczno-społecznych Gminy.

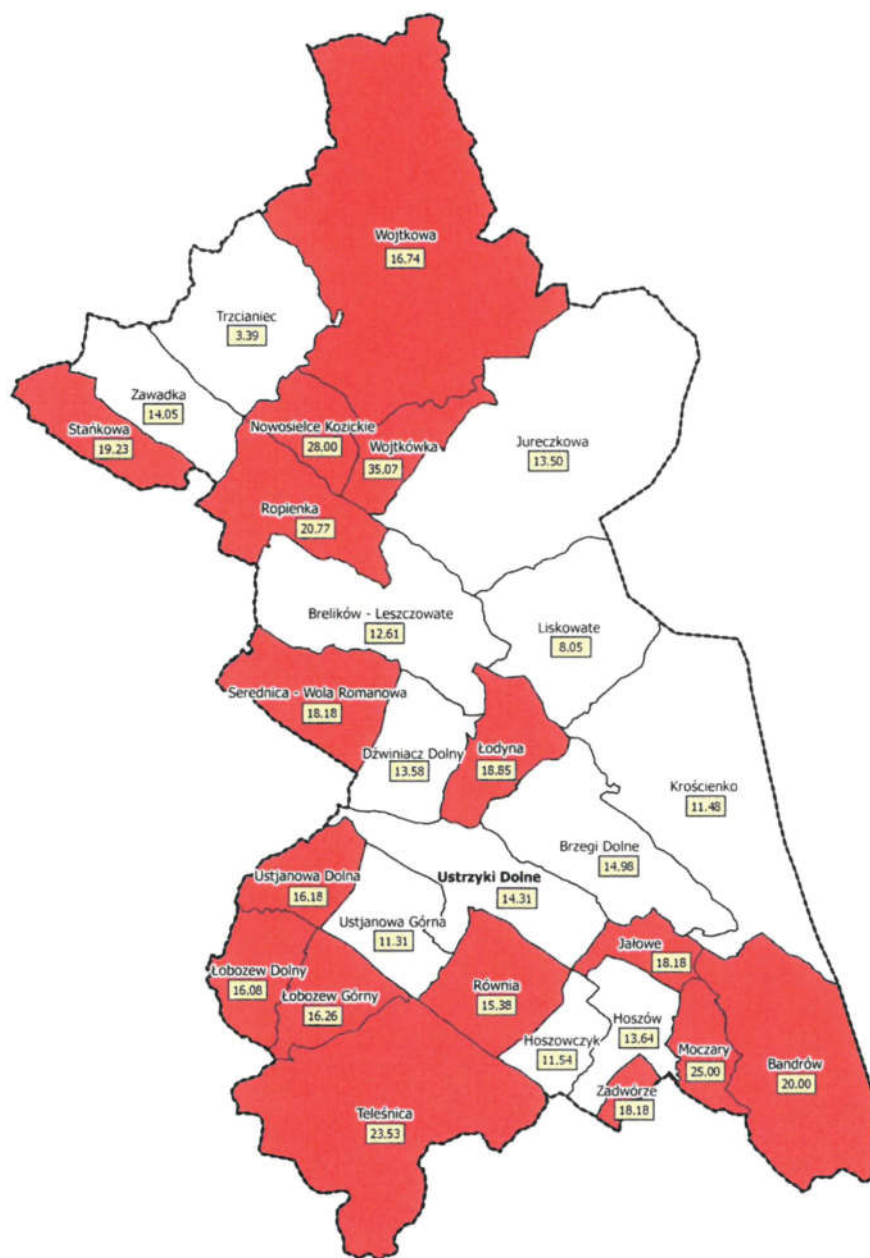
Gmina Ustrzyki Dolne w nadchodzących latach stanie przed problemem wzrostu liczby seniorów wśród mieszkańców. Starzenie się społeczności w Gminie trwale obniży jej potencjał rozwojowy. Dużym wyzwaniem dla władz lokalnych będzie dostosowanie oferty usług publicznych dla ludzi w podeszłym wieku.

Sytuacja demograficzna Gminy Ustrzyki Dolne została zdiagnozowana w wymiarze wskaźnika – ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania. Wskaźnik ten dla wyżej wskazanych grup osób w wieku poprodukcyjnym odzwierciedla różną sytuację w poszczególnych jednostkach pomocniczych Gminy Ustrzyki Dolne.

Lp.	Jednostka badawcza	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	Ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania
1	Bandrów	285	57	20,00
2	Brzegi Dolne	287	43	14,98
3	Dźwiniacz Dolny	162	22	13,58
4	Hoszowczyk	104	12	11,54
5	Hoszów	198	27	13,64
6	Łodyna	191	36	18,85
7	Jałowe	132	24	18,18
8	Moczary	200	50	25,00
9	Jureczkowa	200	27	13,50
10	Krościenko	418	48	11,48
11	Liskowate	149	12	8,05
12	Łobozew Dolny	199	32	16,08
13	Łobozew Górny	203	33	16,26
14	Nowosielce Kozickie	100	28	28,00
15	Równia	442	68	15,38
16	Teleśnica	153	36	23,53
17	Ustjanowa Dolna	173	28	16,18
18	Ustjanowa Górna	557	63	11,31
19	Wojtkowa	227	38	16,74
20	Wojtkówka	134	47	35,07
21	Zadwórze	44	8	18,18
22	Trzcianiec	118	4	3,39
23	Stańkowa	156	30	19,23
24	Ropienka	496	103	20,77
25	Serednica - Wola Romanowa	55	10	18,18
26	Brelików - Leszczowate	222	28	12,61
27	Zawadka	121	17	14,05
28	miasto Ustrzyki Dolne	6360	910	14,31
	Gmina Ustrzyki Dolne	12086	1841	15,23

W Gminie Ustrzyki Dolne najwyższą wartość analizowanego wskaźnika charakteryzuje się jednostka Wojtkówka (35,07), wartość ta najbardziej odbiega od wartości liczonej dla całej Gminy (15,23). Negatywnie wyróżniają się również jednostki pomocnicze (sołectwa) m.in.: Nowosielce Kozickie (28,00), Moczary (25,00), Teleśnica (23,53) i Ropienka (20,77). Tym samym wartości te świadczą o postępującym procesie starzenia się lokalnej społeczności. Korzystna z punktu widzenia demograficznego sytuacja pod względem wartości wskaźnika występuje w dwunastu jednostkach pomocniczych m.in. Trzcianiec

(3,39), Liskowate (8,05), Ustjanowa Górna (11,31) i Hoszowczyk (11,54). Przestrzenne rozmieszczenie wartości wskaźnika – ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca dla poszczególnych jednostek pomocniczych zaprezentowano na poniższej rycinie.



Rycina 2. Wartość wskaźnika ludność w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ludności w wieku produkcyjnym wg faktycznego miejsca zamieszkania w układzie jednostek pomocniczych w 2014 r.

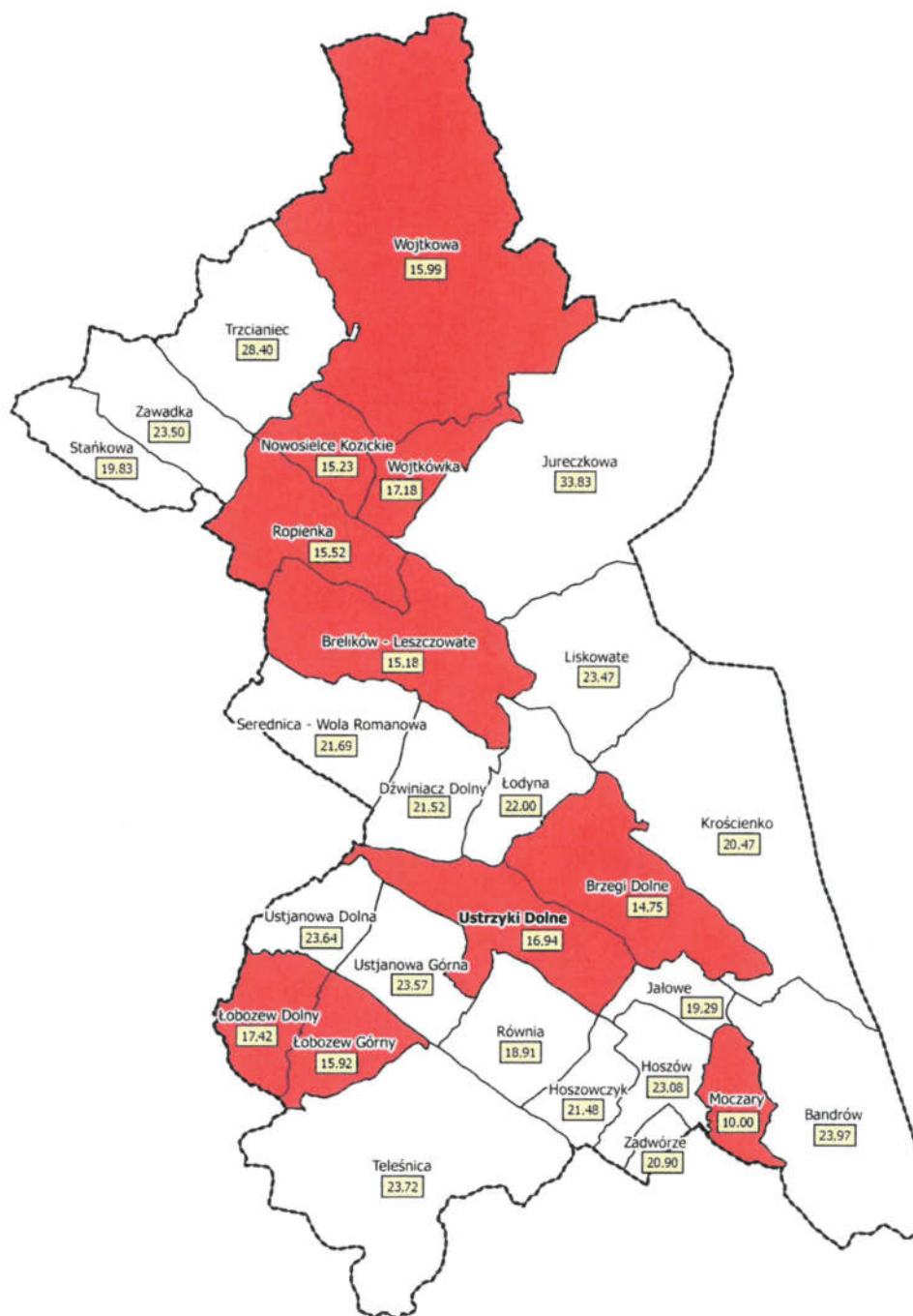
Źródło: Opracowanie własne

Ważnym wskaźnikiem ukazującym strukturę demograficzną w Gminie Ustrzyki Dolne jest również odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym.

Lp.	JEDNOSTKA BADAWCZA	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	Liczba zamieszkałych osób	Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym
1	Bandrów	110	459	23,97
2	Brzegi Dolne	59	400	14,75
3	Dźwiniacz Dolny	51	237	21,52
4	Hoszowczyk	32	149	21,48
5	Hoszów	69	299	23,08
6	Łodyna	66	300	22,00
7	Jałowe	38	197	19,29
8	Moczary	30	300	10,00
9	Jureczkowa	68	201	33,83
10	Krościenko	122	596	20,47
11	Liskowate	50	213	23,47
12	Łobozew Dolny	50	287	17,42
13	Łobozew Górny	46	289	15,92
14	Nowosielce Kozickie	23	151	15,23
15	Równia	121	640	18,91
16	Teleśnica	60	253	23,72
17	Ustjanowa Dolna	65	275	23,64
18	Ustjanowa Górna	194	823	23,57
19	Wojtkowa	51	319	15,99
20	Wojtkówka	39	227	17,18
21	Zadwórze	14	67	20,90
22	Trzcianiec	48	169	28,40
23	Stańkowa	48	242	19,83
24	Ropienka	113	728	15,52
25	Serednica - Wola Romanowa	18	83	21,69
26	Brelików - Leszczowate	46	303	15,18
27	Zawadka	43	183	23,50
28	Miasto Ustrzyki Dolne	1502	8866	16,94
	Gmina Ustrzyki Dolne	3176	17256	18,41

Najmniejszy odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym zamieszkuje sołectwo Moczary (10,00 os./100 osób). Mniej korzystnie niż wartość dla całej Gminy (18,41 os./100 osób) wyróżniają się również sołectwa Brzegi Dolne (14,75 os./100 osób), Brelików-Leszczowate (15,18 os./100 osób), Nowosielce Kozickie (15,23 os./100 osób), Ropienka (15,52 os./100 osób), Łobozew Górny (15,92 os./100 osób) oraz trzech innych jednostkach pomocniczych. Najkorzystniejsza sytuacja pod względem analizowanego wskaźnika

występuje w jednostce pomocniczej Jureczkowa, gdzie odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym jest najwyższy (33,83 os./100 osób). Przestrzenne rozmieszczenie wartości wskaźnika – odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym dla poszczególnych jednostek pomocniczych zaprezentowano na poniższej rycinie.



Rycina 3. Wartość wskaźnika odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym w układzie jednostek pomocniczych w 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne

Wpływ na zmianę liczby ludności miał znaczący spadek przyrostu naturalnego na 100 ludności, który w 2012 r. w Gminie Ustrzyki Dolne wynosił 0,39, natomiast w 2016 r. jedynie -0,17 (Tabela 6).

W Gminie Ustrzyki Dolne wskaźnik urodzeń na 100 ludności w 2014 r. wynosił 7,93 i był znacznie niższy niż w powiecie bieszczadzkim (8,03) i w województwie podkarpackim (9,37). Liczba zgonów w Gminie była wyższa w porównaniu z powiatem i województwem. W związku z tym przyrost naturalny na 1 00 ludności w Gminie w 2014 roku był ujemny i znacznie niższy od zaobserwowanego w województwie (Tabela 6)

Tabela 6 Liczba urodzonych i zmarłych osób oraz przyrost naturalny na 1000 osób ludności

	Urodzenia żywe na 100 ludności			Zgony na 100 ludności			Przyrost naturalny na 100 ludności		
	2012	2014	2016	2012	2014	2016	2012	2014	2016
Województwo podkarpackie	9,89	9,37	9,53	8,64	8,63	8,98	1,25	0,75	0,54
Powiat bieszczadzki	8,85	8,03	8,9	8,18	8,66	9,26	0,67	-0,63	-0,36
Gmina Ustrzyki Dolne	8,52	7,93	8,81	8,12	8,87	8,98	0,39	-0,94	-0,17

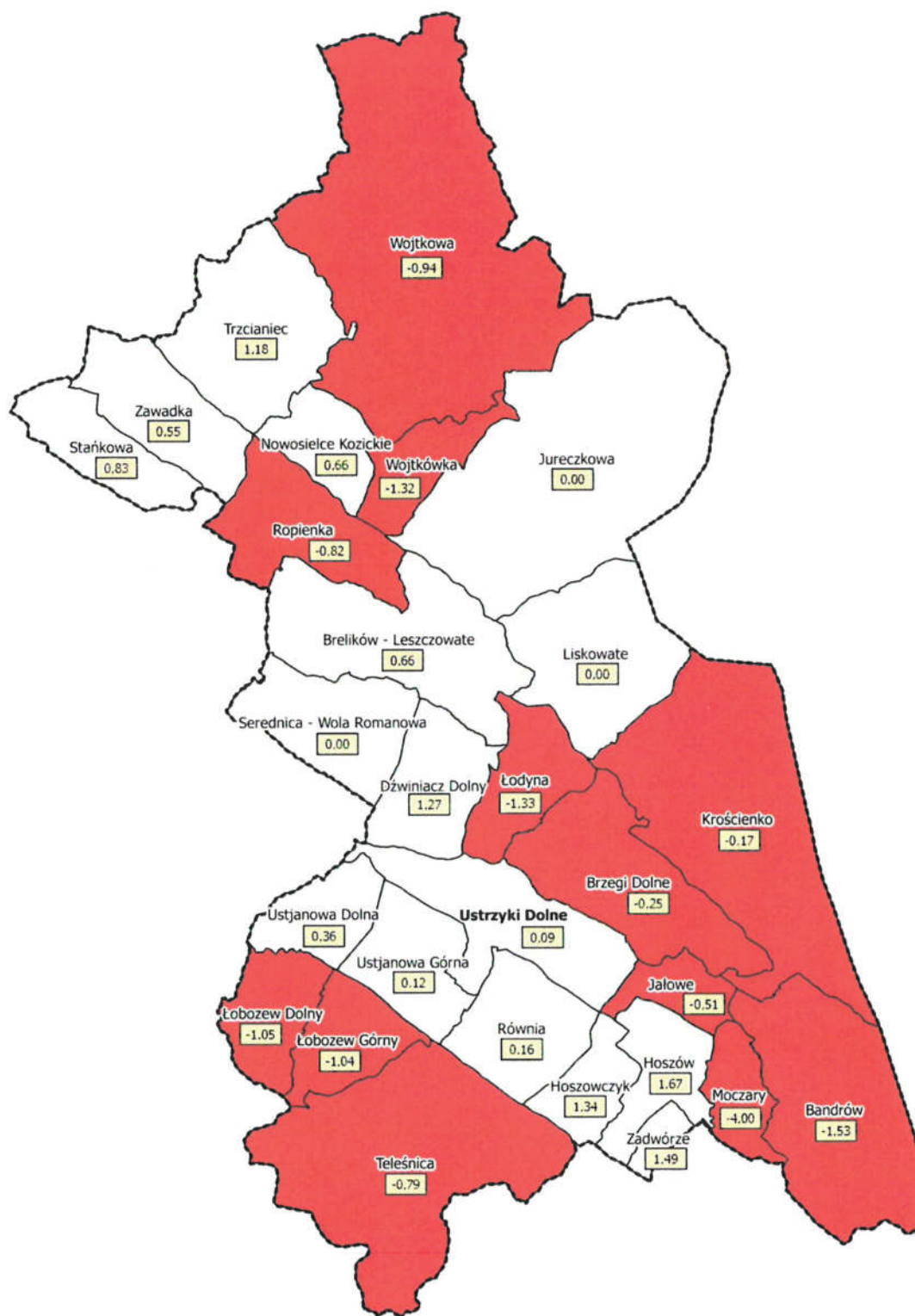
Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów, w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania, jest kluczowym wskaźnikiem potrzebnym do analizy uwarunkowań społecznych i demograficznych na terenie Gminy. Przyrost naturalny niższy niż średnia w Gminie (-0,09) występował w sołectwach: Bandrów (-1,53), Brzegi Dolne (-0,25), Łodyna (-1,33), Jałowe (-0,51), Krościenko (-0,17), Łobozew Dolny (-1,05), Łobozew Górny (-1,04), Teleśnica (-0,79), Wojtkowa (-0,94), Wojtkówka (-1,32) i Ropienka (-0,82). Najbardziej kryzysowa sytuacja występuje na terenie sołectwa Moczary, gdzie wskaźnik ten wynosił aż -4,0. Najwyższą wartość dla analizowanego wskaźnika stwierdzono w jednostce Hoszów (1,67).

Lp.	JEDNOSTKA BADAWCZA	Przyrost naturalny	Liczba zamieszkałych osób	Przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania
1	Bandrów	-7	459	-1,53
2	Brzegi Dolne	-1	400	-0,25
3	Dźwiniacz Dolny	3	237	1,27
4	Hoszowczyk	2	149	1,34
5	Hoszów	5	299	1,67
6	Łodyna	-4	300	-1,33
7	Jałowe	-1	197	-0,51
8	Moczary	-12	300	-4,00
9	Jureczkowa	0	201	0,00
10	Krościenko	-1	596	-0,17
11	Liskowate	0	213	0,00
12	Łobozew Dolny	-3	287	-1,05
13	Łobozew Górny	-3	289	-1,04
14	Nowosielce Kozickie	1	151	0,66
15	Równia	1	640	0,16
16	Teleśnica	-2	253	-0,79
17	Ustjanowa Dolna	1	275	0,36
18	Ustjanowa Górna	1	823	0,12
19	Wojtkowa	-3	319	-0,94
20	Wojtkówka	-3	227	-1,32
21	Zadwórze	1	67	1,49
22	Trzcianiec	2	169	1,18
23	Stańkowa	2	242	0,83
24	Ropienka	-6	728	-0,82
25	Serednica - Wola Romanowa	0	83	0,00
26	Brelików - Leszczowate	2	303	0,66
27	Zawadka	1	183	0,55
28	Miasto Ustrzyki Dolne	8	8866	-0,90
	Gmina Ustrzyki Dolne	-16	17256	-0,09

Przyczyną niskiego przyrostu naturalnego w Gminie jest emigracja osób młodych, co w konsekwencji wpływa na bardzo niską liczbę urodzeń. Niekorzystny przyrost naturalny w połączeniu z wysokim saldem migracji będzie w przyszłości skutkować depopulacją części Gminy.

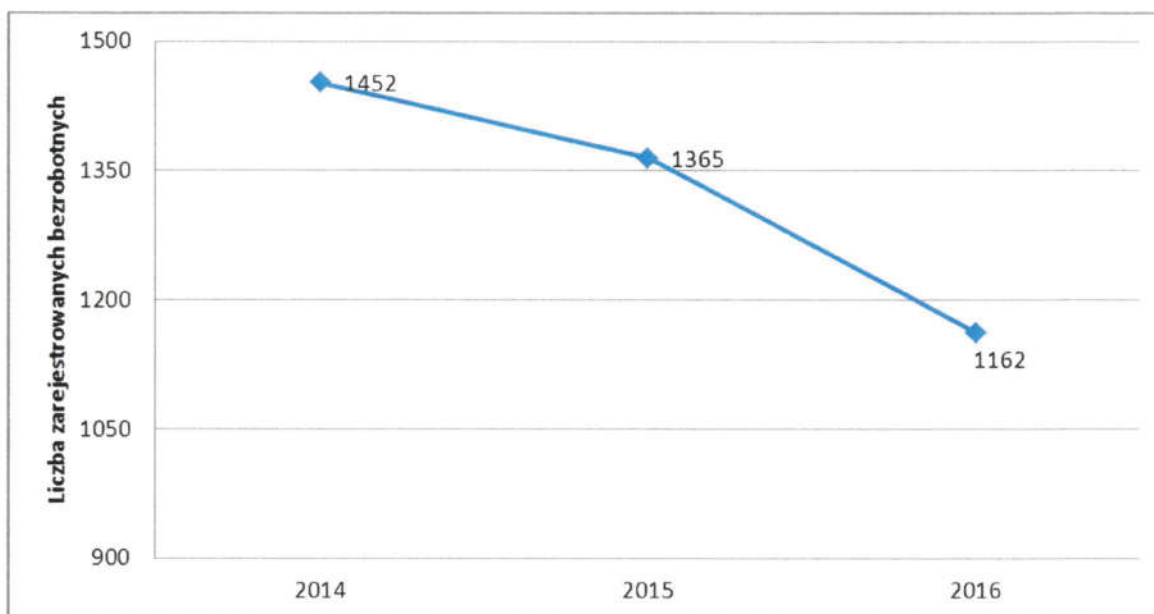
Przestrzenne rozmieszczenie wartości wskaźnika – przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania dla poszczególnych jednostek pomocniczych zaprezentowano na poniższej rycinie.



Rycina 4. Wartość wskaźnika przyrost naturalny w przeliczeniu na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w układzie jednostek pomocniczych w 2014 r.
 Źródło: Opracowanie własne

Rynek pracy

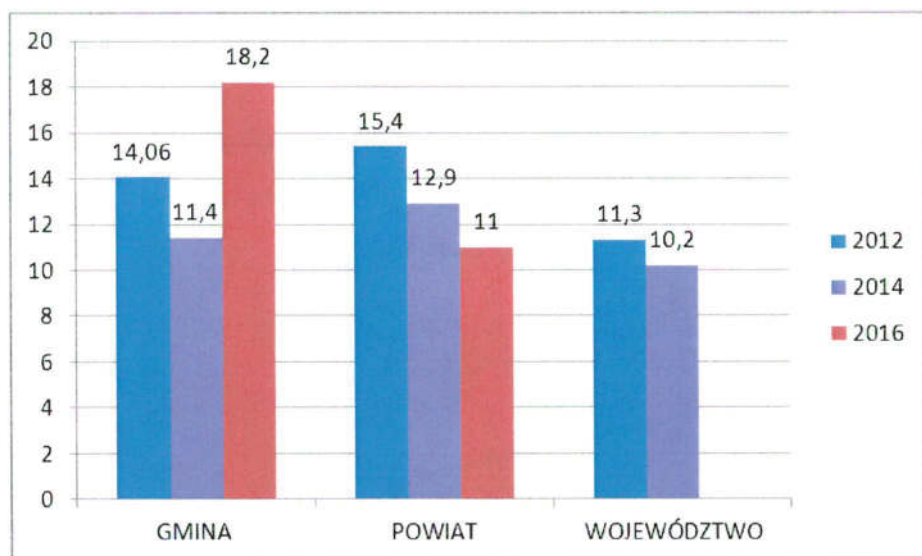
Od 2014 r. na terenie Gminy Ustrzyki Dolne obserwowany jest sukcesywny spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych (**Rysunek 9**). Na dzień 31.12.2016 r. zarejestrowane były 1162 osoby, czyli o 290 osób mniej w porównaniu z 2014 r.



Rysunek 9 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Ustrzyki Dolne w latach 2012-2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

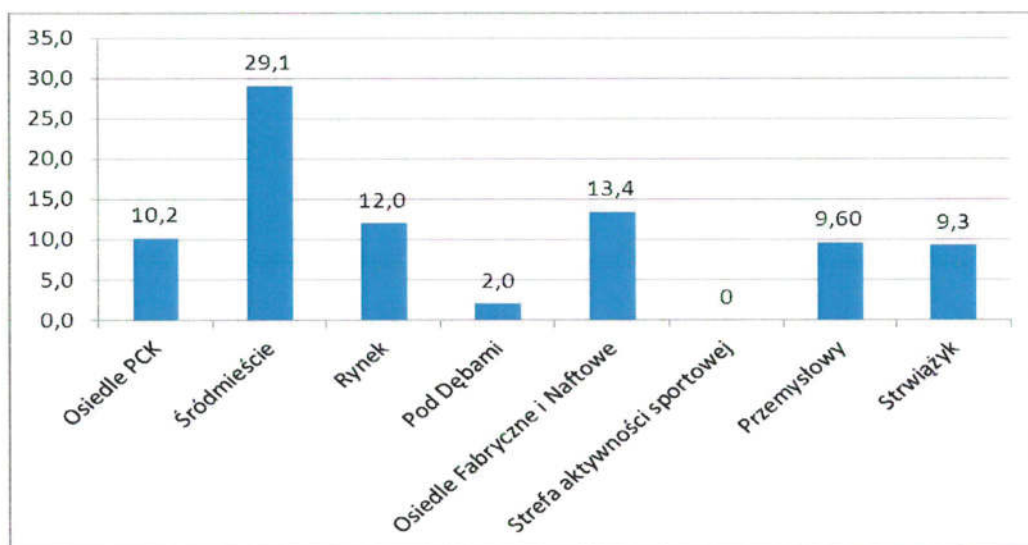
Ogólna liczba osób bezrobotnych w mieście Ustrzyki Dolne wynosiła w 2014 roku 812 osób, z czego długotrwale bezrobotni (powyżej 1 roku) stanowili 44,70% ogółu bezrobotnych. Procentowy udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w ogólnej liczbie osób będących w wieku produkcyjnym, czyli wskaźnik bezrobocia, w Ustrzykach Dolnych w 2014 r. wynosił 13,8%. Jest to wartość niższa niż dla Gminy (18,2%) natomiast wyższa o 2% w stosunku do średniej w powiecie (**Rysunek 10**).



Rysunek 10 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2012,2014 oraz 2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Największym wskaźnikiem bezrobocia w mieście Ustrzyki Dolne charakteryzuje się Śródmieście (29,1%) oraz Osiedle Fabryczne i Naftowe (13,4%) (Rysunek 11)



Rysunek 11 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta w Ustrzykach Dolnych

Pozytywnym zjawiskiem, jakie można zauważyć w Gminie Ustrzyki Dolne jest sukcesywne zmniejszanie się liczby osób bezrobotnych. Zmniejsza się również bezrobocie

wśród osób do 25 roku życia. W 2014 r. bezrobotnych było 320 osób, natomiast w 2016 roku wartość ta zmniejszyła się o prawie połowę i wynosiła 197 osób.

Deficyt miejsc pracy w Gminie tworzy wysoki poziom bezrobocia, który jest główną przyczyną pogłębiającego się procesu ubóstwa. Wszystko to prowadzi do wykluczenia społecznego, dotyczącego szczególnie dzieci, które w dorosłym życiu powielają zachowania i styl życia występujący w środowisku z którego się wywodzą. Z tego punktu widzenia ograniczenie bezrobocia jest jednym z kluczowych działań rewitalizacyjnych w sferze społecznej.

Podstawowy wskaźnik diagnozujący sytuację na rynku pracy w Gminie Ustrzyki Dolne wykorzystany w diagnozie obszaru zdegradowanego odnosi się do liczby osób bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym w poszczególnych jednostkach pomocniczych.

Wskaźnik ten został wykorzystany ze względu na fakt, iż bezrobocie prowadzi do licznych negatywnych skutków ekonomicznych, społecznych i psychospołecznych. Wymienić tu można szybką degradację ekonomiczną jednostki i rodziny, poszerzanie się sfery ubóstwa oraz degradację zawodową i marginalizację jednostek, jak i całych grup społecznych. Bezrobocie jest też często dziedziczne i przyczynia się do powstawania patologii społecznych.

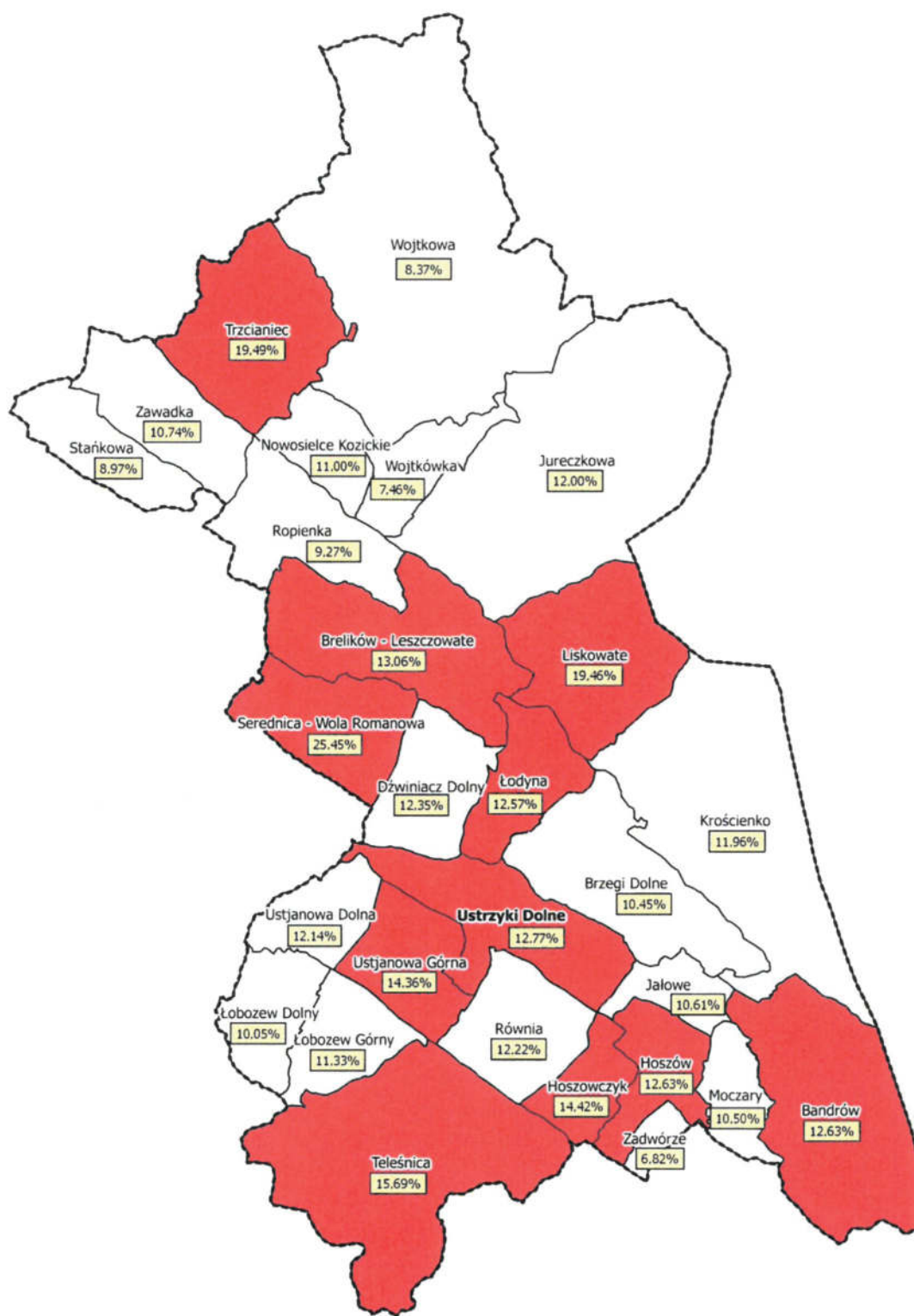
Lp.	JEDNOSTKA BADAWCZA	Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania
1	Bandrów	36	285	12,63%
2	Brzegi Dolne	30	287	10,45%
3	Dźwiniacz Dolny	20	162	12,35%
4	Hoszowczyk	15	104	14,42%
5	Hoszów	25	198	12,63%
6	Łodyna	24	191	12,57%
7	Jałowe	14	132	10,61%
8	Moczary	21	200	10,50%
9	Jureczkowa	24	200	12,00%
10	Krościenko	50	418	11,96%
11	Liskowate	29	149	19,46%
12	Łobozew Dolny	20	199	10,05%
13	Łobozew Górny	23	203	11,33%
14	Nowosielce Kozickie	11	100	11,00%
15	Równia	54	442	12,22%
16	Teleśnica	24	153	15,69%
17	Ustjanowa Dolna	21	173	12,14%

18	Ustjanowa Górna	80	557	14,36%
19	Wojtkowa	19	227	8,37%
20	Wojtkówka	10	134	7,46%
21	Zadwórze	3	44	6,82%
22	Trzcianiec	23	118	19,49%
23	Stańkowa	14	156	8,97%
24	Ropienka	46	496	9,27%
25	Serednica - Wola Romanowa	14	55	25,45%
26	Brelików - Leszczowate	29	222	13,06%
27	Zawadka	13	121	10,74%
28	Miasto Ustrzyki Dolne	812	6360	12,77%
	Gmina Ustrzyki Dolne	1504	12086	12,44%

W Gminie Ustrzyki Dolne największa koncentracja problemu bezrobocia występuje w jednostkach pomocniczych Serednica - Wola Romanowa (25,45%), Trzcianiec (19,49%) oraz Liskowate (19,46%).

Pozostałymi jednostkami pomocniczymi o znaczącej koncentracji osób bezrobotnych jest sołectwo Teleśnica (15,69%). Wysokim poziomem bezrobocia wśród osób w wieku produkcyjnym cechują się również jednostki pomocnicze tj. Hoszowczyk (14,42%), Ustjanowa Górna (14,36%), Brelików – Leszczowate (13,06%), miasto Ustrzyki Dolne (12,77%), Bandrów (12,63%), Hoszów (12,63%) i Łodyna (12,57%).

Zdecydowanie odmienna (korzystna) sytuacja pod względem koncentracji stopnia bezrobocia występuje natomiast w takich jednostkach jak: Zadwórze (6,82%), Wojtkówka (7,46%) oraz Wojtkowa (8,37%). Rozkład przestrzenny wartości wskaźnika udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania zaprezentowano na poniższej rycinie.



Rycina 5. Wartość wskaźnika udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania w układzie jednostek pomocniczych w 2014 r.
 Źródło: Opracowanie własne

Istotnym problemem społecznym jest również bezrobocie długotrwałe – czyli sytuacja, w której dana osoba pozostaje trwale bez pracy. Bezrobocie długotrwałe prowadzi do licznych negatywnych skutków ekonomicznych, społecznych i psychospołecznych. Wymienić tu należy szybką degradację ekonomiczną jednostki i rodziny, poszerzanie się sfery ubóstwa oraz degradację zawodową i marginalizację jednostek i całych grup społecznych. Trwale bezrobocie jest też często dziedziczone i przyczynia się do powstawania patologii społecznych.

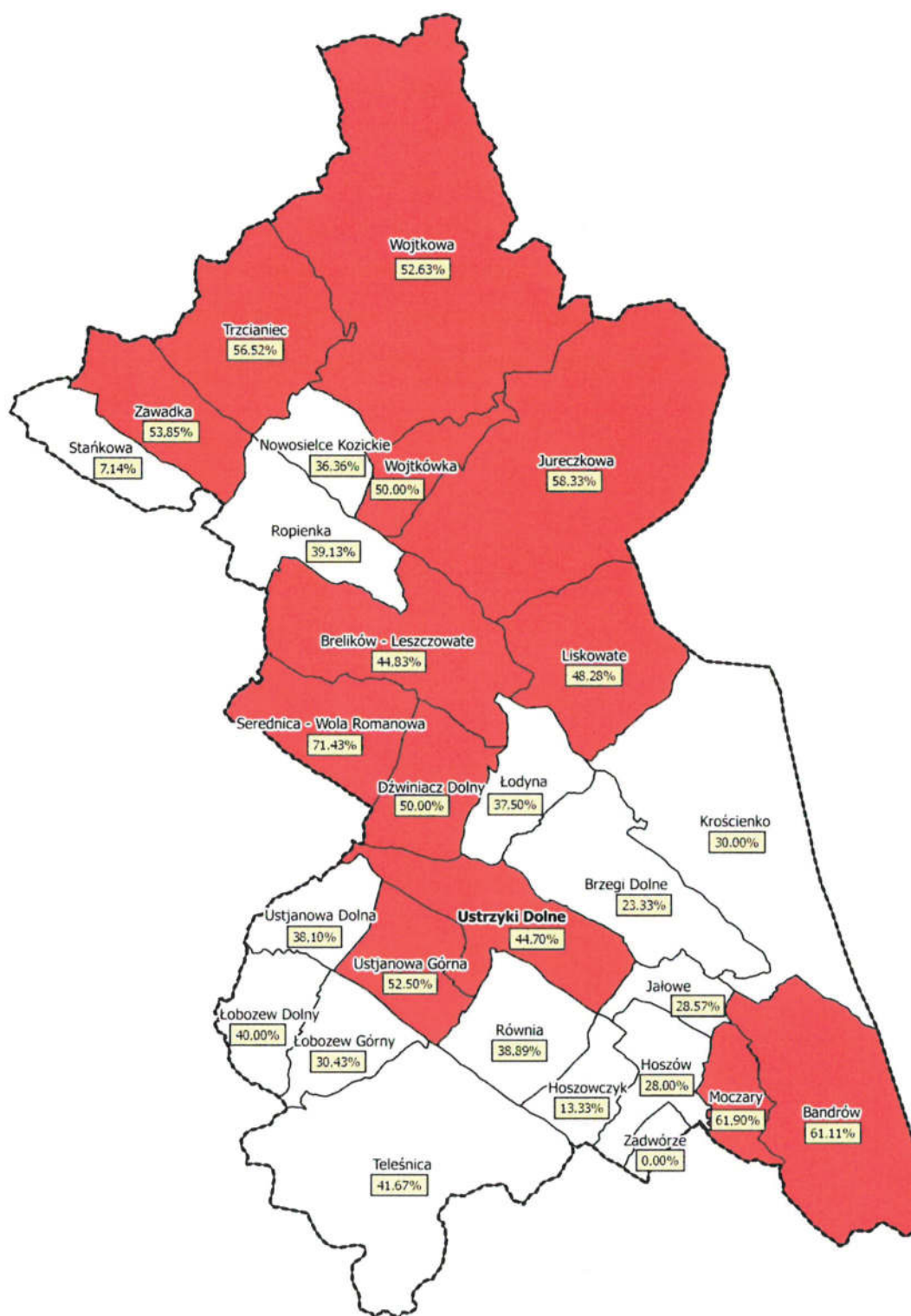
Kolejny ze wskaźników diagnostycznych związanych z sytuacją na rynku pracy w Gminie Ustrzyki Dolne dotyczy osób długotrwałe bezrobotnych. Skalę tego zjawiska, w ujęciu przestrzennym, przedstawia poniższa tabela.

Lp.	JEDNOSTKA BADAWCZA	Liczba osób długotrwałe bezrobotnych (powyżej 1 roku)	Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych	Liczba długotrwałe bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem
1	Bandrów	22	36	61,11%
2	Brzegi Dolne	7	30	23,33%
3	Dźwiniacz Dolny	10	20	50,00%
4	Hoszowczyk	2	15	13,33%
5	Hoszów	7	25	28,00%
6	Łodyna	9	24	37,50%
7	Jałowe	4	14	28,57%
8	Moczary	13	21	61,90%
9	Jureczkowa	14	24	58,33%
10	Krościenko	15	50	30,00%
11	Liskowate	14	29	48,28%
12	Łobozew Dolny	8	20	40,00%
13	Łobozew Górny	7	23	30,43%
14	Nowosielce Kozickie	4	11	36,36%
15	Równia	21	54	38,89%
16	Teleśnica	10	24	41,67%
17	Ustjanowa Dolna	8	21	38,10%
18	Ustjanowa Górna	42	80	52,50%
19	Wojtkowa	10	19	52,63%
20	Wojtkówka	5	10	50,00%
21	Zadwórze	0	3	0,00%
22	Trzcianiec	13	23	56,52%
23	Stańkowa	1	14	7,14%
24	Ropienka	18	46	39,13%
25	Serednica - Wola Romanowa	10	14	71,43%
26	Brelików - Leszczowate	13	29	44,83%
27	Zawadka	7	13	53,85%
28	Miasto Ustrzyki Dolne	363	812	44,70%
	Gmina Ustrzyki Dolne	657	1504	43,68%

W Gminie Ustrzyki Dolne największa koncentracja problemu bezrobocia długotrwałego występuje w jednostce pomocniczej: Serebnica – Wola Romanowa (71,43%).

Kolejnymi jednostkami o znaczącej koncentracji osób bezrobotnych długotrwanie są: Moczary (61,90%), Bandrów (61,11%), Jureczkowa (58,33%) i inne.

Zdecydowanie odmienna (korzystna) sytuacja pod względem koncentracji długotrwałego bezrobocia występuje natomiast w takich jednostkach jak: Stańkowa (7,14%) i Hoszowczyk (13,33%). W sołectwie Zadwórze nie odnotowano natomiast żadnej osoby długotrwanie bezrobotnej. Rozkład przestrzenny wartości wskaźnika Liczba długotrwanie bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem zaprezentowano na poniższej rycinie.



Rycina 6. Wartość wskaźnika liczba długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem w układzie jednostek pomocniczych w 2014 r.
 Źródło: Opracowanie własne

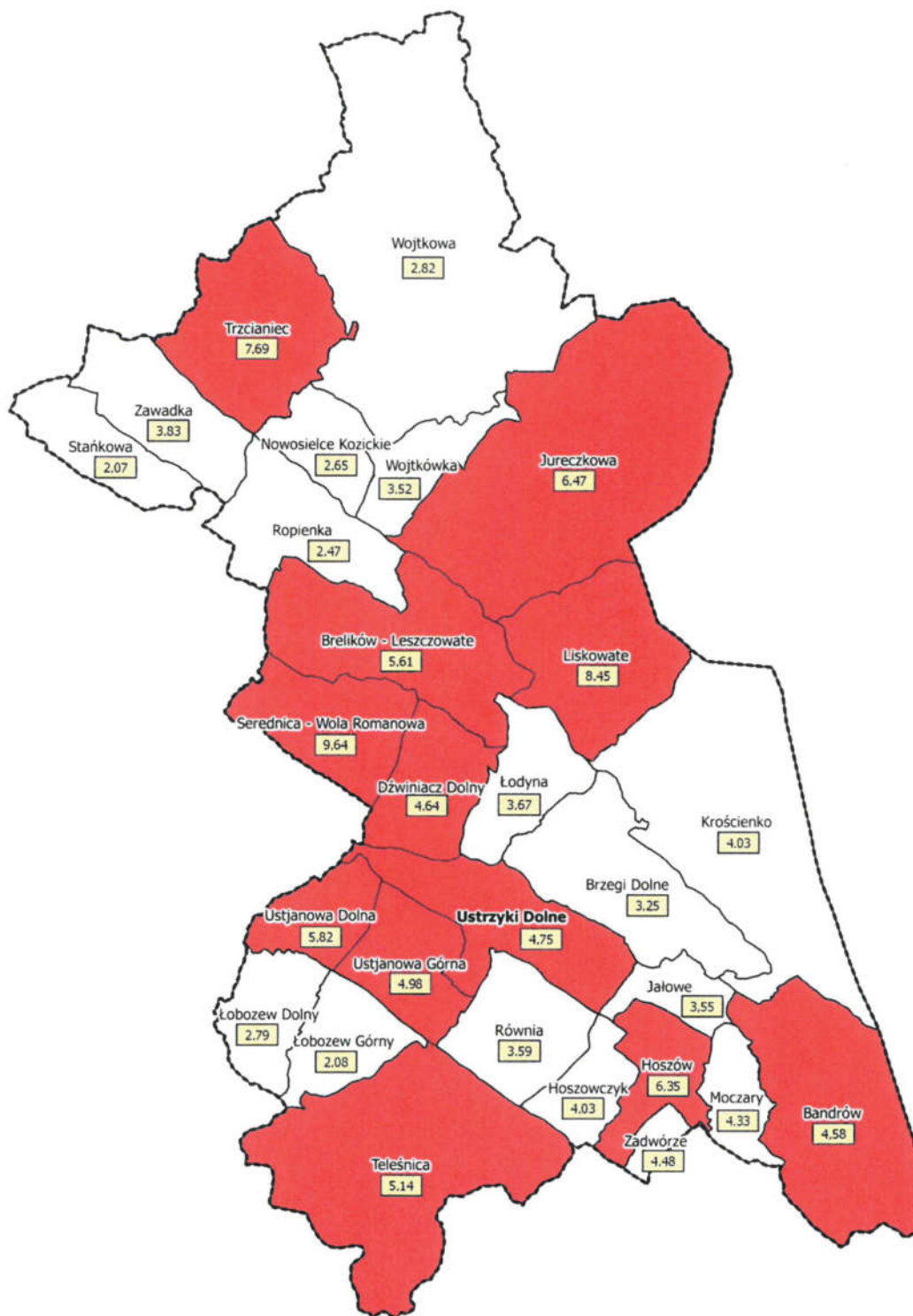
Kolejny z wymiarów diagnozy rynku pracy odnosi się do wielkości bezrobocia wśród kobiet, mierzonej wielkością koncentracji liczby bezrobotnych kobiet na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania.

Lp.	JEDNOSTKA BADAWCZA	Liczba zamieszkałych osób	Liczba bezrobotnych kobiet	Liczba bezrobotnych kobiet na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania
1	Bandrów	459	21	4,58
2	Brzegi Dolne	400	13	3,25
3	Dźwiniacz Dolny	237	11	4,64
4	Hoszowczyk	149	6	4,03
5	Hoszów	299	19	6,35
6	Łodyna	300	11	3,67
7	Jałowe	197	7	3,55
8	Moczary	300	13	4,33
9	Jureczkowa	201	13	6,47
10	Krościenko	596	24	4,03
11	Listkowate	213	18	8,45
12	Łobozew Dolny	287	8	2,79
13	Łobozew Górny	289	6	2,08
14	Nowosielce Kozickie	151	4	2,65
15	Równia	640	23	3,59
16	Teleśnica	253	13	5,14
17	Ustjanowa Dolna	275	16	5,82
18	Ustjanowa Górna	823	41	4,98
19	Wojtkowa	319	9	2,82
20	Wojtkówka	227	8	3,52
21	Zadwórze	67	3	4,48
22	Trzcianiec	169	13	7,69
23	Stańkowa	242	5	2,07
24	Ropienka	728	18	2,47
25	Serednica - Wola Romanowa	83	8	9,64
26	Brelików - Leszczowate	303	17	5,61
27	Zawadka	183	7	3,83
28	Miasto Ustrzyki Dolne	8866	421	4,75
	Gmina Ustrzyki Dolne	17256	776	4,50

Pod względem koncentracji bezrobotnych kobiet najtrudniejsza sytuacja dotyczy następujących jednostek Gminy Ustrzyki Dolne: Serednica – Wola Romanowa (9,64 os./100 mieszkańców), Listkowate (8,45 os./100 mieszkańców) i Trzcianiec (7,69 os./100 mieszkańców).

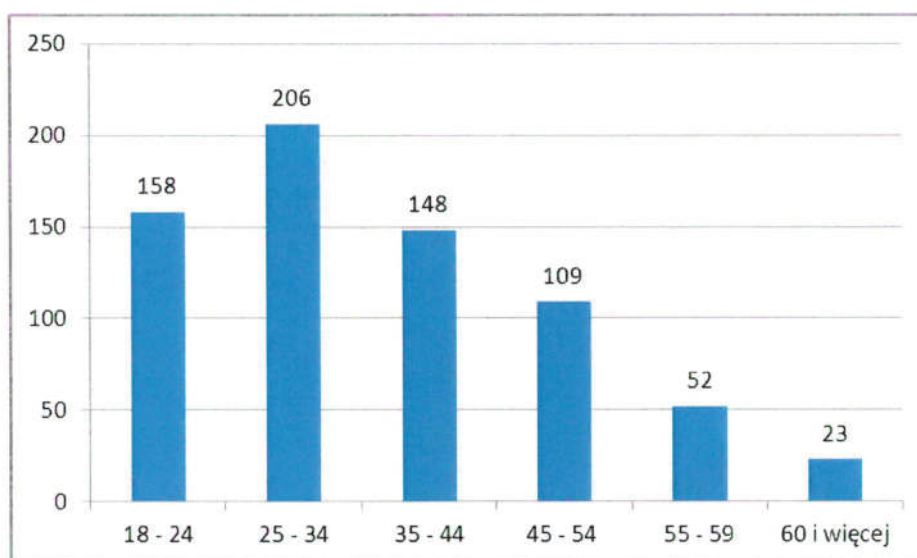
Najniższa zaś koncentracja bezrobocia wśród kobiet odnosi się do jednostek pomocniczych: Stańkowa (2,07 os./100 mieszkańców), Łobozew Górny (2,08 os./100

mieszkańców) i Ropienka (2,47 os./100 mieszkańców). Przestrzenne zróżnicowanie wartości wskaźnika liczba bezrobotnych kobiet na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania prezentuje poniższa rycina.



Rycina 7. Wartość wskaźnika liczba bezrobotnych kobiet na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w układzie jednostek pomocniczych w 2014 r.
 Źródło: Opracowanie własne

Pod względem struktury wieku najliczniej reprezentowaną grupą wiekową wśród osób bezrobotnych w Gminie Ustrzyki Dolne w 2014 r. były osoby w przedziale wiekowym 25-34 (Rysunek 12). Zestawienie danych dla grupy wiekowej 18-34 wskazało, że osoby młode stanowiły aż 52,30% ogółu grupy osób bezrobotnych. Najmniej było osób bezrobotnych w grupie wiekowej 60 lat i więcej.



Rysunek 12 Liczba osób bezrobotnych w gminie w podziale na grupy wiekowe
Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Ustrzyki Dolne na lata 2015-2025

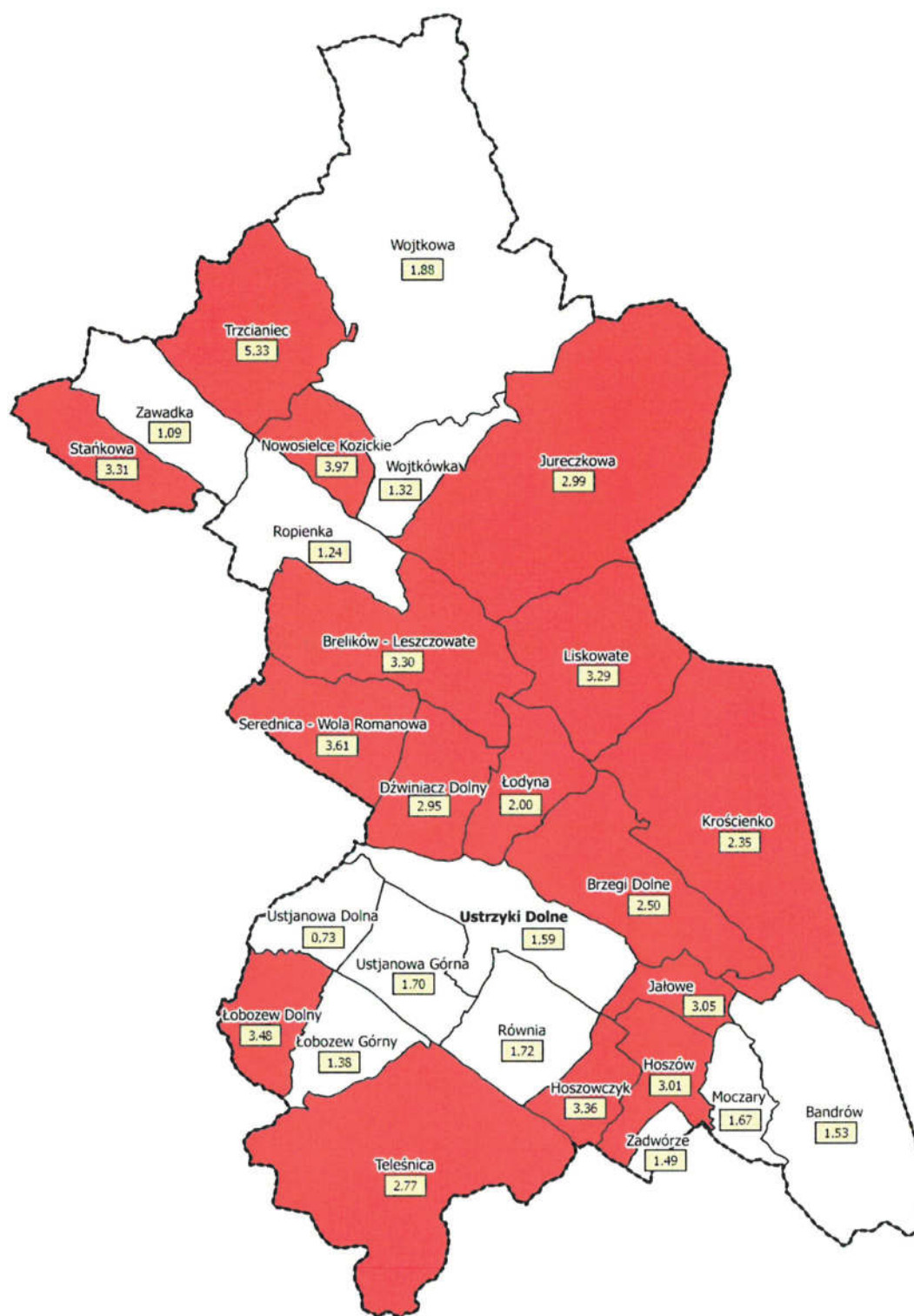
Ostatni ze wskaźników diagnozujących sytuację na rynku pracy w Gminie Ustrzyki Dolne dotyczy liczby osób bezrobotnych do 25 roku życia na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania.

Lp.	JEDNOSTKA BADAWCZA	Liczba zamieszkałych osób	Liczba osób bezrobotnych do 25 roku życia	Liczba osób bezrobotnych do 25 roku życia na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania
1	Bandrów	459	7	1,53
2	Brzegi Dolne	400	10	2,50
3	Dźwiniacz Dolny	237	7	2,95
4	Hoszowczyk	149	5	3,36
5	Hoszów	299	9	3,01
6	Łodyna	300	6	2,00
7	Jałowe	197	6	3,05
8	Moczary	300	5	1,67
9	Jureczkowa	201	6	2,99
10	Krościenko	596	14	2,35
11	Liskowate	213	7	3,29

12	Łobozew Dolny	287	10	3,48
13	Łobozew Górny	289	4	1,38
14	Nowosielce Kozickie	151	6	3,97
15	Równia	640	11	1,72
16	Teleśnica	253	7	2,77
17	Ustjanowa Dolna	275	2	0,73
18	Ustjanowa Górna	823	14	1,70
19	Wojtkowa	319	6	1,88
20	Wojtkówka	227	3	1,32
21	Zadwórze	67	1	1,49
22	Trzcianiec	169	9	5,33
23	Stańkowa	242	8	3,31
24	Ropienka	728	9	1,24
25	Serednica - Wola Romanowa	83	3	3,61
26	Brelików - Leszczowate	303	10	3,30
27	Zawadka	183	2	1,09
28	Miasto Ustrzyki Dolne	8866	141	1,59
	Gmina Ustrzyki Dolne	17256	328	1,90

Wysoką wartość wskaźnika pod względem wartości średniej dla Gminy stwierdzono w m.in. jednostkach: Trzcianiec (5,33 os./100 mieszkańców), Nowosielce Kozickie (3,97 os./100 mieszkańców), Serednica – Wola Romanowa (3,61 os./100 mieszkańców), Łobozew Dolny (3,48 os./100 mieszkańców) i Stańkowa (3,31 os./100 mieszkańców).

Niska koncentracja bezrobotnych do 25 r. ż. dotyczy tylko jedenastu jednostek pomocniczych Gminy Ustrzyki Dolne, najniższą wartość wskaźnika odnotowano w sołectwie Ustjanowa Dolna (0,73 os./100 mieszkańców). Przestrzenne zróżnicowanie wartości wskaźnika liczba osób bezrobotnych do 25 roku życia na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania prezentuje poniższa rycina.



Rycina 8. Wartość wskaźnika liczba osób bezrobotnych do 25 roku życia na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w układzie jednostek pomocniczych w 2014 r.
Źródło: Opracowanie własne

Pomoc społeczna

Ubóstwo jako kategoria społeczna związane jest z brakiem zaspokojenia potrzeb (zarówno podstawowych, jak i tych wyższego rzędu) jednostki i rodziny na pożądanym poziomie. W dużej mierze może ograniczać również perspektywy życiowe dzieci, poprzez nierówności w dostępie do systemu edukacji, może wpływać na wzrost przestępczości, wywoływać sytuacje konfliktowe w rodzinie, ograniczać aktywność obywatelską i ekonomiczną, a także dostęp do opieki zdrowotnej.

Do czynników zwiększających ryzyko nasilenia się zjawiska ubóstwa należą przede wszystkim bezrobocie, niski poziom wykształcenia, niepełnosprawność oraz wielodzietność lub niepełność rodziny. Natomiast wykluczenie społeczne jest określane w kategoriach niemożności uczestniczenia w istotnych aspektach życia społecznego, gospodarczego, politycznego i kulturalnego danego społeczeństwa.

Jednym z najważniejszych czynników, które wpływają na zakres prowadzenia działań rewitalizacyjnych, jest zdefiniowanie problemów społecznych występujących na terenie rewitalizowanej Gminy. Realizacją działań z zakresu pomocy społecznej w Gminie Ustrzyki Dolne zajmuje się Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Ze statystyk prowadzonych przez MGOPS wynika, że powodem do korzystania z pomocy społecznej jest najczęściej ubóstwo, następnie bezrobocie, a w dalszej kolejności długotrwałe choroby i niepełnosprawność oraz potrzeba ochrony macierzyństwa.

POMOC SPOŁECZNA							
		2011	2012	2013	2014	2015	2016
Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego	Ogółem	677	700	698	671	638	603
	Poniżej kryterium dochodowego	445	494	489	432	439	404
	Powyżej kryterium dochodowego	232	206	209	239	199	199
Osoby w gospodarstwach korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego	Ogółem	2 163	2 187	2 140	1 963	1 808	1 649
	Poniżej kryterium dochodowego	1 415	1 579	1 520	1 266	1 269	1 143
	Powyżej kryterium dochodowego	748	608	620	697	540	507
Rodziny otrzymujące zasiłki na dzieci		935	846	794	726	689	729
Dzieci, na które rodzice otrzymują		1 790	1 618	1 494	1 361	1 277	1 339

zasiłek						
Kwota świadczeń rodzinnych [tys. zł]	4 538	4 556	4 359	3 976	4 372	5 377
Kwota świadczeń rodzinnych wraz z dodatkami [tys. zł]	2 995	2 702	2 697	2 440	2 329	2 659

Dane statystyczne BDL GUS wskazują na zmniejszającą się liczbę gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej. W ciągu sześciu lat liczba ta spadała o 74 gospodarstw. Rozpatrując kryteria dochodowej, niestety 65-70% gospodarstw przyjmujących pomoc znajduje się poniżej kryterium dochodowego. Gospodarstwa objęte pomocą zamieszkiwało w 2011 roku 2 163 osób. W roku 2016 już 1 649. Liczba ta nadal jest wysoka, ale można zaobserwować korzystną tendencję malejącą. W ciągu analizowanych lat liczba osób zmalała o 511. Odsetek osób, znajdujących się poniżej kryterium dochodowego jest wysoki. Mieści się w przedziale od około 65% do 70% osób. Kolejnym rozpatrywanym kryterium jest liczba rodzin otrzymujących zasiłki na dzieci. Udział rodzin pobierających zasiłek spadł w ciągu 6 lat o 206 rodziny, jednak porównując rok 2015 i 2016 liczba ta wzrosła o 40. Powiększająca się w ostatnich latach liczba rodzin uzyskująca zasiłek wpływa na liczbę dzieci, na które rodzice pobierają zasiłek. Między rokiem 2015 a 2016 dodatkowo 62 dzieci korzysta z zasiłku. Pomimo wzrostu w ostatnich dwóch latach, sytuacja poprawia się, porównując z rokiem 2011, gdy pomoc otrzymywało 1 790 dzieci. Liczba przyznawanych zasiłków ściśle wiąże się z kwotą wydawaną na świadczenia. Analizując sumy wydawane z budżetu stopniowo maleją, zarówno na świadczenia rodzinne, jak i świadczenia z dodatkami. Zmniejszająca się liczba przyznawanych zasiłków świadczy o zwiększającej się zaradności mieszkańców, a także pozytywnie wpływa na budżet gminy. Jednak dodatkowe świadczenia w roku 2015 i 2016 spowodowały wzrost wydatków o około 1 000 000zł. Dane dotyczące przyznawanej pomocy społecznej pozwalają ocenić czy postępuje poprawa finansowa rodzin zamieszkujących Gminę.

Dla lepszego zobrazowania skali zjawiska poddano analizie liczbę osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób.

Na terenie Gminy Ustrzyki Dolne koncentracja osób korzystających ze świadczeń MGOPS jest silnie powiązana z występowaniem problemu bezrobocia. Tak więc celem działań rewitalizacyjnych będzie rozpoznanie motywacji mieszkańców i wypracowanie najlepszej koncepcji rewitalizacji, która wykorzysta zaangażowanie mieszkańców. Istotne dla rozwoju gminy będzie przede wszystkim pobudzenie aktywności mieszkańców zagrożonych

ubóstwem w celu zwiększenia ich dochodów oraz stymulowania wzrostu aktywności gospodarczej.

Wskaźniki ubóstwa (m.in. dochody rodziny) na poziomie wewnątrzgminnym są bardzo trudne do określenia, stąd w diagnozowaniu zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem społecznym w stosuje się najczęściej wskaźniki obliczone na podstawie danych o osobach korzystających z pomocy społecznej. Wadą takich wskaźników jest uwzględnienie wyłącznie tych osób, które z pomocy społecznej skorzystały, stanowią one zatem jedynie pewne przybliżenie zjawiska ubóstwa w Gminie Ustrzyki Dolne.

W poniższej diagnozie wykorzystano trzy wskaźniki, oddających różne aspekty zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego:

- zasięg korzystania z pomocy ogółem (bez uwzględniania przyczyny korzystania z pomocy) – liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania,
- korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności na 100 osób wg miejsca zamieszkania
- liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gosp. dom.

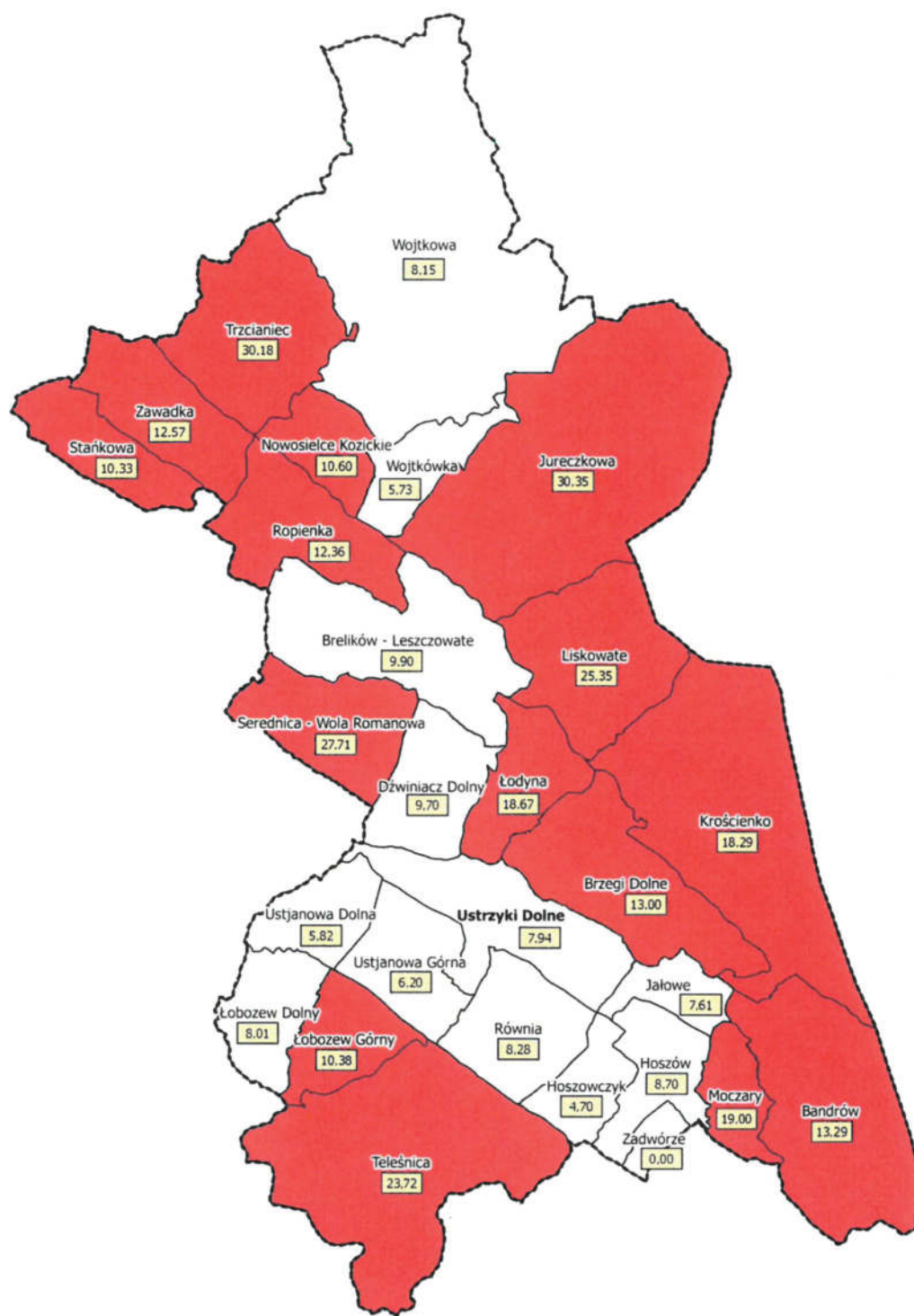
Zasięg korzystania z pomocy społecznej w Gminie Ustrzyki Dolne w 2014 r. (tj. ogólna liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej) wynosił 1755 osób, co stanowiło 10,2% mieszkańców całej Gminy.

Lp.	JEDNOSTKA BADAWCZA	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	Liczba zamieszkałych osób	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania
1	Bandrów	61	459	13,29
2	Brzegi Dolne	52	400	13,00
3	Dźwiniacz Dolny	23	237	9,70
4	Hoszowczyk	7	149	4,70
5	Hoszów	26	299	8,70
6	Łodyna	56	300	18,67
7	Jałowe	15	197	7,61
8	Moczary	57	300	19,00
9	Jureczkowa	61	201	30,35
10	Krościenko	109	596	18,29
11	Liskowate	54	213	25,35
12	Łobozew Dolny	23	287	8,01
13	Łobozew Górny	30	289	10,38

14	Nowosielce Kozickie	16	151	10,60
15	Równia	53	640	8,28
16	Teleśnica	60	253	23,72
17	Ustjanowa Dolna	16	275	5,82
18	Ustjanowa Górna	51	823	6,20
19	Wojtkowa	26	319	8,15
20	Wojtkówka	13	227	5,73
21	Zadwórze	0	67	0,00
22	Trzcianiec	51	169	30,18
23	Stańkowa	25	242	10,33
24	Ropienka	90	728	12,36
25	Serednica - Wola Romanowa	23	83	27,71
26	Brelików - Leszczowate	30	303	9,90
27	Zawadka	23	183	12,57
28	Miasto Ustrzyki Dolne	704	8866	7,94
	Gmina Ustrzyki Dolne	1755	17256	10,17

Najwyższym udziałem osób korzystających z pomocy społecznej cechują się jednostki pomocnicze: Jureczkowa (30,35 os./100 mieszkańców), Trzcianiec (30,18 os./100 mieszkańców), Serednica – Wola Romanowa (27,71 os./100 mieszkańców) oraz Liskowate (25,35 os./100 mieszkańców). Wysoka liczba przyznanych świadczeń może wskazywać na wykluczenie społeczne pewnych grup, ze względu na postępującą pauperyzację oraz uzależnienie od stałej pomocy.

Najkorzystniejsza sytuacja pod względem analizowanego wskaźnika występuje w 13 jednostkach pomocniczych, w których wartości są niższe niż wartość dla całej Gminy Ustrzyki Dolne (10,17). Najmniejsza liczba osób korzystająca ze świadczeń pomocy społecznej Hoszowczyk (4,70 os./100 mieszkańców), Wojtkówka (5,73 os./100 mieszkańców) i Ustjanowa Dolna (5,82 os./100 mieszkańców). W jednej jednostce żadna osoba nie korzystała ze świadczeń socjalnych (Zadwórze). Przestrzenne zróżnicowanie wartości wskaźnika liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania prezentuje poniższa rycina.



Rycina 9. Wartość wskaźnika liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 100 osób wg miejsca zamieszkania w układzie jednostek pomocniczych w 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne

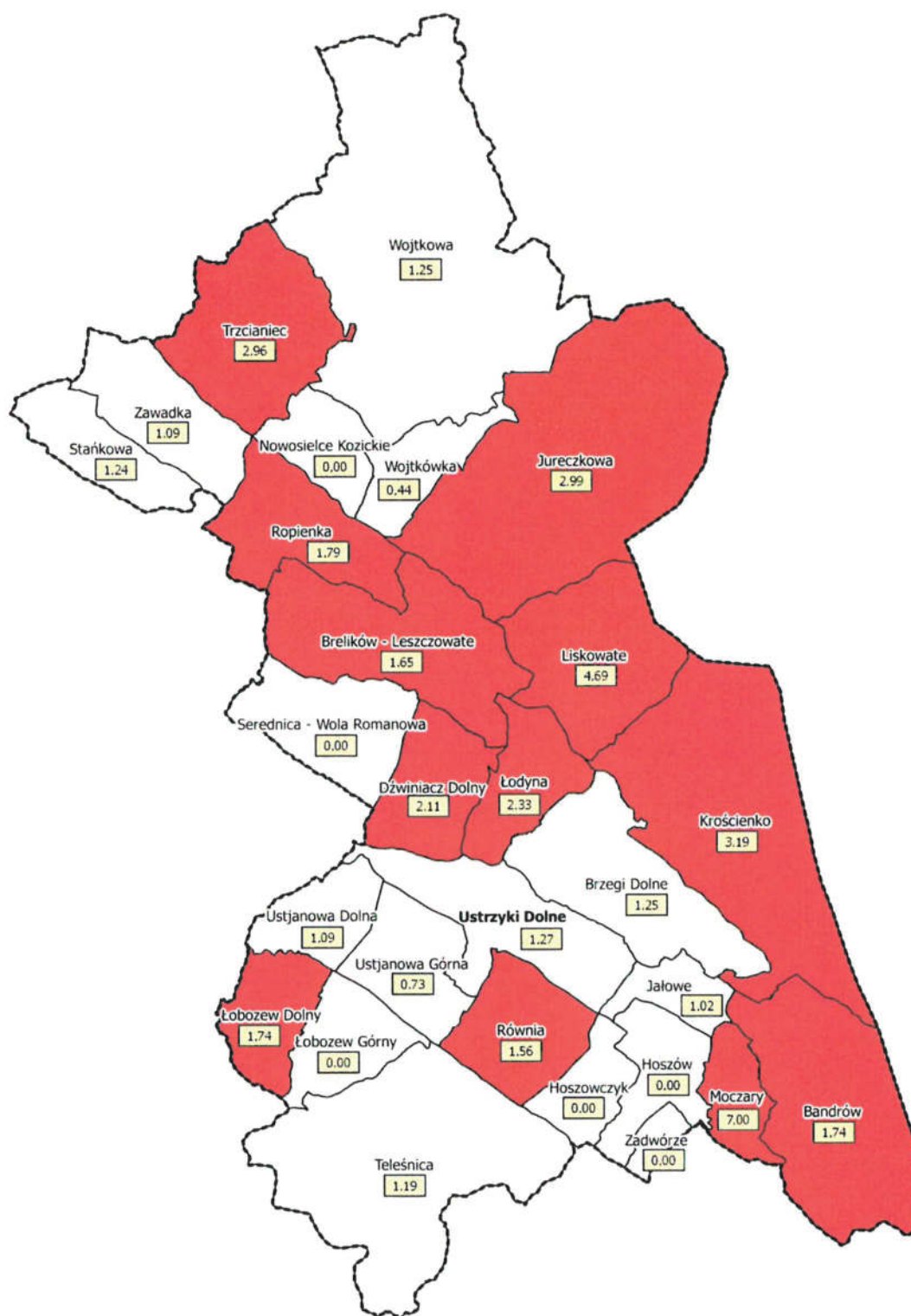
Problemem, który w wysokim stopniu może przyczynić się do wykluczenia z życia społecznego i sprzyjają zagrożeniu ubóstwem, jest niepełnosprawność.

Skala problematyki związanej z niepełnosprawnością została zdiagnozowana za pomocą wskaźnika korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności na 100 osób wg miejsca zamieszkania poszczególnych jednostek pomocniczych Gminy Ustrzyki Dolne.

Lp.	JEDNOSTKA BADAWCZA	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności	Liczba zamieszkałych osób	Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności na 100 osób wg miejsca zamieszkania
1	Bandrów	8	459	1,74
2	Brzegi Dolne	5	400	1,25
3	Dźwiniacz Dolny	5	237	2,11
4	Hoszowczyk	0	149	0,00
5	Hoszów	0	299	0,00
6	Łodyna	7	300	2,33
7	Jałowe	2	197	1,02
8	Moczary	21	300	7,00
9	Jureczkowa	6	201	2,99
10	Krościenko	19	596	3,19
11	Liskowate	10	213	4,69
12	Łobozew Dolny	5	287	1,74
13	Łobozew Górny	0	289	0,00
14	Nowosielce Kozickie	0	151	0,00
15	Równia	10	640	1,56
16	Teleśnica	3	253	1,19
17	Ustjanowa Dolna	3	275	1,09
18	Ustjanowa Górna	6	823	0,73
19	Wojtkowa	4	319	1,25
20	Wojtkówka	1	227	0,44
21	Zadwórze	0	67	0,00
22	Trzcianiec	5	169	2,96
23	Stańkowa	3	242	1,24
24	Ropienka	13	728	1,79
25	Serednica - Wola Romanowa	0	83	0,00
26	Brelików - Leszczowate	5	303	1,65
27	Zawadka	2	183	1,09
28	Miasto Ustrzyki Dolne	113	8866	1,27
	Gmina Ustrzyki Dolne	256	17256	1,48

Jednostki, w których występuje koncentracja osób korzystających z pomocy MGOPS z tytułu niepełnosprawności obejmują: Moczary (7,00 os./100 mieszkańców), Liskowate (4,69 os./100 mieszkańców) i Krościenko (3,19 os./100 mieszkańców).

Zdecydowanie lepsza sytuacja pod względem analizowanego wskaźnika w relacji do potencjału ludnościowego jednostki występuje w jednostkach pomocniczych: Wojtkówka (0,44 os./100 mieszkańców), Ustjanowa Górna (0,73 os./100 mieszkańców), Ustjanowa Dolna i Zawadka (po 1,09 os./100 mieszkańców). W sześciu jednostkach nie odnotowano żadnej osoby korzystającej z pomocy społecznej z tytułu ubóstwa. Przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności na 100 osób wg miejsca prezentuje poniższa rycina.



Rycina 10. Wartość wskaźnika korzystający ze świadczeń pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności na 100 osób wg miejsca zamieszkania w układzie jednostek pomocniczych w 2014 r.

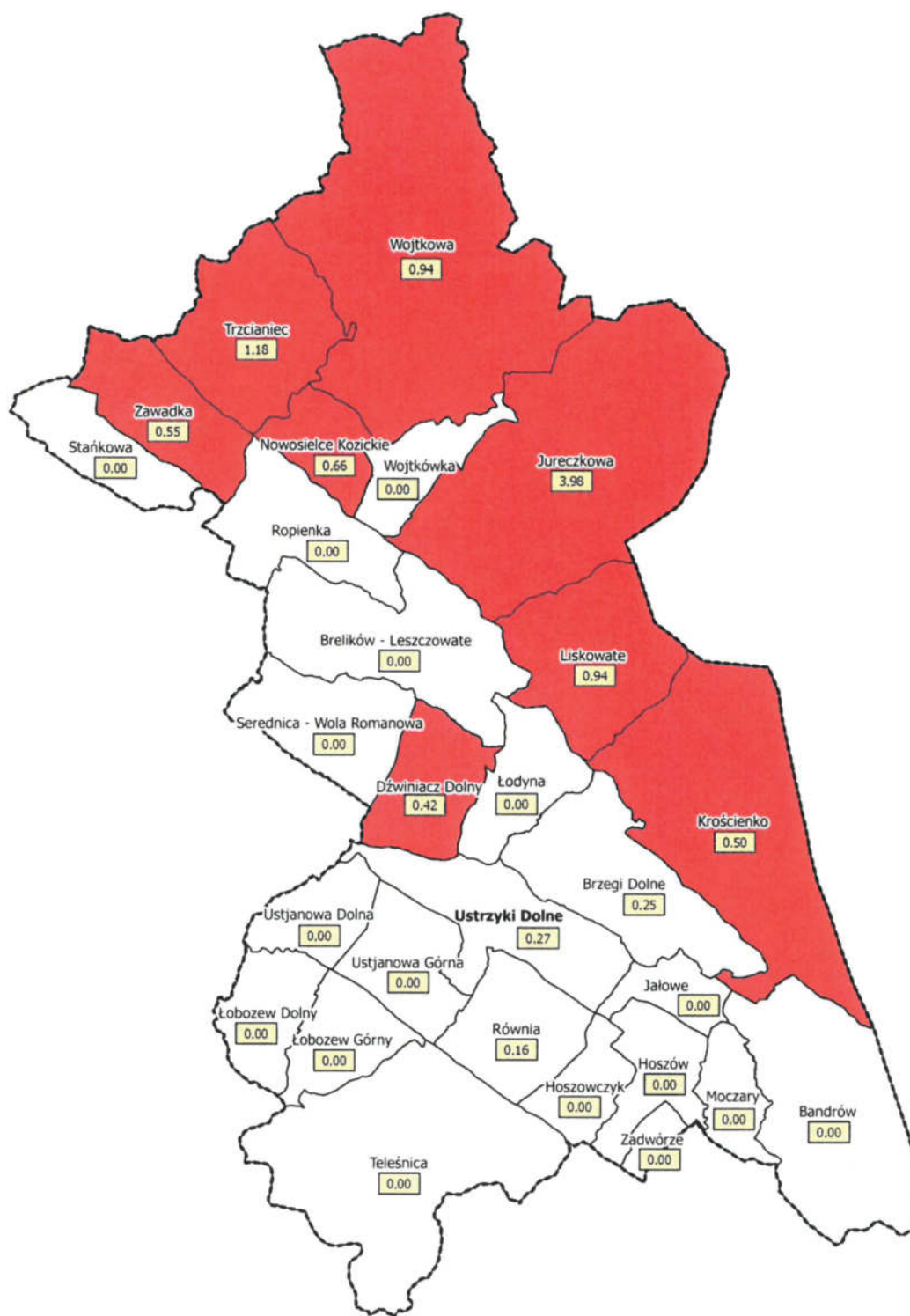
Źródło: Opracowanie własne

Sytuacja związana z problematyką bezradności życiowej została zdiagnozowana za pomocą wskaźnika koncentracji osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania.

Lp.	JEDNOSTKA BADAWCZA	Liczba zamieszkałych osób	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w wieku produkcyjnym	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w wieku produkcyjnym na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania
1	Bandrów	459	0	0,00
2	Brzegi Dolne	400	1	0,25
3	Dźwiniacz Dolny	237	1	0,42
4	Hoszowczyk	149	0	0,00
5	Hoszów	299	0	0,00
6	Łodyna	300	0	0,00
7	Jałowe	197	0	0,00
8	Moczary	300	0	0,00
9	Jureczkowa	201	8	3,98
10	Krościenko	596	3	0,50
11	Liskowate	213	2	0,94
12	Łobozew Dolny	287	0	0,00
13	Łobozew Górny	289	0	0,00
14	Nowosielce Kozickie	151	1	0,66
15	Równia	640	1	0,16
16	Teleśnica	253	0	0,00
17	Ustjanowa Dolna	275	0	0,00
18	Ustjanowa Górna	823	0	0,00
19	Wojtkowa	319	3	0,94
20	Wojtkówka	227	0	0,00
21	Zadwórze	67	0	0,00
22	Trzcianiec	169	2	1,18
23	Stańkowa	242	0	0,00
24	Ropienka	728	0	0,00
25	Serednica - Wola Romanowa	83	0	0,00
26	Brelików - Leszczowate	303	0	0,00
27	Zawadka	183	1	0,55
28	Miasto Ustrzyki Dolne	8866	24	0,27
	Gmina Ustrzyki Dolne	17256	47	0,27

Pod względem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego, duża koncentracja liczby osób korzystających z pomocy MGOPS występuje m. in. w jednostkach: Jureczkowa (3,98 os./100 mieszkańców) i Trzcianiec (1,18 os./100 mieszkańców), Wojtkowa (0,94 os./100 mieszkańców), Nowosielce Kozickie (0,66 os./100 mieszkańców), Zawadka (0,55 os./100 mieszkańców), Krościenko (0,50 os./100 mieszkańców) i Dźwiniacz Dolny (0,42 os./100 mieszkańców)

Zdecydowanie lepsza sytuacja pod tym względem dotyczy 20 jednostek, w tym w 17 nie odnotowano żadnej osoby korzystającej z podanego powyżej tytułu. Przestrzenne rozłożenie wartości wskaźnika Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w wieku produkcyjnym na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania prezentuje poniższa rycina.



Rycina 11. Wartość wskaźnika bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w wieku produkcyjnym na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania w układzie jednostek pomocniczych w 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne

Wysoki udział osób korzystających ze środków pomocy społecznej może świadczyć o niemożności przezwyciężenia problemów społecznych i ekonomicznych, co w przyszłości może prowadzić do pogłębiania się problemu wykluczenia społecznego. Niezaradność może prowadzić do kulminacji problemów, które przełożą się na pozostałe sfery życia publicznego, takie jak udział w życiu Gminy i integracja społeczna, poziom edukacji, bezpieczeństwo czy też bezrobocie.

Edukacja i wychowanie przedszkolne

W wieku potencjalnej nauki, czyli w przedziale 3-24 lata, w Gminie Ustrzyki Dolne jest 4297 mieszkańców. Jak podaje Narodowy Spis Powszechny w 2011 roku 13,2% mieszkańców Gminy posiadało wykształcenie wyższe, 2,6% wykształcenie policealne, 13,6% średnie ogólnokształcące, a 15,9% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym mogło legitymować się 22,6% mieszkańców, gimnazjalnym 6,7%, natomiast podstawowym 24,3%. Mieszkańcy, którzy zakończyli edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej stanowią 1,1%

Porównując do całego województwa podkarpackiego mieszkańcy Gminy Ustrzyki Dolne mają nieznacznie niższy poziom wykształcenia.

Na terenie Gminy Ustrzyki Dolne funkcjonują następujące placówki oświatowe poziomu podstawowego (**Tabela 7**)

Tabela 7 Wykaz szkół podstawowych w Gminie Ustrzyki Dolne

Lp.	Nazwa szkoły	Adres siedziby szkoły
1.	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Mikołaja Kopernika w Ustrzykach Dolnych.	ul. 29 Listopada 19 38-700 Ustrzyki Dolne
2.	Szkoła Podstawowa nr 2 im. Tadeusza Kościuszki Narciarska Szkoła Sportowa w Ustrzykach Dolnych.	Ul. Dobra 6 38-700 Ustrzyki Dolne
3.	Szkoła Podstawowa im. Ignacego Łukasiewicza w Ropience.	Ropienka 111 38-711 Ropienka
4.	Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Lotnictwa Polskiego w Ustianowej Górnej.	Ustjanowa Górna 84 38-700 Ustrzyki Dolne
5.	Szkoła Podstawowa w Hoszowie.	Hoszów 31 38-700 Ustrzyki Dolne
6.	Szkoła Podstawowa w Łobozewie.	Łobozew Dolny 61A 38-700 Ustrzyki Dolne
7.	Szkoła Podstawowa w Łodynie.	Łodyna 41 38-700 Ustrzyki Dolne

Lp.	Nazwa szkoły	Adres siedziby szkoły
8.	Szkoła Podstawowa w Wojtkowej.	Wojtkowa 40 38-712 Wojtkowa

Gmina Ustrzyki Dolne liczyła w 2014 roku 2626 osób w wieku 0-15 lat. Strukturę osób wg grup edukacyjnych wygląda przedstawia (Tabela 8) :

Tabela 8 Ludność gminy wg edukacyjnych grup wieku w latach 2012-2016.

	2012	2014	2016
0-4 lat	911	808	775
5-9 lat	897	928	919
10 -14 lat	922	890	891
RAZEM 0-14	2730	2626	2585

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Na przestrzeni lat 2012-2016 znacznie zmniejszyła się populacja dzieci w wieku od 0 do 4 lat (o prawie 15% w 2016 r. w porównaniu do 2012 roku) oraz w wieku 10-14 lat (3 % w 2016 r. w stosunku do 2012 r.). Jedyny przyrost o niecałe 2,5% możemy odnotować w grupie dzieci w wieku 5 – 9 lat. Niestety ogólna liczba dzieci w wieku 0-14 lat w badanym okresie uległa zmniejszeniu o 145 osób czyli o 5,3% (Tabela 8).

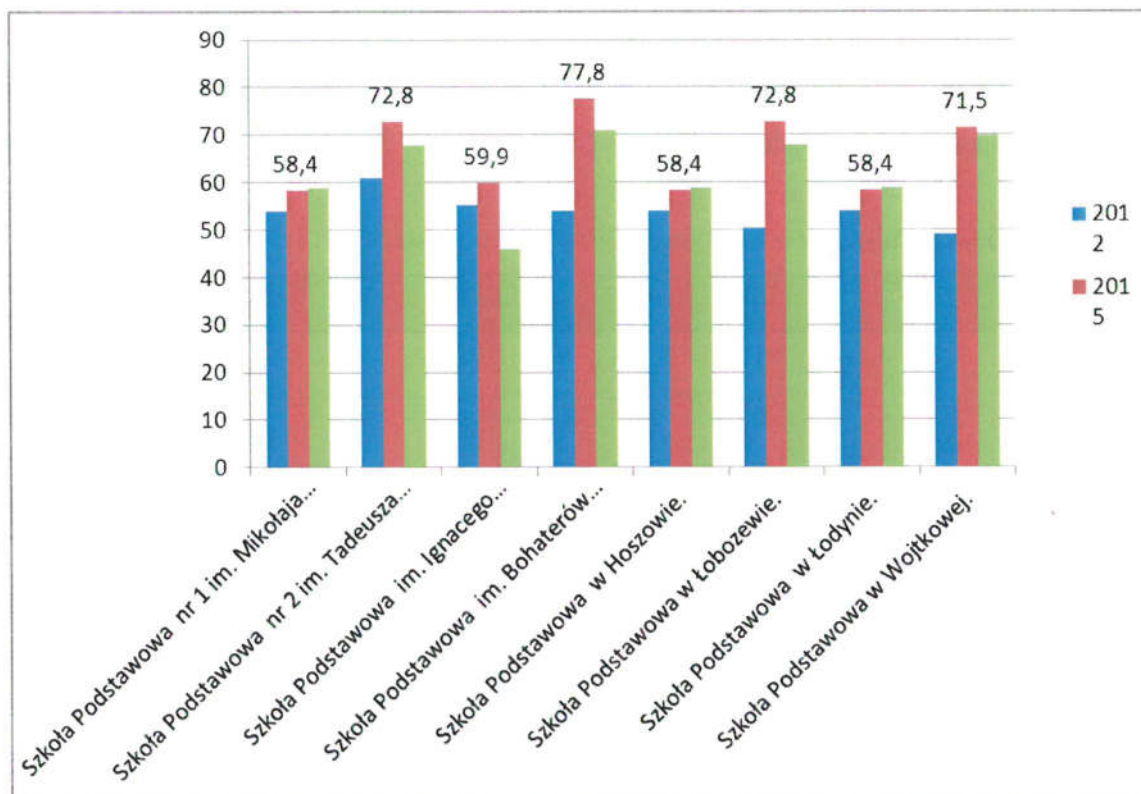
Tabela 9 Dane liczbowe dotyczące infrastruktury edukacyjnej w Gminie Ustrzyki Dolne w latach 2012-2015

	2012	2014	2015
Placówki wychowania przedszkolnego	12	10	9
Oddziały w przedszkolach	23	23	24
Miejsca w przedszkolach	265	265	283
Dzieci w wieku 3-5 lat przypadające na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego	1,77	1,83	1,7
Szkoły podstawowe ogółem	11	9	9
oddziały w szkołach	64	60	73
Gimnazja ogółem	5	5	5
oddziały w szkołach	30	29	28

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

W Gminie Ustrzyki Dolne w okresie 2012-2015 możemy zauważyć stopniowe zmniejszanie się ilości placówek oświatowych (Tabela 9). Liczba przedszkoli w 2015 r. zmniejszyła się o

3 w stosunku do roku 2012, zmniejszona została także liczba szkół podstawowych (o 2 w 2015 r. w porównaniu do 2012 r.), szkoły gimnazjalne pozostały bez zmian.



Rysunek 13 Średnie wyniki sprawdzianu w klasie VI dla poszczególnych szkół podstawowych w latach 2012 i 2015 [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych OKE w Krakowie

Od 2015 roku egzamin na tym poziomie edukacji sprawdza wiedzę w zakresie trzech przedmiotów: języka polskiego, matematyki i języka obcego nowożytnego. Średni wynik dla tego egzaminu w Polsce w 2015 roku wynosił 65%. Znacznie lepsze wyniki niż średnia kraju osiągnęły szkoły: Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Lotnictwa Polskiego w Ustianowej Górnej, Szkoła Podstawowa nr 2 im. Tadeusza Kościuszki Narciarska Szkoła Sportowa w Ustrzykach Dolnych, Szkoła Podstawowa w Łobozewie oraz Szkoła Podstawowa w Wojtkowej (Rysunek 13). Placówki te odnotowały również znaczny wzrost wyników sprawdzianu w porównaniu z rokiem 2012.

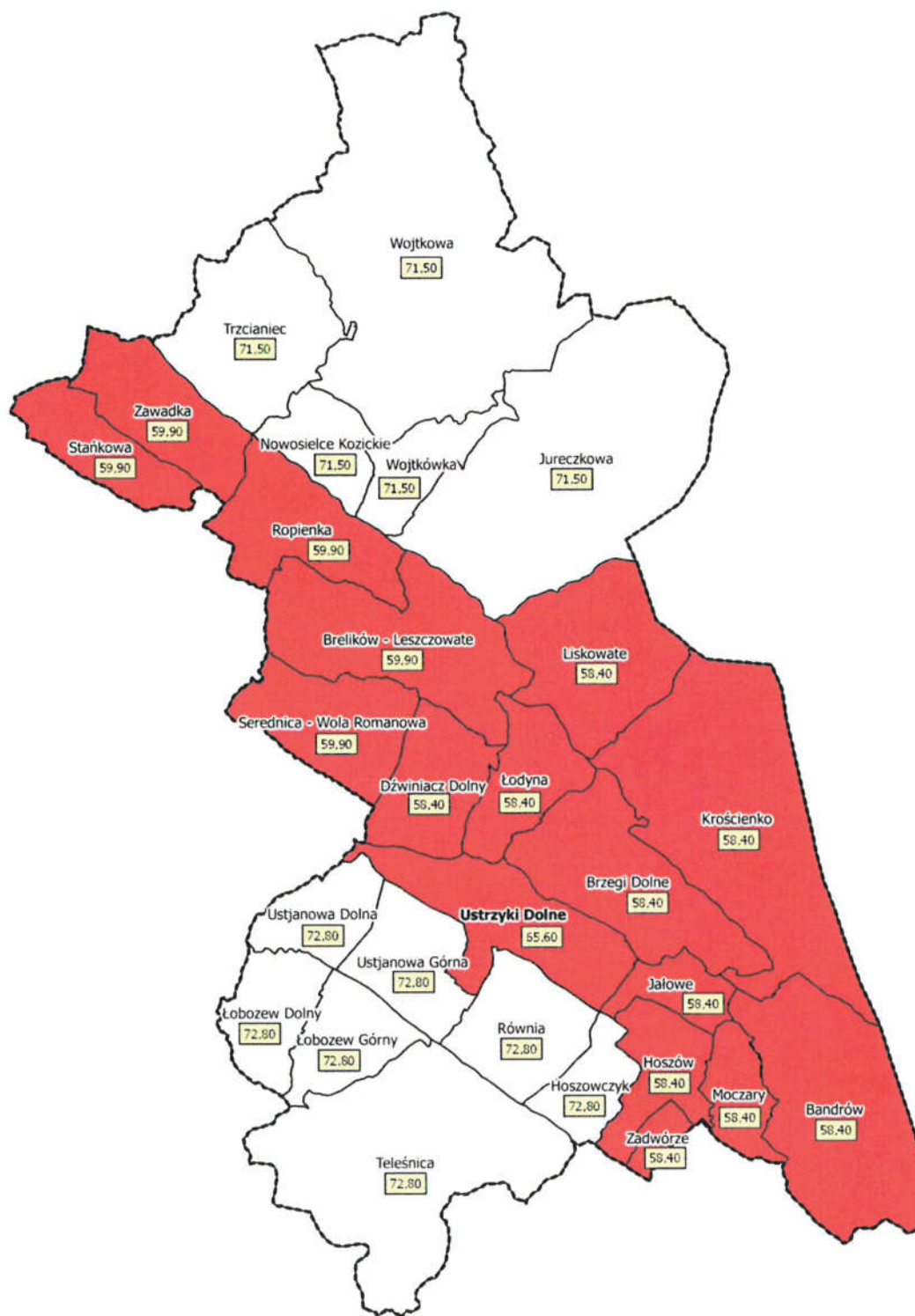
Istotnym wskaźnikiem ukazującym sytuację kryzysową w sferze społecznej są wyniki uczniów uczęszczających do placówek szkolnych na terenie Gminy Ustrzyki Dolne.

W związku z tym, iż poszczególne obwody szkolne wykraczają poza granice wyznaczonych jednostek pomocniczych wyniki sprawdzianu 6-klasisty zostały przedstawiano jako ich wartość średnia. Tym samym istnieje możliwość porównania jednostek i wskazania

tych, w których sytuacja jest mniej korzystna od średniej dla całej Gminy pod względem analizowanych wskaźników.

Lp.	JEDNOSTKA BADAWCZA	Wyniki egzaminów 6-klasisty
1	Bandrów	58,40
2	Brzegi Dolne	58,40
3	Dźwiniacz Dolny	58,40
4	Hoszowczyk	72,80
5	Hoszów	58,40
6	Łodyna	58,40
7	Jałowe	58,40
8	Moczary	58,40
9	Jureczkowa	71,50
10	Krościenko	58,40
11	Liskowate	58,40
12	Łobozew Dolny	72,80
13	Łobozew Górny	72,80
14	Nowosielce Kozickie	71,50
15	Równia	72,80
16	Teleśnica	72,80
17	Ustjanowa Dolna	72,80
18	Ustjanowa Górna	72,80
19	Wojtkowa	71,50
20	Wojtkówka	71,50
21	Zadwórze	58,40
22	Trzcianiec	71,50
23	Stańkowa	59,90
24	Ropienka	59,90
25	Serednica - Wola Romanowa	59,90
26	Brelików - Leszczowate	59,90
27	Zawadka	59,90
28	Miasto Ustrzyki Dolne	65,6
	Gmina Ustrzyki Dolne	65,7

W przypadku zdawalności sprawdzianu 6-klasisty w Gminie Ustrzyki Dolne, najgorsze wyniki uzyskały jednostki m.in. Bandrów, Brzegi Dolne, Dźwiniacz Dolny, Hoszów, Łodyna, Jałowe, Moczary, Krościenko, Liskowate, Zadwórze, Stańkowa, Ropienka, Serednica – Wola Romanowa, Brelików – Leszczowate, Zawadka i miasto Ustrzyki Dolne.



Rycina 12. Wartość wskaźnika wyniku sprawdzianu 6-klasisty w Gminie Ustrzyki Dolne w układzie jednostek pomocniczych w 2014 r.
 Źródło: Opracowanie własne

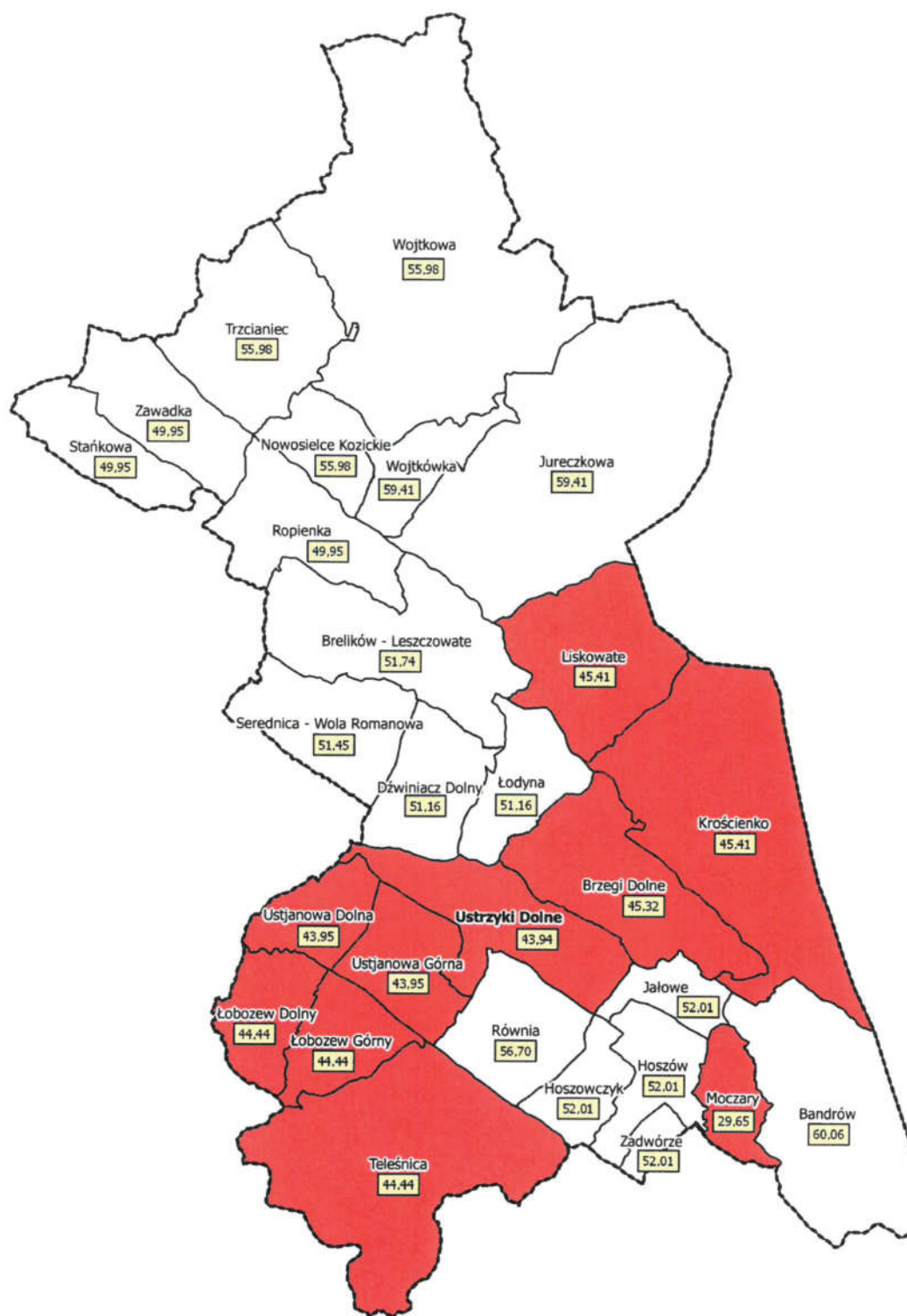
Aktywność społeczna mieszkańców Gminy

Mieszkańcy miast i Gminy Ustrzyki Dolne mogą rozwijać się i spotykać w Ustrzyckim Domu Kultury. Miejsce to daje możliwość integracji społeczności korzystającej z różnorodnej oferty. W domu kultury można uczęszczać na koło teatralne, taneczne, plastyczne oraz muzyczne. Regionalne tradycje są kultywowane przez Zespół Bieszczadzki Dom. Kolejnym kołem zainteresowań jest orkiestra dęta. W Gminie funkcjonuje wiele dobrze wyposażonych obiektów sportowych, zarówno do sportów zimowych jak i letnich. Można aktywnie spędzać czas na zewnątrz na specjalnie przygotowanych trasach rowerowych „Downhill”, torze rowerowych „Pumptruck”, polu golfowym „Arłamów”, a także w siłowni zewnętrznej w Parku pod Dębami. Centrum Sportowe „Arłamów” posiada halę sportową, kompleks boisk, stadion piłkarski oraz rugby. Dodatkowo funkcjonuje stadnina koni z kryta ujeżdżalnią. Oprócz Centrum Sportowego w Ustrzykach Dolnych znajduje się stadion sportowy, Zespół Basenów „Delfin”, a przy nim zespół boisk, a także hala sportowa przy ZSP Nr 1. Amatorzy sportów zimowych mogą korzystać z tras narciarskich na Żukowie, stacja narciarska „Laworta” oraz „Gromadzyń”, kompleks narciarski „Arłamów” oraz wyciąg narciarski „Mały Król”. Na terenie Gminy działa także oddział Polskiego Związku Wędkarskiego „Strwiąż”. Łatwy dostęp do hal sportowych oraz innych miejsc przystosowanych do uprawiania sportu zachęca do aktywnego wypoczynku, a także pomaga w integracji mieszkańców, którzy mogą tworzyć różne kluby sportowe lub wydarzenia. W Gminie Ustrzyki Dolne działa 47 stowarzyszeń i fundacji, z tego 27 jest zarejestrowanych w mieście Ustrzyki Dolne.

W ramach analizy sfery społecznej wzięto także pod uwagę zaangażowanie lokalnej społeczności w życie publiczne. Jednym z najlepszych wskaźników aktywności społecznej jest frekwencja w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego: rady gminy i sejmiki województw na terenie województwa podkarpackiego.

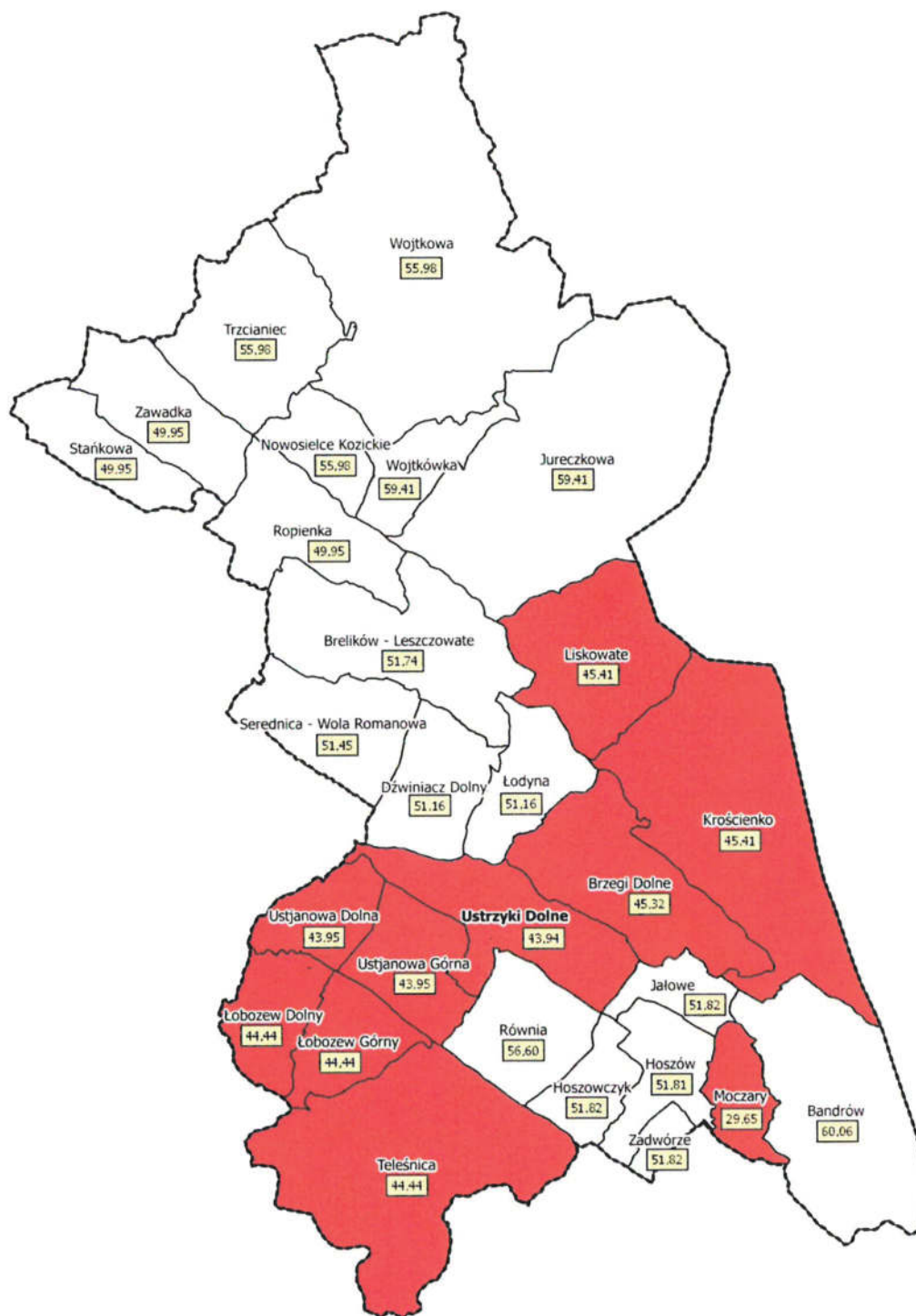
Średnia wartości dla Gminy Ustrzyki Dolne w wyborach do rad gminy wyniosła 46,61%, zaś do sejmików województwa 46,5, niższą wartość w stosunku do wartości dla Gminy odnotowano w przypadku jednostek tj.: Bandrów, Moczary, Krościenko, Liskowate, Łobozew Dolny, Łobozew Górny, Teleśnica, Ustjanowa Dolna, Ustjanowa Górna i miasto Ustrzyki Dolne.

Lp.	JEDNOSTKA BADAWCZA	Frekwencja w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego: rady gminy na terenie województwa podkarpackiego	Frekwencja w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego: sejmiki województw na terenie województwa podkarpackiego
1	Bandrów	60,06	60,06
2	Brzezi Dolne	45,32	45,32
3	Dźwiniacz Dolny	51,16	51,16
4	Hoszowczyk	52,01	51,82
5	Hoszów	52,01	51,82
6	Łodyna	51,16	51,16
7	Jałowe	52,01	51,82
8	Moczary	29,65	29,65
9	Jureczkowa	59,41	59,41
10	Krościenko	45,41	45,41
11	Liskowate	45,41	45,41
12	Łobozew Dolny	44,44	44,44
13	Łobozew Górny	44,44	44,44
14	Nowosielce Kozickie	55,98	55,98
15	Równia	56,70	56,60
16	Teleśnica	44,44	44,44
17	Ustjanowa Dolna	43,95	43,95
18	Ustjanowa Górna	43,95	43,95
19	Wojtkowa	55,98	55,98
20	Wojtkówka	59,41	59,41
21	Zadwórze	52,01	51,82
22	Trzcianiec	55,98	55,98
23	Stańkowa	49,95	49,95
24	Ropienka	49,95	49,95
25	Serednica - Wola Romanowa	51,45	51,45
26	Brelików - Leszczowate	51,74	51,74
27	Zawadka	49,95	49,95
28	Miasto Ustrzyki Dolne	43,94	43,94
	Gmina Ustrzyki Dolne	46,61	46,55



Rycina 13. Wartość wskaźnika frekwencja w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego: rady gminy na terenie województwa podkarpackiego w Gminie Ustrzyki Dolne w układzie jednostek pomocniczych w 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne



Rycina 14. Wartość wskaźnika frekwencja w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego: sejmiki województw na terenie województwa podkarpackiego w Gminie Ustrzyki Dolne w układzie jednostek pomocniczych w 2014 r.
 Źródło: Opracowanie własne

Koncentracja negatywnych zjawisk kryzysowych w sferze społecznej

Podsumowaniem diagnozy w sferze społecznej i syntetycznym obrazem zróżnicowania zjawisk degradacji społecznej w Gminie Ustrzyki Dolne jest wskaźnik degradacji społecznej, który został obliczony według wcześniej przedstawionej metodologii. Do obliczenia wskaźnika wykorzystano 13 wskaźników cząstkowych, które wymiarują problemy społeczne opisane w poprzednich rozdziałach.

Wartości wskaźnika dla poszczególnych jednostek pomocniczych Gminy przedstawiono w poniższej tabeli.

W celu dokonania syntetycznej oceny zliczono wszystkie wskaźniki dla danej jednostki pomocniczej, których wartość uznano za wysoką lub bardzo wysoką, zgodnie następującą skalą:

- 7-10 wskaźników – ocena 2, świadcząca o dużym nasileniu zjawisk kryzysowych (kolor czerwony),
- 5-6 wskaźników – ocena 1, świadcząca o średnim nasileniu zjawisk kryzysowych (kolor pomarańczowy),
- 1-4 wskaźniki – ocena 0, świadcząca o niskim nasileniu zjawisk kryzysowych (kolor zielony).

Następnie w poniższej tabeli dokonano podsumowania w celu określenia koncentracji negatywnych zjawisk w sferze społecznej, sumując liczby poszczególnych kategorii.

Tabela 10. Diagnoza stanu kryzysowego w sferze społecznej

Jednostka pomocnicza	Liczba wskaźników sfery społecznej dla danej jednostki pomocniczej, której wartość uznano za mniej korzystną niż średnia wartość dla Gminy	Koncentracja negatywnych zjawisk
Bandrów	8	2
Brzegi Dolne	7	2
Dźwiniacz Dolny	6	1
Hoszowczyk	2	0
Hoszów	4	0
Łodyna	7	2
Jałowe	4	0
Moczary	9	2
Jureczkowa	6	1
Krościenko	8	2
Liskowate	10	2
Łobozew Dolny	7	2

Łobozew Górny	6	1
Nowosielce Kozickie	5	1
Równia	2	0
Teleśnica	8	2
Ustjanowa Dolna	4	0
Ustjanowa Górna	5	1
Wojtkowa	5	1
Wojtkówka	4	0
Zadwórze	2	0
Trzcianiec	7	2
Stańkowa	4	0
Ropienka	6	1
Serednica - Wola Romanowa	7	2
Brelików - Leszczowate	7	2
Zawadka	4	0
Miasto Ustrzyki Dolne	7	2

Źródło: opracowanie własne

Sfera gospodarcza Poziom przedsiębiorczości

Podstawowym wskaźnikiem poziomu przedsiębiorczości wykorzystanym w przeprowadzanej diagnozie jest udział liczby podmiotów gospodarczych w relacji do liczby mieszkańców danego obszaru. Koncentrację tego wskaźnika przedstawiono w poniższej tabeli.

Niska aktywność gospodarcza stanowi barierę rozwoju Gminy Ustrzyki Dolne m.in. przez niskie dochody dla budżetu Gminy co ogranicza możliwości inwestycyjne. Kolejnym niekorzystnym uwarunkowaniem jest struktura wielkościowa firm ponieważ nie istnieją duże zakłady pracy, które również mogłyby zasilać budżet JST jak również pobudzać lokalną sytuację gospodarczą.

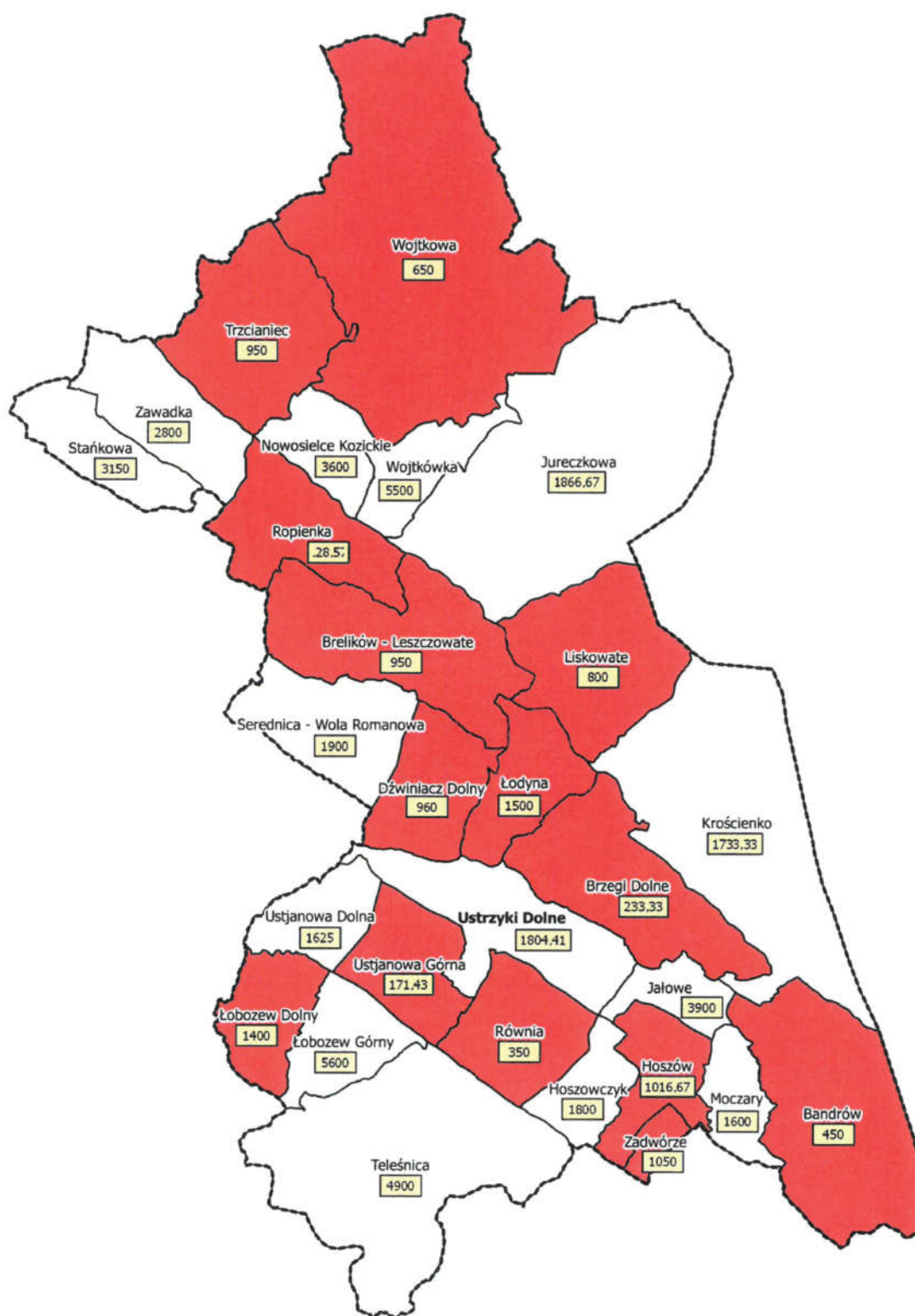
Wskaźnikiem ukazującym poziom przedsiębiorczości w Gminie Ustrzyki Dolne jest Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania - obszar miejsko-wiejski.

Lp.	JEDNOSTKA BADAWCZA	Liczba zamieszkałych osób	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania - obszar miejsko-wiejski
1	Bandrów	459	9	1,96
2	Brzegi Dolne	400	7	1,75
3	Dźwiniacz Dolny	237	48	20,25
4	Hoszowczyk	149	36	24,16
5	Hoszów	299	61	20,40
6	Łodyna	300	30	10,00
7	Jałowe	197	39	19,80
8	Moczary	300	16	5,33
9	Jureczkowa	201	56	27,86
10	Krościenko	596	52	8,72
11	Liskowate	213	16	7,51
12	Łobozew Dolny	287	14	4,88
13	Łobozew Górny	289	56	19,38
14	Nowosielce Kozickie	151	36	23,84
15	Równia	640	14	2,19
16	Teleśnica	253	49	19,37
17	Ustjanowa Dolna	275	65	23,64
18	Ustjanowa Górna	823	12	1,46
19	Wojtkowa	319	13	4,08
20	Wojtkówka	227	55	24,23
21	Zadwórze	67	21	31,34
22	Trzcianiec	169	19	11,24
23	Stańkowa	242	63	26,03
24	Ropienka	728	9	1,24
25	Serednica - Wola Romanowa	83	19	22,89
26	Brelików - Leszczowate	303	38	12,54
27	Zawadka	183	56	30,60
28	Miasto Ustrzyki Dolne	8866	1227	13,84
	Gmina Ustrzyki Dolne	17256	2136	12,38

Najwyższym poziomem przedsiębiorczości cechowały się jednostki pomocnicze (sołectwa): Zadwórze (31,34 podm./100 mieszkańców) oraz Hoszów (20,40 podm./100 mieszkańców)

Najmniejsza liczba podmiotów gospodarczych przypadająca na 100 mieszkańców notowana jest dla sołectwa Ustjanowa Górna (1,46 podm./100 mieszkańców), Ropienka (1,24 podm./100 mieszkańców), Wojtkowa (4,08 podm./100 mieszkańców) oraz Moczary (5,33 podm./100 mieszkańców). Wartości te w znacznym stopniu odbiegają od wartości dla całej Gminy (12,38 podm./100 podm./100 mieszkańców). Zróżnicowanie wskaźnika

przedsiębiorczości (liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania - obszar miejsko-wiejski) przedstawiono na poniższej rycinie.



Rycina 15. Wartość wskaźnika liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON na 100 osób wg faktycznego miejsca zamieszkania - obszar miejsko-wiejski w układzie jednostek pomocniczych w 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne

Sfera techniczna

Obszary zabudowane i struktura zabudowy

Zasób mieszkaniowy Gminy Ustrzyki Dolne, tj. ilość budynków mieszkalnych oraz ilość mieszkań, na 2014 r. wynosił 5 289 lokali mieszkalnych i przyrasta średnio o 1% w ciągu roku (**Tabela 11**). Jest to związane z tym, iż za przyrost odpowiadają głównie prywatni właściciele, a nowo powstałe budynki są indywidualne. Powoduje to bardzo powolne zwiększanie się standardu mieszkaniowego.

Tabela 11 Zabudowa mieszkaniowa w Gminie Ustrzyki Dolne w latach 2012-2015

	2012	2014	2015
budynki mieszkalne w Gminie	2 661	2 725	2 761
mieszkania ogółem	5 225	5 289	5 326
powierzchnia użytkowa mieszkań m ²	369 538	380 426	385 841
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² na 1 osobę	20,8	21,6	21,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Na terenie Gminy w 2014 r. znajdowało się 2725 budynków mieszkalnych, z czego 74, o łącznej powierzchni użytkowej 2204m², należało do Gminy Ustrzyki Dolne (**Tabela 11**).

Infrastruktura drogowa i kolejowa

Przez Gminę Ustrzyki Dolne przebiega droga krajowa nr 84 do przejścia granicznego z Ukrainą, wpływa to znacznie na intensywność ruchu samochodowego, a co za tym idzie degradację stykowych terenów rolnych. Drogi wojewódzkie przebiegające przez Gminę to: droga Nr 890 Kuźmina – Krościenko oraz droga Nr 896 Ustrzyki Dolne - Ustrzyki Górne. Wykaz poszczególnych dróg krajowych, wojewódzkich oraz powiatowych przebiegających przez Gminę Ustrzyki Dolne przedstawia **Tabela 12**.

Tabela 12 Wykaz publicznych dróg przebiegających przez Ustrzyki Dolne

Kategoria Drogi	Trasa /na terenie gminy/
Droga Krajowa	
Droga Krajowa nr 84 Sanok - Granica Państwa	Ustjanowa Dolna - Ustjanowa Górna - Ustrzyki Dolne/ ul. 1 Maja, ul. 29 Listopada/- Brzegi D. - Krościenko - Granica Państwa
Drogi Wojewódzkie	
Droga Wojewódzka nr 890 Kuźma - Krościenko	Trzcianiec-Wojtkowa-Wojtkówka-Jureczkowa-Liskowate-Krościenko/do ronda/
Droga Wojewódzka nr 896 Ustrzyki Dolne - Czarna-Ustrzyki Górne	Ustrzyki Dolne / ul. Fabryczna, ul. Dwernickiego, ul. Jasień/ - Jałowe-Hoszów-Zadwórze
Drogi Powiatowe	
Droga powiatowa nr 2298R	Ustrzyki D. ul. Premysłowa - Równia - Hoszów
Droga powiatowa nr 2299R	Przez wieś Hoszczowczyk
Droga powiatowa nr 2300R	Jałowe - Bandrów
Droga powiatowa nr 2301R	Jałowe - Moczary
Droga powiatowa nr 2297R	Przez wieś Daszówka
Droga powiatowa nr 2296R	Ustjanowa Dolna - Łobozew Dolny
Droga powiatowa nr 2273R	Bóbrka - Łobozew Dolny
Droga powiatowa nr 2295R	Krościenko - Stebnik
Droga powiatowa nr 2294R	Krościenko dojazd do Stacji kolejowej
Droga powiatowa nr 2293R	Ropienka - Wojtkówka
Droga powiatowa nr 2292R	Wojtkowa - Nowosielce Kozickie - Wojtkowa
Droga powiatowa nr 2291R	Trójca - Arłamów
Droga powiatowa nr 2290R	Wojtkowa - Grąziowa - Trójca
Droga powiatowa nr 2269R	Wańkowa - Dźwiniacz Dolny - Brzegi Dolne
Droga powiatowa nr 2268R	Wańkowa - Brelików - Eszczowate - Łodyna
Droga powiatowa nr 2226R	Rakowa - Stańkowa - Ropienka
Droga powiatowa nr 2224R	Rozpucie - Zawadka - Ropienka
Droga powiatowa nr 2089R	Jureczkowa - Kwaszenina - Arłamów

Źródło: Urząd Gminy w Ustrzykach Dolnych

Na terenie Gminy Ustrzyki Dolne zlokalizowany jest odcinek linii kolejowej nr 108 Stróże-Krościenko-Chyrów (UK) z dwiema stacjami i dwoma przystankami (w tym jeden z ładownią). Linia nr 108 przebiegająca przez malowniczy odcinek między Zagórzem a granicą państwa została wykorzystana do celów turystycznych. Obecnie linia jest dzierżawiona przez Gminę Olszanica.

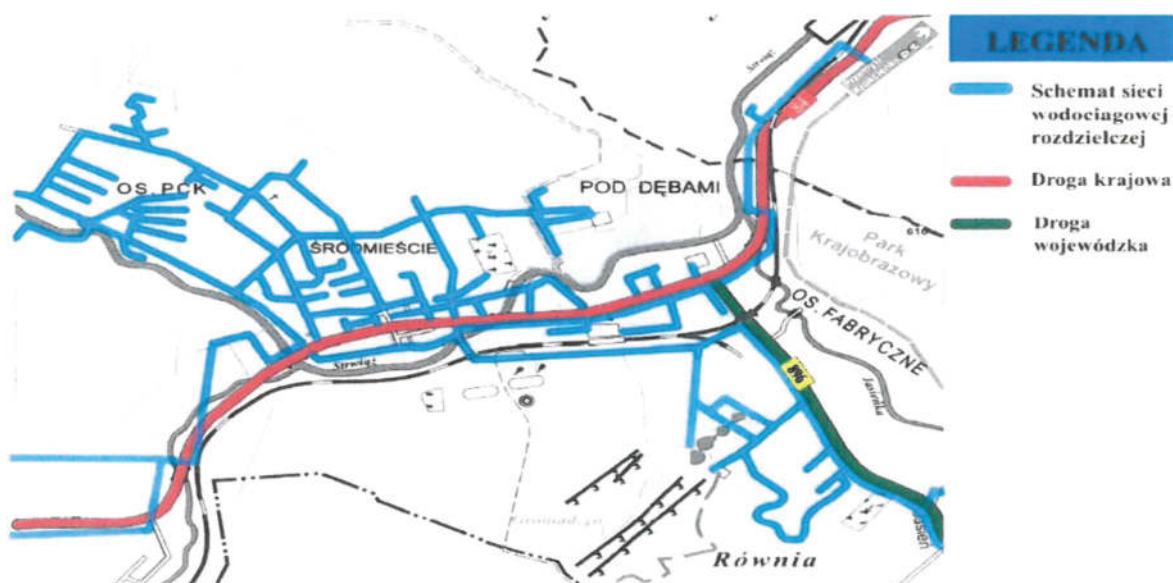
Infrastruktura wodno-kanalizacyjna

Głównym źródłem zaopatrzenia Gminy w wodę są zasoby wód powierzchniowych ujmowane ze zbiornika solińskiego. Wykorzystywane są również wody z ujęć grawitacyjnych oraz z indywidualnych studni głębinowych.

Miasto Ustrzyki Dolne zasilane jest w wodę za pomocą wodociągu relacji Solina – Ustrzyki, oddanego do użytku w 1978 r. Długość sieci wodociągowej w gminie wynosi 65 520 mb z tego:

- długość sieci magistralnej - 15 200 mb
- sieć rozdzielcza miejska – 14 320 mb
- sieć rozdzielcza na terenach wiejskich – 36 000 mb.

Z systemu wodociągowego aglomeracji korzysta obecnie 627 gospodarstw domowych. Na terenach wiejskich do magistrali przyłączone są sołectwa: Dźwiniacz Dolny, Łodyna, Brzegi Dolne, Jałowe Hoszów, Moczary, Bandrów Narodowy, Ustjanowa Dolna, Ustjanowa Górna, Łobozew Dolny i Równia. Sołectwa Stańkowa i Ropienka posiadają lokalne sieci wodociągowe, z których korzysta 881 gospodarstw domowych.



Rysunek 14 Sieć wodociągowa rozdzielcza w Ustrzykach Dolnych

Źródło: Strategia Rozwoju Gminy Ustrzyki Dolne 2015-2025

W 2014 roku z sieci wodociągowej w całej Gminie korzystało średnio 73,47% mieszkańców. Jest to wartość znacznie mniejsza niż dla powiatu, gdzie odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej wynosił 71,5 %, dla województwa wartość ta wynosiła 80,2%. W 2014 roku sieci kanalizacyjnej w Gminie korzystało z niej 53,29% mieszkańców. W powiecie bieszczadzkim odsetek ludności korzystającej z kanalizacji wynosił 47,9%, natomiast w województwie 68,7%.

Na terenie Gminy od lat 70 – tych funkcjonuje mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków zarządzana przez Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej. Znajduje się ona w dolinie rzeki Strwiąż w miejscowości Brzegi Dolne. Do oczyszczalni dowożone są również ścieki wozem asenizacyjnym z okolicznych miejscowości. Sołectwa takie jak Serebnica, Moczary, Trzcianiec posiadają własne oczyszczalnie ścieków.

Sfera techniczna w mieście Ustrzyki Dolne

W skład sfery technicznej w mieście Ustrzyki Dolne wchodzi istniejąca infrastruktura drogowa, komunalna oraz zabudowa mieszkaniowa.

O poziomie życia mieszkańców Ustrzyk Dolnych w dużym stopniu decydują warunki mieszkaniowe. Znaczna liczba budynków na terenie miasta jest zdewastowana, co stanowi

podstawowy problem w sferze technicznej. Znacznym problemem jest również niezadawalający poziom zagospodarowania przestrzeni publicznej.

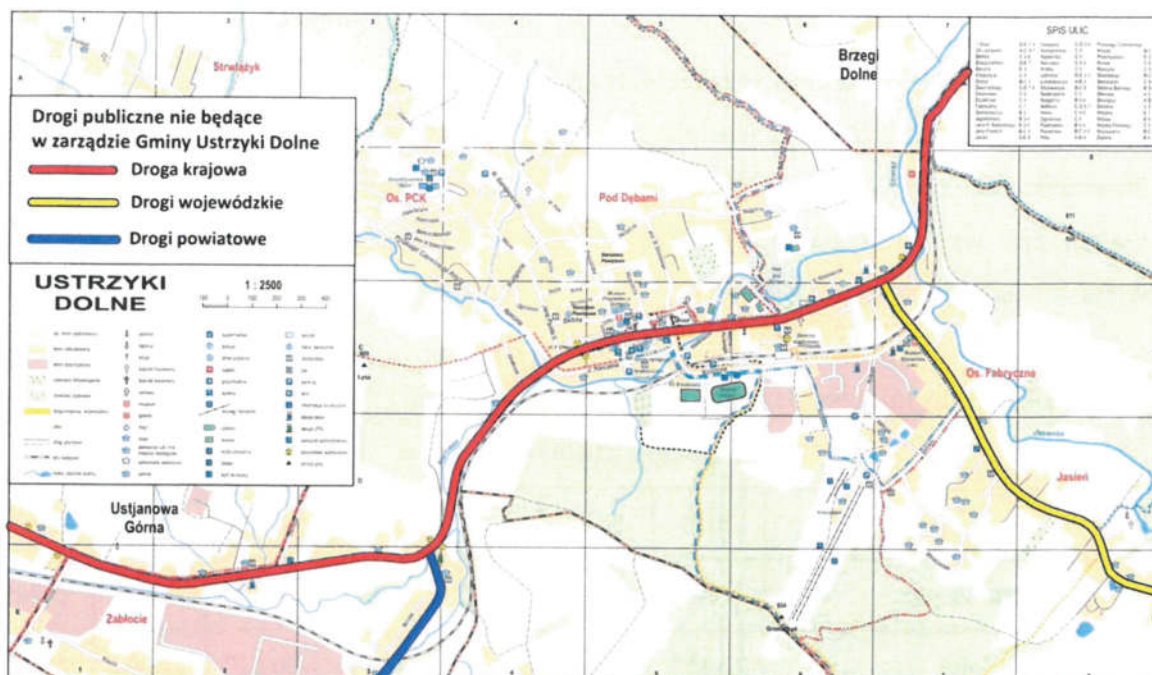
Tabela 13 Zabudowa mieszkaniowa w mieście Ustrzyki Dolne w latach 2012, 2014 oraz 2015

	2012	2014	2015
Budynki mieszkalne w Gminie [szt.]	764	782	787
Mieszkania ogółem [szt.]	3 131	3 149	3 155
Powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]	194 191	198 473	199 510
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]	20,4	21,2	21,4

Opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Zasoby mieszkaniowe miasta Ustrzyki Dolne, rozumiane jako ilość budynków oraz ilość mieszkań, na 2014 rok wynosiły 3149 lokali mieszkalnych i przyrastały średnio o 0,38% w ciągu roku. Przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na jednego mieszkańca miasta wynosiła w 2014 roku 63 m², w Gminie wartość ta wynosiła 71,9 m², natomiast dla całego województwa podkarpackiego 80,9 m² (**Tabela 13**). Obecny stan zasobów mieszkaniowych miasta Ustrzyki Dolne, pokazuje iż konieczna jest poprawa jego standardu w celu polepszenia jakości życia mieszkańców.

Oś układu komunikacyjnego stanowią przebiegające przez miasto drogi: droga krajowa nr 84, droga wojewódzka nr 896 oraz droga powiatowa nr 2298R.



Rysunek 15 Drogi publiczne przebiegające przez miasto Ustrzyki Dolne
 Źródło: Urząd Miejski w Ustrzykach Dolnych

Przez miasto przebiega również odcinek linii kolejowej nr 108: Stróże-Krościenko-Chyrów (UK).

Na terenie miasta dostępność do infrastruktury jest zadowalająca. 95,5% ogółu ludności korzysta z instalacji wodociągowej. Jest to wartość znacznie wyższa niż odsetek osób korzystających z wodociągu dla województwa, który na podkarpaciu na 2015 rok wynosił 80,7%.

Obszary zabudowane i struktura zabudowy

Miasto Ustrzyki Dolne jest główną miejscowością na terenie Gminy. To tutaj koncentruje się największa liczba zabudowań mieszkaniowych i gospodarczych. Mniejszymi miejscowościami, w których również występuje większa ilość zabudowy mieszkalnej to: Ustjanowa Górna, Ropienka oraz Krościenko, w którym następuje rozwój funkcji rekreacyjnej i turystycznej.

Zabudowa Gminy składa się z budynków z różnych okresów, z różnych materiałów oraz o różnych standardach użytkowych i technicznych. Zabudowa mieszkaniowa i mieszkalno-gospodarcza nie przedstawia szczególnych wartości kulturowych, choć zachowały się nieliczne przypadki drewnianych domów – chat kurpiowskich, które stanowią

obiekty zabytkowe. Na terenie gminy przeważa indywidualne budownictwo mieszkaniowe i zagrodowe. Dawna zabudowa w przeciwieństwie do nowszej, charakteryzuje się względnie uporządkowanym krajobrazem osadniczym. W ostatnich latach tendencja ta jednak zanika i obserwuje się coraz większą liczbę budynków mieszkalnych realizowanych zgodnie z krajobrazem wsi. Istniejąca zabudowa to w większości zabudowa zwarta. Na obrzeżach wsi widać już jednak zabudowę kolonijną.

Tabela 14. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Ustrzyki Dolne

ZASOBY MIESZKANIOWE							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Mieszkania	5 189	5 208	5 225	5 257	5 289	5 326	5 349
Izby	20 157	20 267	20 361	20 544	20 817	21 003	21 156
Powierzchnia użytkowa mieszkań [m ²]	364326	367051	369538	374230	380462	385841	390015
Budynki mieszkalne ogółem	2 609	2 629	2 661	2 691	2 725	2 761	2 782
Liczba mieszkań oddanych do użytku	12	25	22	36	61	37	26
Powierzchnia nieruchomości oddanych do użytku [m ²]	2 203	3 719	3 529	5 400	6 232	5 379	4 621
Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno – sanitarne							
Wodociąg	4 997	5 016	5 033	5 068	5 100	5 137	5 160
Ustęp spłukiwany	4 873	4 892	4 909	4 946	4 978	5 018	5 041
Łazienka	4 767	4 786	4 803	4 835	4 867	4 904	4 927
Centralne ogrzewanie	4 054	4 073	4 090	4 122	4 154	4 196	4 231
Gaz sieciowa	26	26	26	26	26	26	26

Dane statystyczne wskazują na wzrost liczby mieszkań w Gminie, jednocześnie zwiększyła się powierzchnia użytkowa mieszkań. Prawie 97% mieszkań jest wyposażonych w wodociąg i ustęp spłukiwany. Niewiele mniejszy procent, około 92%, posiada łazienkę. Niestety tylko 26 mieszkań z około 5000 jest podłączonych do gazu sieciowego, 78% mieszkań centralne ogrzewanie.

Nowe budynki i domy powstające w ostatnich latach starają się wpasować w krajobraz i nie odbiegać od układów osadniczych. Indywidualne budownictwo zdecydowanie przeważa w całości struktury zabudowań gminy. Większość zabudowań koncentruje się w mieście Ustrzyki Dolne, czyli głównej miejscowości, zamieszkaney przez największą liczbę mieszkańców oraz w kilku innych mniejszych miejscowościach.

Wskaźnikiem diagnozującym sferę techniczną w Gminie Ustrzyki Dolne jest liczba budynków mieszkalnych na 100 mieszkańców.

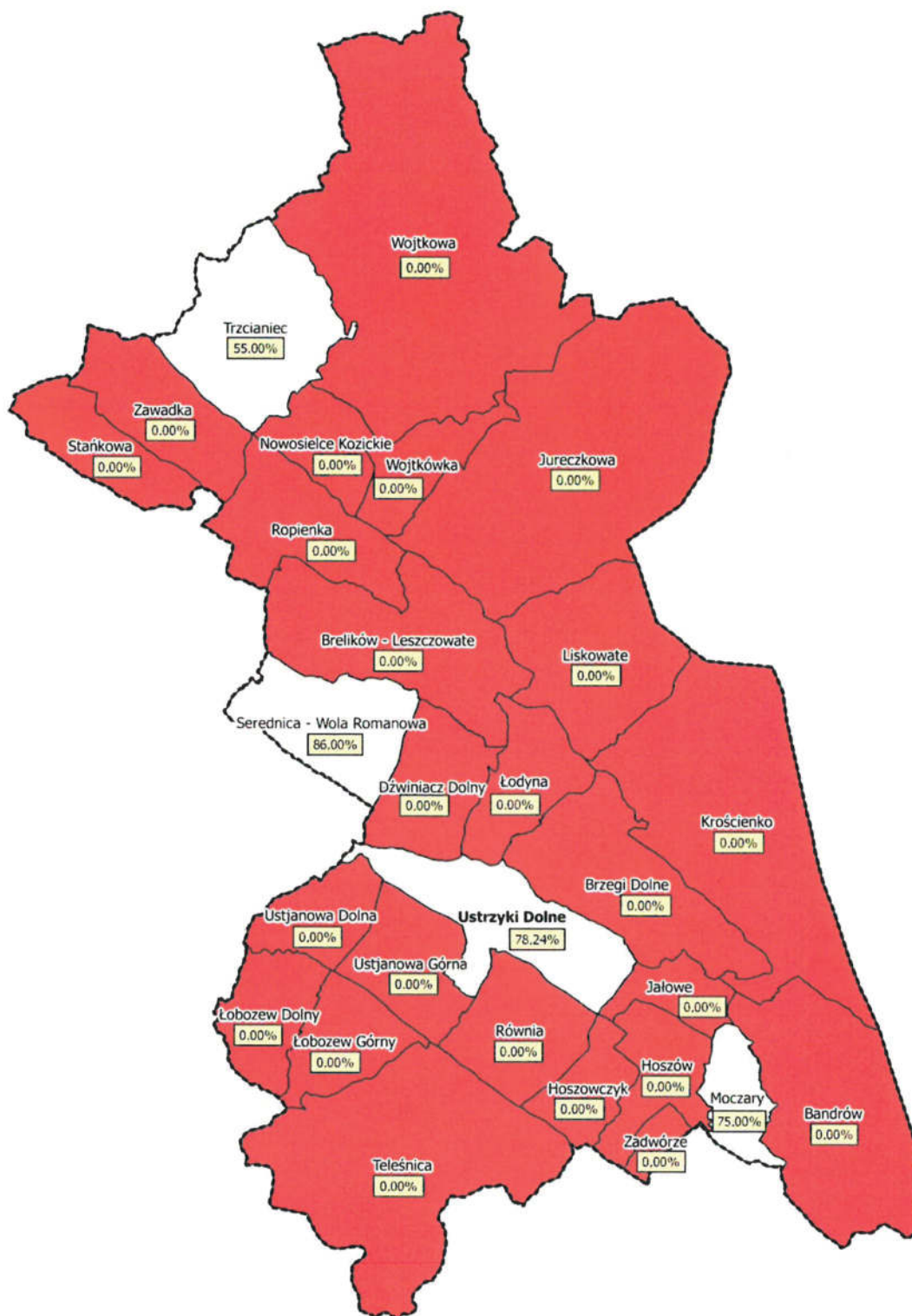
Lp.	JEDNOSTKA BADAWCZA	Liczba zamieszkałych osób	Liczba zabytków	Liczba zabytków na 100 mieszkańców
1	Bandrów	459	3	2,7
2	Brzegi Dolne	400	3	5,1
3	Dźwiniacz Dolny	237	1	2,0
4	Hoszowczyk	149	4	12,5
5	Hoszów	299	2	2,9
6	Łodyna	300	4	6,1
7	Jałowe	197	5	13,2
8	Moczary	300	4	13,3
9	Jureczkowa	201	1	1,5
10	Krościenko	596	4	3,3
11	Liskowate	213	3	6,0
12	Łobozew Dolny	287	1	2,0
13	Łobozew Górny	289	4	8,7
14	Nowosielce Kozickie	151	3	13,0
15	Równia	640	3	2,5
16	Teleśnica	253	1	1,7
17	Ustjanowa Dolna	275	1	1,5
18	Ustjanowa Górna	823	4	2,1
19	Wojtkowa	319	5	9,8
20	Wojtkówka	227	0	0,0
21	Zadwórze	67	0	0,0
22	Trzcianiec	169	0	0,0
23	Stańkowa	242	0	0,0
24	Ropienka	728	1	0,9
25	Serednica - Wola Romanowa	83	0	0,0
26	Brelików - Leszczowate	303	3	6,5
27	Zawadka	183	0	0,0
28	Miasto Ustrzyki Dolne	8866	29	1,9
	Gmina Ustrzyki Dolne	17256	89	2,8

Kolejnym wskaźnikiem wykorzystanym w delimitacji obszaru zdegradowanego w sferze technicznej jest odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej.

Lp.	JEDNOSTKA BADAWCZA	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej
1	Bandrów	0,00%
2	Brzegi Dolne	0,00%
3	Dźwiniacz Dolny	0,00%
4	Hoszowczyk	0,00%
5	Hoszów	0,00%
6	Łodyna	0,00%
7	Jałowe	0,00%
8	Moczary	75,00%
9	Jureczkowa	0,00%
10	Krościenko	0,00%
11	Liskowate	0,00%
12	Łobozew Dolny	0,00%
13	Łobozew Górny	0,00%
14	Nowosielce Kozickie	0,00%
15	Równia	0,00%
16	Teleśnica	0,00%
17	Ustjanowa Dolna	0,00%
18	Ustjanowa Górna	0,00%
19	Wojtkowa	0,00%
20	Wojtkówka	0,00%
21	Zadwórze	0,00%
22	Trzcianiec	55,00%
23	Stańkowa	0,00%
24	Ropienka	0,00%
25	Serednica - Wola Romanowa	86,00%
26	Brelików - Leszczowate	0,00%
27	Zawadka	0,00%
28	Miasto Ustrzyki Dolne	78,24%
	Gmina Ustrzyki Dolne	53,29%

W Gminie Ustrzyki Dolne występują duże dysproporcje w użytkowaniu sieci kanalizacyjnej. Na 28 jednostek pomocniczych mieszkańcy jedynie 4 z nich posiada sieć kanalizacyjną. Największy odsetek osób korzystających z kanalizacji występował w sołectwach: Serednica - Wola Romanowa (86%), Moczary (75%), Trzcianiec (55%) oraz w mieście Ustrzyki Dolne (78,2%).

Pozostałe sołectwa nie są wyposażone w sieć kanalizacyjną, a gospodarstwa domowe na tych obszarach posiadają bezodpływowe zbiorniki na ścieki. Przyczyną tego może być mała gęstość zaludnienia, rozdrobnienie zabudowy lub znaczne odległości między budynkami. Niedostateczne zwodociągowanie i skanalizowanie Gminy w znacznym stopniu wpływa na pogorszenie jakości życia mieszkańców oraz zmniejszenie jej atrakcyjności inwestycyjnej.



Rycina 16. Wartość wskaźnika odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w układzie jednostek pomocniczych w 2014 r.
Źródło: Opracowanie własne

Obszary koncentracji negatywnych zjawisk w sferze technicznej

Do obliczenia wskaźnika wykorzystano 2 wskaźniki cząstkowe, które wymiarują problemy w sferze technicznej opisane w powyżej:

- Liczba budynków mieszkalnych na 100 mieszkańców,
- Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej.

W przypadku sfery technicznej w celu dokonania syntetycznej oceny koncentracji zjawisk kryzysowych zliczono wszystkie wskaźniki dla danej jednostki pomocniczej, w których suma stwierdzono sytuację kryzysową, zgodnie następującą skalą:

- 1-2 wskaźniki – ocena 1, świadcząca o wysokim nasileniu zjawisk kryzysowych
- 0 wskaźników – ocena 0, świadcząca o niskim i/lub braku nasileniu zjawisk kryzysowych.

Tabela 18. Diagnoza stanu kryzysowego w sferze technicznej

Jednostka pomocnicza	Liczba wskaźników sfery społecznej dla danej jednostki pomocniczej, której wartość uznano za mniej korzystną niż średnia wartość dla Gminy	Koncentracja negatywnych zjawisk
Bandrów	1	1
Brzegi Dolne	0	0
Dźwiniacz Dolny	1	1
Hoszowczyk	0	0
Hoszów	0	0
Łodyna	0	0
Jałowe	0	0
Moczary	1	1
Jureczkowa	1	0
Krościenko	0	0
Liskowate	0	0
Łobozew Dolny	2	1
Łobozew Górny	0	0
Nowosielce Kozickie	0	0
Równia	0	0
Teleśnica	1	1
Ustjanowa Dolna	1	1
Ustjanowa Górna	1	1
Wojtkowa	0	0
Wojtkówka	0	0
Zadwórze	0	0

Trzcianiec	1	1
Stańkowa	0	0
Ropienka	1	1
Serednica - Wola Romanowa	0	0
Brelików - Leszczowate	0	0
Zawadka	0	0
Miasto Ustrzyki Dolne	2	1

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Położenie i struktura użytkowania gruntów w Gminie Ustrzyki Dolne

Największą powierzchnie terenu Gminy Ustrzyki Dolne na 2014 r. zajmowały lasy. Ich powierzchnia stanowiła 61% całkowitej powierzchni Gminy. Wartość ta jest niewiele mniejsza do powiatu, gdzie lasy stanowią 70%, natomiast znacznie większa niż w przypadku województwa (38,17%).

Użytki rolne stanowiły 28,6% powierzchni Gminy, z czego największą część zajmowały pastwiska oraz grunty orne. W powiecie bieszczadzki użytki rolne to 20% powierzchni powiatu, natomiast w województwie około 52,6%.

Kolejną formą użytkowania ziemi są grunty zabudowane i zurbanizowane. W przypadku Gminy Ustrzyki Dolne zajmują one 1313 ha, czyli stanowią jedynie 2,7% całości terytorium Gminy. W powiecie grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują 1,8%, natomiast w województwie 4,6% (Tabela 15)

Tabela 15 Procentowy udział poszczególnych form użytkowania ziemi w Gminie Ustrzyki Dolne

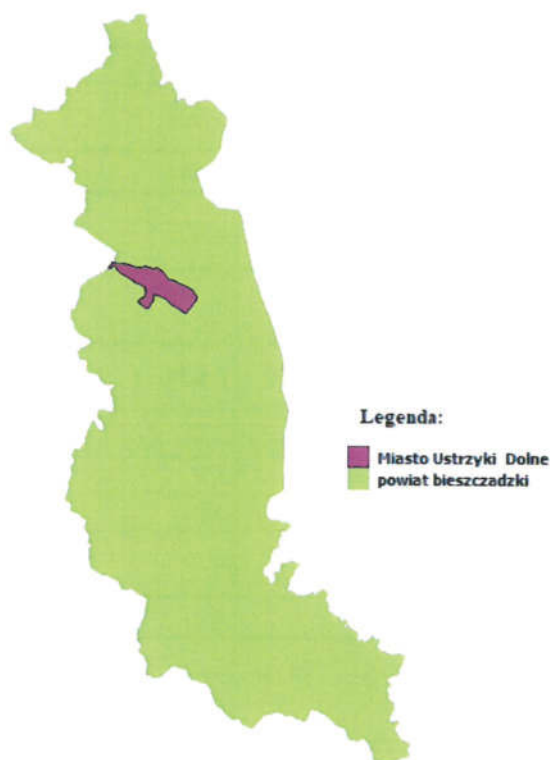
Forma użytkowania ziemi	Gmina Ustrzyki Dolne	Powiat bieszczadzki	Województwo podkarpackie
Użytki rolne [%]	28,6%	20,0%	52,6%
Grunty pod wodami [%]	1,4%	1,2%	1,2%
Grunty zabudowane i zurbanizowane [%]	2,7%	1,8%	4,6%
Użytki ekologiczne [%]	0,6%	0,6%	0,1%

Nieuzytki [%]	0,04%	1,3%	0,6%
---------------	-------	------	------

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS

Sfera przestrzenno- funkcjonalna miasta Ustrzyki Dolne

Ustrzyki Dolne to miasto położone w północnej części powiatu bieszczadzkiego, będące siedzibą Gminy, jak i całego powiatu. Odległość miasta od stolicy województwa podkarpackiego – Rzeszowa wynosi ok. 110 km. Powierzchnia miasta Ustrzyki Dolne wynosi 16,79 km², stanowiąc tym samym 3,5% powierzchni całej Gminy.



Rysunek 16 Położenie miasta Ustrzyki Dolne na tle powiatu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIS

Tabela 16 Struktura użytkowania ziemi w 2014 r. w mieście Ustrzyki Dolne na tle Gminy i powiatu [ha]

Forma użytkowania ziemi	Miasto Ustrzyki Dolne	Gmina Ustrzyki Dolne	Powiat bieszczadzki
Powierzchnia ogółem	1 679	47 867	113 907
Powierzchnia lądowa	1 655	47 180	112 493
Użytki rolne:	592	13 704	22 780
grunty orne	208	5 842	7 431
sady	1	9	10
łąki trwałe	35	1 091	2 182
pastwiska trwałe	327	6 354	12 571
grunty rolne zabudowane	21	386	536
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione:	781	31 847	85 476
lasy	685	29 299	80 168
grunty zadrzewione i zakrzewione	96	2 548	5 308
Grunty pod wodami:	24	687	1 414
grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	23	680	1 407
grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	1	7	7
Grunty zabudowane i zurbanizowane:	280	1 313	2 037
tereny mieszkaniowe	68	115	172
tereny przemysłowe	46	78	85
tereny inne zabudowane	44	106	180
tereny zurbanizowane niezabudowane	2	2	4
tereny rekreacji i wypoczynku	18	33	45
tereny komunikacyjne – drogi	76	896	1 435
tereny komunikacyjne – kolejowe	26	97	97
Nieuzytki	2	21	1 496

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Według danych BDL GUS na 2014 rok największą powierzchnię miasta Ustrzyki Dolne zajmowały lasy. Stanowiły one aż 40,8% całkowitej powierzchni miasta. Wartość ta jest niższa niż dla Gminy Ustrzyki Dolne (61%) oraz dla powiatu, gdzie lasy stanowiły 70% całkowitej powierzchni (Tabela 16).

Użytki rolne w mieście zajmowały 35,3% jego powierzchni, z czego największą część stanowiły pastwiska trwałe (ok 55% całkowitej powierzchni użytków rolnych) oraz grunty

orne (35,1% powierzchni użytków rolnych). Na terenie całej Gminy użytki rolne stanowiły 28,7% jej powierzchni, natomiast w powiecie bieszczadzkim 20%.

Kolejną, najbardziej znaczącą, formą użytkowania terenu są grunty zabudowane i zurbanizowane. W mieście Ustrzyki Dolne na 2014 rok stanowiły one zaledwie 16,7% całkowitej powierzchni miasta. Tereny mieszkaniowe w mieście zajmują 68 ha i obejmują 4,1% jego powierzchni. Większy obszar, bo aż 102 ha (ok 6 % powierzchni Ustrzyk Dolnych), zajmują tereny komunikacyjne. Tereny przemysłowe to 46 ha (2,7%).



Rysunek 17 Struktura użytkowania ziemi w mieście Ustrzyki Dolne
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIS

W celu przeprowadzenia dokładniejszej analizy sfery przestrzenno-funkcjonalnej wykorzystano wskaźnik gęstości zaludnienia w poszczególnych jednostkach pomocniczych Gminy Ustrzyki Dolne, którego sposób obliczenia oraz informacje o sposobie oceny koncentracji negatywnych zjawisk przedstawiają się następująco:

- niezbędne dane: liczba ludności zameldowanej na pobyt stały lub czasowy w podziale na jednostki pomocnicze i powierzchnia jednostek pomocniczych w km²,
- wartość wskaźnika liczona jako stosunek pomiędzy liczbą ludności w jednostce pomocniczej,

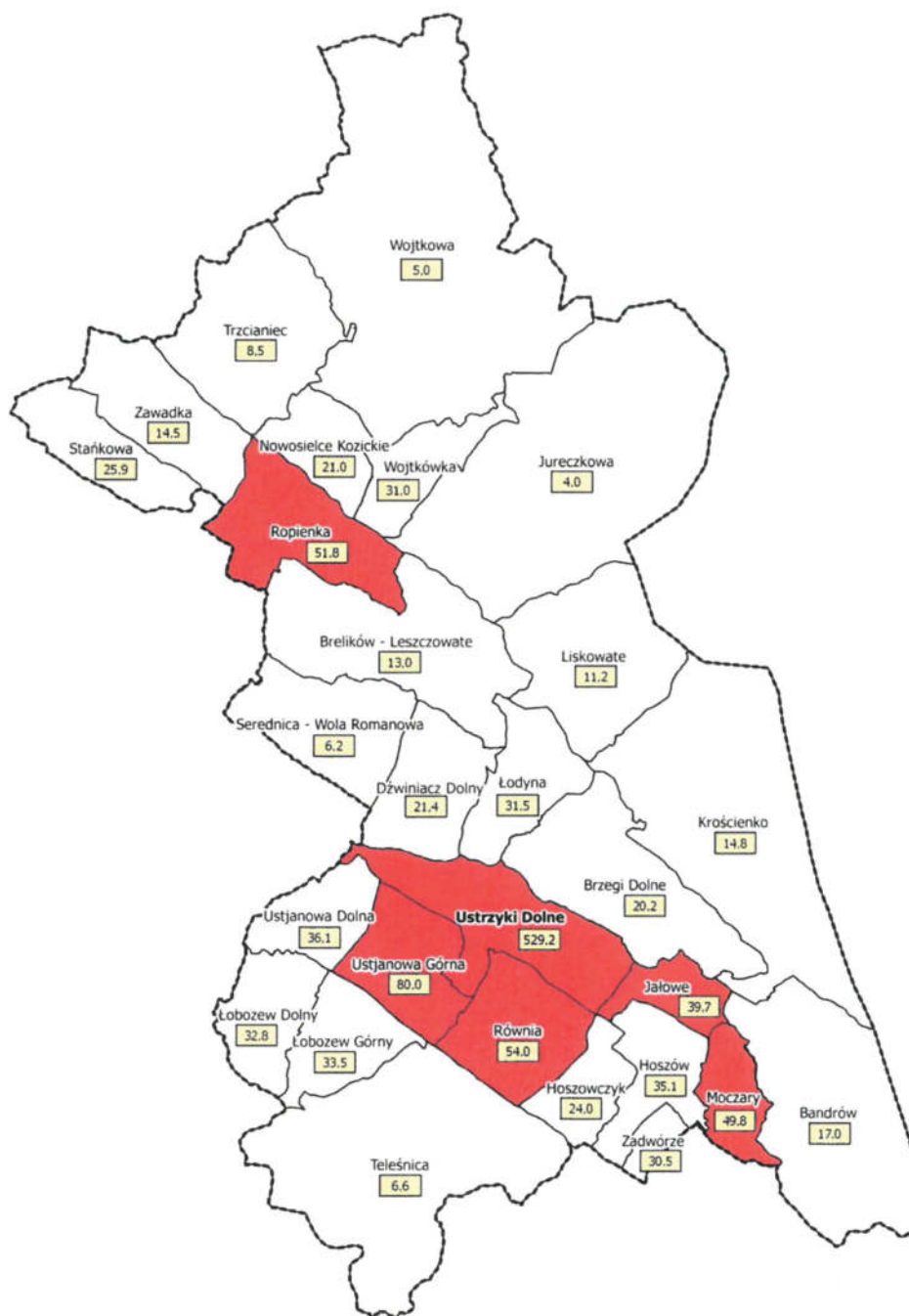
a powierzchnią jednostki pomocniczej w ha, wg wzoru $W=A/B$, gdzie W – wartość wskaźnika, A – liczba ludności jednostki pomocniczej, B – powierzchnia obszaru w km^2 .

Lp.	JEDNOSTKA BADAWCZA	Liczba zamieszkałych osób	Powierzchnia [km ²]	Gęstość zaludnienia [os./km ²]
1	Bandrów	459	27,05	17,0
2	Brzegi Dolne	400	19,82	20,2
3	Dźwiniacz Dolny	237	11,07	21,4
4	Hoszowczyk	149	6,22	24,0
5	Hoszów	299	8,52	35,1
6	Łodyna	300	9,51	31,5
7	Jałowe	197	4,97	39,7
8	Moczary	300	6,02	49,8
9	Jureczkowa	201	50,24	4,0
10	Krościenko	596	40,15	14,8
11	Liskowate	213	19,00	11,2
12	Łobozew Dolny	287	8,74	32,8
13	Łobozew Górny	289	8,63	33,5
14	Nowosielce Kozickie	151	7,20	21,0
15	Równia	640	11,84	54,0
16	Teleśnica	253	38,38	6,6
17	Ustjanowa Dolna	275	7,63	36,1
18	Ustjanowa Górna	823	10,28	80,0
19	Wojtkowa	319	63,49	5,0
20	Wojtkówka	227	7,32	31,0
21	Zadwórze	67	2,20	30,5
22	Trzcianiec	169	19,94	8,5
23	Stańkowa	242	9,33	25,9
24	Ropienka	728	14,07	51,8
25	Serednica - Wola Romanowa	83	13,35	6,2
26	Brelików - Leszczowate	303	23,31	13,0
27	Zawadka	183	12,64	14,5
28	Miasto Ustrzyki Dolne	8866	16,76	529,2
	Gmina Ustrzyki Dolne	17256	477,64	36,1

Duże zróżnicowanie zagospodarowania przestrzennego Gminy Ustrzyki Dolne wpływa na gęstość i charakter jego zabudowy. Zbyt duża gęstość zabudowy i związana z tym niewielka powierzchnia terenów biologicznie czynnych negatywnie oddziałuje na warunki życia mieszkańców.

Problemy te dotyczą przede wszystkim jednostki pomocniczej miasta Ustrzyki Dolne, w której gęstość zaludnienia w przeliczeniu na jego powierzchnię wynosi 529,2 mieszkańców.

Kolejnymi jednostkami, które cechuje wysokie zagęszczenie ludności są sołectwa: Ustjanowa Górna (80,0 mieszkańców/km²), Równia (54,0mieszkańców/km²), Ropienka (51,8 mieszkańców/km²), Moczary (49,8 mieszkańców/km²) oraz Jałowo (39,7 mieszkańców/km²).

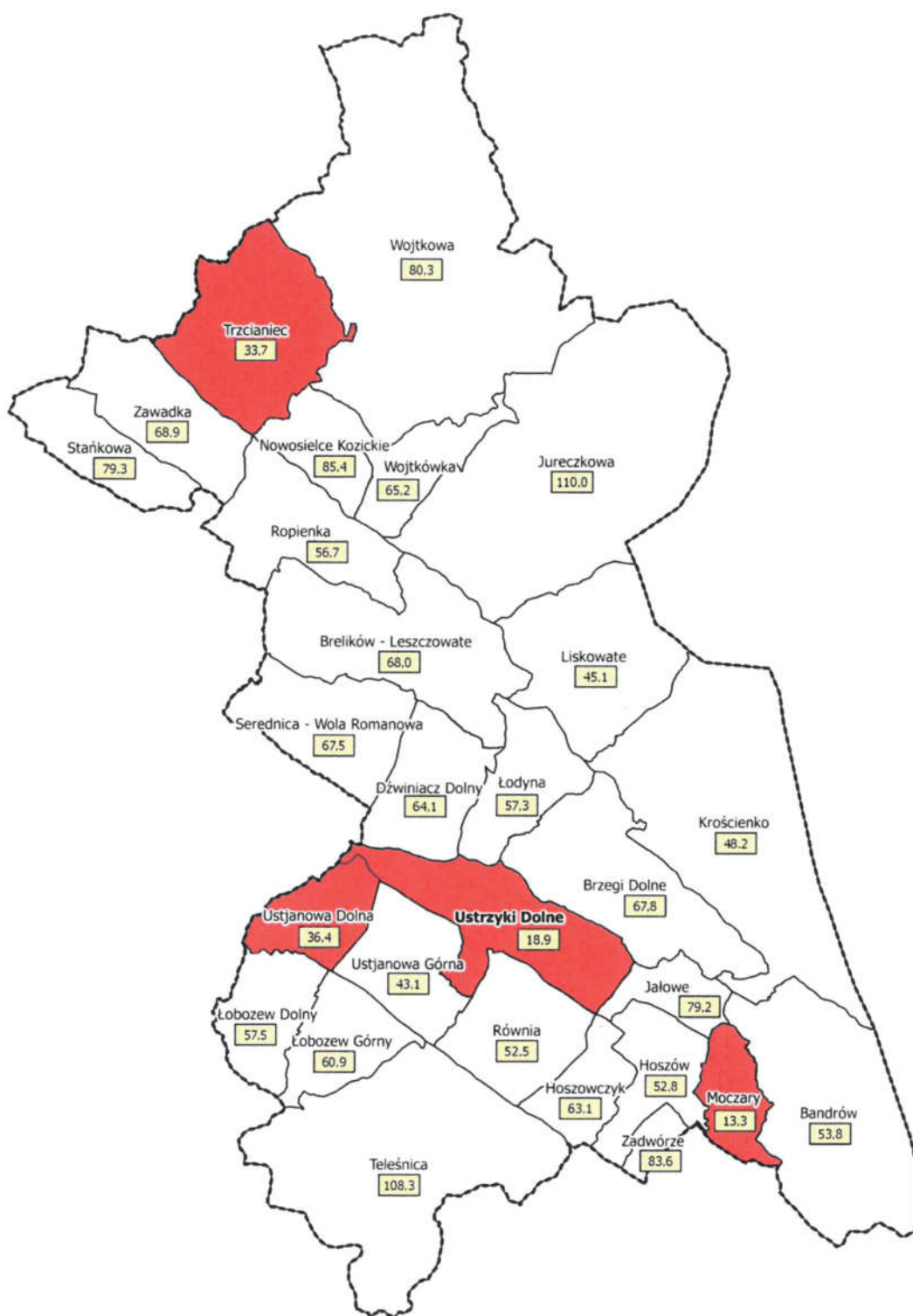


Rycina 17. Wartość wskaźnika gęstość zaludnienia w Gminie Ustrzyki Dolne w układzie jednostek pomocniczych w 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne

Drugim wskaźnikiem wykorzystanym w analizie sytuacji w sferze przestrzenno-funkcjonalnej jest liczba budynków mieszkalnych na 100 mieszkańców. Wskaźnik ten obrazuje gęstość zabudowy w granicach poszczególnych jednostek, a także o dostępności do poszczególnych usług w Gminie. Niska wartość wskaźnika, poniżej wartości średniej dla Gminy 38,3 na 100 mieszkańców świadczy tym samym o sytuacji kryzysowej.

Lp.	JEDNOSTKA BADAWCZA	Liczba zamieszkałych osób	Liczba budynków mieszkalnych	Liczba budynków mieszkalnych na 100 mieszkańców
1	Bandrów	459	247	53,8
2	Brzegi Dolne	400	271	67,8
3	Dźwiniacz Dolny	237	152	64,1
4	Hoszowczyk	149	94	63,1
5	Hoszów	299	158	52,8
6	Łodyna	300	172	57,3
7	Jałowe	197	156	79,2
8	Moczary	300	40	13,3
9	Jureczkowa	201	221	110,0
10	Krościenko	596	287	48,2
11	Liskowate	213	96	45,1
12	Łobozew Dolny	287	165	57,5
13	Łobozew Górny	289	176	60,9
14	Nowosielce Kozickie	151	129	85,4
15	Równia	640	336	52,5
16	Teleśnica	253	274	108,3
17	Ustjanowa Dolna	275	100	36,4
18	Ustjanowa Górna	823	355	43,1
19	Wojtkowa	319	256	80,3
20	Wojtkówka	227	148	65,2
21	Zadwórze	67	56	83,6
22	Trzcianiec	169	57	33,7
23	Stańkowa	242	192	79,3
24	Ropienka	728	413	56,7
25	Serednica - Wola Romanowa	83	56	67,5
26	Brelików - Leszczowate	303	206	68,0
27	Zawadka	183	126	68,9
28	Miasto Ustrzyki Dolne	8866	1674	18,9
	Gmina Ustrzyki Dolne	17256	6613	38,3



Rycina 18. Wartość wskaźnika liczba budynków mieszkalnych na 100 mieszkańców w układzie jednostek pomocniczych w 2014 r.
 Źródło: Opracowanie własne

Obszary koncentracji negatywnych zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

Podsumowaniem diagnozy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej jest poniższa tabela. Za obszary kryzysowe w sferze przestrzenno-funkcjonalnej uznano te, które cechują się występowaniem negatywnych zjawisk w dwóch z wymienionych wskaźnikach, zgodnie następującą skalą:

- 1-2 wskaźniki – ocena 1, świadcząca o wysokim nasileniu zjawisk kryzysowych
- 0 wskaźników – ocena 0, świadcząca o niskim i/lub braku nasileniu zjawisk kryzysowych.

Tabela 21. Diagnoza stanu kryzysowego w sferze przestrzenno-funkcjonalnej

Jednostka pomocnicza	Liczba wskaźników sfery społecznej dla danej jednostki pomocniczej, której wartość uznano za mniej korzystną niż średnia wartość dla Gminy	Koncentracja negatywnych zjawisk
Bandrów	0	0
Brzegi Dolne	0	0
Dźwiniacz Dolny	0	0
Hoszowczyk	0	0
Hoszów	0	0
Łodyna	0	0
Jałowe	1	1
Moczary	2	1
Jureczkowa	0	0
Krościenko	0	0
Liskowate	0	0
Łobozew Dolny	0	0
Łobozew Górny	0	0
Nowosielce Kozickie	0	0
Równia	1	1
Teleśnica	0	0
Ustjanowa Dolna	1	1
Ustjanowa Górna	1	1
Wojtkowa	0	0
Wojtkówka	0	0
Zadwórze	0	0
Trzcianiec	1	1
Stańkowa	0	0
Ropienka	1	1
Serednica - Wola Romanowa	0	0
Brelików - Leszczowate	0	0

Zawadka	0	0
Miasto Ustrzyki Dolne	2	1

Sfera środowiskowa

Środowisko przyrodnicze

Gmina Ustrzyki Dolne położona jest w obrębie dwóch jednostek geologicznych: na północnym-wschodzie jest to jednostka skolska, natomiast na południowym zachodzie jednostka śląska. Pod względem fizjograficznym Gmina usytuowana jest w obrębie regionów geograficznych: Pogórza Bieszczadzkiego oraz Pogórza Strzyżowsko-Dynowskiego. Teren Gminy zbudowany jest głównie z fliszu karpackiego w skład którego wchodzi naprzemianległe skały trzeciorzędowe oraz piaski i łupki (**Rysunek 18**)

W budowie morfologicznej dominuje rusztowy układ grzbietów ciągnących się równoległe do siebie z północnego zachodu na południowy wschód. Grzbiety oddzielone są od siebie szerokimi obniżeniami wyerodowanymi przez wody rzek i potoków. Wysokość bezwzględna wypukłych form wzrasta stopniowo w południowo – wschodnim kierunku. Samodzielne szczyty posiadają najczęściej łagodne wierzchołki. Stoki grzbietów są długie i mają wklęsły charakter. Takie ukształtowanie terenu sprawia, że Gmina pod względem turystycznym jest bardzo atrakcyjnym miejscem oraz stanowi bardzo popularny ośrodek sportów zimowych.



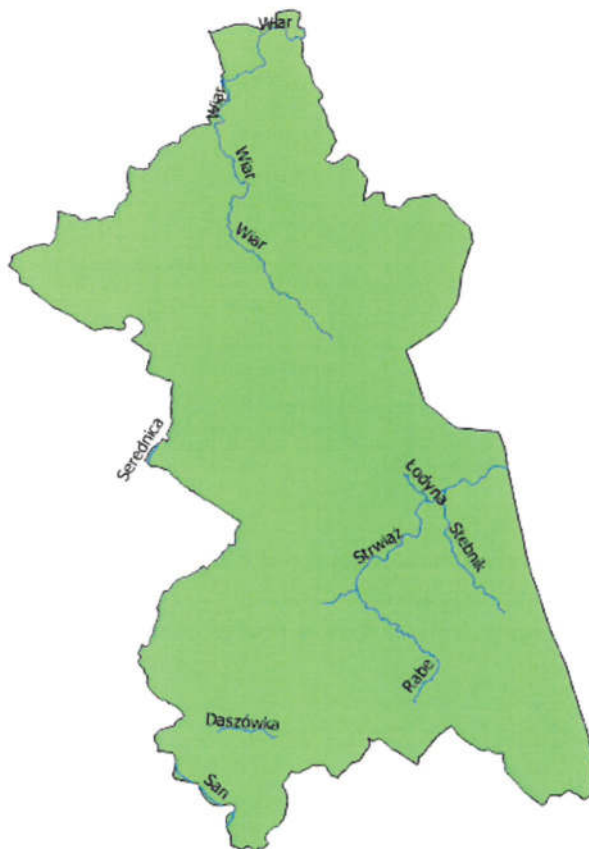
Rysunek 18 Podział fizyczno-geograficzny województwa podkarpackiego wg Kondrackiego

Źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie

Gmina położona jest w zlewni rzeki Strwiąż, będącej dopływem Dniestru, oraz rzeki Wiar (prawy dopływ Sanu). Jej południowo – wschodnia część należy do zlewiska Morza Czarnego natomiast pozostała do zlewiska Morza Bałtyckiego. Rzeki i strumienie płynące przez Gminę mają charakter górski **Rysunek 19**. Cechują się zmiennością przepływów oraz głębokim wcięciem w podłoże. Wody gruntowe występują w utworach czwartorzędowych i fliszowych. Na terenie Gminy zostały wyznaczone trzy poziomy wodonośne o niewielkiej zasobności. W granicach administracyjnych Gminy zlokalizowane są dwie JCWPd o numerach: 168 oraz 169. Stan ilościowy i chemiczny obu jednolitych części wód podziemnych oceniono jako dobry. Na terenie Gminy występuje duże prawdopodobieństwo zagrożenia powodzią i podtopieniami, które występują głównie w miesiącach kwiecień – maj oraz lipiec – sierpień i bezpośrednio zagrażają terenom położonym wzdłuż rzek i potoków górskich.

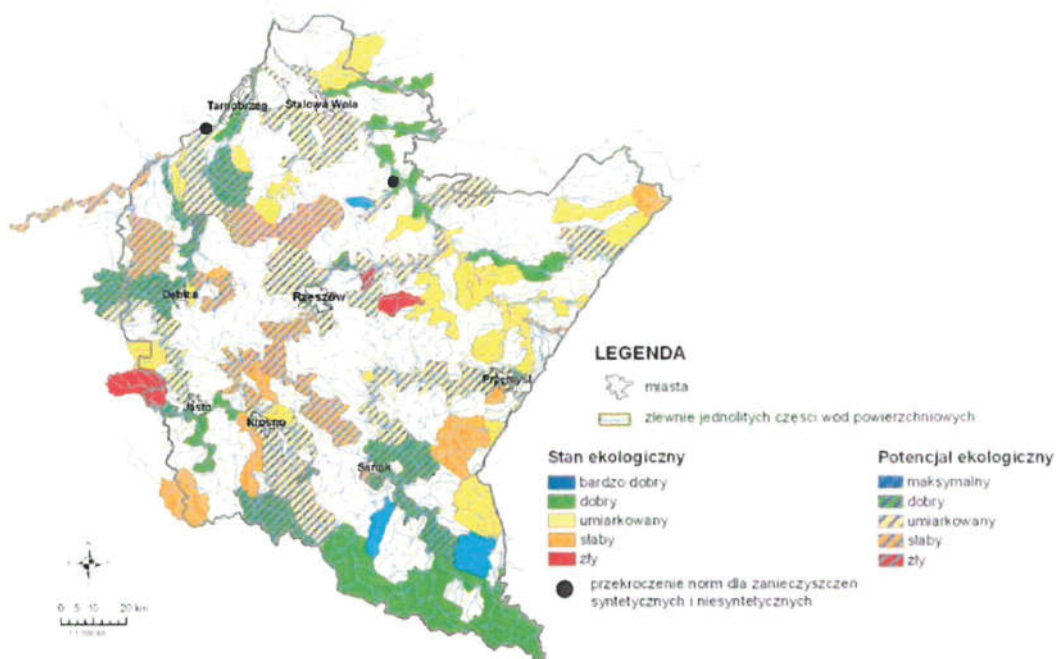
Zgodnie z analizą przeprowadzoną przez Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Ustrzykach Dolnych w obszarze Gminy nie występują tereny zalewowe, brak jest również zbiorników retencyjnych oraz wałów powodziowych. Do budowli hydrotechnicznych

zaliczane są jazy występujące na rzece Strwiąż w okolicy m. Stebnik, Ustrzyki Dolne i Ropienka.



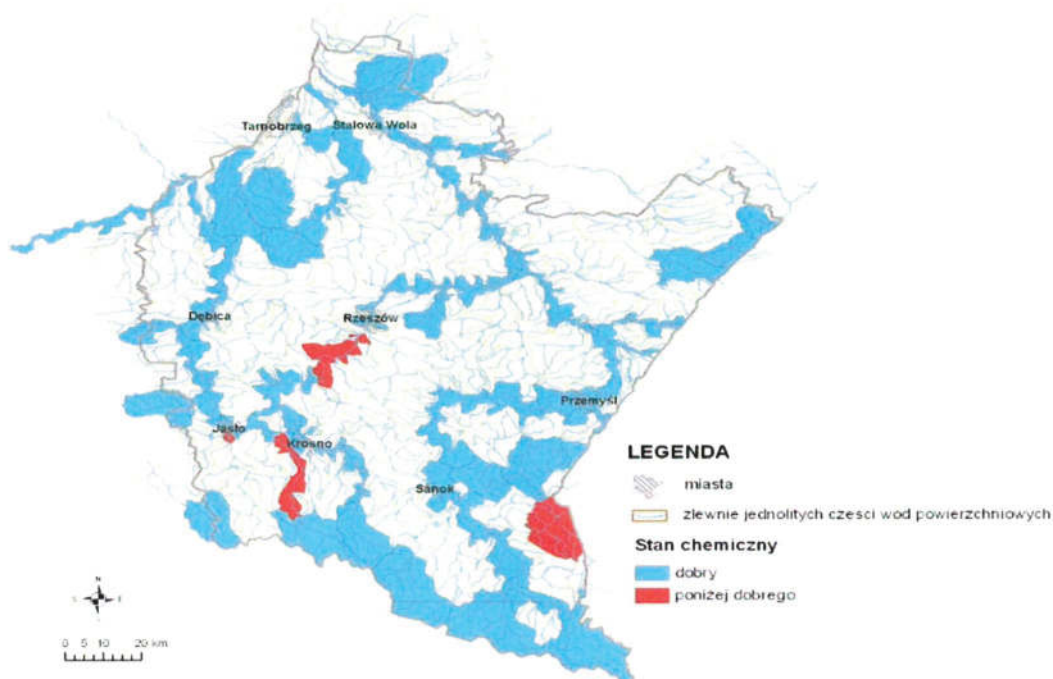
Rysunek 19 Główne rzeki w Gminie Ustrzyki Dolne
Źródło: opracowanie własne na podstawie

Rysunek 20 i **Rysunek 21** przedstawiają stan ekologiczny oraz chemiczny wód na terenie województwa podkarpackiego. Jak możemy zauważyć w Gminie Ustrzyki Dolne dominują wody powierzchniowe o umiarkowanym i słabym stanie ekologicznym, ich stan chemiczny określony został jako „poniżej dobrego”.



Rysunek 20 Wyniki klasyfikacji stanu i potencjału ekologicznego w jednolitych częściach wód rzecznych w województwie podkarpackim w 2015 r.

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie podkarpackim w latach 2013 - 2015

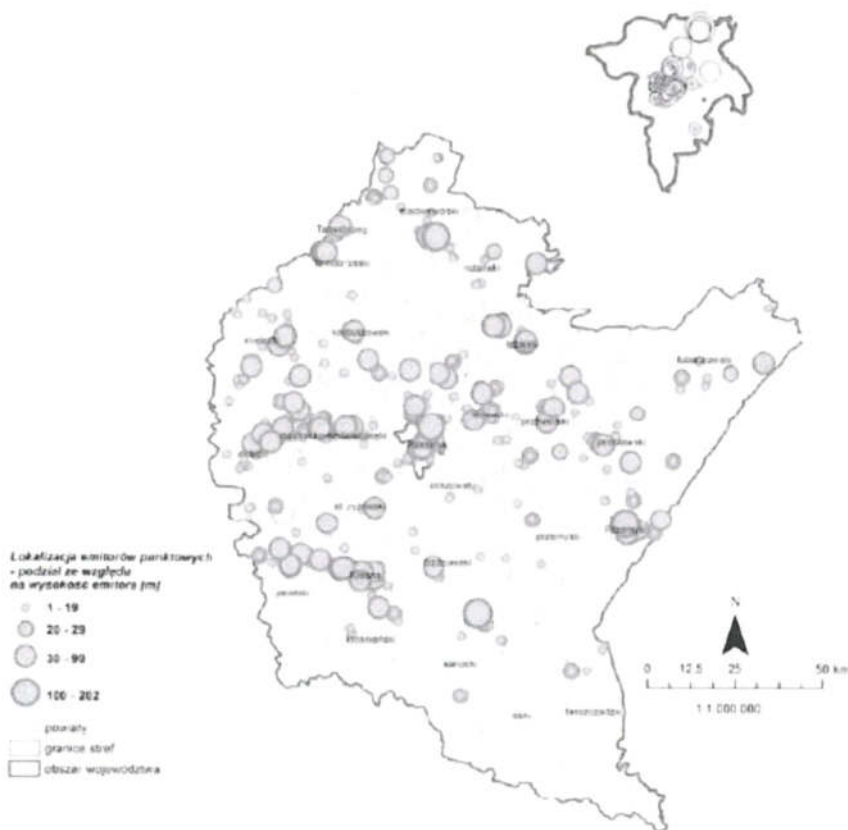


Rysunek 21 Wyniki klasyfikacji stanu chemicznego jednolitych części wód rzecznych w województwie podkarpackim w 2015 r.

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie podkarpackim w latach 2013 - 2015

Gleby obszaru Gminy Ustrzyki Dolne powstały w wyniku wietrzenia skał osadowych. Charakteryzują się kwaśnym lub słabo kwaśnym odczynem, który jest wynikiem silnego odwapnienia. Gleby występujące na terenie Gminy posiadają niskie klasy żyzności i należą głównie do kompleksu biellicowo-brunatnego. Gleby najwyższej jakości to gleby poziomu denudacyjnego, występujące miejscami w dolnych partiach Kamiennej Laworty. Na terenie Gminy dominują gleby kategorii II oraz III uznane za podatne lub średnio podatne na susze.

Gmina Ustrzyki Dolne ma niewielki udział w globalnej emisji zanieczyszczeń powietrza w skali województwa (). Największe skupienie zanieczyszczeń występuje na obszarze miasta Ustrzyki Dolne.



Rysunek 22 Lokalizacja emitorów zanieczyszczeń punktowych w województwie podkarpackim w 2014 r.

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie podkarpackim w 2014 roku

Główne źródła emisji w Gminie:

Emisja punktowa – pochodzi głównie z zakładów energetycznego spalania paliw i z zakładów przemysłowych, które wykorzystują znaczne ilości energii do procesów technologicznych. Do głównych źródeł emisji punktowej na terenie Gminy należą lokalne kotłownie, małe zakłady przemysłowe oraz ciepłownia PEC w Ustrzykach Dolnych.

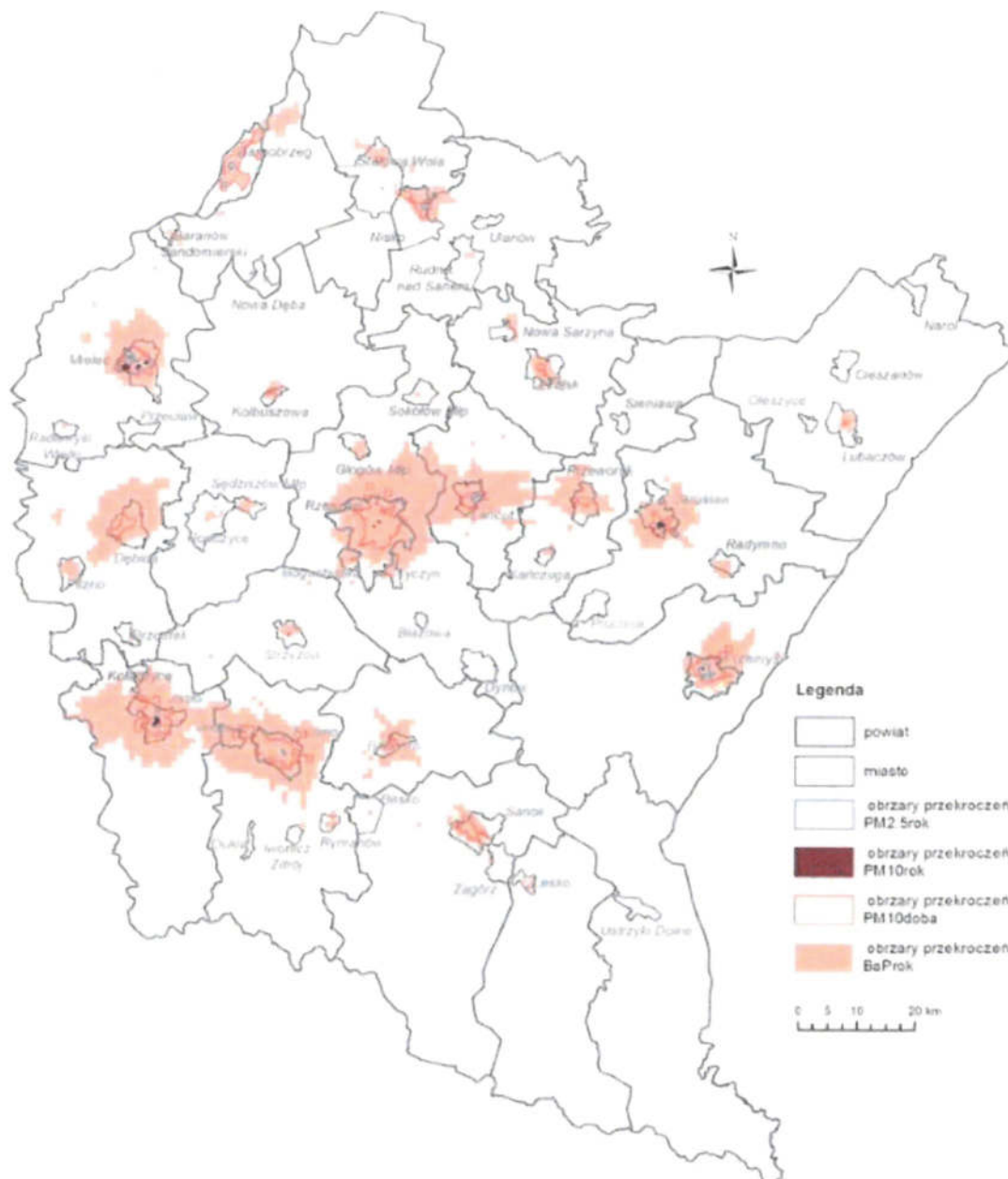
Emisja powierzchniowa – czyli tak zwana niska emisja, związana jest z ogrzewaniem mieszkań w sektorze komunalno-bytowym. Emisja tego typu jest w szczególności uciążliwa ze względu na niskie kominy oraz małe rozproszenie zanieczyszczeń. W przypadku emisji powierzchniowej często mamy do czynienia ze spalaniem w nieefektywnych urządzeniach niskiej jakości węgla, a często również odpadów komunalnych czy różnego rodzaju materiałów odpadowych.

W ogrzewaniu indywidualnych mieszkań ciągle można spotkać funkcjonujące urządzenia o przestarzałej konstrukcji, nieposiadające możliwości regulacji ilości podawanego paliwa. Średnia roczna sprawność tego typu urządzeń jest zazwyczaj mniejsza niż 65%.

Oprócz palenisk domowych źródłami emisji powierzchniowej w Gminie Ustrzyki Dolne są również obiekty generujące odory oraz substancje toksyczne. Są to przede wszystkim wysypiska śmieci oraz oczyszczalnia ścieków. Nieodpowiednia eksploatacja tego typu obiektów oraz niekorzystne warunki atmosferyczne przyczyniają się do rozprzestrzeniania tych zanieczyszczeń na duże odległości.

Emisja liniowa - pochodzi ze źródeł ruchomych związanych z transportem pojazdów samochodowych oraz spalaniem paliw. Głównymi, emitowanymi zanieczyszczeniami są dwutlenek węgla, tlenek azotu, węglowodory, związki ołowiu oraz pyły – powstające w wyniku ścierania się opon, okładzin hamulcowych i nawierzchni dróg.

W województwie podkarpackim wyniki ocen jakości powietrza w latach 2013-2015 pokazują, iż stężenie pyłów drobnych (PM10, PM2,5) oraz zawartego w nich benzo(a)pirenu znacznie przekracza przyjętą normę. Na terenie samej Gminy Ustrzyki Dolne nie występowały przekroczenia jakości powietrza. Na terenie Gminy, jak i całego powiatu bieszczadzkiego, nie znajdują się urządzenia pomiarowe, najbliższe stacje monitoringu powietrza znajdują się w Sanoku ul. Sadowa oraz w Przemyślu (Pl. Dominikański/ ul. Grunwaldzka).



Rysunek 23 Obszary przekroczeń w zakresie pyłu PM10, pyłu PM2,5 i benzo(a)pirenu w województwie podkarpackim w 2015 roku

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie podkarpackim w latach 2013-2015.

Ochrona przyrody

Park Krajobrazowy Gór Słonnych - utworzony został przez Wojewodę Krośnieńskiego w 1992 roku. Jego pierwotna powierzchnia wynosiła 38 096 ha, jednak w 1996 r. został powiększony i na chwilę obecną zajmuje 51 392 ha. Obszar chroniony obejmuje pasma Gór Słonnych, Ostrego Działu, pasmo Chwaniowa i część Pogórza Przemyskiego. Park obejmuje

północną i wschodnią część Gminy tj. w całości wsie: Trzcianiec, Nowosielce Kozickie, Wojtkowa, Wojtkówka, Jureczkowa, Trójca, Grażiowa, Arłamów, Kwaszenina, Liskowate, Krościenko, Dźwiniacz. Park znajduje się również w częściach wsi: Brzegi Dolne(87,79%), Łodyna(69,3%), Jałowe (58,55%) oraz Bandrów (30,76%), Dźwiniacz Dolny (52,12%), Ustrzyki Dolne (miasto), Ustjanowa Dolna (50,79%), Ustjanowa Górna (17,61%).

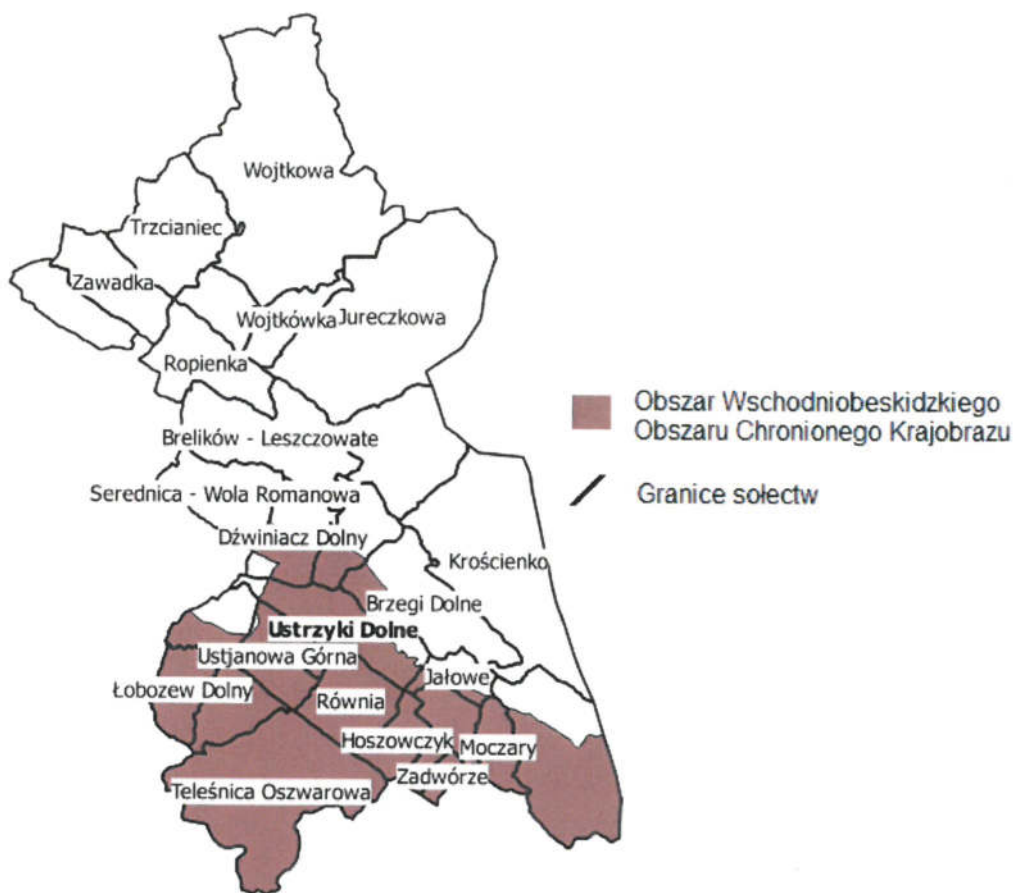


Rysunek 24 Położenie Parku Krajobrazowego Gór Słonnych na terenie Gminy Ustrzyki Dolne

Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu – utworzony Rozporządzeniem Wojewody Krośnieńskiego w 1998 roku. Obszar ten prawie w całości położony jest w Beskidach Wschodnich, jedynie jego północno zachodni fragment leży na Pogórzu Dynowskim. Jego całkowita powierzchnia wynosi 98595 ha.

Obszar Chronionego krajobrazu znajduje się w południowej części Gminy obejmując w całości sołectwa: Teleśnica Oszwarowa, Zadwórze, Moczary, Hoszów, Hoszowczyk, Równia, Łobozew Dolny, Łobozew Górny oraz część miasta Ustrzyki Dolne (81,91%) oraz części sołectw: Bandrów Narodowy (69,06%), Jałowe (41,45%), Ustjanowa Dolna (49,34%),

Ustjanowa Górna (98,25%), Dźwiniacz Dolny (47,88%), Łodyna (30,70%), Brzegi Dolne (12,21%).

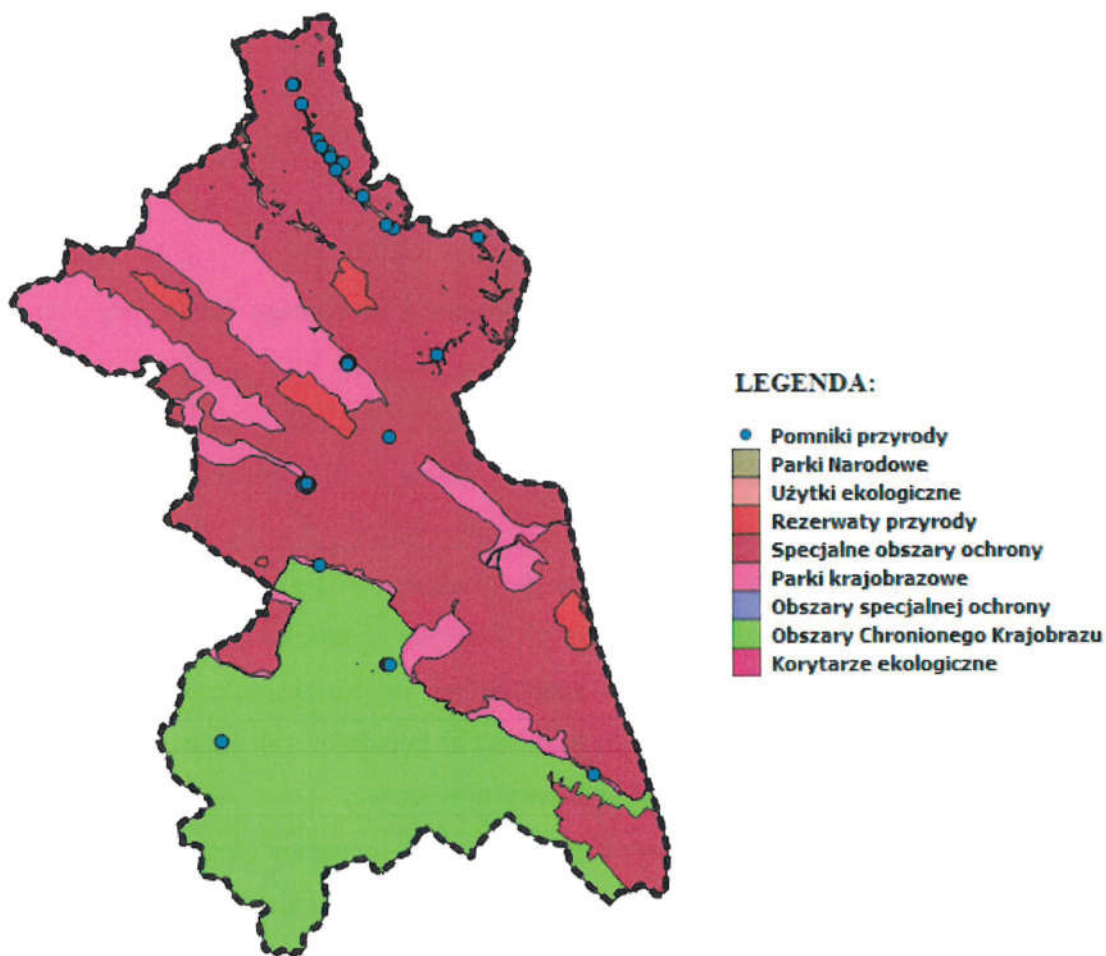


Rysunek 25 Położenie Wschodniobeskidzkiego Obszaru Chronionego Krajobrazu na tle Gminy Ustrzyki Dolne

Rezerваты przyrody – na terenie Gminy Ustrzyki Dolne zostały utworzone następujące rezerваты przyrody:

- Chwaniów – utworzony przez Wojewodę Podkarpackiego w 1996 roku w celu ochrony dobrze wykształconej regłowej buczyny karpackiej, łącznie obejmuje powierzchnię 354,71 ha. Rezerwat znajduje się na terenie sołectwa Jureczkowa zajmując 307 ha –6,1% jego powierzchni oraz w południowym fragmencie sołectwa Wojtkówka zajmując 47 ha (6,42% powierzchni sołectwa)
- Cisy w Serednicy – rezerwat utworzony w celu ochrony stanowiska cisa pospolitego, znajduje się w sołectwie Serednica – Wola Romanowa i zajmuje obszar 14,48 ha, czyli 1,05% powierzchni tego sołectwa.

- Na Opalonym - znajduje się na terenie sołectw Wojtkowa (ok 164 ha – 2,58% powierzchni sołectwa) i Wojtkówka (ok 53 ha – 7,21% powierzchni sołectwa), zajmując łącznie 217,13 ha. Utworzony został w 1996 roku w celu ochrony naturalnego zbiorowiska buczyny karpackiej.
- Na Oratyku - obejmuje 233,15 ha(5,8%)obszaru sołectwa Krościenko. Rezerwat został utworzony by chronić dobrze wykształcony zespół buczyny karpackiej w strefie przejścia piętra pogórza w regiel dolny wraz z cennym drzewostanem i stanowiskami licznych gatunków roślin rzadkich i chronionych. Rezerwat znajduje się na terenie Parku Krajobrazowego Gór Słonnych, na zboczach góry Oratyk (643 m n.p.m.).
- Nad Trzciańcem - Rezerwat znajdujący się w sołectwie Trzcianiec, obejmuje obszar 182,13 ha co stanowi niecałe 9% powierzchni tego sołectwa. Został utworzony w celu ochrony dobrze wykształconego zbiorowiska buczyny karpackiej w formie reglowej z występującym w jego runie szeregiem gatunków roślin chronionych oraz licznych osobliwości dendrologicznych.



Rysunek 26 Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Ustrzyki Dolne

Stworzenie obszernych powierzchniowo parków krajobrazowych i innych form ochrony przyrody na terenie Gminy stanowi dość poważną barierę dla jej rozwoju gospodarczego, utrudniając bądź uniemożliwiając lokalizację na tym terenie różnego rodzaju inwestycji, w tym przedsiębiorstw.

Sfera środowiskowa miasta Ustrzyki Dolne

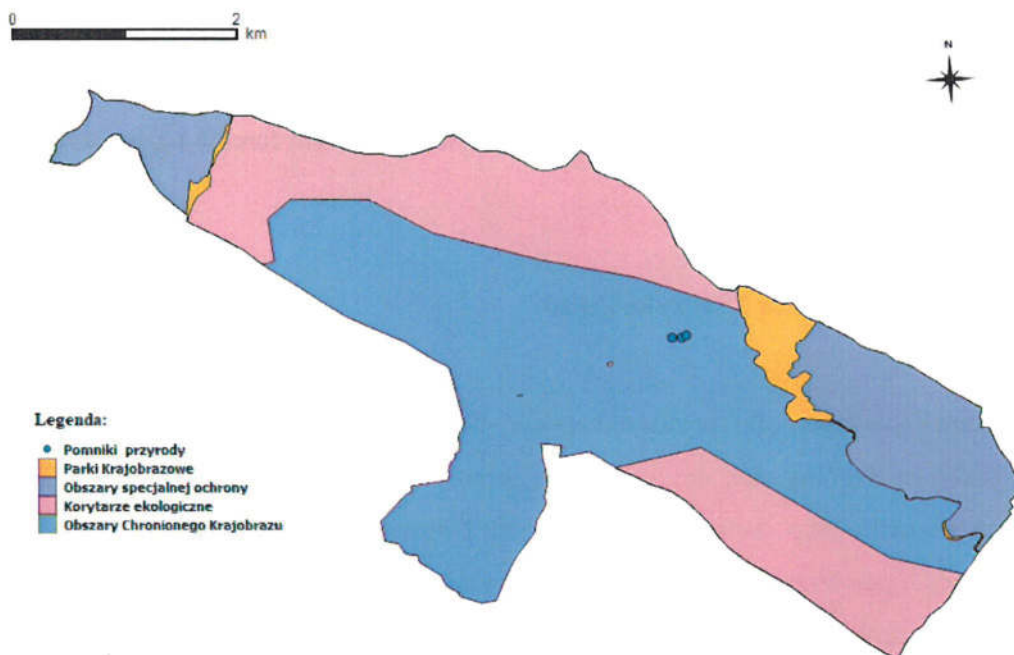
Jedną z analizowanych sfer pozaspołecznych, ważnych dla procesu rewitalizacji jest sfera środowiskowa. Ogólny stan środowiska na terenie miasta jak i całej Gminy Ustrzyki Dolne można określić jako dobry. W Ustrzykach Dolnych nie odnotowano znaczących przekroczeń jakości powietrza. Na jego stan wpływają tutaj głównie obiekty generujące odory i substancje toksyczne - są to przede wszystkim składowiska odpadów i oczyszczalnia ścieków oraz ruchome źródła związane z transportem (emisja dwutlenku węgla, tlenu azotu, węglowodorów, związków ołowiu oraz pyłów).

Przez miasto przepływa rzeka Strwiąż oraz liczne mniejsze potoki, których stan ekologiczny określono jako umiarkowany, natomiast stan chemiczny jako „poniżej dobrego”. Cieki wodne przepływające przez Ustrzyki Dolne mają charakter górski i charakteryzują się dużą zmiennością przepływów oraz głębokim wcięciem w podłoże.

Wody gruntowe na terenie miasta, tak jak i na terenie całej Gminy, występują w utworach czwartorzędowych i fliszowych. W granicach miasta zlokalizowane zostały dwie JCWPd o numerach 168 oraz 169. Stan ilościowy i chemiczny obu tych jednolitych części wód podziemnych oceniono jako dobry.

Na terenie miasta znajdują się następujące formy ochrony przyrody:

- Park Krajobrazowy Gór Słonnych - zajmuje obszar 3,04km², co stanowi 18,11% całkowitej powierzchni miasta
- Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu – zajmuje 13,72km² czyli 81,72% powierzchni Ustrzyk Dolnych.
- Korytarze ekologiczne – zajmują powierzchnie 7,36km² (43,84% powierzchni miasta)
- Pomniki przyrody

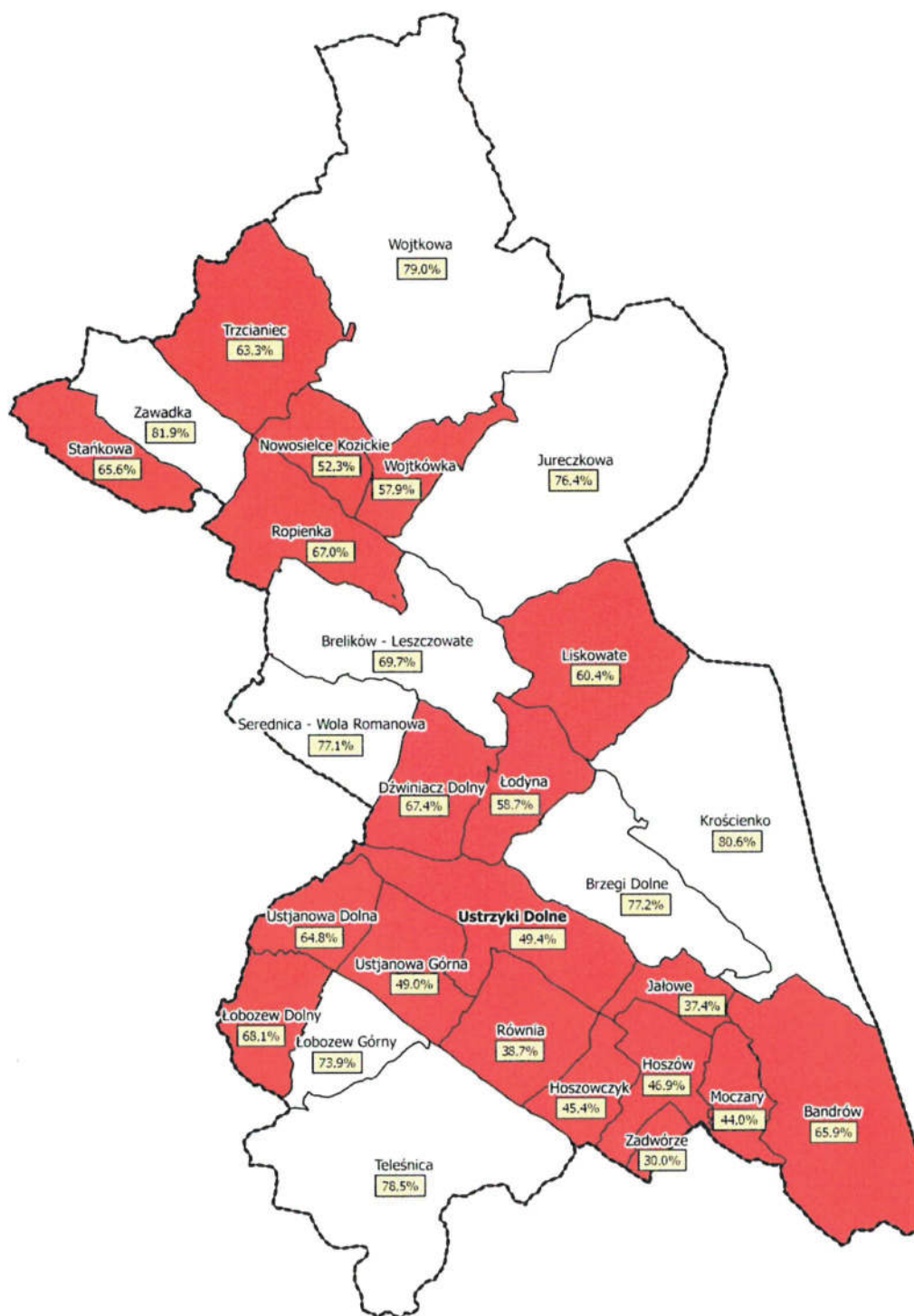


Rysunek 27 Formy ochrony przyrody na terenie miasta Ustrzyki Dolne
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GIS

W celu zobrazowania sytuacji kryzysowej w sferze środowiskowej w Gminie Ustrzyki Dolne wzięto pod uwagę powierzchnię lasów w poszczególnych jednostkach. Niezaspokojenie potrzeb mieszkańców związanych z zapewnieniem odpowiedniej powierzchni terenów zieleni może przyczynić się do pogłębiania problemu wyludniania się Gminy. Częstą przyczyną migracji ludności do gmin ościennych jest większa dostępność terenów rekreacyjno-wypoczynkowych, które są cenne w celu utrzymania dobrego zdrowia, relaksu czy też integracji rodzinnej i społecznej. Pomimo znacznego zasobu Gminy w tereny zieleni, podczas konsultacji społecznych mieszkańcy wskazali zapotrzebowanie na dalszą poprawę infrastruktury oraz zwiększenie powierzchni terenów zielonych i rekreacyjnych również blisko miejsca zamieszkania. Spośród wszystkich jednostek pomocniczych w Gminie Ustrzyki Dolne, największa powierzchnia lasów występuje na terenie sołectw: Zawadka (1035,3 ha – 81,9%), Krościenko (3237,8ha – 80,6%), Wojtkowa (5016,8 ha – 79,0%). Najniższy procent powierzchni lasy zajmują w jednostce terenie sołectw Zadwórze 65,9 ha – 30,0%.

Lp.	JEDNOSTKA BADAWCZA	Powierzchnia [ha]	Powierzchnia lasów [ha]	Procent powierzchni
1	Bandrów	2705,0	1781,7	65,9
2	Brzegi Dolne	1981,7	1529,7	77,2
3	Dźwiniacz Dolny	1106,8	746,0	67,4

4	Hoszowczyk	622,1	282,6	45,4
5	Hoszów	851,6	399,1	46,9
6	Łodyna	951,0	558,4	58,7
7	Jałowe	496,7	185,8	37,4
8	Moczary	601,6	264,8	44,0
9	Jureczkowa	5023,9	3839,9	76,4
10	Krościenko	4015,3	3237,8	80,6
11	Liskowate	1899,7	1148,1	60,4
12	Łobozew Dolny	873,8	595,4	68,1
13	Łobozew Górny	862,9	638,0	73,9
14	Nowosielce Kozickie	719,5	376,5	52,3
15	Równia	1184,3	458,7	38,7
16	Teleśnica	3838,0	3013,3	78,5
17	Ustjanowa Dolna	762,5	494,0	64,8
18	Ustjanowa Górna	1028,2	503,8	49,0
19	Wojtkowa	6349,3	5016,8	79,0
20	Wojtkówka	731,8	423,8	57,9
21	Zadwórze	219,6	65,9	30,0
22	Trzcianiec	1993,6	1261,9	63,3
23	Stańkowa	933,4	612,4	65,6
24	Ropienka	1406,6	942,7	67,0
25	Serednica - Wola Romanowa	1335,0	1029,4	77,1
26	Brelików - Leszczowate	2330,9	1624,6	69,7
27	Zawadka	1263,6	1035,3	81,9
28	Miasto Ustrzyki Dolne	2705,0	828,1	49,4
	Gmina Ustrzyki Dolne	47763,9	32894,5	68,9



Rycina 19. Wartość wskaźnika powierzchni lasów w Gminie Ustrzyki Dolne w układzie jednostek pomocniczych w 2014 r.
Źródło: Opracowanie własne

Podsumowanie analizy wyłaniającej obszar zdegradowany

Analiza obszarów wg wcześniej wymienionych wskaźników pozwoliła odpowiedzieć na pytanie, które spójnie geograficzne i możliwe do wydzielenia w przestrzeni jednostki pomocnicze powinny zostać objęte działaniami rewitalizacyjnymi.

Zgodnie z przeprowadzoną w powyższych rozdziałach delimitacją obszaru zdegradowanego za jednostki pomocnicze, w których stwierdzono sytuację kryzysową w sferze społecznej uznano te, w których min. 7 wskaźników odznaczało się wartością mniej korzystną niż średnia dla całej Gminy Ustrzyki Dolne oraz co najmniej jednego z negatywnych zjawisk w pozostałych sferach.

Jednostka pomocnicza	Koncentracja negatywnych zjawisk							Obszar zdegradowany
	Sfera społeczna	Sfera gospodarcza	Sfera techniczna	Sfera przestrzenno-funkcjonalna	Sfera środowiskowa			
Bandrów	2	1	1	0	1	1	TAK	
Brzegi Dolne	2	1	0	0	0	0	TAK	
Dźwiniacz Dolny	1	0	1	0	1	1	TAK	
Hoszowczyk	0	0	0	0	1	1	NIE	
Hoszów	0	0	0	0	1	1	NIE	
Łodyna	2	1	0	0	1	1	TAK	
Jałowe	0	0	0	1	1	1	NIE	
Moczary	2	1	1	1	1	1	TAK	
Jureczkowa	1	0	0	0	0	0	NIE	
Krościenko	2	1	0	0	0	0	TAK	
Liskowate	2	1	0	0	1	1	TAK	
Łobozew Dolny	2	1	1	0	1	1	TAK	
Łobozew Górny	1	0	0	0	0	0	NIE	
Nowosielce Kozickie	1	0	0	0	1	1	NIE	
Równia	0	1	0	1	1	1	NIE	
Telesnica	2	0	1	0	0	0	TAK	
Ustjanowa Dolna	0	0	1	1	1	1	NIE	
Ustjanowa Górna	1	1	1	1	1	1	NIE	
Wojtkowa	1	1	0	0	0	0	NIE	
Wojtkówka	0	0	0	0	1	1	NIE	
Zadwórze	0	0	0	0	1	1	NIE	
Trzcianiec	2	1	1	1	1	1	TAK	
Stańkowa	0	0	0	0	1	1	NIE	
Ropienka	1	1	1	1	1	1	NIE	
Serednica - Wola Romanowa	2	0	0	0	0	0	NIE	
Brelików - Leszczowate	2	1	0	0	0	0	TAK	

Zawadka	0	0	0	0	0	0	0	NIE
Miasto Ustrzyki Dolne	2	0	1	1	1	1	1	TAK

W związku z powyższym za obszar zdegradowany uznano następujące jednostki pomocnicze: Bandrów, Brzegi Dolne, Dźwiniacz Dolny, Łodyna, Moczary, Krościenko, Liskowate, Łobozew Dolny, Teleśnica, Trzcianiec, Brelików – Leszczowate oraz miasto Ustrzyki Dolne.

Tabela 17. Obszar zdegradowany Gminy Ustrzyki Dolne – powierzchnia i liczba ludności

Jednostka pomocnicza	Powierzchnia [ha]	Powierzchnia [%]	Liczba mieszkańców	Liczba ludności [%]
Bandrów	2705,0	5,7	459	2,7
Brzegi Dolne	1981,7	4,1	400	2,3
Dźwiniacz Dolny	1106,8	2,3	237	1,4
Łodyna	951,0	2,0	300	1,7
Moczary	601,6	1,3	300	1,7
Krościenko	4015,3	8,4	596	3,5
Liskowate	1899,7	4,0	213	1,2
Łobozew Dolny	873,8	1,8	287	1,7
Teleśnica	3838,0	8,0	253	1,5
Trzcianiec	1993,6	4,2	169	1,0
Brelików - Leszczowate	2330,9	4,9	303	1,8
Miasto Ustrzyki Dolne	2705,0	5,7	8866	51,4
Obszar zdegradowany	22324,9	52,4	12383	71,9

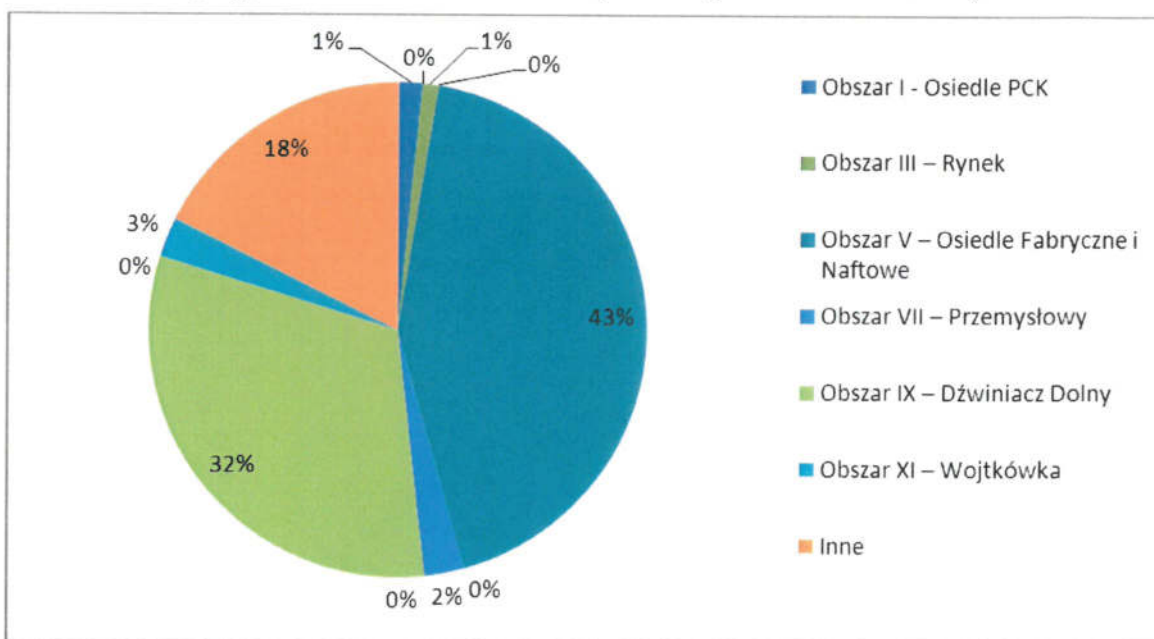
Źródło: opracowanie własne

Obszar rewitalizacji

Identyfikacja potrzeb rewitalizacyjnych – wnioski z przeprowadzonej ankietyzacji

W celu identyfikacji problemów występujących w Gminie oraz wskazania obszarów, które wymagają podjęcia działań rewitalizacyjnych i poznania potrzeb rewitalizacyjnych przeprowadzono ankietyzację wśród interesariuszy rewitalizacji. Opinie na temat problemów, jak również kierunków przyszłych działań rewitalizacyjnych mogli wyrazić za pośrednictwem anonimowych ankiet (dostępnych w formie papierowej bądź elektronicznej).

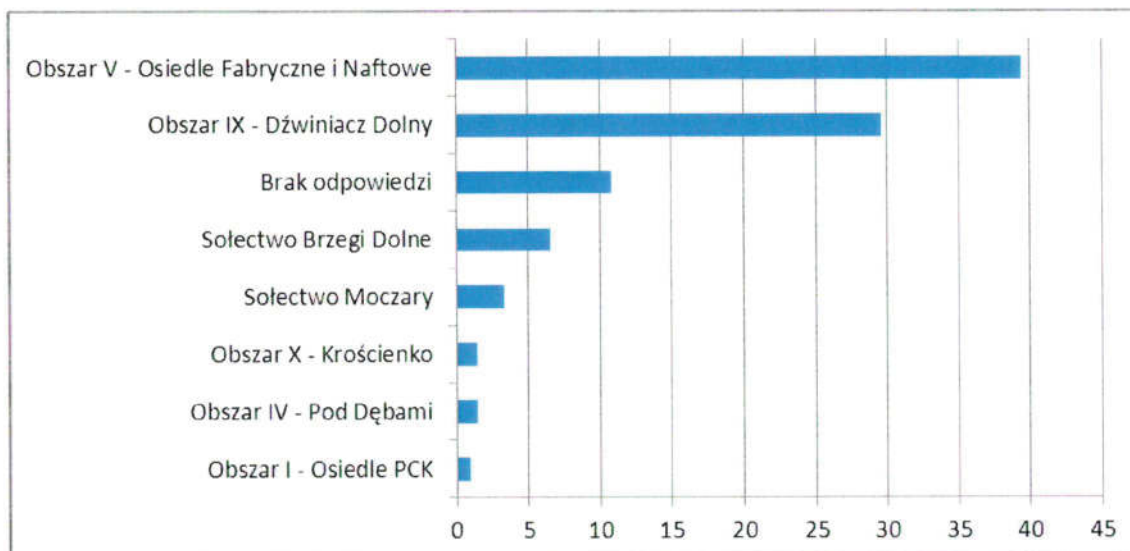
Podczas przeprowadzonych badań ankietowych, dominująca grupa respondentów za obszary wymagające rewitalizacji wskazała *Obszar V – Osiedle Fabryczne i Naftowe* (43% przebadanych osób) oraz *Obszar IX – Dźwiniacz Dolny* - 32% z wszystkich ankietowanych (Wykres 1). Wśród zaznaczanych odpowiedzi pojawiły się nieliczne wskazania na tereny tj. *Obszar VII – Przemysłowy*, *Obszar XI – Wojtkówka*, *Obszar I - Osiedle PCK* oraz *Obszar III – Rynek*. Pewne obszary miasta według ankietowanych nie wykazują potrzeby uwzględniania ich w procesie rewitalizacji - *Obszar II – Śródmieście*, *Obszar V – Pod Dębami*, *Obszar VI – Strefa Aktywności Sportowej*, *Obszar VIII - Strwiążyk*, *Obszar X – Krościenko*. Część respondentów (18%) podała swoje propozycje dotyczące miejsc wymagających rewitalizacji, które nie zostały ujęte w kwestionariuszu ankiety – *Brzegi Dolne* oraz *Moczary*.



Wykres 1. Obszary miasta, które powinny być poddane procesowi rewitalizacji według respondentów

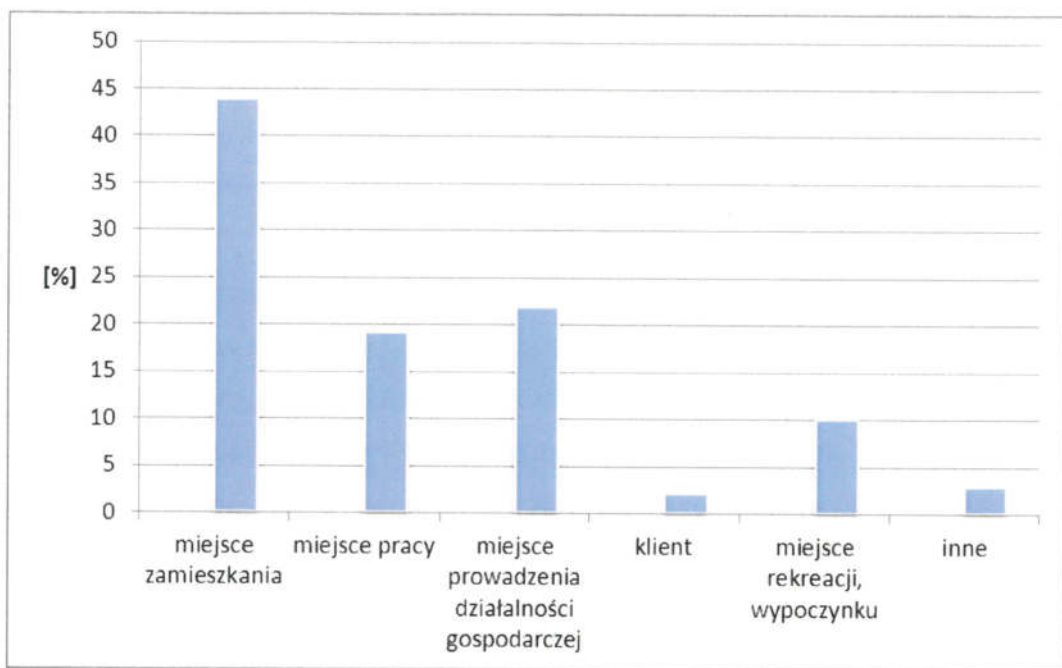
Pytanie nr 2 w przeprowadzonej ankiecie brzmiało „**Proszę wskazać jeden teren, który Pan(i) zdaniem powinien być poddany rewitalizacji w pierwszej kolejności**”. Było

to pytanie otwarte, w którym mieszkańcy mieli możliwość wpisania obszaru, który ich zdaniem jako pierwszy powinien zostać poddany rewitalizacji. Najczęściej pojawiającą się odpowiedzią był Obszar V – Osiedle Fabryczne i Naftowe. Obszar ten uzyskał niecałe 40% spośród wszystkich odpowiedzi. Kolejną najczęściej pojawiającą się odpowiedzią był Obszar IX – Dźwiniacz Dolny. Uzyskał on prawie 30% wszystkich odpowiedzi (Wykres 2).



Wykres 2. Obszary, które jako pierwsze powinny być poddane rewitalizacji.

Dla większości przebadanych osób Gmina Ustrzyki Dolne stanowi miejsce zamieszkania - 44%, znacząca część osób prowadzi na terenie Gminy działalność gospodarczą – 22%, dla 19% jest to miejsce pracy (Wykres 3). Duży odsetek osób na obszarze Gminy pojawia się w ramach rekreacji i wypoczynku oraz w celach turystycznych (odpowiedź udzielana jako inne). Niewielką liczbę stanowią klienci, zjawiający się na terenie Gminy – 2%.



Wykres 3 Związek badanych z analizowanym obszarem

W opinii respondentów estetyka otoczenia obszarów wskazanych do rewitalizacji jest niska (49%), znacząca część obiera ją jako przeciętną - 48%, a zaledwie 3% ocenia jako wysoką. Wskazuje to na problem związany z zaburzeniem ładu przestrzennego i postępującą degradacją tych obszarów. Według przebadanych osób aktywność kulturalno-rekreacyjna i sportowa w Gminie kształtuje się na niskim oraz średnim poziomie rozwoju, niespełna 1% ankietowanych oceniła ją jako wysoką. Zdecydowana większość ankietowanych nie czuje się wystraszająco bezpiecznie przebywając na obszarach wskazanych do rewitalizacji. Jedynie 7% z ankietowanych nie odczuwa żadnego zagrożenia, a 36% stan bezpieczeństwa ocenia jako przeciętny. Poziom samoorganizacji społecznej oraz współpraca między mieszkańcami a władzami publicznymi według połowy ankietowanych jest niska, druga połowa wskazała na jej średnią jakość. Tylko 4% z przebadanych osób uważa, że działania społeczne oraz współpraca na płaszczyźnie mieszkańcy – władza publiczna jest bardzo dobra.

Tabela 18 Opinia ankietowanych na temat elementów związanych z jakością życia na obszarach wskazanych do rewitalizacji

Elementy	niska	średnia	wysoka
	[%]		
Estetyka otoczenia	49,28	48,31	2,42
Aktywność ośrodków kulturalno-rekreacyjnych i sportowych	50,74	48,28	0,99
Poczucie bezpieczeństwa	56,86	36,27	6,86
Samoorganizacja społeczna i współpraca między mieszkańcami a władzami publicznymi	49,75	45,73	4,52

Kolejne pytanie brzmiało „**Jakie problemy Pana(i) zdaniem występują na wybranym przez Pana(ią) obszarze?**”. Mieszkańcy mieli możliwość oceny natężenia wybranego problemu, który występuje na wskazanym w pytaniu nr 2 obszarze. Odpowiedzi te przeanalizowano zarówno w stosunku do całej Gminy jak i do pojedynczych wybranych obszarów.

Najwięcej odpowiedzi dotyczących wysokiego zagrożenia problemem pojawiło się w przypadku niskiej aktywności społecznej osób starszych – odpowiedź ta została wskazana w ponad 70% ankiet. Istnieje również wysokie zagrożenie problemem odpływu ludzi młodych i dobrze wykształconych. Ponad 68% uznało ten problem za wysokie zagrożenie. Wysokie zagrożenie problemem mieszkańcy dostrzegli również w słabej integracji lokalnej społeczności. Odpowiedź tę wskazało prawie 65% ankietowanych. Mieszkańcy dostrzegli również problem w postaci słabego rozwoju handlu. Odpowiedź, że problem ten stanowi wysokie zagrożenie wskazało prawie 62% ankietowanych. Wysokie zagrożenie problemem bezrobocia zostało wskazane przez prawie 60% respondentów.

Tabela 19. Problemy na terenie Gminy Ustrzyki Dolne

Wskaźnik	Brak problemu	Niskie zagrożenie problemem	Średnie zagrożenie problemem	Wysokie zagrożenie problemem
	[%]			
Przestępczość	12,37	29,38	45,36	12,89
Przestępczość młodocianych	10,82	32,47	42,27	14,43
Bezrobocie	0,52	19,59	20,10	59,79
Odpływ ludzi młodych i dobrze wykształconych	1,03	14,87	15,38	68,72
Ubóstwo	7,18	21,03	21,54	50,26
Alkoholizm	4,64	26,80	25,26	43,30
Przemoc w rodzinie	8,81	46,63	8,29	36,27
Narkomania	21,35	35,42	39,06	4,17
Brak dostępu do nowoczesnej technologii	16,49	30,41	45,88	7,22
Zła gospodarka odpadami i ściekami	4,64	19,59	69,07	6,70
Zły stan dróg	1,03	18,04	44,33	36,60
Połączenia komunikacyjne, ilość dróg	2,60	8,33	60,42	28,65
Zły stan budynków kubaturowych	4,69	18,23	23,44	53,65
Niewystarczające zasoby mieszkaniowe	7,85	15,71	30,37	46,07
Niska aktywność społeczna osób starszych	3,09	7,22	19,07	70,62
Słaba integracja lokalnej społeczności	3,63	10,36	21,24	64,77
Brak lub niska jakość terenów inwestycyjnych	0,52	30,37	17,28	51,83
Brak wsparcia dla młodych i średnich przedsiębiorstw	0,00	10,99	34,03	54,97

Słaby rozwój handlu	4,15	18,65	15,54	61,66
Niewykorzystany potencjał turystyczny	4,06	8,12	32,99	54,82
Stan zabytków	11,58	14,21	21,05	53,16
Zanieczyszczenie środowiska	17,77	21,83	49,75	10,66

W przypadku problemu przestępczości na podstawie wszystkich ankiet stwierdzono, że na terenie Gminy najczęściej wskazywaną odpowiedzią było średnie zagrożenie problemem. Tak wskazało 45% ankietowanych. Według 30% odpowiedzi występuje niskie zagrożenie problemem przestępczości. Brak problemu wykazało 12% ankietowanych, a wysokie zagrożenie problemem przestępczości 13% respondentów.

Pod względem przestępczości młodocianych, według 11% odpowiedzi nie ma w ogóle takiego problemu. Niskie zagrożenie problemem zostało wskazane w 33% odpowiedzi. Według 42% odpowiedzi występuje średnie zagrożenie tym problemem. Jest to najczęściej powtarzająca się odpowiedź. Wysokie zagrożenie problemem wskazało 14% respondentów.

Kolejnym problemem na terenie Gminy Ustrzyki Dolne jest bezrobocie. Według 20% ankietowanych występuje niskie zagrożenie tym problemem. Średnie zagrożenie problemem zostało wskazane w 20% ankiet. Najwięcej, bo aż 60% ankietowanych wskazało, że na terenie Gminy występuje wysokie zagrożenie problemem bezrobocia.

Problem w postaci odpływu ludzi młodych i dobrze wykształconych jest niskim zagrożeniem według 15% odpowiedzi. Średnie zagrożenie zostało wskazane w 15% ankiet. Prawie 70% respondentów wskazało, że istnieje wysokie zagrożenie odpływem ludzi młodych oraz dobrze wykształconych.

Następnym problemem występującym w Gminie jest ubóstwo. Według 7% ankietowanych ubóstwo nie stanowi żadnego problemu. Niskie zagrożenie tym problemem zostało wskazane przez 21% respondentów. Średnie zagrożenie problemem ubóstwa wskazało 22% ankietowanych. Najwięcej, bo aż 50% wskazało, że na terenie Gminy jest wysokie zagrożenie ubóstwem.

Kolejnym problemem wskazanym na podstawie przeprowadzonych ankiet jest alkoholizm. Według 5% ankietowanych nie stanowi on problemu. Prawie 30% mieszkańców Gminy uważa, że alkoholizm stanowi niskie zagrożenie. Średnie zagrożenie problemem wskazało 25% ankietowanych. Wysokie zagrożenie problemem alkoholizmu zostało wskazane w 43% wszystkich przeprowadzonych ankiet.

Przemoc w rodzinie nie stanowi żadnego zagrożenia wg 9% ankietowanych. Prawie 50% ankietowanych wskazało odpowiedź, że w Gminie jest niskie zagrożenie przemocą w

rodzinie. Średnie zagrożenie problemem wskazało 8% respondentów. Wysokie zagrożenie problemem przemocy w rodzinie zaznaczyło 36% ankietowanych.

Wysokie zagrożenie problemem w postaci braku dostępu do nowoczesnej technologii wskazało 7% ankietowanych. Średnie zagrożenie problemem wskazało 46% respondentów, natomiast niskie zagrożenie – 30%. Według 17% ankietowanych brak dostępu do nowoczesnych technologii nie stanowi problemu na terenie Gminy.

W przypadku problemu złej gospodarki odpadami oraz ściekami, najczęściej wskazywaną odpowiedzią było średnie zagrożenie problemem. Odpowiedź tę wskazało 69% ankietowanych. Niskie zagrożenie problemem wskazane zostało w 19% ankiet. Brak problemu wskazało 5% ankietowanych.

Kolejnym problemem w Gminie Ustrzyki Dolne jest zły stan dróg. Niecałe 20% odpowiedzi wskazuje, na to, że występuje niskie zagrożenie problemem. Średnie zagrożenie problemem wskazano w 44% odpowiedzi. Wysokie zagrożenie problemem zaznaczyło 37% ankietowanych.

W przypadku problemu dotyczącego połączeń komunikacyjnych oraz ilości dróg, ankietowani najczęściej wskazywali, że występuje średnie zagrożenie tym problemem. Kolejną najczęściej wskazywaną odpowiedzią było wysokie zagrożenie problemem – odpowiedź tę wskazało 29% respondentów. Niskie zagrożenie problemem wskazało zaledwie 8% ankietowanych.

Ponad połowa ankietowanych stwierdziła, że zły stan budynków stanowi wysokie zagrożenie. Średnie zagrożenie wskazało 23% respondentów. Niskie zagrożenie natomiast wskazano w 18% ankiet. Zaledwie 5% zaznaczyło, że na obszarze gminy nie występuje problem w postaci złego stanu budynków kubaturowych.

Niskie zagrożenie problemem w postaci niewystarczających zasobów mieszkaniowych zostało wskazane w 16% ankiet. Według 30% respondentów jest średnie zagrożenie ww. problemem. Według 8% ankiet, problem ten nie stanowi zagrożenia.

W przypadku problemu niskiej aktywności osób starszych na podstawie wszystkich ankiet stwierdzono, że na terenie Gminy najczęściej wskazywaną odpowiedzią było wysokie zagrożenie problemem. Tak wskazało 71% ankietowanych. Według 7% odpowiedzi występuje niskie zagrożenie problemem przestępczości. Brak problemu wykazało 3% ankietowanych, a średnie zagrożenie problemem niskiej aktywności osób starszych 19% respondentów.

W przypadku problemu słabej integracji lokalnej społeczności, aż 65% odpowiedzi wskazuje że na terenie Gminy stanowi to wysokie zagrożenie. Średnie zagrożenie problemem

zostało wskazane w 21% ankiet. Natomiast niskie zagrożenie problemem w zaledwie 10%. Odpowiedź „brak problemu” to zaledwie 4%.

Pod względem braku lub niskiej jakości terenów inwestycyjnych, według zaledwie 1% odpowiedzi nie ma w ogóle takiego problemu. Niskie zagrożenie problemem zostało wskazane w 30% odpowiedzi. Według 17% odpowiedzi występuje średnie zagrożenie tym problemem. Wysokie zagrożenie problemem wskazało 52% respondentów. Jest to najczęściej powtarzająca się odpowiedź.

Problem w postaci braku wsparcia dla młodych i średnich przedsiębiorstw jest zdecydowanie zauważalny w gminie. Dowodem na to są odpowiedzi na pytanie, gdzie 55% ankietowanych wskazało, że jest to wysokie zagrożenie tym problemem. Średnie zagrożenie problemem wskazało 34% respondentów. Niskie natomiast za ledwie 11%. Warty uwagi jest fakt, że ani jedna osoba nie wskazała odpowiedzi „brak problemu”.

Kolejnym problemem jest słaby rozwój handlu. Wg 19% ankietowanych na terenie Gminy jest niskie zagrożenie tym problemem. Odpowiedź „średnie zagrożenie problemem” wskazało 15 % respondentów. Najwięcej, bo aż 62% zaznaczyło odpowiedź „wysokie zagrożenie problemem”.

W przypadku niewykorzystanego potencjału turystycznego, według 4% ankietowanych nie stanowi to problemu. Niskie zagrożenie problemem – tę odpowiedź wskazało zaledwie 8% respondentów. Ponad 30% odpowiedzi wskazuje na to, że na terenie Gminy Ustrzyki Dolne występuje średnie zagrożenie problemem niewykorzystanego potencjału turystycznego. Według 55% ankietowanych, występuje wysokie zagrożenie problemem w postaci niewykorzystanego potencjału turystycznego.

Według 12% ankietowanych, stan zabytków na terenie Gminy Ustrzyki Dolne nie stanowi żadnego problemu. Najwięcej osób wskazało odpowiedź, że w Gminie występuje wysokie zagrożenie stanem zabytków. Średnie zagrożenie problemem – ta odpowiedź padła w 21% ankiet.

Kolejnym wskaźnikiem jest zanieczyszczenie środowiska. Według 18% ankietowanych, zanieczyszczenie środowiska nie stanowi problemu na terenie Gminy. Według 22% respondentów jest niskie zagrożenie ww. problemem. Najwięcej, bo aż 50% mieszkańców wskazało, że na terenie ich Gminy jest średnie zagrożenie problemem w postaci zanieczyszczenia środowiska. Wysokie zagrożenie problemem – tę odpowiedź wskazało zaledwie 10% ankietowanych.

Na obszarze **Dźwiniacza Dolnego**, największym problemem jest zły stan dróg, słaba jakość połączeń komunikacyjnych oraz niewystarczająca ilość dróg. Znaczącym problemem

jest również niska aktywność społeczna osób starszych oraz słaby rozwój handlu jak i również niewykorzystany potencjał turystyczny. Prawie 84% wskazało odpowiedź, że na terenie Dźwiniacza Dolnego istnieje wysokie zagrożenie problemem złego stanu dróg. Ponad 55% odpowiedzi zwraca uwagę na fakt wysokiego zagrożenia problemem połączeń komunikacyjnych oraz ilości dróg. Występuje również wysokie zagrożenie problemem słabego rozwoju handlu oraz niewykorzystanego potencjału turystycznego.

Pomimo wielu znaczących problemów zdiagnozowanych na terenie Dźwiniacza Dolnego jest również wiele wskaźników, które pozytywnie się wyróżniają. Najwięcej odpowiedzi dotyczących braku problemu odnotowano w przypadku dostępu do nowoczesnej technologii oraz w przypadku stanu zabytków. Obydwa te wskaźniki są na zadowalającym poziomie. Na terenie Dźwiniacza Dolnego występuje również niewielkie zagrożenie problemem przestępczości, przestępczości młodocianych oraz ubóstwa. „Niskie zagrożenie problemem” – tę odpowiedź najwięcej ankietowanych wskazało w przypadku alkoholizmu, przemocy w rodzinie oraz narkomanii.

Tabela 20. Problemy na obszarze sołectwa Dźwiniacz Dolny

Wskaźnik	Brak problemu	Niskie zagrożenie problemem	Średnie zagrożenie problemem	Wysokie zagrożenie problemem
	[%]			
Przestępczość	19,15	68,09	12,77	0,00
Przestępczość młodocianych	17,39	69,57	13,04	0,00
Bezrobocie	2,08	66,67	27,08	4,17
Odływ ludzi młodych i dobrze wykształconych	2,13	59,57	34,04	4,26
Ubóstwo	15,22	76,09	8,70	0,00
Alkoholizm	4,35	84,78	10,87	0,00
Przemoc w rodzinie	10,87	84,78	4,35	0,00
Narkomania	6,52	82,61	10,87	0,00
Brak dostępu do nowoczesnej technologii	40,43	46,81	12,77	0,00
Zła gospodarka odpadami i ściekami	4,35	60,87	28,26	6,52
Zły stan dróg	0,00	4,08	12,24	83,67
Połączenia komunikacyjne, ilość dróg	2,13	6,38	36,17	55,32
Zły stan budynków kubaturowych	0,00	52,08	39,58	8,33
Niewystarczające zasoby mieszkaniowe	2,08	52,08	35,42	10,42
Niska aktywność społeczna osób starszych	2,17	17,39	26,09	54,35
Słaba integracja lokalnej społeczności	4,26	21,28	44,68	29,79
Brak lub niska jakość terenów inwestycyjnych	2,17	56,52	26,09	15,22
Brak wsparcia dla młodych i średnich przedsiębiorstw	0,00	32,61	50,00	17,39
Słaby rozwój handlu	2,22	20,00	28,89	48,89
Niewykorzystany potencjał turystyczny	0,00	19,15	46,81	34,04

Stan zabytków	32,61	30,43	28,26	8,70
Zanieczyszczenie środowiska	2,17	50,00	39,13	8,70

Następnym obszarem jaki został poddany analizie jest **Obszar V – osiedle Fabryczne i Naftowe**. Teren ten został wskazany w prawie 40% ankiet, w pytaniu które dotyczyło tego który obszar powinien zostać jako pierwszy poddany rewitalizacji. Obszar ten boryka się z wieloma problemami. Jednak wg ankiet największym z nich jest odpływ ludzi młodych i dobrze wykształconych. Wszyscy ankietowani, którzy wskazali w drugim pytaniu ten obszar wskazali na ten problem. Obszar V jest również zagrożony problemem ubóstwa, słabej integracji lokalnej społeczności oraz niezadowolającym stanem zabytków, na co wskazało ponad 98% ankietowanych. Ponad 97% respondentów dostrzegło problem w postaci bezrobocia, złego stanu budynków kubaturowych oraz niskiej aktywności osób starszych. Alkoholizm, przemoc w rodzinie, niewystarczające zasoby mieszkaniowe, brak lub niska jakość terenów inwestycyjnych, brak wsparcia dla przedsiębiorców, słaby rozwój handlu oraz niewykorzystany potencjał turystyczny wg ponad 70% respondentów stanowią wysokie zagrożenie.

Tabela 21. Problemy na Obszarze V - osiedle Fabryczne i Naftowa

Wskaźnik	Brak problemu	Niskie zagrożenie problemem	Średnie zagrożenie problemem	Wysokie zagrożenie problemem
	[%]			
Przestępczość	0,00	0,00	74,70	25,30
Przestępczość młodocianych	0,00	1,19	72,62	26,19
Bezrobocie	0,00	0,00	2,38	97,62
Odpływ ludzi młodych i dobrze wykształconych	0,00	0,00	0,00	100,00
Ubóstwo	0,00	0,00	1,19	98,81
Alkoholizm	0,00	0,00	26,19	73,81
Przemoc w rodzinie	0,00	26,19	1,19	72,62
Narkomania	25,00	1,19	72,62	1,19
Brak dostępu do nowoczesnej technologii	0,00	26,19	72,62	1,19
Zła gospodarka odpadami i ściekami	0,00	0,00	98,81	1,19
Zły stan dróg	0,00	25,00	72,62	2,38
Połączenia komunikacyjne, ilość dróg	0,00	1,19	96,43	2,38
Zły stan budynków kubaturowych	0,00	0,00	2,38	97,62
Niewystarczające zasoby mieszkaniowe	0,00	0,00	27,38	72,62
Niska aktywność społeczna osób starszych	0,00	0,00	2,38	97,62
Słaba integracja lokalnej społeczności	0,00	1,19	0,00	98,81
Brak lub niska jakość terenów inwestycyjnych	0,00	25,00	1,19	73,81
Brak wsparcia dla młodych i średnich przedsiębiorstw	0,00	0,00	26,19	73,81

Słaby rozwój handlu	0,00	25,00	0,00	75,00
Niewykorzystany potencjał turystyczny	0,00	0,00	26,19	73,81
Stan zabytków	0,00	0,00	1,19	98,81
Zanieczyszczenie środowiska	25,00	1,19	71,43	2,38

Kolejne pytanie brzmiało „**Proszę ocenić poziom działania wymienionych podmiotów w wybranym obszarze**”.

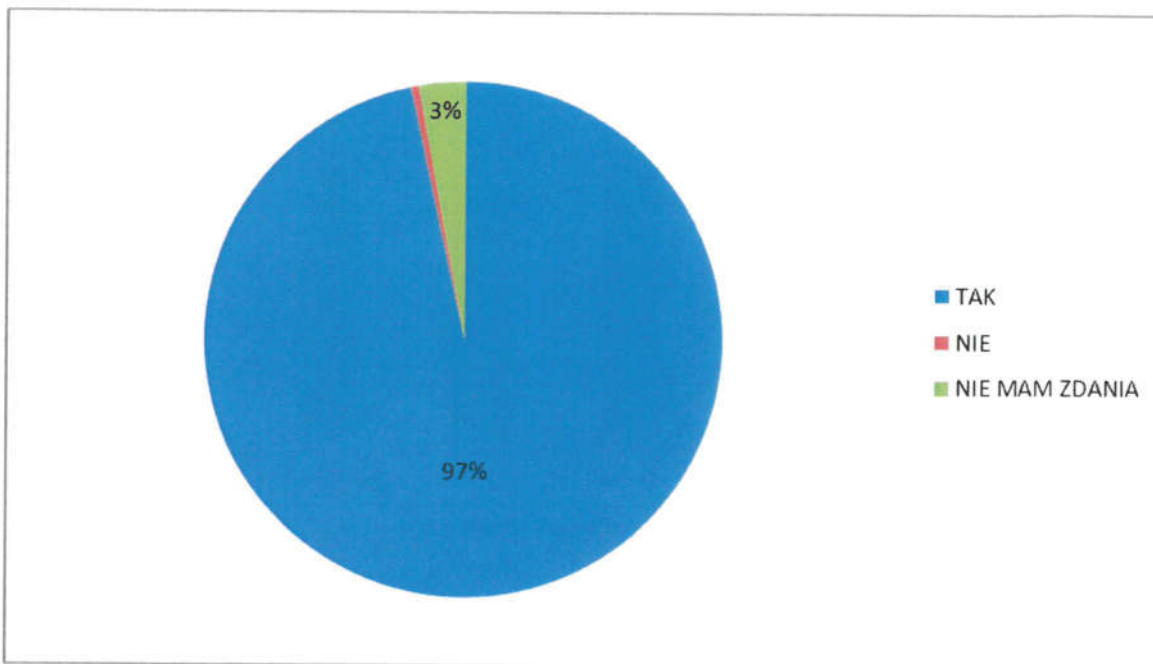
Ankietowani wyrazili swoją opinię na temat działalności wyszczególnionych podmiotów na obszarach wskazanych rewitalizacji. Najgorzej ocenione zostały działania związane z ofertą kulturalną oraz ofertą inwestycyjną, w obu przypadkach ponad 80% respondentów uznało ich stan za zły. Z punktu widzenia osób biorących udział w ankiecie na poziomie bardzo dobrym najlepiej baza noclegowa (uznało tak 18,32% osób).

Wśród problematycznych zagadnień na obszarze Gminy ankietowani wyróżnili kondycję bazy sportowej, wypoczynkowej i rekreacyjnej (69% osób wskazało na jej zły stan) Wykazali również niezadowolenie z sytuacji dotyczącej rozwoju usług bankowych, znacząca większość ankietowanych uważa je za słabo rozwinięte – 64%. Do elementów, które respondenci uznali za dobrze działające na obszarach wskazanych do rewitalizacji, w głównej mierze należą - działalność usług telefonicznych i Internetu, wskazało tak 77% ankietowanych, baza gastronomiczna – 63% oraz służba zdrowia – 66% zaznaczonych odpowiedzi.

Tabela 22 Opinia ankietowanych na temat działania podmiotów na obszarach wskazanych rewitalizacji

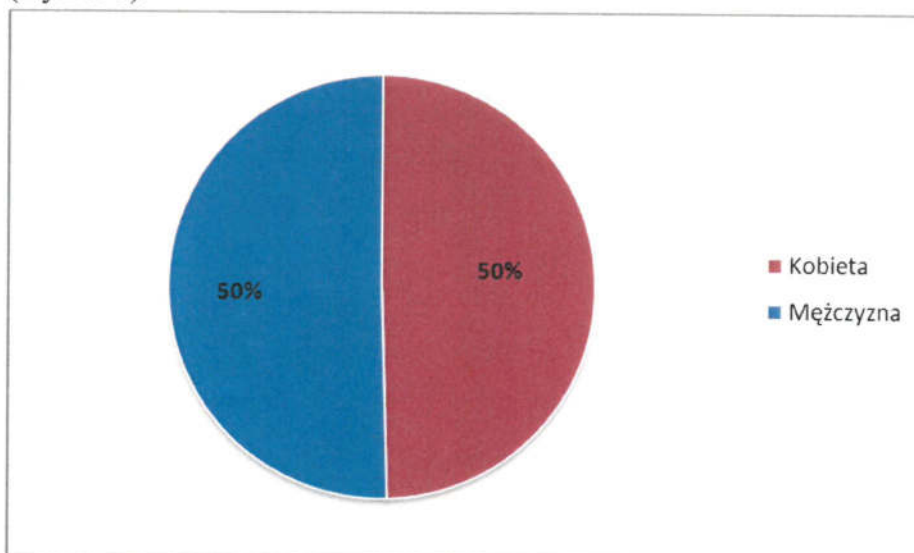
Podmioty	Bardzo dobra	Dobra	Zła
	[%]		
Stan dróg, chodników i parkingów	1,01	48,48	50,51
Komunikacja - Transport publiczny	0,63	50,00	49,37
Usługi telefoniczne/ Internet	9,28	77,32	13,40
Handel/usługi	1,04	59,38	39,58
Usługi bankowe	13,89	21,67	64,44
Baza noclegowa	18,32	35,08	46,60
Baza gastronomiczna	2,22	63,89	26,67
Oferta kulturalna	1,08	18,28	80,65
Oferta turystyczna	3,09	43,30	53,61
Baza sportowa, wypoczynkowa i rekreacyjna	2,04	28,57	69,39
Służba zdrowia	1,68	65,92	32,40
Oferta inwestycyjna - przewidywane inwestycje	2,78	13,89	83,33

Ankietowani przyznali, że Gmina Ustrzyki Dolne wymaga poprawy w zakresie działań społecznych, gospodarczych, środowiskowych, które zostaną osiągnięte w ramach procesu rewitalizacji (wykres 4). Na pytanie „Czy uważa Pan(i) że problem rewitalizacji jest ważny dla Pana(i) gminy?“, aż 97% respondentów odpowiedziało, że *tak*, zaledwie 3% stwierdziło, że *nie ma zdania* w tej sferze.



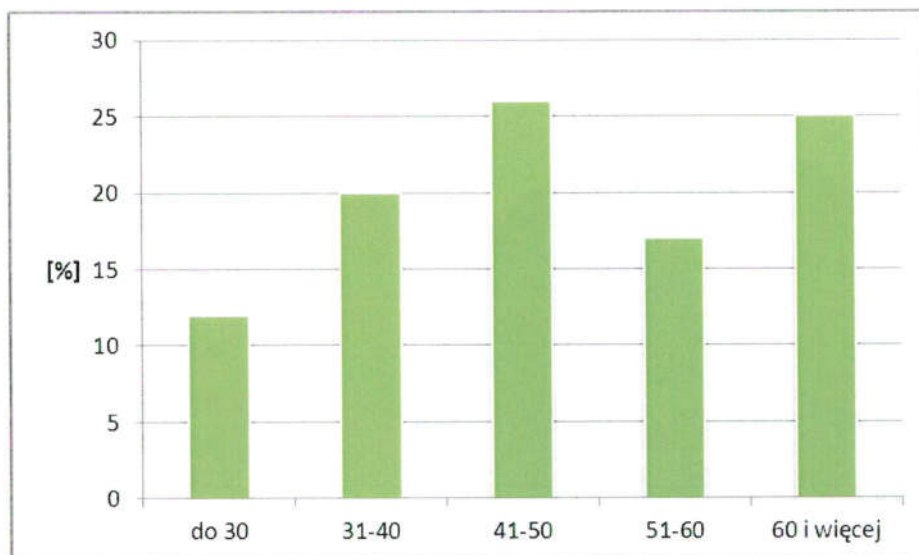
Wykres 4 Opinia ankietowanych odnośnie potrzeby rewitalizacji na obszarze Gminy Ustrzyki Dolne

W badaniu ankietowym wzięło udział 213 osób, 50% - kobiety, 50% - mężczyźni (wykres 5).



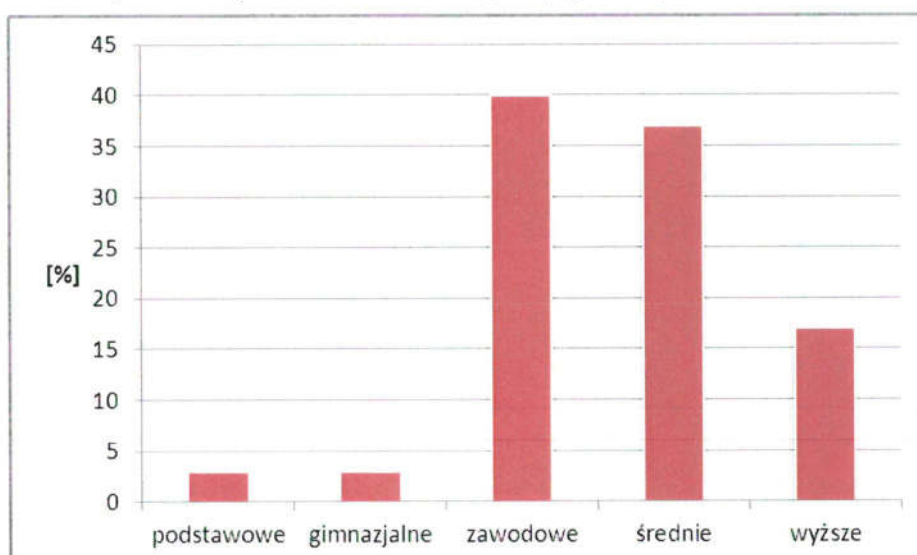
Wykres 5. Płeć osób biorących udział w ankiecie

Najlichnieszą grupą wiekową biorącą udział w badaniach były osoby w wieku 41-50 – 26%, natomiast najmniejszą grupę stanowiły osoby do 30 roku życia – 12%. Wysoki udział wśród ankietowanych zajęła grupa osób powyżej 60 roku życia - stanowili oni 25% ogółu ankietowanych (Wykres 6).



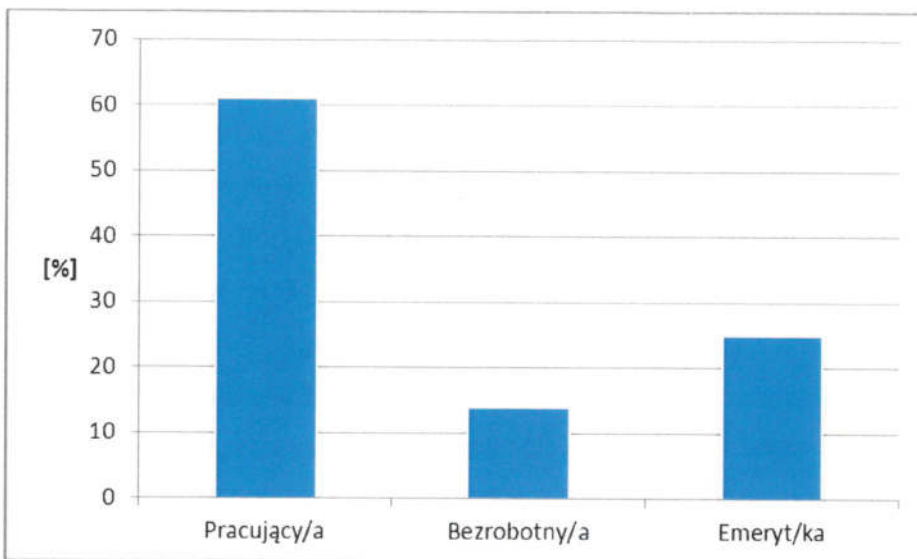
Wykres 6 Struktura wieku osób biorących udział w badaniach ankietowych

Struktura wykształcenia osób, które udzieliły odpowiedzi w ankiecie charakteryzuje się następująco: osoby z wykształceniem zawodowym - 40%, średnim - 37%, z wyższym -17%. Najmniej liczną grupę stanowią osoby z wykształceniem podstawowym oraz gimnazjalnym. Stanowią oni mniej niż 5% ankietowanych (wykres 7).



Wykres 7 Struktura wykształcenia osób biorących udział w badaniach ankietowych

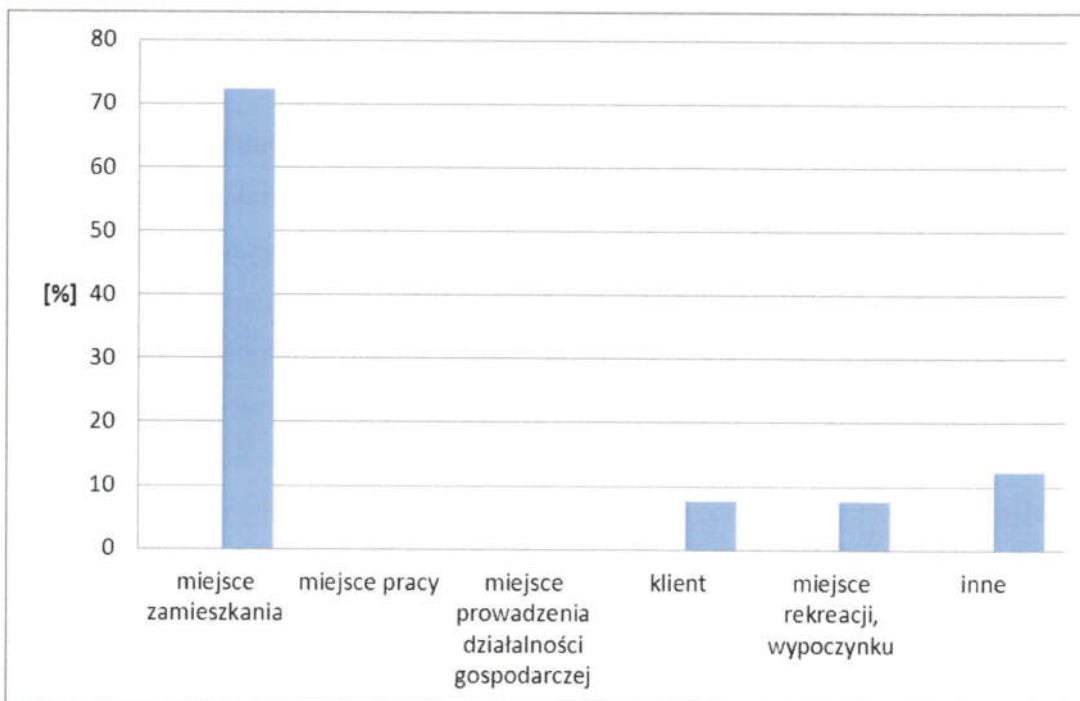
Wśród osób przebadanych dominującą grupę stanowią osoby pracujące – 61%, następnie emeryci – 25% , a na końcu bezrobotni – 14% (wykres 8).



Wykres 8 Struktura zatrudnienia osób biorących udział w badaniach ankietowych

Obszar Dźwiniacz Dolny

W przeprowadzonych badaniach 30% ankietowanych wskazało potrzebę ujęcia programem rewitalizacji obszaru Dźwiniacz Dolny.



Wykres 9 Związek badanych z analizowanym obszarem Dźwiniacz Dolny

Ankietowani, którzy wskazali Dźwiniacz Dolny jako obszar priorytetowy w procesie rewitalizacji, w zdecydowanej większości zamieszkują Gminę Ustrzyki Dolne (72%), świadczy to o ich dobrej znajomości potrzeb i problemów jakie pojawiają się w Gminie.

Respondenci oceniając stan estetyki otoczenia obszaru Dźwiniacz Dolny, wskazali na jego przeciętny charakter, uznało tak aż $\frac{3}{4}$ z ankietowanych.. Reszta z przebadanych uznaje stan otoczenia jako zły, wyrażając tym konieczność poprawy walorów estetycznych rewitalizowanych terenów. Dużym problemem według ankietowanych na obszarze Dźwiniacz Dolny jest słaba aktywność ośrodków kulturalno-rekreacyjnych i sportowych, stwierdziło tak 71% osób biorących udział w badaniu. Osoby biorące udział w badaniu wykazały umiarkowane poczucia bezpieczeństwa na obszarze Dźwiniacz Dolny – 78% osób, zaledwie 4% stwierdziło, że na obszarze czuje się bardzo bezpiecznie. Całkowity brak poczucia bezpieczeństwa wyraziło 18% ankietowanych. Stopień samoorganizacji społecznej i współpracy między mieszkańcami a władzami publicznymi na obszarze Dźwiniacz Dolny w ocenie respondentów jest przeciętny – 62% osób.

Tabela 23 Opinia ankietowanych na temat elementów związanych z jakością życia na obszarze Dźwiniacz Dolny

Elementy	niska	średnia	wysoka
	[%]		
Estetyka otoczenia	24,56	75,44	0,00
Aktywność ośrodków kulturalno-rekreacyjnych i sportowych	70,91	29,09	0,00
Poczucie bezpieczeństwa	17,86	78,57	3,57
Samoorganizacja społeczna i współpraca między mieszkańcami a władzami publicznymi	35,85	62,26	1,89

Osoby biorące udział w badaniach ankietowych oceniły działalność podmiotów na obszarze Dźwiniacz Dolny (Tabela 7). Wskazały kwestie, które wzbudzają w nich negatywne oraz pozytywne odczucia, związane z działaniami jakich podejmują się obiekty na obszarze wybranym przez nich do rewitalizacji. Jako najbardziej kłopotliwe zagadnienia ankietowani wskazali – zły stan dróg, chodników i parkingów (94% udzielonych odpowiedzi), działalność transportu publicznego (85%), służby zdrowia (75%), bazy sportowej, wypoczynkowej i rekreacyjnej (67%) oraz działania podmiotów ze zakresu usług i handlu (63%). Za zadowalający stan uznali funkcjonowanie - bazy noclegowej (83%), usług telefonicznych oraz Internetu, a także aktywność podmiotów turystycznych (68%) na obszarze Dźwiniacz Dolny.

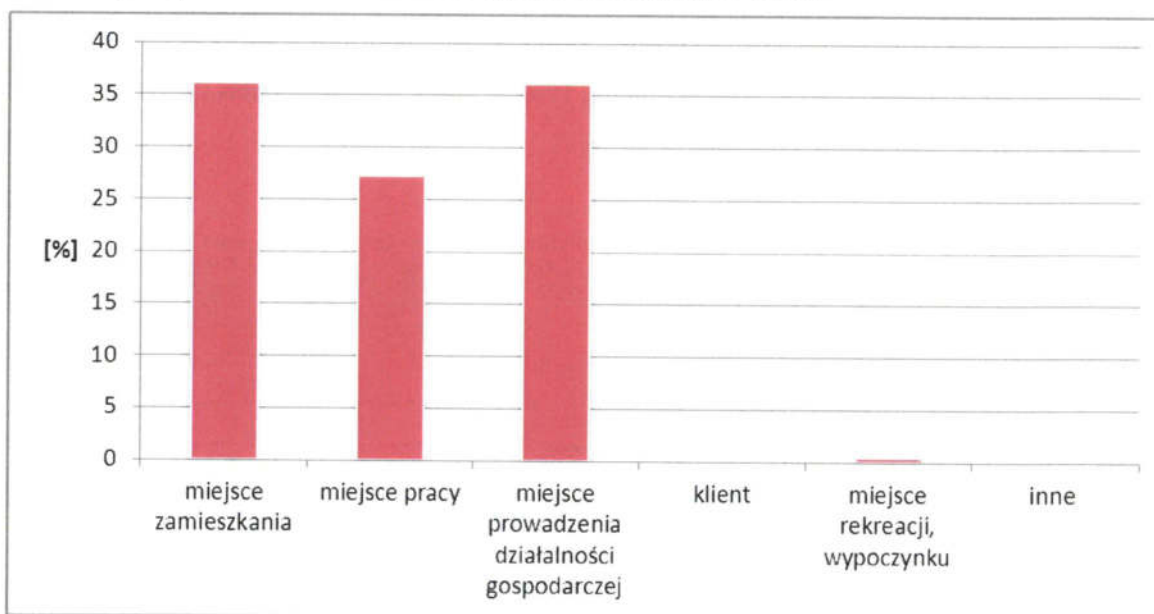
Tabela 24 Opinia ankietowanych na temat działania podmiotów na obszarze Dźwiniacz Dolny

Podmioty	Bardzo dobra	Dobra	Zła
	[%]		
Stan dróg, chodników i parkingów	0,00	5,77	94,23
Komunikacja -Transport publiczny	0,00	14,89	85,11
Usługi telefoniczne/ Internet	21,28	74,47	4,26

Handel/usługi	0,00	36,17	63,83
Usługi bankowe	6,82	43,18	50,00
Baza noclegowa	6,12	83,67	10,20
Baza gastronomiczna	6,25	39,58	54,17
Oferta kulturalna	4,26	38,30	57,45
Oferta turystyczna	5,88	68,63	25,49
Baza sportowa, wypoczynkowa i rekreacyjna	4,08	28,57	67,35
Służba zdrowia	4,55	31,82	75,00
Oferta inwestycyjna - przewidywane inwestycje	10,00	35,00	55,00

Osiedle Fabryczne i Naftowe

Osiedle Fabryczne i Naftowe zostało wybrane przez największą grupę respondentów jako obszar, który w pierwszej kolejności powinien być włączony do programu rewitalizacji, stwierdziło tak 43% ankietowanych osób. Większość z nich związana jest z obszarem w bezpośredni sposób dla 36% osób stanowi miejsce zamieszkania, dla 27% miejsce pracy, dla 36% miejsce prowadzenia działalności gospodarczej (Wykres 10).



Wykres 10 Związek badanych z analizowanym obszarem Osiedle Fabryczne i Naftowe

Estetyka otoczenia obszaru Osiedle Fabryczne i Naftowe według ankietowanych osób jest niska, uważa tak 73% z wszystkich osób biorących udział w badaniu. Pozostała część ocenia ją jako przeciętną. Istotnym problemem jest brak poczucia bezpieczeństwa, aż 97% osób odpowiedziało, że jakość bezpieczeństwa jest niska. Poczucie zagrożenia może wzmacniać dezorganizacja społeczna i brak współpracy między mieszkańcami a władzami publicznymi, w ocenie respondentów kształtuje się na niskim poziomie, uznało tak 75% osób.

Aspektem, który ankietowani odbierają jako przeciętny jest stopień aktywności kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej na wskazanym obszarze (72%).

Tabela 25 Opinia ankietowanych na temat elementów związanych z jakością życia na obszarze Osiedle Fabryczne i Naftowe

Elementy	niska	średnia	wysoka
	[%]		
Estetyka otoczenia	73,49	26,51	0,00
Aktywność ośrodków kulturalno-rekreacyjnych i sportowych	27,71	72,29	0,00
Poczucie bezpieczeństwa	97,59	2,41	0,00
Samoorganizacja społeczna i współpraca między mieszkańcami a władzami publicznymi	74,70	25,30	0,00

Ocena działań podmiotów na obszarze – Osiedle Fabryczne i Naftowe przez ankietowanych pozwoliła wyszczególnić problemy, z którymi boryka się teren. Za najgorzej funkcjonujące zostały uznane działania powiązane z ofertą inwestycyjną, stwierdziło tak 100% ankietowanych osób, a także ofertą kulturalną (99%), usługami bankowymi (75%), ofertą turystyczną (73%), bazą noclegową (73%) oraz bazą sportową (75%). Największe zadowolenie wśród respondentów powoduje działalność podmiotów z zakresu komunikacji – transportu publicznego (97%), handlu i usług (98%), usług telefonicznych i Internetu (99%) oraz stanu dróg, chodników i parkingów (99%).

Tabela 26 Opinia ankietowanych na temat działania podmiotów na obszarze Osiedle Fabryczne i Naftowe

Podmioty	Bardzo dobra	Dobra	Zła
	[%]		
Stan dróg, chodników i parkingów	0,00	99,00	1,00
Komunikacja - Transport publiczny	0,00	96,77	3,23
Usługi telefoniczne/ Internet	0,00	98,80	1,20
Handel/usługi	0,00	97,62	2,38
Usługi bankowe	25,30	0,00	74,70
Baza noclegowa	25,30	1,20	73,49
Baza gastronomiczna	0,00	97,59	2,41
Oferta kulturalna	0,00	1,00	99,00
Oferta turystyczna	0,00	26,51	73,49
Baza sportowa, wypoczynkowa i rekreacyjna	0,00	25,30	74,70
Służba zdrowia	0,00	97,59	2,41
Oferta inwestycyjna - przewidywane inwestycje	0,00	0,00	100,00

Wyznaczony obszar rewitalizacji Gminy Ustrzyki Dolne

Zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych 2014-2020 część lub całość obszaru zdegradowanego cechująca się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację, określa się obszarem rewitalizacji. Obszar rewitalizacji musi zatem mieścić się w granicach obszaru zdegradowanego, nie musi jednak obejmować go w całości.

Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym nieposiadające wspólnych granic, lecz nie może obejmować więcej niż 20% powierzchni Gminy oraz w jego granicach nie może zamieszkiwać więcej niż 30% mieszkańców Gminy.

W związku z powyższym oraz wynikami diagnozy, która wskazała, że obszar zdegradowany w Gminie Ustrzyki Dolne zajmuje ponad 52,4% powierzchni Gminy i jest zamieszkałych przez 71,9% mieszkańców oraz odnosząc się do powyższego zaszła konieczność ograniczenia obszaru rewitalizacji w ramach obszaru zdegradowanego, ze względu na przekroczenie granicznych wartości podanych w Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych 2014-2020.

Na podstawie wyników analizy danych statystycznych, konsultacji społecznych oraz potencjałów i szans poszczególnych jednostek pomocniczych, wchodzących w skład obszaru zdegradowanego postanowiono wyznaczyć obszar rewitalizacji jako podobszary czterech jednostek:

- 1) **Dźwiniacz Dolny**
- 2) **Moczary**
- 3) **Krościenko**
- 4) **Łobozew Dolny**
- 5) Wybrane obszary **miasta Ustrzyki Dolne**: Obszar I – Osiedle PCK, obszar II – Śródmieście, obszar IV – Pod Dębami, obszar V – Osiedle Fabryczne i Naftowe oraz obszar VI – Strefa aktywności sportowej.

Wyniki analizy wskaźnikowej są spójne z wynikiem badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców Gminy Ustrzyki Dolne. Jednocześnie te właśnie obszary mają duży potencjał rozwojowy i kulturotwórczy i po przeprowadzeniu projektów rewitalizacyjnych mogą stać się miejscem przyciągającym lokalną społeczność.

Należy jednak podkreślić, że ustanowienie obszaru rewitalizacji nie oznacza, że na pozostałych jednostkach pomocniczych nie będą realizowane działania o charakterze rewitalizacyjnym. Poprzez inne źródła finansowania i programy krajowe na obszarach tych będą prowadzone dalsze działania, związane z niwelowaniem zidentyfikowanych problemów społecznych i infrastrukturalnych. Działania te będą podejmowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz działalność organizacji pozarządowych.

Z uwagi na to, że jednostki pomocnicze Gminy Ustrzyki Dolne wyznaczone na potrzeby diagnozy zjawisk kryzysowych obejmują zarówno tereny niezabudowane (niezamieszkałe) – lasy i pola uprawne, jak zabudowane (zamieszkałe) i fakt, iż obszar rewitalizacji powinien obejmować wyłącznie obszary zabudowane z jednostek pomocniczych wydzielono tylko tereny zabudowane i włączono do obszaru rewitalizacji. Tym samym wyznaczony obszar rewitalizacji nie przekracza 20% powierzchni Gminy oraz zamieszkuje na nim mniej niż 30% ludności Gminy. Spełnia więc podstawowe kryteria określone w Wytycznych.

Tabela 27. Obszar rewitalizacji (tereny zabudowane) – powierzchnia i liczba ludności

Jednostka pomocnicza	Powierzchnia obszaru [ha]	Powierzchnia [%]	Liczba mieszkańców	Liczba ludności [%]
Dźwiniacz Dolny	1106,8	2,3	237	1,4
Moczary	601,6	1,3	300	1,7
Krościenko	4015,3	8,4	596	3,5
Łobozew Dolny	873,8	1,8	287	1,7
m. Ustrzyki Dolne	1504,0	3,1	3548	20,5
Obszar rewitalizacji	8101,5	16,9	4968	28,7
Obszar Gminy	47763,9	100,0	17256	100,0

Źródło: opracowanie własne

Łącznie rewitalizacji zajmuje 8101,5 ha – 16,9% powierzchni Gminy i jest zamieszkiwane przez 4968 osób – 28,7% jego mieszkańców.

Wizja stanu po przeprowadzeniu rewitalizacji

Na podstawie zdiagnozowanych problemów występujących na obszarze rewitalizacji sformułowano wizję stanu obszaru jako planowany efekt oraz pożądany stan rewitalizacji, przy jednoczesnym osiągnięciu jej celów oraz odpowiadającym im kierunkom działań:

WIZJA

Obszar rewitalizacji Gminy Ustrzyki Dolne to atrakcyjne miejsce, cechujące się wysoką aktywnością społeczną mieszkańców oraz rozwiniętą ofertą edukacyjno-kulturalną i zmodernizowaną infrastrukturą techniczną.

Wizja obszaru rewitalizacji w Gminie Ustrzyki Dolne, określająca ich stan za kilka najbliższych lat powstała jako suma wyobrażeń uczestników procesu partycypacji na etapie przygotowywania niniejszego opracowania oraz przewidywanych inwestycji i przedsięwzięć społecznych, planowanych do realizacji przez instytucje publiczne, reprezentantów sektora społecznego oraz lokalnych przedsiębiorców.

Wyznaczony obszar po przeprowadzeniu procesów rewitalizacyjnych, w tym wdrożeniu planowanych przedsięwzięć i inwestycji, jest obszarem, któremu zostały nadane nowe funkcje społeczne, gospodarcze, techniczne, przestrzenno-funkcjonalne oraz środowiskowe, z przestrzeganiem zasad zrównoważonego rozwoju oraz zachowaniem walorów przyrodniczych Gminy Ustrzyki Dolne.

W wyznaczonych podobszarach rewitalizacji zmniejszyła się zdiagnozowana sytuacja kryzysowa. Podobszary te to przestrzeń dogodnych warunków życia dla mieszkańców, a także teren kumulacji pozytywnej energii. Wysoki standard techniczny budynków publicznych po przeprowadzonych modernizacjach wpłynął na podniesienie atrakcyjności przestrzeni publicznej w Gminie i zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych do środowiska. Równocześnie utworzona została nowa przestrzeń publiczna, która przyciąga mieszkańców i wpływa na rozwój funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej obszaru rewitalizacji.

W związku ze zrealizowanymi projektami wzbogaceniu uległa oferta zagospodarowania wolnego czasu, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży, natomiast dzięki budowie boiska sportowego zwiększyła się także ich aktywność sportowa.

Dzięki przedsięwzięciom zrealizowanym przedsięwzięciom rewitalizacyjnym przez Gminę Ustrzyki Dolne i partnerów społecznych, nastąpił wzrost integracji społecznej wśród mieszkańców, a także rozwój ich kompetencji społeczno-zawodowych, poprzez uczestnictwo w programach i projektach aktywizacji społecznej osób najbardziej potrzebujących (warsztaty, szkolenia).

Cele rewitalizacji

Określono cel główny rewitalizacji stanowiący punkt odniesienia dla celów strategicznych:

CEL GŁÓWNY

Poprawa warunków życia mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez działania sprzyjające rozwojowi społecznemu i gospodarczemu oraz wzmacniające więzi społeczne.

Cele strategiczne, operacyjne oraz kierunki działań zostały wyznaczone na podstawie zidentyfikowanych problemów oraz potrzeb rewitalizacyjnych na obszarze rewitalizacji.

Kierunek interwencji (obszar problemowy): Sfera społeczna

Cel strategiczny 1: Zapobieganie powstawaniu oraz ograniczenie problemów społecznych występujących na obszarze rewitalizacji

Cel operacyjny 1.1. Wsparcie osób narażonych na wykluczenie społeczne

Cel operacyjny 1.2. Rozwój kompetencji społecznych i edukacyjnych dzieci i młodzieży

Cel operacyjny 1.3. Zwiększenie integracji mieszkańców obszaru rewitalizacji

Kierunki działań

- zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa dla grup wymagających wsparcia
- poszerzenie oferty dodatkowych zajęć edukacyjnych i aktywizacyjnych
- wsparcie placówek oświatowych w organizacji zajęć dodatkowych i wyrównujących szanse uczniów
- kształcenie proekologicznych postaw wśród dzieci i młodzieży

Kierunek interwencji (obszar problemowy): Sfera gospodarcza

Cel strategiczny 2. Rozwój gospodarczy obszaru rewitalizacji

Cel operacyjny 2.1. Zwiększenie aktywności zawodowej w grupie osób bezrobotnych

Cel operacyjny 2.2. Stworzenie mechanizmów wsparcia dla lokalnych przedsiębiorców

Kierunki działań:

- podnoszenie kwalifikacji osób bezrobotnych poprzez organizację szkoleń i kursów
- tworzenie warunków do prowadzenia działalności gospodarczej i inwestycji na obszarze rewitalizacji

Kierunek interwencji (obszar problemowy): Sfera techniczna i środowiskowa

Cel strategiczny 3. Wzrost jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznej i dobrze rozwiniętej infrastruktury technicznej obszaru

Cel operacyjny 3.1. Poprawa funkcjonalności i przystosowanie obiektów użyteczności publicznej i zabytków do pełnienia funkcji społecznych

Cel operacyjny 3.2. Zwiększenie dostępności do usług i dóbr publicznych poprzez rewitalizację i tworzenie przestrzeni publicznej oraz obiektów użyteczności publicznej, kulturalnej i sportowej

Cel operacyjny 3.3. Poprawa jakości środowiska naturalnego

Kierunki działań:

- remonty, prace modernizacyjne i konserwatorskie oraz termomodernizacje obiektów użyteczności publicznej i zabytków
- budowa obiektów pełniących funkcje społeczno-edukacyjne i sportowe
- zachowanie dziedzictwa kulturowego i promocja obszaru rewitalizacji poprzez renowację zabytkowych obiektów
- zmniejszenie zanieczyszczenia wód gruntowych i powietrza atmosferycznego

Projekty rewitalizacyjne

Podstawowe i uzupełniające projekty rewitalizacyjne

Poniżej zaprezentowano wszystkie przedsięwzięcia podstawowe i uzupełniające, które zaplanowano do realizacji w ramach Programu Rewitalizacji Gminy Ustrzyki Dolne na lata 2017-2023. Realizacja projektów głównych (projekty 1-9) jest kluczowa do powodzenia procesu rewitalizacji. Projekty uzupełniające (projekty 10-13) są istotne z punktu widzenia potrzeb obszaru rewitalizacji i mają za zadanie swym oddziaływaniem uzupełniać zaplanowane przedsięwzięcia podstawowe. W dalszej części rozdziału znajduje się szczegółowy opis każdego z tych przedsięwzięć w poszczególnych kartach zadania.

Każde zamieszczone w PR, podstawowe projekty rewitalizacyjne w swoim opisie uwzględnia następujące elementy: 1) numer porządkowy; 2) nazwę projektu; 3) wnioskodawcę i partnerów w realizacji; 4) realizowane cele w LPR; 5) lokalizację projektu – z uwzględnieniem podobszaru rewitalizacji; 6) orientacyjną wartość projektu; 7) planowany termin realizacji projektu; 8) uzasadnienie realizacji projektu; 9) cel projektu; 10) zakres zadań; 10) prognozowane produkty i rezultaty; 12) sposób pomiaru wskaźników; 13) zgodność z zapisami właściwych Programów Operacyjnych.

Projekt nr 1	
Nazwa projektu	Modernizacja gospodarki ciepłej i energetycznej w Domu Pomocy Społecznej w Moczarach
Podmiot realizujący	Dom Pomocy Społecznej w Moczarach
Lokalizacja projektu	Podobszar rewitalizacji Moczary, nr działek 422, 423, 424, 425, 337
Koncepcja projektu	Projekt obejmuje działania w zakresie: 1) montażu 2 nowych kotłów – 2 x 370kW na biomasę, 2) remontu starej kotłowni, w tym zakup nowego kotła 100 kW z palnikiem olejowym, 3) wykonanie 390 m nowych sieci ciepłych w technologii rur preizolowanych
Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji	Projekt wykazuje w szczególności powiązania i oddziaływanie z następującymi projektami rewitalizacyjnymi: Projekt 2. Modernizacja komunikacyjna dla osób niepełnosprawnych i rozbudowa stołówki w Domu Pomocy Społecznej w Moczarach
Szacunkowy koszt	2 116 759,00 zł
Potencjalne źródło i wartość dofinansowania	RPO WP, VI Oś Priorytetowa, Działanie 6.3 (EFRR) - 80% tj. 1 693 407,20 zł Wkład własny wnioskodawcy (NFOŚiGW,

	WFOŚiGW, Dom Pomocy Społecznej w Moczarach) - 20% tj. 423 351,80 zł	
Szacunkowy termin realizacji	2017-2020	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób korzystająca z obiektu	146 os.	Dane podmiotu realizującego
Utrzymanie obecnej liczby etatów	103 os.	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba zamontowanych nowych kotłów	3 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba wyremontowanych starych kotłów	2 szt.	Dane podmiotu realizującego
Długość nowych sieci ciepłych w technologii rur preizolowanych	390 mb	Dane podmiotu realizującego
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	Raport z realizacji projektu	

Projekt nr 2		
Nazwa projektu	Modernizacja komunikacyjna dla osób niepełnosprawnych i rozbudowa stołówki w Domu Pomocy Społecznej w Moczarach	
Podmiot realizujący	Dom Pomocy Społecznej w Moczarach	
Lokalizacja projektu	Podobszar rewitalizacji Moczarzy, nr działek 422, 423, 424, 425, 337	
Koncepcja projektu	Projekt obejmuje działania w zakresie: 1) modernizacji i rozbudowy stołówki (powiększenie o 150m ²) wraz z komunikacją	
Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji	Projekt wykazuje w szczególności powiązania i oddziaływanie z następującymi projektami rewitalizacyjnymi: Projekt 1. Modernizacja gospodarki ciepłej i energetycznej w Domu Pomocy Społecznej w Moczarach	
Szacunkowy koszt	630 000,00 zł	
Potencjalne źródło finansowania	RPO WP, VI Oś Priorytetowa, Działanie 6.3 (EFRR) - 80% tj. 504 000,00 zł Wkład własny wnioskodawcy (PFRON, Dom Pomocy Społecznej w Moczarach) - 20% tj. 126 000,00 zł	
Szacunkowy termin realizacji	2017-2020	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób korzystająca z obiektu	146 os.	Dane podmiotu

Utrzymanie obecnej liczby etatów	103 os.	realizującego Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	Raport z realizacji projektu	

Projekt nr 3	
Nazwa projektu	Odnowa części wspólnych w budynku mieszkalnym Wspólnoty Mieszkaniowej przy ul. Dworcowej 11 w Ustrzykach Dolnych wraz z zagospodarowaniem przyległych przestrzeni publicznych
Podmiot realizujący	Wspólnota Mieszkaniowa przy ul Dworcowej 11 w Ustrzykach Dolnych
Lokalizacja projektu	Miasto Ustrzyki Dolne, Osiedle Fabryczne i Naftowe, dz. ew. 1751/9
Zjawiska kryzysowe, jakie rozwiąże realizacja projektu na obszarze rewitalizacji	Budynek i jego otoczenie poprawi estetykę w części reprezentacyjnej miasta. Stworzy bazę do odpoczynku mieszkańcom Wspólnoty Mieszkaniowej, która także będzie bazą do większej integracji lokalnej społeczności. Monitoring zewnętrzny wpłynie na poprawę bezpieczeństwa na terenie będącego własnością Wspólnoty Mieszkaniowej jak i terenu przyległego do niego.
Koncepcja projektu	Projekt obejmie działania w zakresie: 1) remontu budynku mieszkalnego, w tym remontu elewacji zewnętrznej budynku wraz z odtworzeniem boniowania i doprowadzenie jego wyglądu zewnętrznego do wyglądu za lat jego budowy (1897 r.), 2) remontu klatki schodowej oraz zagospodarowanie przestrzeni wokół budynku mieszkalnego polegający na wykonaniu trwałego ogrodzenia, chodnika i przystosowaniu terenu do wypoczynku, w tym montaż ławek, stolików i koszy, 3) monitoringu zewnętrznego.
Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji	Projekt wykazuje w szczególności powiązania i oddziaływanie z następującymi projektami rewitalizacyjnymi: Projekt 4. Budowa mieszkalnego budynku komunalnego oraz placu zabaw dla Przedszkola Nr 2 w mieście Ustrzyki Dolne
Szacunkowy koszt	140 714,00 zł

Potencjalne źródło finansowania	RPO WP, VI Oś Priorytetowa, Działanie 6.3 (EFRR) - 80% tj. 112 571,20 zł Wkład własny wnioskodawcy - 20% tj. 28 142,80 zł	
Szacunkowy termin realizacji	2018 r.	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób zamieszkujących obiekt	58 os.	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Powierzchnia terenu objętego działaniami rewitalizacyjnymi	0,0847 ha	
Długość chodnika	20 m	Dane podmiotu realizującego
Liczba zamontowanych obiektów małej architektury (ławki, stoliki, kosze)	8 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba zamontowanych kamer i rejestratorów	3 szt.	Dane podmiotu realizującego
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	<ol style="list-style-type: none"> Przegląd techniczny budynku pięcioletni Raport z realizacji projektu. 	

Projekt nr 4	
Nazwa projektu	Budowa mieszkalnego budynku komunalnego oraz placu zabaw dla Przedszkola Nr 2 w mieście Ustrzyki Dolne
Podmiot realizujący	Gmina Ustrzyki Dolne
Lokalizacja projektu	Podobszar rewitalizacji Obszar IV – Pod Dębami dz. ew. 1240/2, 1243, 1245
Koncepcja projektu	Projekt obejmuje działania w zakresie: 1) budowa budynku mieszkalnego komunalnego 2) budowa placu zabaw przy Przedszkolu nr 2 z Przedszkola nr 2 korzysta 138 dzieci, powierzchnia placu zabaw to 318,98 m ² , plac będzie ogrodzony
Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji	Projekt wykazuje w szczególności powiązania i oddziaływanie z następującymi projektami rewitalizacyjnymi: Projekt 7. Przebudowa budynku Szkoły Podstawowej w Krościenku celem zmiany sposobu użytkowania z przeznaczeniem na funkcje mieszkalne
Szacunkowy koszt	10 032 703,76 zł
Potencjalne źródło finansowania	RPO WP, VI Oś Priorytetowa, Działanie 6.3 (EFRR) - 95% w tym środki z budżetu państwa stanowią max. 10% tj. 9 531 068,57 zł Wkład własny wnioskodawcy - 5% tj. 501 635,19 zł
Szacunkowy termin realizacji	2018-2020

Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób zamieszkujących obiekt	80 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba osób korzystająca ze wspartej infrastruktury (plac zabaw)	Liczba dzieci w Przedszkolu nr 2: 135 os.	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba wybudowanych placów zabaw	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba nowopowstałych mieszkań	20 mieszkań	Dane podmiotu realizującego
Powierzchnia terenu objętego działaniami rewitalizacyjnymi (nowy budynek i plac zabaw)	0,54 ha	Dane podmiotu realizującego
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	Dokumentacja techniczna, protokoły odbioru, wnioski o płatność	

Projekt nr 5	
Nazwa projektu	Budowa kompleksu rekreacyjnego w Parku pod Dębami
Podmiot realizujący	Gmina Ustrzyki Dolne, możliwe partnerstwo z podmiotem prywatnym, NGOs
Lokalizacja projektu	Podobszar rewitalizacji Obszar IV – Pod Dębami dz. ew. 1209/4, 1197/2, 1150/2
Koncepcja projektu	Projekt obejmie działania w zakresie: - budowy kompleksu rekreacyjnego w Parku pod Dębami, w tym: - fontanna multimedialna wraz z zapleczem technicznym i widownią – obiekt o powierzchni lustra wody ok. 1000m ² , - wodny park zabaw z prysznicami, budynkiem technologiczno-sanitarnymi i niezbędnym wyposażeniem technologicznym – o powierzchni użytkowej ok. 400m ² , - ciągi komunikacji pieszej i pieszo-jezdnej, w tym kładka dla pieszych i parking dla samochodów przy ul. Mickiewicza, - park zwierząt karpackich – ekspozycja złożona z 20 stanowisk połączonych ciągami dla pieszych z głównym ciągiem komunikacyjnym, obrazująca przekrój fauny karpackiej – ok. 100m ² , - niezbędne uzbrojenie sieciowe (energia elektryczna, woda, kanalizacja sanitarna i deszczowa oraz jeśli

	<p>będzie to konieczne – teletechnika), - oświetlenie terenu, - kładki dla pieszych – konstrukcja stalowa z pomocniczym łukiem i wieszakami, dostosowana do warunków hydrogeologicznych i istniejącego układu komunikacyjnego, o rozpiętości 20-30m i szerokości użytkowej 3m. Na terenie inwestycji uzupełniona zostanie zieleń niska i wysoka.</p>	
Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji	Projekt wykazuje w szczególności powiązania i oddziaływanie z następującymi projektami rewitalizacyjnymi: Projekt 8. Budowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w mieście Ustrzyki Dolne	
Szacunkowy koszt	6 000 000,00 zł	
Potencjalne źródło finansowania	RPO WP, VI Oś Priorytetowa, Działanie 6.3 (EFRR) - 95%, w tym środki z budżetu państwa stanowią max. 10% tj. 5 700 000,00 zł Wkład własny wnioskodawcy - 5% tj. 300 000,00 zł	
Szacunkowy termin realizacji	2018-2020	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób korzystająca ze wspartej infrastruktury	500 os./rok	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba wybudowanych kompleksów rekreacyjnych	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Powierzchnia terenu objętego działaniami rewitalizacyjnymi	2,46 ha	Dane podmiotu realizującego
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	Dokumentacja techniczna, faktury, protokoły odbioru robót , usług i dostaw – dostępne u beneficjentów	

Projekt nr 6	
Nazwa projektu	Utworzenie Centrum Dziedzictwa Kolejowego i Turystycznego
Podmiot realizujący	Gmina Ustrzyki Dolne – Bieszczadzka Agencja Rozwoju Regionalnego w Ustrzykach Dolnych
Lokalizacja projektu	Podobszar rewitalizacji Krościenko
Koncepcja projektu	Projekt obejmie działania w zakresie: 1) remontu obiektu i przystosowania do funkcji, 2) zagospodarowania terenu wokół obiektu – w tym w funkcję letniej gastronomii, 3) zakupu wyposażenia Centrum - liczba zakupionego sprzętu - 158 szt., w tym: a) makiety kolejowej wraz z instalacjami i eksponatami; b) narzędzi promocyjno-wystawienniczych;

	<p>c) sieci wypożyczalni rowerów górskich i elektrycznych (rowery górskie 100 szt., rowery elektryczne 50 szt.);</p> <p>a) drezyn szerokotorowych z przyczepkami do przewozu osób i sprzętu, w tym adaptacja do przewozu rowerów (drezyny typu GEISMAR TT6 - elektryczna zasilana akumulatorowo – 2 szt.);</p> <p>b) wózków spalinowych – 2 szt.;</p> <p>c) przyczepki osobowych (6 osób) - 2 szt.;</p> <p>d) przyczepki towarowych - 2 szt.;</p> <p>d) wyposażenia biurowego,</p> <p>4) Kampanii promującej szlak i dziedzictwo kulturowo-przyrodnicze wokół przedmiotu Centrum, w tym:</p> <p>a) organizacja konferencji prasowej otwierającej projekt;</p> <p>b) zaprojektowanie (w drodze konkursu) i wyprodukowanie zestawu gadżetów promocyjnych;</p> <p>c) wyprodukowanie filmu i wideoklipu promocyjnego</p> <p>d) wizyty studyjne dla dziennikarzy i biur podróży;</p> <p>e) aplikacja na urządzenia elektroniczne – przewodnik + mapa (m.in. z tzw. rzeczywistością rozszerzoną);</p> <p>f) sieć punktów na zasadzie geocaching wykorzystująca zinwentaryzowane obiekty turystyczne w doniesieniu do turystyki rowerowej;</p> <p>g) pakiet gier terenowych - wykorzystujących metodologię questingu, gier miejskich i innych gier terenowych;</p> <p>h) mapa turystyczna całego obszaru objętego projektem;</p> <p>i) opracowanie i wydanie „organizatora turystycznego” w formie profesjonalnego przewodnika turystycznego – „PASZPORT TURYSTY BIESZCZADZKIEGO”.</p>	
Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji	Projekt wykazuje w szczególności powiązania i oddziaływanie z następującymi projektami rewitalizacyjnymi: Projekt 13. Park Historyczno-Dydaktyczny „Rafineria Kultur”	
Szacunkowy koszt	4 200 000,00 zł	
Potencjalne źródło finansowania	RPO WP, VI Oś Priorytetowa, Działanie 6.3 (EFRR) - 95%, w tym środki z budżetu państwa stanowią max. 10% tj. 4 000 000,00 zł Wkład własny wnioskodawcy - 5% tj. 200 000,00 zł	
Szacunkowy termin realizacji	2018-2019	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób korzystająca ze wspartej infrastruktury	10 000 os./rok	Dane podmiotu realizującego
Liczba nowoutworzonych etatów	2 szt.	Dane podmiotu

		realizującego
Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Powierzchnia terenu objętego działaniami rewitalizacyjnymi	x	Dane podmiotu realizującego
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	Dokumentacja techniczna, faktury, protokoły odbioru robót, usług i dostaw – dostępne u beneficjentów	

Projekt nr 7	
Nazwa projektu	Przebudowa budynku Szkoły Podstawowej w Krościenku celem zmiany sposobu użytkowania z przeznaczeniem na funkcje mieszkalne
Podmiot realizujący	Gmina Ustrzyki Dolne, możliwe partnerstwo z podmiotem prywatnym, NGOs
Lokalizacja projektu	Podobszar rewitalizacji Krościenko dz. ew. 342/5
Koncepcja projektu	<p>Projekt obejmie działania w zakresie:</p> <p>1) przebudowy części budynku Szkoły Podstawowej z przeznaczeniem na mieszkania socjalne</p> <p><u>Prace remontowe wewnątrz budynku:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - roboty demontażowe i wyburzeniowe w części budynku przeznaczonej do przebudowy; - zamurowania otworów oraz wymurowanie nowych ścian działowych w przebudowanych pomieszczeniach; - przebudowa pomieszczeń głównej bryły budynku na lokale mieszkalne na poziomie parteru, I i II piętra, - przebudowa części pomieszczeń łącznika między główną bryłą a Salą Gimnastyczną na poziomie parteru i I piętra na lokale mieszkalne, - przebudowa pomieszczeń parterowej części technicznej na pomieszczenia mieszkalne, - adaptacja sali plastycznej na piętrze budynku na pomieszczenie szatni, - osuszenie ścian parteru po powodzi, skucie zniszczonych tynków, - remont poszczególnych pomieszczeń polegający na wymianie posadzek, malowaniu, - budowa nowych pionów wentylacji grawitacyjnej, - przebudowa instalacji wewnętrznych. <p><u>Prace remontowe na zewnątrz budynku:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - wykonanie izolacji termicznej ścian zewnętrznych, - wykonanie hydroizolacji oraz termoizolacji ścian fundamentowych, - wymiana pokrycia dachowego, - wymiana rur spustowych i rynien oraz obróbek

	blacharskich, - wykonanie nowych schodów zewnętrznych do mieszkań, - wykonanie pochylni dla niepełnosprawnych.	
Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji	Projekt wykazuje w szczególności powiązania i oddziaływanie z następującymi projektami rewitalizacyjnymi: Projekt 4. Budowa mieszkalnego budynku komunalnego oraz placu zabaw dla Przedszkola Nr 2 w mieście Ustrzyki Dolne	
Szacunkowy koszt	3 100 000,00 zł	
Potencjalne źródło finansowania	RPO WP, VI Oś Priorytetowa, Działanie 6.3 (EFRR) - 95%, w tym środki z budżetu państwa stanowią max. 10% tj. 2 945 000,00 zł Wkład własny wnioskodawcy - 5% tj. 155 000,00 zł	
Szacunkowy termin realizacji	2018-2020	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób zamieszkujących obiekt	88 os.	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba nowopowstałych mieszkań	22 szt.	Dane podmiotu realizującego
Powierzchnia terenu objętego działaniami rewitalizacyjnymi	0,39 ha	Dane podmiotu realizującego
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	Dokumentacja techniczna, faktury, protokoły odbioru robót, usług i dostaw – dostępne u beneficjentów	

Projekt nr 8	
Nazwa projektu	Budowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w mieście Ustrzyki Dolne
Podmiot realizujący	Gmina Ustrzyki Dolne, możliwe partnerstwo z podmiotem prywatnym, NGOs
Lokalizacja projektu	Podobszar rewitalizacji Obszar II – Śródmieście dz. ew. 974, 864
Koncepcja projektu	Projekt obejmie działania w zakresie: 1) budowy placu zabaw przy Przedszkolu Nr 1, dz. ew. 974 2) przebudowy infrastruktury lekkoatletycznej przy Szkole Podstawowej Nr 2, dz. ew. 864 3) budowy siłowni zewnętrznej przy SP nr 2, dz. ew. 864 4) budowy placu zabaw przy SP nr 2, dz. ew. 864
Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym	Projekt wykazuje w szczególności powiązania i oddziaływanie z następującymi projektami

Programie Rewitalizacji	rewitalizacyjnymi: Projekt 5. Budowa kompleksu rekreacyjnego w Parku pod Dębami	
Szacunkowy koszt	323 093,01 zł	
Potencjalne źródło finansowania	RPO WP, VI Oś Priorytetowa, Działanie 6.3 (EFRR) - 95%, w tym środki z budżetu państwa stanowią max. 10% tj. 306938,36 zł Wkład własny wnioskodawcy - 5% tj. 16 154,65 zł	
Szacunkowy termin realizacji	2018-2020	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób korzystająca ze wspartej infrastruktury	912 os.	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (SP nr 1 i SP nr 2)	2 szt.	Dane podmiotu realizującego
Powierzchnia terenu objętego działaniami rewitalizacyjnymi	0,65 ha	Dane podmiotu realizującego
Liczba wybudowanych placów zabaw	2 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba przebudowanej infrastruktury sportowej	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba wybudowanych siłowni zewnętrznych	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	Dokumentacja techniczna, protokoły odbioru inwestycji, dane statystyczne ze Szkoły Podstawowej Nr 2	

Projekt nr 9	
Nazwa projektu	Budowa i przebudowa infrastruktury sportowej przy Miejskim Stadionie Sportowym.
Podmiot realizujący	Gmina Ustrzyki Dolne, możliwe partnerstwo z podmiotem prywatnym, NGOs
Lokalizacja projektu	Podobszar rewitalizacji Obszar VI – Strefa aktywności sportowej dz. ew. 1823
Koncepcja projektu	Projekt obejmuje działania w zakresie: 1) budowy lodowiska przy ul. Kolejowej, 2) przebudowy infrastruktury lekkoatletycznej stadionu sportowego 3) budowy siłowni zewnętrznej.
Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji	Projekt wykazuje w szczególności powiązania i oddziaływanie z następującymi projektami rewitalizacyjnymi: Projekt 5. Budowa kompleksu rekreacyjnego w Parku pod Dębami, Projekt 8. Budowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w mieście Ustrzyki Dolne
Szacunkowy koszt	988 739,81 zł

Potencjalne źródło finansowania	RPO WP, VI Oś Priorytetowa, Działanie 6.3 (EFRR) - 95%, w tym środki z budżetu państwa stanowią max. 10% tj. 939 302,82 zł Wkład własny wnioskodawcy - 5% tj. 49 436,99 zł	
Szacunkowy termin realizacji	2018-2020	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób korzystająca ze wspartej infrastruktury	500 os./rok	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Powierzchnia terenu objętego działaniami rewitalizacyjnymi	3,36 ha	Dane podmiotu realizującego
Liczba wybudowanych lodowisk	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba przebudowanej infrastruktury sportowej	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba wybudowanych siłowni zewnętrznych	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	Dokumentacja techniczna, faktury, protokoły odbioru robót , usług i dostaw – dostępne u beneficjentów, wniosek o płatność.	

Projekt nr 10	
Nazwa projektu	Rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej i podniesienie atrakcyjności przestrzeni publicznej osiedla PCK.
Podmiot realizujący	Gmina Ustrzyki Dolne, możliwe partnerstwo z podmiotem prywatnym, NGOs
Lokalizacja projektu	Podobszar rewitalizacji Obszar I – Osiedle PCK dz. ew. 238/28, 288/15-20, 557/2,0609/2, 607/1, 609, 558
Koncepcja projektu	Projekt obejmuje działania w zakresie: 1) budowy placu zabaw i boiska przy ul. PCK, 2) budowy placu zabaw przy ul. Łukasiewicza, 3) przebudowy ul. Jagiellońskiej, 4) instalacji OZE na potrzeby Zespołu Basenów Delfin
Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji	Projekt wykazuje w szczególności powiązania i oddziaływanie z następującymi projektami rewitalizacyjnymi: Projekt 5. Budowa kompleksu rekreacyjnego w Parku pod Dębami, Projekt 8. Budowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w mieście Ustrzyki Dolne, Projekt 11. Budowa infrastruktury technicznej i sportowo-rekreacyjnej na terenie osiedla Fabryczne i Naftowa.
Szacunkowy koszt	1 277 144,12
Potencjalne źródło finansowania	RPO WP, VI Oś Priorytetowa, Działanie 6.3 (EFRR) - 95%, w tym środki z budżetu państwa stanowią max.

	10% tj. 63 857,21 zł Wkład własny wnioskodawcy - 5% tj. 1 213 286,91 zł	
Szacunkowy termin realizacji	2018-2020	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób korzystająca ze wspartej infrastruktury	250 os./rok	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Powierzchnia terenu objętego działaniami rewitalizacyjnymi	1,16 ha	Dane podmiotu realizującego
Długość przebudowanej drogi	164 m	Dane podmiotu realizującego
Liczba zamontowanych instalacji OZE	2 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba wybudowanych placów zabaw	2 szt.	Dane podmiotu realizującego
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	Dokumentacja techniczna, faktury, protokoły odbioru robót , usług i dostaw – dostępne u beneficjentów	

Projekt nr 11	
Nazwa projektu	Budowa infrastruktury technicznej i sportowo-rekreacyjnej na terenie osiedla Fabryczne i Naftowa.
Podmiot realizujący	Gmina Ustrzyki Dolne, możliwe partnerstwo z podmiotem prywatnym, NGOs
Lokalizacja projektu	Podobszar rewitalizacji Obszar V – Osiedle Fabryczne i Naftowe dz. ew. 1923, 2138, 2106, 2123, 1997, 1966, 2001, 2027, 2013, 2017, 2045/3, 1921, 1900/3, 1900/5
Koncepcja projektu	Projekt obejmie działania w zakresie: 1) rozbudowy/poprawy infrastruktury stacji narciarskiej Gromadzyń przy ulicy Naftowej w Ustrzykach Dolnych - Razem: 10 800 000,00zł, 2) budowa kanalizacji sanitarnej przy ul. Dwernickiego (250 000,00), 3) budowy drogi gminnej nr 144222R wraz z oświetleniem (Bieszczadzka-Dwernickiego)- 3000 000,00, 4) budowy oświetlenia przy ul. Bieszczadzkiej – 225 514,81, 5) budowy parkingu w pobliżu stacji narciarskiej – 326 010,58 6) budowy placu zabaw przy ul. Naftowej – 74571,12 zł, 7) budowa siłowni zewnętrznej przy ul. Naftowej – 40582,62 zł
Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym	Projekt wykazuje w szczególności powiązania i oddziaływanie z następującymi projektami

Programie Rewitalizacji	rewitalizacyjnymi: Projekt 5. Budowa kompleksu rekreacyjnego w Parku pod Dębami, Projekt 8. Budowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w mieście Ustrzyki Dolne, Projekt 10. Rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej i podniesienie atrakcyjności przestrzeni publicznej osiedla PCK.	
Szacunkowy koszt	14 716 679,13 zł	
Potencjalne źródło finansowania	RPO WP, VI Oś Priorytetowa, Działanie 6.3 (EFRR) - 95%, w tym środki z budżetu państwa stanowią max. 10% tj. 13 980 845,17 zł Wkład własny wnioskodawcy - 5% tj. 735 833,96 zł	
Szacunkowy termin realizacji	2018-2020	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób korzystająca ze wspartej infrastruktury	1000 os./rok	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba przebudowanej infrastruktury sportowej	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Długość wybudowanej drogi	506,67 m	Dane podmiotu realizującego
Długość wybudowanej kanalizacji	450 m	Dane podmiotu realizującego
Liczba wybudowanych placów zabaw	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba wybudowanych siłowni zewnętrznych	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	Dokumentacja techniczna, faktury, protokoły odbioru robót , usług i dostaw – dostępne u beneficjentów, wnioski o płatność	

Projekt nr 12	
Nazwa projektu	Budowa świetlicy wiejskiej oraz rozbudowa małej infrastruktury turystycznej, związanej z łowiskiem wędkarskim w Gospodarstwie Rolnym- Chów Ryb „LIN” w miejscowości Dźwiniacz Dolny
Podmiot realizujący	Gmina Ustrzyki Dolne, Partner 1- Gospodarstwo Rolne – Chów Ryb „LIN” Dzwiniacz Dolny, Partner 2 – Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Dźwiniacz Dolny,
Lokalizacja projektu	Podobszar rewitalizacji Dźwiniacz Dolny dz. ew. 150/5
Koncepcja projektu	Projekt obejmie działania w zakresie: 1) budowy świetlicy wiejskiej - 1 500 000,00 zł 2) rozbudowy małej infrastruktury turystycznej – 320 000,00 zł, w tym: a) przygotowanie terenu pod rozbudowę,

	b) budowa budynku rekreacyjnego c) budowa budynku gospodarczego d) montaż kolektorów słonecznych e) budowa przydomowej oczyszczalni ścieków f) budowa grillowędzarni g) zakup wyposażenia i urządzeń do obiektów.	
Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji	Projekt wykazuje w szczególności powiązania i oddziaływanie z następującymi projektami rewitalizacyjnymi: Projekt wykazuje w szczególności powiązania i oddziaływanie z następującymi projektami rewitalizacyjnymi: Projekt 5. Budowa kompleksu rekreacyjnego w Parku pod Dębami, Projekt 8. Budowa infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w mieście Ustrzyki Dolne, Projekt 10. Rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej i podniesienie atrakcyjności przestrzeni publicznej osiedla PCK.	
Szacunkowy koszt	1 820 000,00 zł	
Potencjalne źródło finansowania	RPO WP, VI Oś Priorytetowa, Działanie 6.3 (EFRR) - 95%, w tym środki z budżetu państwa stanowią 10% tj. 1 729 000,00 zł Wkład własny wnioskodawcy - 5% tj. 91 000,00 zł	
Szacunkowy termin realizacji	2018-2019	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób korzystająca ze wspartej infrastruktury	247 os.	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba zamontowanych obiektów małej architektury	3 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba zamontowanych instalacji OZE	3 szt.	Dane podmiotu realizującego
Powierzchnia terenu objętego działaniami rewitalizacyjnymi	0,41 ha	Dane podmiotu realizującego
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	Dokumentacja techniczna, faktury, protokoły odbioru robót, usług i dostaw – dostępne u beneficjentów	

Projekt nr 13	
Nazwa projektu	Park Historyczno-Dydaktyczny „Refineria Kultur”
Podmiot realizujący	Lider Projektu: Powiat Bieszczadzki Partner: Parafia pw. NMP Królowej Polski w Ustrzykach Dolnych
Lokalizacja projektu	Podobszar rewitalizacji Obszar V - działki ujęte w obszarze 1310/1, 1309, 1887
Zjawiska kryzysowe, jakie rozwiąże realizacja projektu na obszarze rewitalizacji	Pobudzenie wielowymiarowej (społecznej, zawodowej, kulturalnej, edukacyjnej) aktywności mieszkańców Gminy Ustrzyk Dolnych poprzez adaptację dawnej rafinerii naftowej FANTO na Bieszczadzkie Centrum

	<p>Dziedzictwa Kulturowego Zagospodarowanie otoczenia parafii pw. NMP Królowej Polski wraz adaptacją pomieszczeń plebanii na potrzeby utworzenia Parafialnego Centrum Wsparcia i Aktywizacji Rodzin.</p>
<p>Główny problem postawiony w koncepcji przedsięwzięcia</p>	<p>Spółeczność ta budując swoje przywiązanie do miejsca przyczyniła się do powstawania takich podmiotów życia społecznego jak: kościół parafialny (rok budowy: 1907-1909), którego fundatorami byli pracownicy rafinerii FANTO, miejsca kultury i rekreacji – dawny Dom Górnika itp.</p> <p>Równoległe do tego procesu postępowała degradacja społeczna na obszarach zabudowy wielorodzinnej w budynkach dawnych właścicieli i mieszkańców tego terenu, których wysiedlono. Osadnictwo wtórne na tym obszarze wiązało się z ludnością napływową, która z czasem – pod wpływem procesów zmiany instytucjonalnej głównie dziedziczenia bezrobocia zmieniała to miejsce w obszar cechujący się negatywnymi skutkami zmiany społecznej. Mówimy tu głównie o definiowaniu patologii w funkcjonowaniu rodziny, problemów społecznych takich jak alkoholizm, narkomania oraz wzroście zdarzeń przestępczych. W świadomości społecznej miasta obszar ten został naznaczony cechami o znaczeniu pejoratywnym a co za tym idzie zaczęła go cechować niska atrakcyjność związana z osadnictwem, inwestowaniem, wypoczynkiem i rekreacją.</p> <p>Jedyną instytucją pełniącą w tym obszarze funkcje integrującą oraz prewencyjną w kształtowaniu właściwych postaw w procesach socjalizacji stała się instytucja kościoła parafialny – dawna kaplica pracowników przedsiębiorstwa naftowego. Z kościołem również związany jest mocno proces kształtowania się nowej społeczności osadniczej, która po 1951 roku dotarła tu z terenów repatriacyjnych – Sokala, Bełzca, Krystynopola. To wokół życia parafii tworzone życie społeczne, kulturowe, budowano tożsamość narodową i lokalną. Ponadto obiekt ten stanowi dziś jeden z ważniejszych zabytków sakralnych na terenie całego powiatu bieszczadzkiego.</p> <p>Obszar V nigdy w sposób systemowy nie był objęty interwencją rewitalizacyjną. Cechy społeczności lokalnej pierwotnie opisywane straciły swoją wartość socjologiczną. Procesy integracji uległy spłaszczeniu. Masa obiektów wielorodzinnych stanowi zasoby mieszkań komunalnych, które mają charakter rotacyjny stąd brak schematów zachowań związanych z budowaniem bliskich więzi sąsiedzkich.</p> <p>Obszary przemysłowe zlokalizowane przy ul.</p>

	<p>Kolejowej oraz Naftowej to głównie tereny zarządzane przez ORLEN oraz firmy, które zawiesiły lub przeniosły swoją działalność. Cała infrastruktura pozostała po nich to niszcząca zabudowa stwarzająca zagrożenie oraz wpływająca negatywnie na wizerunek miasta. Nawarstwia się problem migracji przestrzennej związany z odpływem ludności z tego terenu oraz rozwijania się patologii z tym związanych.</p> <p>Ludność zamieszkująca ten obszar cechuje się procesem starzenia, brak jest dynamiki w procesach przyrostu naturalnego</p> <p>Obserwuje się wzrost ubóstwa osób zamieszkujących ten obszar.</p> <p>Definiuje się procesy związane z rozwojem patologii rodziny: rozpad, alkoholizm, itp.</p> <p>Brak jest instytucji bezpośredniego wsparcia i aktywizacji osób zamieszkujących ten teren.</p> <p>Brak nowych inwestycji i inwestorów w tym obszarze.</p> <p>Niski poziom aktywności turystycznej – aktywność głównie w sezonie zimowym związana z funkcjonowaniem stacji narciarskiej Gromadzyń.</p> <p>Wokół terenu planowanego do objęcia interwencją zdiagnozowano najważniejsze problemy społeczne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rodziny wielodzietne o niskim uposażeniu materialnym 2. Dziedziczenie cech ubóstwa 3. Zjawisko bezrobocia strukturalnego, dziedziczonego pokoleniowo 4. Zjawiska patologii społecznych wywołanych barkiem prawidłowych funkcji procesów socjalizacji w środowisku zamieszkania 5. Rodziny w których występują patologie związane z alkoholizmem, drobna przestępczością 6. Słaba struktura lokali mieszkaniowych – głównie socjalnych i zasobów komunalnych 7. Nasycenie lokali z dystrybucją alkoholu 8. Obszar o ograniczonym poczuciu bezpieczeństwa publicznego 9. Brak inwestycji katalizujących aktywność gospodarczą. 10. Brak instytucji kulturalno-dydaktycznych.
<p>Efekt projektu</p>	<p>Realizacja zdefiniowanego projektu złożonego z dwóch podstawowych interwencji będzie miała bezpośredni wpływ na zniwelowanie i usunięcie skutków zjawisk wymienionych powyżej. Te działania mają przyczynić się do wzrostu integracji społecznej z miejscem, głównie jako obszarem zamieszkania, pracy i wypoczynku. Ponadto realizacja tych zdań przyczyni się do przywrócenia przestrzeni społecznej miasta tych obiektów, jako historycznych pamiątek budowania</p>

	społeczności miasta Ustrzyki Dolne.	
Koncepcja projektu	<p>Projekt obejmuje działania w zakresie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) adaptacji dawnej rafinerii nafty FANTO na Bieszczadzkie Centrum Dziedzictwa Kulturowego, 2) modernizacji istniejącego budynku rafinerii z wyznaczeniem miejsc i przestrzeni, które spełniać będą różne funkcje (wystawowa, warsztatowa, edukacyjna, socjalna, spędzania czasu), 3) zagospodarowania terenu z przeznaczeniem na: <ol style="list-style-type: none"> a) spędzanie czasu wolnego (urządzenia i meble miejskie) b) część wystawienniczą, wystawową, warsztatową 4) przeprowadzenia szkoleń i warsztatów rozwijających, aktywizujących, mieszkańców i promujących dziedzictwo kulturowe, 5) animowania życia społecznego, kulturalnego oraz prowadzenia zajęć, spotkań o charakterze integracyjnym, kulturalnym, edukacyjnym. 6) zagospodarowania otoczenia parafii wraz adaptacją pomieszczeń plebanii na potrzeby utworzenia Parafialnego Centrum Wsparcia i Aktywizacji Rodzin, w tym: <ol style="list-style-type: none"> a) wykonanie ogrodzenia, b) urządzenie miejsc parkingowych c) budowa traktów komunikacyjnych d) budowa oświetlenia e) odwodnienie terenu 7) Adaptacji pomieszczeń piwnicy plebani na cel świetlicy środowiskowej, 8) Adaptacja wieży kościelnej na taras widokowy. 	
Komplementarność z innymi projektami w Lokalnym Programie Rewitalizacji	Projekt wykazuje w szczególności powiązania i oddziaływanie z następującymi projektami rewitalizacyjnymi: Projekt 6. Utworzenie Centrum Dziedzictwa Kolejowego i Turystycznego	
Szacunkowy koszt	12 414 705,00 zł	
Potencjalne źródło finansowania	RPO WP, VI Oś Priorytetowa, Działanie 6.3 (EFRR) - 80% tj. 9 931 764,00 zł Wkład własny Powiatu Bieszczadzkiego – 10% tj. 1 241 470,50 zł Środki z budżetu państwa - 5% tj. 620 735,25 zł RPO WP, VII Oś Priorytetowa, Działanie 6.3 (EFS) - 4% tj. 496 588,20 Wkład własny Parafia pw. NMP Królowej Polski w Ustrzykach Dolnych - 1% 124 147,05 zł	
Szacunkowy termin realizacji	2017-2020	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób korzystająca ze wspartej infrastruktury	4000 osób/rok	Dane podmiotu realizującego
Liczba nowoutworzonych etatów	5 szt.	Dane podmiotu

		realizującego
Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach:	6 szt.	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	2 szt.	Dane podmiotu realizującego
Powierzchnia terenu objętego działaniami rewitalizacyjnymi	1,90 ha	Dane podmiotu realizującego
Powierzchnia zabudowy budynku objęta rewitalizacją dawnej rafinerii	1496 m ²	Dane podmiotu realizującego
Powierzchnia adaptacji pomieszczeń świetlicy środowiskowej	120 m ²	Dane podmiotu realizującego
Liczba nowych przestrzeni – miejsc do aktywności społecznych, edukacyjnych, kulturowych	7 szt.	Dane podmiotu realizującego
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	Inwentaryzacja inwestycyjna oraz geodezyjna po wykonaniu projektu, raportowanie bieżące zdarzeń opisanych w projekcie.	

Projekt nr 14	
Nazwa projektu	Aktywny i zdrowy Senior
Podmiot realizujący	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ustrzykach Dolnych
Lokalizacja projektu	
Cel projektu	Podstawowym celem jest poprawa poziomu i jakości życia osób starszych (osób w wieku powyżej 60 lat) dla godnego starzenia się poprzez aktywność społeczną jak również zwiększenie dostępności usług społecznych.
Koncepcja projektu	<p>1. Rozwój środowiskowych form wsparcia i samopomocy poprzez wsparcie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, wykorzystanie dziennych opiekunów, asystentów osób niesamodzielnych, wolontariatu, pomocy sąsiedzkiej i in.;</p> <p>2. Działania wspierające opiekunów nieformalnych w opiece domowej m.in. poprzez tworzenie krótkookresowych miejsc opieki w zastępstwie za opiekunów nieformalnych, poradnictwo oraz pomoc w uzyskaniu informacji umożliwiających poruszanie się po różnych systemach wsparcia, kształcenie, w tym szkolenia, praktyki i wymiana doświadczeń dla opiekunów nieformalnych, finansowanie usługi asystenckiej lub opiekuńczej dla osoby niesamodzielnej w celu umożliwienia jej opiekunom podjęcia aktywności zawodowej;</p>

	<p>3. Tworzenie miejsc opieki dla osób niesamodzielnych w nowo tworzonych ośrodkach zapewniających opiekę dzienną lub całodobową;</p> <p>4. Wsparcie usług mieszkalnictwa chronionego i wspomaganego poprzez tworzenie miejsc pobytu w nowo tworzonych lub istniejących mieszkaniach, w tym krótkookresowego pobytu lub sfinansowanie form pomocy w postaci mieszkania chronionego / wspomaganego;</p> <p>5. Zwiększenie dostępności oraz poprawa jakości oferty edukacyjnej adresowanej do osób starszych m. in. poprzez przeciwdziałanie przemocy wobec osób starszych, promowanie rozwiązań na rzecz motywowania osób starszych do uczenia się, rozwój oferty edukacyjno – kulturalnej, tworzenie specjalnej oferty dydaktycznej oraz nowych inicjatyw edukacyjnych.</p> <p>6. Podniesienie poziomu aktywności społecznej seniorów poprzez promocję integracji wewnątrz- i międzypokoleniowej (podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat zmian biologicznych, zdrowotnych, społecznych zachodzących wraz z wiekiem, włączenie osób starszych w projekty inicjowane przez osoby młode, rozwój wolontariatu osób młodych na rzecz osób starszych).</p>	
Szacunkowy koszt	300 000,00 zł	
Potencjalne źródło finansowania	RPO WP, VIII Oś Priorytetowa, Działanie 8.3 (EFS) - 85%, tj. 255 000,00 zł Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014 – 2020 - 15% tj. 45 000,00 zł	
Szacunkowy termin realizacji	2018 - 2020	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług asystenckich i opiekuńczych	20 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba osób powyżej 60 roku życia, które skorzystały ze wsparcia w formie doradztwa, szkoleń i warsztatów	40 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba osób objętych usługami społecznymi	50 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba utworzonych miejsc zapewniających opiekę dzienną dla seniorów	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba zrealizowanych spotkań / warsztatów edukacyjnych dla osób starszych	10 sz.	Dane podmiotu realizującego
Liczba działań o charakterze kulturalnym	3 szt.	Dane podmiotu

i rekreacyjnym		realizującego
Liczba utworzonych miejsc zapewniających opiekę dzienną dla seniorów	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	Dokumentacja techniczna, faktury, protokoły odbioru robót , usług i dostaw – dostępne u beneficjentów	

Projekt nr 15		
Nazwa projektu	Zwiększenia dostępności usług społecznych w szczególności usług środowiskowych, opiekuńczych w gminie Ustrzyki Dolne	
Podmiot realizujący	Dom Pomocy Społecznej w Moczarach	
Cel projektu	Zwiększenie dostępności usług społecznych w szczególności usług środowiskowych, opiekuńczych	
Koncepcja projektu	Wsparcie usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, poradnictwo, w tym psychologiczne, osób przebywających w Domu Pomocy Społecznej, inne usługi zwiększające mobilność, autonomię i bezpieczeństwo osób niesamodzielnych.	
Szacunkowy koszt	100 000,00	
Potencjalne źródło finansowania	RPO WP, VIII Oś Priorytetowa, Działanie 9.3 (EFS) - 85%, tj. 85 000,00 zł Wkład własny wnioskodawcy - 15% tj. 15 000,00 zł	
Szacunkowy termin realizacji	2018-2020	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w ramach projektu	10 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych, istniejących po zakończeniu projektu	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług asystenckich i opiekuńczych istniejących po zakończeniu projektu	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych, istniejących po zakończeniu projektu	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba utworzonych w programie miejsc	1 szt.	Dane podmiotu

świadczenia usług asystenckich i opiekuńczych istniejących po zakończeniu projektu		realizującego
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	Dokumentacja techniczna, faktury, protokoły odbioru robót , usług i dostaw – dostępne u beneficjentów	

Projekt nr 16		
Nazwa projektu	Aktywna integracja mieszkańców gminy Ustrzyki Dolne zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym	
Podmiot realizujący	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ustrzykach Dolnych	
Lokalizacja projektu	Podobszar rewitalizacji	
Cel projektu	Nabycie przez odbiorców realizowanych działań nowych kompetencji społecznych i zawodowych; Poprawa zdolności do zatrudnienia osób biorących udział w projekcie; Wzrost aktywności społecznej i zawodowej lokalnej ludności.	
Koncepcja projektu	<p>1. Zintegrowane oraz zindywidualizowane programy realizowane w oparciu o ścieżkę reintegracji obejmujące usługi aktywnej integracji o charakterze:</p> <p>a. społecznym, których celem jest nabycie, przywrócenie lub wzmocnienie kompetencji społecznych, zaradności, samodzielności i aktywności społecznej;</p> <p>b. edukacyjnym, których celem jest wzrost poziomu wykształcenia, dostosowanie wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy;</p> <p>c. Zdrowotnym, których celem jest wyeliminowanie lub złagodzenie barier zdrowotnych utrudniających funkcjonowanie w społeczeństwie lub powodujących oddalenie od rynku pracy;</p> <p>d. Zawodowym, których celem jest pomoc w podjęciu decyzji dotyczącej wyboru lub zmiany zawodu, wyposażenie w kompetencje i kwalifikacje zawodowe oraz umiejętności pożądane na rynku pracy, pomoc w utrzymaniu zatrudnienia.</p>	
Szacunkowy koszt	250 000,00 zł	
Potencjalne źródło finansowania	RPO WP, VIII Oś Priorytetowa, Działanie 8.2 (EFS) - 85%, tj. 212 500,00 zł Wkład własny wnioskodawcy - 15% tj. 37 500,00 zł	
Szacunkowy termin realizacji	2018-2020	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	20 os.	Dane podmiotu realizującego

Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu	15 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	20 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	5 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, pracujących po opuszczeniu programu	4 os.	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	20 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	5 os.	Dane podmiotu realizującego
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	Dokumentacja techniczna, faktury, protokoły odbioru robót , usług i dostaw – dostępne u beneficjentów	

Projekt nr 17	
Nazwa projektu	Zagospodarowanie na cele społeczne terenów sołectwa Łobozew Dolny poprzez utworzenie „Centrum Koordynacji i Wspierania Przedsiębiorczości”
Podmiot realizujący	LGD „Zielone Bieszczady” w partnerstwie z Gminą Ustrzyki Dolne
Lokalizacja projektu	Podobszar rewitalizacji Łobozew Dolny
Cel projektu	Nadanie nowych funkcji terenom sołectwa Łobozew Dolny – wzrost znaczenia obszaru objętego przedsięwzięciem. Stworzenie sprzyjających warunków do rozwoju przedsiębiorczości i przetwórstwa. Wykorzystanie potencjału obszaru. Umożliwienie społeczności korzystającej z powstałej infrastruktury korzystanie z profesjonalnej obsługi zarówno w zakresie doradczo-szkoleniowym jak i technicznym (przestrzeń, sprzęt). Utworzenie jedyne tego rodzaju miejsca z zapleczem lokalowo – technicznym w gminie (instytucja otoczenia biznesu działająca w obszarze przedsiębiorczości i jednocześnie w sektorze rolno – spożywczym).
Koncepcja projektu	Projekt obejmie działania w zakresie: 1) utworzenia stanowisk pracy dla obsługi administracyjnej i specjalistów, wydzielenie przestrzeni biurowej /doradcy, szkoleniowcy, konsultanci/ z

	<p>różnych dziedzin gospodarki,</p> <p>2) zakupu nowoczesnego wyposażenia sali konferencyjno-szkoleniowej w tym sprzętu multimedialnego,</p> <p>3) zaprojektowania i wykonania profesjonalnego portalu internetowego w celu informacji/ promocji/kontakt z klientami/realizacji usług drogą elektroniczną oraz realizacji e –kursów, e- szkoleń,</p> <p>4) zakupu profesjonalnego wyposażenia wystawienniczo – promocyjnego,</p> <p>5) Budowy/modernizacji zaplecza technicznego z przeznaczeniem dla przetwórców i przedsiębiorców (powierzchnia handlowo-wystawiennicza).</p> <p>6) zakupu mobilnych punktów handlowo-promocyjnych,</p> <p>7) zakupu tablic, gablot i ścianek informacyjno-promocyjnych.</p> <p>8) zakupu hali namiotowej/namiotu plenerowego,</p> <p>9) modernizacji pomieszczenia i zakup wyposażenia dla zaplecza gastronomicznego w tym kuchnia i jadalnia (wykorzystywane np. podczas szkoleń, konferencji),</p> <p>10) budowy ciągów pieszych i parkingu,</p> <p>11) zakupu i montaż oświetlenia dla ciągów pieszych i parkingu,</p> <p>12) renowacja budynku w tym wymiana instalacji oraz źródła ciepła z uwzględnieniem odnawialnych źródeł energii,</p> <p>13) poprawy jakości wody doprowadzonej do budynku CKiWP tak, aby była zdatna do spożycia (m.in. poprzez montaż systemu odpowiednich filtrów)</p> <p>14) dostosowania infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych,</p> <p>15) ogrodzenia terenu, zakup monitoringu, zakup i montaż rolet antywłamaniowych.</p>	
Szacunkowy koszt	3 500 000,00	
Potencjalne źródło finansowania	RPO WP, VI Oś Priorytetowa, Działanie 6.3 (EFRR) - 85% tj. 2 975 000,00 zł Wkład własny wnioskodawcy - 15% tj. 525 000,00 zł	
Szacunkowy termin realizacji	2017-2022	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób/przedsiębiorców korzystających z Centrum Koordynacji i Wspierania Przedsiębiorczości	80 os./rok	Dane podmiotu realizującego
Liczba etatów	1	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Powierzchnia obszaru objętego rewitalizacją	2ha	Dane podmiotu realizującego

Długość ciągów pieszych ok.	1,5 km	Dane podmiotu realizującego
Powierzchnia handlowo - wystawiennicza	60 m ²	Dane podmiotu realizującego
Powierzchnia biurowa	75 m ²	Dane podmiotu realizującego
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	Dokumentacja techniczna, faktury, protokoły odbioru robót , usług i dostaw – dostępne u beneficjentów	

Projekt nr 18		
Nazwa projektu	Zagospodarowanie na cele społeczne terenów sołectwa Łobozew Dolny poprzez utworzenie „Centrum Koordynacji i Wspierania Przedsiębiorczości”	
Podmiot realizujący	LGD „Zielone Bieszczady” w partnerstwie z Gminą Ustrzyki Dolne	
Lokalizacja projektu	Podobszar rewitalizacji Łobozew Dolny	
Cel projektu	Nabycie przez odbiorców realizowanych działań nowych kompetencji. Wzrost aktywności w zakresie przedsiębiorczości i przetwórstwa rolno - spożywczego.	
Koncepcja projektu	Projekt obejmie działania w zakresie: 1) Aktywizacji i koordynacji działań podejmowanych w obszarze przetwórstwa rolno-spożywczego bazującego na lokalnym potencjale, 2) doradztwa z zakresu przedsiębiorczości i przetwórstwa rolno – spożywczego, 4) organizacji kursów i szkoleń tematycznych dla rolników i przedsiębiorców, 5) promocji lokalnych wytwórców oraz przedsiębiorców poprzez tematyczny portal internetowy oraz udział w targach wystawienniczych, 6) przekazania dotacji na uruchomienie działalności gospodarczej, 7) zabezpieczenia niezbędnego zaplecza, powierzchni magazynowej i biurowej.	
Szacunkowy koszt	4 500 000,00 zł	
Potencjalne źródło finansowania	RPO WP, VI Oś Priorytetowa, Działanie 7.3 (EFS) - 95% tj. 4 275 000,00 zł Wkład własny wnioskodawcy (PROW) - 5% tj. 225 000,00 zł	
Szacunkowy termin realizacji	2017 -2020	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	60 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba osób aktywnych w sferze przetwórstwa rolno- spożywczego	15 os.	Dane podmiotu realizującego

Liczba osób, które uzyskały nowe kwalifikacje	30 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba przedsiębiorców i przetwórców korzystających z CKiWP	120 os.	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba godzin doradczych	900 godz.	Dane podmiotu realizującego
Liczba godzin szkoleniowych	150 godz.	Dane podmiotu realizującego
Liczba udzielonych dotacji	60 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba firm korzystających z zaplecza lokalowo – technicznego	15 szt.	Dane podmiotu realizującego
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	Dokumentacja techniczna, faktury, protokoły odbioru robót , usług i dostaw – dostępne u beneficjentów	

Projekt nr 19	
Nazwa projektu	Zagospodarowanie na cele społeczne terenów sołectwa Moczary poprzez utworzenie oddziału „Centrum Koordynacji i Wspierania Przedsiębiorczości”
Podmiot realizujący	LGD „Zielone Bieszczady”.
Lokalizacja projektu	Podobszar rewitalizacji Moczary
Cel projektu	Nadanie nowych funkcji terenom popeegerowskim sołectwa Moczary – wzrost znaczenia obszaru objętego przedsięwzięciem. Stworzenie sprzyjających warunków do rozwoju przedsiębiorczości i przetwórstwa. Wykorzystanie potencjału obszaru. Umożliwienie społeczności korzystającej z powstałej infrastruktury korzystanie z profesjonalnej obsługi zarówno w zakresie doradczo-szkoleniowym jak i technicznym (przestrzeń, sprzęt). Utworzenie jedyne tego rodzaju miejsca z zapleczem lokalowo – technicznym w gminie (instytucja otoczenia biznesu działająca w obszarze przedsiębiorczości i jednocześnie w sektorze rolno – spożywczym).
Koncepcja projektu	Projekt obejmie działania w zakresie: 1) Utworzenia stanowisk pracy dla obsługi administracyjnej i specjalistów /doradcy, szkoleniowcy, konsultanci/ z różnych dziedzin gospodarki. 2) zaprojektowania i wykonania profesjonalnego portalu internetowego w celu informacji/promocji/kontakt z klientami/realizacji usług drogą elektroniczną/ oraz realizacji e –kursów, e- szkoleń. 3) zakupu profesjonalnego wyposażenia

	wystawienniczo-promocyjnego, 4) budowy/modernizacji zaplecza technicznego z przeznaczeniem dla przetwórców i przedsiębiorców (powierzchnia magazynowa, biurowa oraz wyposażenie), 5) zakupu monitoringu, 6) budowy ciągów pieszych i parkingu, 7) zakupu i montażu oświetlenia dla ciągów pieszych i parkingu.	
Szacunkowy koszt	3 500 000,00 zł	
Potencjalne źródło finansowania	RPO WP, VI Oś Priorytetowa, Działanie 6.3 (EFRR) - 85% tj. 2 975 000,00 zł Wkład własny wnioskodawcy - 15% tj. 525 000,00 zł	
Szacunkowy termin realizacji	2017 -2022	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób korzystających z CKiWP	50 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba etatów	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Powierzchnia obszaru objętego rewitalizacją	2 ha	Dane podmiotu realizującego
Długość ciągów pieszych	1 km	Dane podmiotu realizującego
Liczba obiektów małej architektury (latarnie, kosze na śmieci, monitoring)	31 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba utworzonych i wyposażonych stanowisk pracy	4 szt.	Dane podmiotu realizującego
Wielofunkcyjny portal internetowy	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Powierzchnia magazynowa	(60 m ²)	Dane podmiotu realizującego
Powierzchnia biurowa	30 m ²	Dane podmiotu realizującego
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	Dokumentacja techniczna, faktury, protokoły odbioru robót , usług i dostaw – dostępne u beneficjentów	

Projekt nr 20	
Nazwa projektu	Zagospodarowanie na cele społeczne terenów sołectwa Moczary poprzez utworzenie oddziału „Centrum Koordynacji i Wspierania Przedsiębiorczości”
Podmiot realizujący	LGD „Zielone Bieszczady”.
Lokalizacja projektu	Podobszar rewitalizacji Moczary
Cel projektu	Nabywanie przez odbiorców realizowanych działań nowych kompetencji.

	Wzrost aktywności w zakresie przedsiębiorczości i przetwórstwa rolno - spożywczego.	
Koncepcja projektu	Projekt obejmuje działania w zakresie: 1) aktywizacji i koordynacji działań podejmowanych w obszarze przetwórstwa rolno-spożywczego bazującego na lokalnym potencjale. 2) organizacji kursów i szkoleń tematycznych dla rolników i przedsiębiorców. 3) doradztwa z zakresu przedsiębiorczości i przetwórstwa rolno – spożywczego, 4) promocji lokalnych wytwórców oraz przedsiębiorców m.in. poprzez tematyczny portal internetowy oraz udział w targach wystawienniczych., 5) przekazania dotacji na uruchomienie działalności gospodarczej, 6) zabezpieczenia niezbędnego zaplecza, powierzchni magazynowej i biurowej.	
Szacunkowy koszt	4 500 000,00	
Potencjalne źródło finansowania	RPO WP, VI Oś Priorytetowa, Działanie 7.3 (EFS) - 95% tj. 4 275 000,00 zł Wkład własny wnioskodawcy (PROW) - 5% tj. 225 000,00 zł	
Szacunkowy termin realizacji	2017-2020	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób aktywnych w sferze przetwórstwa rolno- spożywczego	15 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba przedsiębiorców i przetwórców korzystających z OKiWP	120 os.	
Liczba osób, które uzyskały nowe kwalifikacje	30 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	60 os.	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba godzin doradczych	900 godz.	Dane podmiotu realizującego
Liczba godzin szkoleniowych	150 godz.	Dane podmiotu realizującego
Liczba udzielonych dotacji	60 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba firm korzystających z zaplecza lokalowo – technicznego	15 szt.	Dane podmiotu realizującego
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	Dokumentacja techniczna, faktury, protokoły odbioru robót , usług i dostaw – dostępne u beneficjentów	

Projekt nr 21		
Nazwa projektu	Utworzenie otwartej sieci wielozadaniowych	

	ogrodów polisensorycznych z elementami ogrodów społecznych – Łobozew Dolny
Podmiot realizujący	LGD „Zielone Bieszczady” w partnerstwie z Gminą Ustrzyki Dolne
Lokalizacja projektu	Podobszar rewitalizacji Łobozew Dolny
Cel projektu	<p>Nadanie nowych funkcji terenom sołectwa Łobozew Dolny – wzrost znaczenia obszaru objętego przedsięwzięciem.</p> <p>Wykorzystanie potencjału turystycznego. Umożliwienie społeczności korzystającej z powstałej infrastruktury (mieszkańcy sołectwa, gminy, turyści indywidualni i grupy zorganizowane w tym szkolne) korzystanie z bogactwa natury w sposób dostosowany do wieku, możliwości w tym fizycznych, umiejętności, rozwoju funkcjonalnego.</p> <p>Utworzenie jedyne tego rodzaju miejsca w regionie. Stworzenie sprzyjających warunków do rozwoju turystyki - a co za tym idzie także małej przedsiębiorczości.</p>
Koncepcja projektu	<p>Projekt obejmie działania w zakresie:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zagospodarowania terenów zielonych – Ogród ziołowy (z rabatami, aby osoby niepełnosprawne ruchowo, poruszające się na wózkach inwalidzkich mogły przy nich prowadzić prace pielęgnacyjne. W ogrodzie zostaną posadzone rośliny o intensywnych zapachach, stymulujące węch – np. mięta, melisa, oregano i o różnej fakturze liści. Rośliny zostaną opisane i zapatrzone w tabliczki zawierające nazwy: polską i łacińską ale także kolor kwiatów i liści wszystko również alfabcie Braille’a), zautomatyzowany system nawadniania, mini szklarnia, ogrzewanie wykorzystywane w sezonie zimowym - Sad owocowy. 2) montażu małej architektury i ogrodzenia - plac zabaw /wyposażony w urządzenia do koordynacji wzrokowo-ruchowej przystosowany dla potrzeb dzieci z niepełnosprawnościami/, Ścieżka utrudnień /będzie służyła do ćwiczeń dla dzieci/osób niepełnosprawnych w tym poruszających się na wózkach inwalidzkich, gdzie będą trenowały m.in. pokonywania przeszkód oraz koordynację ruchową/ ponadto np. ławki, oświetlenie, kosze na śmieci, 3) budowy/montażu zaplecza edukacyjnego umożliwiającej prowadzenie szkoleń, zajęć warsztatowych, edukacyjnych w tym szkolnych na powietrzu, poza murami, miejsce do edukacji zarówno dzieci niepełnosprawnych jak i pełnosprawnych – Edukacja bez barier, 4) utworzenia bieszczadzkiego ogrodu społecznego – otwarta dla mieszkańców gminy przestrzeń w ramach,

	<p>której będą mogą wspólnie pracować, uczyć się jak dbać o rośliny, pomagać innym, odpoczywać, wspólnie przygotowywać potrawy, brać udział w warsztatach i spotkaniach tematycznych - modernizacja pomieszczenia i zakup wyposażenia dla zaplecza gastronomicznego w tym kuchnia i jadalnia,</p> <p>5) nauki przez sztukę–budowa zaplecza technicznego umożliwiającego prowadzenie warsztatów i plenerów oraz ekspozycję prac i twórczości osób niepełnosprawnych oraz innych twórców z różnych dziedzin kultury i sztuki (poezja, muzyka, malarstwo, rzeźba),</p> <p>6) budowy ciągów pieszych dostosowanych do osób niepełnosprawnych, tablice informacyjne,</p> <p>7) budowy parkingu,</p> <p>8) budowy/remontu zaplecza lokalowego umożliwiającego obsługę w tym sanitariaty oraz zakup i montaż zabezpieczenia (monitoring) „Ogrodu polisensorycznego”,</p> <p>9) wyposażenia techniczne w tym m.in. kosiarki, narzędzia ogrodowe, namiot plenerowy (hala namiotowa).</p>	
Szacunkowy koszt	1 500 000,00 zł	
Potencjalne źródło finansowania	RPO WP, VI Oś Priorytetowa, Działanie 6.3 (EFRR) - 85% tj. 1 275 000,00 zł Wkład własny wnioskodawcy - 15% tj. 225 000,00 zł	
Szacunkowy termin realizacji	2017 -2020	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób korzystających z obiektu	300 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba etatów	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba nowopowstałych firm	3 szt.	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba nowych obiektów małej architektury (latarni, koszy na śmieci)	50 szt.	Dane podmiotu realizującego
Długość ciągów pieszych	1 km	Dane podmiotu realizującego
Liczba budynków z przeznaczeniem na obsługę w tym sanitariaty	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba miejsc postojowych	20 szt.	Dane podmiotu realizującego
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	Dokumentacja techniczna, faktury, protokoły odbioru robót , usług i dostaw – dostępne u beneficjentów	

Projekt nr 22

Nazwa projektu	Utworzenie otwartej sieci wielozadaniowych ogrodów polisensorycznych z elementami ogrodów społecznych – Łobozew Dolny
Podmiot realizujący	LGD „Zielone Bieszczady” w partnerstwie z Gminą Ustrzyki Dolne.
Lokalizacja projektu	Podobszar rewitalizacji Łobozew Dolny
Cel projektu	Nabywanie przez odbiorców realizowanych działań nowych kompetencji społecznych i zawodowych. Rozwój aktywności społecznej i zawodowej w tym w zakresie twórczości i rzemiosła oraz przetwórstwa. Wzrost aktywności społecznej lokalnej ludności. Wzrost ilości inicjatyw społecznych o charakterze otwartym (z uwzględnieniem osób z różnymi niepełnosprawnościami) realizowanych na obszarze przedsięwzięcia.
Koncepcja projektu	Projekt obejmuje działania w zakresie: 1) organizacji kursów i szkoleń tematycznych dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych w tym m.in. kadry szkół i ośrodków dla osób niepełnosprawnych: a) dary natury – szkolenia i kursy m. in. z zakresu ziół, zdrowej żywności, kosmetyków naturalnych. Szkolenia adresowane do wszystkich osób w tym z niepełnosprawnościami. Przedsięwzięcie prowadzone w ogrodzie polisensorycznym wyposażonym w ogród ziołowy i sad, co znacznie podniesie jakość szkoleń i komfort pracy uczestników), b) bieszczadzki ogród społeczny – otwarte i nieodpłatne formy spędzania wspólnie wolnego przez mieszkańców gminy, c) programy stymulacji polisensorycznej– m. in.: Praktyczna lekcja przyrody, Pory roku w ogrodzie, Uroki ogrodnictwa – ogród zmysłów, Szkoła Hortiterapii, Apiterapii (M.in. zajęcia szkolne z zakresu przyrody/ biologii prowadzone na powietrzu przy wykorzystaniu potencjału jakim dysponuje ogród polisensoryczny. Lekcje adresowane także do dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w tym klas integracyjnych), 2) organizacji wystaw, plenerów i warsztatów artystycznych w tym malarskich, rzeźbiarskich, fotograficznych, 3) organizacji przeglądów artystycznych oraz imprez tematycznych i okolicznościowych, 4) zajęcia edukacyjne w postaci wykładów i warsztatów prowadzone przez doświadczonych botaników, ornitologów, entomologów, pszczelarzy i ogrodników.
Szacunkowy koszt	800 000,00 zł
Potencjalne źródło finansowania	Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014–2020, Rządowy Program na rzecz Aktywności

	Społecznej Osób Starszych	
Szacunkowy termin realizacji	2017-2020	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób korzystających z oferty	300 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba turystów korzystających z oferty	400 os.	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba oddolnych inicjatyw społecznych zrealizowanych w sołectwie Łobozew	4 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba godzin szkoleń	60 godz.	Dane podmiotu realizującego
Liczba osób, które skorzystały ze szkoleń i kursów	80 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba osób, które skorzystały z plenerów artystycznych	30 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba imprez integracyjnych/artystycznych	3 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba godzin lecyjnych przeprowadzonych na terenie obiektu	80 godz.	Dane podmiotu realizującego
Liczba osób – uczestników kursów i szkoleń	60 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych planowanymi działaniami	15 os.	Dane podmiotu realizującego
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	Dokumentacja techniczna, faktury, protokoły odbioru robót, usług i dostaw – dostępne u beneficjentów	

Projekt nr 23	
Nazwa projektu	Utworzenie otwartej sieci wielozadaniowych ogrodów polisensorycznych z elementami ogrodów społecznych – Moczary
Podmiot realizujący	LGD „Zielone Bieszczady”
Lokalizacja projektu	Podobszar rewitalizacji Moczary
Cel projektu	Nadanie nowych funkcji terenom sołectwa Moczary – wzrost znaczenia obszaru objętego przedsięwzięciem. Wykorzystanie potencjału turystycznego. Umożliwienie społeczności korzystającej z powstałej infrastruktury (mieszkańcy sołectwa, gminy, turyści indywidualni i grupy zorganizowane w tym szkolne) korzystanie z bogactwa natury w sposób dostosowany do wieku, możliwości w tym fizycznych, umiejętności, rozwoju funkcjonalnego. Stworzenie sprzyjających warunków do rozwoju turystyki - a co za tym idzie także małej przedsiębiorczości
Koncepcja projektu	Projekt obejmie działania w zakresie:

	<p>1) montażu małej architektury - plac zabaw / ścieżka utrudnień – całość ukierunkowana na cele związane z usprawnianiem i rehabilitacją na świeżym powietrzu.</p> <p>2) zagospodarowanie terenów zielonych (m.in. nasadzenia, system nawadniania, mini szklarnia) – ogród ziołowy</p> <p>3) budowa/montaż zaplecza edukacyjnego umożliwiającej prowadzenie szkoleń, zajęć warsztatowych, edukacyjnych w tym szkolnych na powietrzu, poza murami, miejsce do edukacji zarówno dzieci niepełnosprawnych jak i pełnosprawnych – Edukacja bez barier.</p> <p>4) utworzenie bieszczadzkiego ogrodu społecznego – otwarta dla mieszkańców gminy przestrzeń w ramach, której będą mogli wspólnie pracować, uczyć się jak dbać o rośliny, pomagać innym, odpoczywać, wspólne przygotowywać potrawy, brać udział w warsztatach i spotkaniach tematycznych – zabezpieczenie zaplecza gastronomicznego,</p> <p>5) budowy ciągów pieszych dostosowanych do osób niepełnosprawnych,</p> <p>6) budowy parkingu,</p> <p>7) budowy/remontu zaplecza lokalowego umożliwiającego obsługę w tym sanitariaty oraz zakup i montaż zabezpieczenia (monitoring).</p>	
Szacunkowy koszt	1 500 000,00 zł	
Potencjalne źródło finansowania	RPO WP, VI Oś Priorytetowa, Działanie 6.3 (EFRR) - 85% tj. 1 275 000,00 zł Wkład własny wnioskodawcy - 15% tj. 225 000,00 zł	
Szacunkowy termin realizacji	2017 -2022	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób korzystających z obiektu	300 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba etatów	1 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba nowopowstałych firm	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Powierzchnia obszaru objętego rewitalizacją	1,5 ha	Dane podmiotu realizującego
Liczba nowych obiektów małej architektury (latarnie, kosze na śmieci)	50 szt.	Dane podmiotu realizującego
Długość ciągów pieszych	1 km	Dane podmiotu realizującego
Liczba miejsc postojowych	10 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba budynków z przeznaczeniem na obsługę w tym sanitariaty	1 szt.	Dane podmiotu realizującego

Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	Dokumentacja techniczna, faktury, protokoły odbioru robót , usług i dostaw – dostępne u beneficjentów
---	---

Projekt nr 24		
Nazwa projektu	Utworzenie otwartej sieci wielozadaniowych ogrodów polisensorycznych z elementami ogrodów społecznych – Moczary.	
Podmiot realizujący	LGD „Zielone Bieszczady”	
Lokalizacja projektu	Podobszar rewitalizacji Moczary	
Cel projektu	<p>Nabycie przez odbiorców realizowanych działań nowych kompetencji społecznych i zawodowych. Rozwój aktywności społecznej i zawodowej w tym w zakresie twórczości i rzemiosła oraz przetwórstwa. Wzrost aktywności społecznej lokalnej ludności. Wzrost ilości inicjatyw społecznych o charakterze otwartym realizowanych na obszarze realizacji przedsięwzięcia. Poprawa funkcjonowania osób niepełnosprawnych w sferze społecznej i ruchowej – integracja.</p>	
Koncepcja projektu	<p>Projekt obejmie działania w zakresie: Organizacja kursów i szkoleń tematycznych dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych z kadry szkół i ośrodków dla osób niepełnosprawnych przy wykorzystaniu zaplecza technicznego dostosowanego do potrzeb osób w tym dzieci niepełnosprawnych. Organizacja wystaw, plenerów i warsztatów artystycznych w tym malarskich, rzeźbiarskich, fotograficznych. Organizacja przeglądów artystycznych i mini zawodów</p>	
Szacunkowy koszt	800 000,00 zł	
Potencjalne źródło finansowania	Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014–2020, Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych	
Szacunkowy termin realizacji	2017 -2022	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób korzystających z oferty	300 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba turystów korzystających z oferty	150 os.	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba oddolnych inicjatyw społecznych zrealizowanych w sołectwie Moczary	4 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba godzin szkoleń	60 godz.	Dane podmiotu realizującego
Liczba osób, które skorzystały ze szkoleń i kursów	80 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba osób, które skorzystały z plenerów	30 os.	Dane podmiotu

artystycznych		realizującego
Liczba imprez integracyjnych/artystycznych	3 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba godzin lekcyjnych przeprowadzonych na terenie obiektu	80 h	Dane podmiotu realizującego
Liczba osób – uczestników kursów i szkoleń	60 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych planowanymi działaniami	15 os.	Dane podmiotu realizującego
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	Dokumentacja techniczna, faktury, protokoły odbioru robót , usług i dostaw – dostępne u beneficjentów	

Projekt nr 25	
Nazwa projektu	Aktywizacji dzieci i młodzieży sposobem na przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu
Podmiot realizujący	Szkoła Podstawowa nr 2
Lokalizacja projektu	Podobszar rewitalizacji miasto Ustrzyki Dolne
Cel projektu	aktywizacja dzieci i młodzieży zagrożonych wykluczeniem, wyrównywanie szans osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub ubóstwem, tworzenie warunków do rozwoju psychofizycznego młodego człowieka oraz rozwijanie zainteresowań dzieci i młodzieży szkolnej naukami przyrodniczymi i ścisłymi
Koncepcja projektu	<p>1. Kształtowanie i rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy oraz właściwych postaw/umiejętności kreatywności, innowacyjności oraz pracy zespołowej poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) zajęcia z języków obcych, b) zajęcia matematyczne i naukowo-techniczne, c) zajęcia informatyczne, d) dodatkowe zajęcia wyrównawcze służące wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych, e) zajęcia szachowe, gry symulacyjne ćwiczące pamięć, logiczne i strategiczne myślenie, zdolność do koncentracji uwagi oraz umiejętność planowania, <p>2. Doskonalenie umiejętności i kompetencji lub kwalifikacji zawodowych nauczycieli w zakresie stosowania metod oraz form organizacyjnych sprzyjających kształtowaniu i rozwijaniu u uczniów kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy oraz właściwych postaw/umiejętności (kreatywności, innowacyjności oraz pracy zespołowej), w szczególności poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) kursy i szkolenia doskonalące (teoretyczne i praktyczne), w tym z wykorzystaniem trenerów

	<p>przeszkolonych w ramach PO WER,</p> <p>b) studia podyplomowe, staże i praktyki nauczycieli realizowane we współpracy z podmiotami z otoczenia szkoły lub placówki systemu oświaty,</p> <p>3. Tworzenie warunków dla nauczania opartego na metodzie eksperymentu, obejmujące:</p> <p>a) wyposażenie szkolnych pracowni w narzędzia do nauczania przedmiotów przyrodniczych (przyroda, biologia, chemia, geografia, fizyka) zgodne z właściwym katalogiem opracowanym przez MEN,</p> <p>b) dostosowanie lub adaptacja pomieszczeń (rozumiana zgodnie z Wytocznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków) na potrzeby pracowni szkolnych, wynikająca m. in. z konieczności montażu zakupionego wyposażenia oraz zagwarantowania bezpiecznego ich użytkowania.</p>	
Szacunkowy koszt	300 000,00 zł	
Potencjalne źródło finansowania	RPO WP, VI Oś Priorytetowa, Działanie 9.2 (EFS) - 85% tj. 1 275 000,00 zł Wkład własny wnioskodawcy - 15% tj. 225 000,00 zł	
Szacunkowy termin realizacji	2018-2020	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	10.os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe po opuszczeniu programu	100 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	3 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują doposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych	3 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie	15 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych w programie	100 os.	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba pracowni dydaktycznych wyposażonych w ramach projektu	2 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba pomieszczeń zaadoptowanych na utworzenie pracowni dydaktycznych	2 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba zajęć przeprowadzonych celem kształtowania i rozwijania u uczniów	240 szt.	Dane podmiotu realizującego

kompetencji kluczowych		
Liczba kursów, szkoleń i studiów podyplomowych podnoszących kwalifikacje zawodowe nauczycieli	10 szt.	Dane podmiotu realizującego
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	Dokumentacja techniczna, faktury, protokoły odbioru robót , usług i dostaw – dostępne u beneficjentów	

Projekt nr 26		
Nazwa projektu	Organizacja warsztatów kreatywnych dla dzieci i młodzieży	
Podmiot realizujący	Ustrzycki Dom Kultury	
Lokalizacja projektu	Podobszar rewitalizacji miasto Ustrzyki Dolne	
Cel projektu	Rozwój umiejętności artystycznych u dzieci i młodzieży, uczenie aktywnego spędzania wolnego czasu z pożytkiem dla rozwoju intelektualnego	
Koncepcja projektu	<p>1. Zakup sprzętu muzyczno-artystycznego w celu wyposażenia orkiestry miejskiej oraz sekcji nauki gry na instrumentach. W skład instrumentów wchodziłyby między innymi (akordeon, trąbki, bębny, klarnety, saksofony, pianino elektryczne itp.).</p> <p>2. Prowadzenie zajęć i warsztatów z nauki gry na instrumentach (pianino, skrzypce, wiolonczela, gitara itp.), zakończone koncertem całorocznej nauki.</p> <p>3. Prowadzenie warsztatów orkiestry miejskiej celem, przyciągnięcia nowych młodych ludzi do sekcji, a przyszłościowo utworzenie młodzieżowej orkiestry miejskiej. Występy we wszystkich uroczystościach państwowych, rocznicowych oraz plenerowo-rozrywkowych.</p>	
Szacunkowy koszt		
Potencjalne źródło finansowania	Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego m.in. Program: Edukacja Kulturalna, Program	
Szacunkowy termin realizacji	2018-2020	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba dzieci i młodzieży uczestniczącej w zajęciach artystycznych	20 os.	Dane podmiotu realizującego
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba obiektów wyposażonych w sprzęt niezbędny do prowadzenia zajęć artystycznych	1 szt.	Dane podmiotu realizującego
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	Dokumentacja techniczna, faktury, protokoły odbioru robót , usług i dostaw – dostępne u beneficjentów	

Projekt nr 27		
Nazwa projektu	Kompleksowe wspieranie przedsiębiorczości i samozatrudnienia	
Podmiot realizujący	Bieszczadzka Agencja Rozwoju Regionalnego	
Lokalizacja projektu	Podobszar rewitalizacji miasto Ustrzyki Dolne	
Cel projektu	Celem główny projektu - rozwój przedsiębiorczości i samozatrudnienia oraz budowa kreatywnych postaw zmierzających do tworzenia nowych miejsc pracy wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji.	
Koncepcja projektu	Wparcie osób planujących rozpoczęcie własne działalności gospodarczej poprzez rozwój kompetencji biznesowych w wyniku zakończenia udziału we wsparciu szkoleniowo-doradczym przygotowującym do uruchomienia i prowadzenia działalności gospodarczej: udział w kursie ABC Działalności Gospodarczej, w ramach którego zaplanowano by szkolenia z kluczowych zagadnień niezbędnych do uruchomienia i prowadzenia biznesu, jak również udzielenie wsparcia finansowego dla osób z najbardziej rokującym pomysłem na przedsięwzięcie biznesowe poprzez udzielenie im bezzwrotnej dotacji i wsparcia pomostowego	
Szacunkowy koszt		
Potencjalne źródło finansowania	RPO WP (EFS) działanie 9.3; minimalna wartość projektu 100 000,00 zł; maks. poziom dofinansowania 85%, wkład własny 15%;	
Szacunkowy termin realizacji	2018-2020	
Wskaźniki rezultatu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba osób pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	20 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba osób pozostających bez pracy, które skorzystały z instrumentów zwrotnych na podjęcie działalności gospodarczej w programie	20 os.	Dane podmiotu realizującego
Liczba osób biorących udział w projekcie	40 os.	
Wskaźniki produktu		
Nazwa wskaźnika	Wartość docelowa	Źródło danych
Liczba przeprowadzonych konkursów/naborów na wnioski dotacyjne	2 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba udzielonych dotacji	20 szt.	Dane podmiotu realizującego
Liczba przeprowadzonych szkoleń	20 szt.	Dane podmiotu realizującego
Sposoby oceny i mierzenia rezultatów przedsięwzięcia	Dokumentacja techniczna, faktury, protokoły odbioru robót, usług i dostaw – dostępne u beneficjentów	

System zarządzania realizacją Programu Struktura zarządzania Programem

System zarządzania Programem Rewitalizacji Gminy Ustrzyki Dolne na lata 2017-2023 na poziomie decyzyjnym i wdrożeniowym został przedstawiony w poniższej tabeli.

Tabela 28. Kompetencje Rady Miejskiej w Ustrzykach Dolnych, Burmistrza Ustrzyk Dolnych i Zespołu ds. Rewitalizacji w systemie zarządzania realizacją Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Ustrzyki Dolne

Podmiot	Zakres zadań
Poziom decyzyjny	
Rada Miejska w Ustrzykach Dolnych	<ul style="list-style-type: none"> • uchwała Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Ustrzyki Dolne na lata 2017-2023, • przyjmuje zmiany (aktualizacje) Lokalnego Programu Rewitalizacji odpowiednią uchwałą, • podejmuje inne uchwały bezpośrednio i/lub pośrednio wpływające na sprawność realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.
Burmistrz Ustrzyk Dolnych	<ul style="list-style-type: none"> • prowadzi ogólną koordynację nad opracowywaniem Programu Rewitalizacji, • przedstawia Radzie Miejskiej informację z realizacji Programu Rewitalizacji (coroczne sprawozdania przygotowane przez Zespół ds. Rewitalizacji), • powołuje Zespół ds. Rewitalizacji, • podejmuje decyzje (merytoryczne i organizacyjne) bezpośrednio i/lub pośrednio wpływające na sprawność realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.
Zespół ds. Rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • organem wspierającym Burmistrza Ustrzyk Dolnych odpowiedzialny za wdrażanie i realizację Lokalnego Programu Rewitalizacji
Poziom wdrożeniowy	
Rada Miejska w Ustrzykach Dolnych	<ul style="list-style-type: none"> • uchwała aktualizację Lokalnego Programu Rewitalizacji w zależności od potrzeb
Burmistrz Ustrzyk Dolnych	<ul style="list-style-type: none"> • podejmuje decyzje o potrzebie aktualizacji Programu Rewitalizacji na podstawie oceny realizacji Programu, sporządzonej przez Zespół ds. Rewitalizacji, • występuje z wnioskiem do Rady Miejskiej o zmianę/aktualizację Programu, • prowadzi ogólną koordynację nad wdrażaniem projektów ujętych w Programie Rewitalizacji, • nadzoruje prace Zespołu ds. Rewitalizacji, • przyjmuje sprawozdanie z realizacji Programu

Zespół ds. Rewitalizacji	Rewitalizacji.
	<ul style="list-style-type: none"> • koordynuje prace referatów merytorycznych i gminnych jednostek organizacyjnych w zakresie aktualizacji i realizacji PR, • koordynuje prace w zakresie przygotowania projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w tym w szczególności wdrożenie i koordynacja procedury przygotowywania projektów rewitalizacji, opiniowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych pod względem zgodności z celami zawartymi w Programie Rewitalizacji oraz koordynacja ich wdrażania, • inicjuje i organizuje przedsięwzięcia informacyjne i promocyjne, dotyczące planowanych projektów rewitalizacyjnych, • monitoruje proces rewitalizacji, w tym zbiera niezbędne dane oraz sporządza sprawdzania z realizacji poszczególnych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, • zbiera propozycje nowych projektów rewitalizacyjnych. • monitoruje możliwości pozyskania dofinansowania na realizację zadań uwzględnionych w Programie Rewitalizacji. • tworzy warunki do współpracy i koordynacji projektów rewitalizacyjnych i poszukuje nowych partnerów do realizacji istotnych projektów.

Zespół ds. Rewitalizacji zostanie powołany Zarządzeniem Burmistrza Ustrzyk Dolnych, który odpowiadał będzie za zarządzanie procesem rewitalizacji, w ramach struktury zarządzania Programem Rewitalizacji Gminy Ustrzyki Dolne na lata 2017-2023 (powyższa tabela). Zespół powołany jest w celu współpracy we wdrażaniu Programu Rewitalizacji.

Zgodnie z Regulamin Zespołu ds. Rewitalizacji, stanowiącym załącznik nr 1 do Zarządzenia Burmistrza Ustrzyk Dolnych pracami Zespołu kieruje Przewodniczący Zespołu, który jednocześnie zwołuje jego posiedzenia. Informacja na temat terminu i miejsca planowanego posiedzenia Zespołu powinna być przekazana nie później niż 3 dni robocze przed zaplanowanym terminem posiedzenia w formie ustalonej przez Zespół (pisemnie, za pośrednictwem poczty elektronicznej lub ustnie). Przewodniczący Zespołu dokonuje podziału zadań i określa terminy ich realizacji. Do obowiązków Sekretarza Zespołu należeć będzie w szczególności sporządzanie protokołów z posiedzeń Zespołu oraz wykonywanie innych czynności powierzonych przez Przewodniczącego Zespołu. Członkowie Zespołu uczestniczą w procesie rewitalizacji, szczególnie w zakresie:

- czynnego udziału w posiedzeniach, identyfikowaniu problemów i wskazywaniu możliwości eliminacji przeszkód w realizacji zadań, opiniowaniu propozycji działań oraz inicjowaniu i zgłaszaniu projektów,
- gromadzenia danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach PR oraz przygotowania raportów na temat wdrożenia PR,
- współpracy z interesariuszami zgłaszającymi swoje zainteresowanie udziałem w procesie rewitalizacji.

W posiedzeniach Zespołu mogą uczestniczyć osoby spoza jego grona, których udział może mieć istotne znaczenie przy realizacji zadań określonych w strukturze zarządzania, zaproszone przez Przewodniczącego Zespołu lub Członków, w charakterze doradców lub ekspertów. Spotkania Zespołu odbywać się będą w miarę potrzeb z inicjatywy Przewodniczącego lub Członków Zespołu

Koszty zarządzania wraz z ramowym harmonogramem realizacji Programu Rewitalizacji

Zgodnie z przyjętą strukturą zarządzania Programem Rewitalizacji w jej skład wchodzi Burmistrza Ustrzyk Dolnych, Rada Miejska w Ustrzykach Dolnych oraz Zespół ds. Rewitalizacji.

Struktura zarządzania Programem jest osadzona w strukturze organizacyjnej Gminy Ustrzyki Dolne. Tym samym wszelkie prace będą wykonywane w ramach kompetencji Zespołu ds. Rewitalizacji, Burmistrza Ustrzyk Dolnych oraz Rady Miejskiej w Ustrzykach Dolnych. Tym samym zadania niezbędne do wdrażania dokumentu wykonywane będą w ramach obowiązków poszczególnych struktur organizacyjnych Gminy Ustrzyki Dolne, dlatego nie określono dodatkowych kosztów ich realizacji. W ramach swoich kompetencji każda z komórek Urzędu i/lub jednostek organizacyjnych Gminy będzie wdrażała te działania, dostosowując w sposób elastyczny swoje zasoby osobowe do określonych aktualnie potrzeb. W zakresie zarządzania środkami finansowymi niezbędnymi do wdrożenia projektów rewitalizacyjnych włączony zostanie Skarbnik Gminy Ustrzyki Dolne.

Harmonogram realizacji Programu został przedstawiony w poniższej tabeli.

Tabela 29. Ramowy harmonogram realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji

Lp.	Termin realizacji	Zadanie
1.	listopad 2017 r.	Podjęcie uchwały przez Radę Miejską w Ustrzykach Dolnych w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Ustrzyki Dolne na lata 2017-2023
2.	listopad 2017 r.	Powołanie Zespołu ds. Rewitalizacji
3.	Styczeń – grudzień 2018 r.	Realizacja poszczególnych projektów rewitalizacyjnych
4.	Styczeń 2019 r.	Opracowanie sprawozdania z realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych za rok 2018
5.	Styczeń – grudzień 2019 r.	Realizacja poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych
6.	Styczeń 2020 r.	Opracowanie sprawozdania z realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych za rok 2019
7.	Styczeń – grudzień 2020 r.	Realizacja poszczególnych projektów rewitalizacyjnych
8.	IV kwartał 2020 r.	Przystąpienie do oceny realizacji Programu
9.	I kwartał 2021 r.	Przystąpienie do aktualizacji Programu na wniosek Burmistrza Ustrzyk Dolnych*
10.	III kwartał 2021 r.	Podjęcie uchwały przez Radę Miejską w Ustrzykach dolnych w sprawie aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Ustrzyki Dolne na lata 2017-2023
11.	IV kwartał 2023 r.	Przystąpienie do opracowania sprawozdania końcowego z realizacji Programu

Objaśnienia: * Decyzja o przystąpieniu do aktualizacji Programu zostanie podjęta przez Burmistrza w oparciu o sporządzoną ocenę sporządzoną przez Zespół ds. Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

System monitorowania i oceny Lokalnego Programu Rewitalizacji

Aby proces rewitalizacji był odpowiednio przeprowadzany niezbędne jest stosowanie systemu monitorowania etapów jego realizacji. Nadzór polegać będzie na gromadzeniu i analizowaniu informacji o realizacji przyjętych projektów. Analiza zarówno danych ilościowych, jak i jakościowych pozwoli, w przypadku wystąpienia takiej konieczności, na wczesne wykrycie niezgodności, a także pozwoli na zapobiegnięcie możliwych do rozpoznania komplikacji.

Program Rewitalizacji obowiązywać będzie do 2023 r. Zgodnie z zaplanowanym ramowym harmonogramem realizacji Programu, IV kwartale 2023 r. Gmina przystąpi do opracowania sprawozdania końcowego z realizacji Programu.

W monitorowaniu brać winny udział wszystkie podmioty zaangażowane we wdrażanie Programu Rewitalizacji, a szczególności:

- Rada Miejska w Ustrzykach Dolnych,
- Burmistrza Ustrzyk Dolnych,
- Zespół ds. Rewitalizacji,
- interesariusze rewitalizacji.

Szczególne role w procesie monitoringu przypada beneficjentom, którzy mają obowiązek monitorowania wdrażania poszczególnych, ujętych w niniejszym dokumencie, projektów.

Na poziomie monitorowania Programu Rewitalizacji głównym podmiotem, monitorującym oraz dokonującym oceny osiągnięcia założonych wskaźników będzie Zespół ds. Rewitalizacji, a w odniesieniu do osiągnięcia celów operacyjnych rewitalizacji Rada Miejska w Ustrzykach Dolnych i Burmistrza Ustrzyk Dolnych. Rola Zespołu ds. Rewitalizacji obejmować będzie jednocześnie monitoring oraz sprawozdawczość. Zespół wspierać będą w wyznaczeniu Burmistrza Ustrzyk Dolnych pracownicy Urzędu Miejskiego w Ustrzykach dolnych.

Wdrażanie Programu Rewitalizacji przeprowadzane będzie w oparciu o monitoring stopnia realizacji celów rewitalizacji oraz zaplanowanych projektów rewitalizacyjnych.

Stosowanie systemu monitorowania etapów realizacji procesu rewitalizacji jest niezbędne, aby został on odpowiednio przeprowadzany. Analiza zarówno danych ilościowych, jak i jakościowych pozwoli w przypadku wystąpienia konieczności aktualizacji Programu, na wczesne wykrycie niezgodności, a także na zapobiegnięcie możliwych do

rozpoznania komplikacji poprzez wprowadzenie koniecznych modyfikacji w reakcji na zmiany.

Monitoring polegać będzie na systematycznym gromadzeniu i analizowaniu danych ilościowych na temat wdrażanych projektów oraz założonych celów rewitalizacji.

Monitorowanie obejmować będzie dwa aspekty wdrażania Programu:

- rzeczowy: polegać będzie na bieżącej inspekcji wykonywanych w danym momencie inwestycji, gromadzeniu danych dotyczących postępów w ich realizacji na bieżąco w miarę postępu prac, a także zapewnieniu zgodności z założeniami i harmonogramem Programu Rewitalizacji umożliwiając ocenę postępu i efektywności jego głównych założeń; pomiary wykonywane będą co roku na podstawie zmian wskaźników produktu i rezultatu przyporządkowanych do konkretnych projektów rewitalizacyjnych oraz wskaźników oddziaływania (wykorzystanych w diagnozie obszaru zdegradowanego) w odniesieniu do celów rewitalizacji – punktem odniesienia będą dane bazowe dostępne na etapie opracowywania dokumentu,
- finansowy: polegać będzie na kontroli finansowania projektów: szacunkowych kosztów oraz stopnia wykorzystania źródeł finansowych, a także trwałości planowanych rezultatów; prowadzony będzie na podstawie okresowych sprawozdań (co 2 lata), które zawierać będą m.in. wysokość wkładu własnego i pozyskanych środków zewnętrznych, poniesione wydatki od początku realizacji projektu oraz w okresie objętym sprawozdaniem oraz informacje o stanie zaawansowania wykonania przyjętego harmonogramu.

Monitoring Programu Rewitalizacji będzie realizowany w oparciu o następujące zasady:

- monitoring realizowany będzie w cyklu rocznym,
- monitoring prowadzony będzie w oparciu o wskaźniki rewitalizacji: ogólne zaprezentowane w tabeli zamieszczonej poniżej oraz szczegółowe – tj. wskaźniki dla poszczególnych projektów rewitalizacyjnych,
- źródłem weryfikacji wskaźników będą dane ze statystyki publicznej (BDL GUS) oraz dane Urzędu Miejskiego w Ustrzykach Dolnych, jednostek podległych i instytucji publicznych,
- monitorowane wskaźniki mogą ulegać modyfikacji, ale wyłącznie w uzasadnionych przypadkach,
- punktem odniesienia, w procesie weryfikacji wskaźników będą dane wykorzystane podczas delimitacji – wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

- w procesie monitoringu, w sytuacji braku postępów, które świadczyłyby o wdrażaniu Programu Rewitalizacji, identyfikowane będą bariery implementacji,
- wyniki monitoringu będą przedstawiane w formie sprawozdań rocznych z realizacji Programu Rewitalizacji, sporządzanych pod koniec roku,
- proces monitoringu prowadzony będzie z uwzględnieniem form szerokiej partycypacji społecznej,
- wprowadzanie zmian/aktualizacji do Programu Rewitalizacji poprzedzone będzie konsultacjami z interesariuszami rewitalizacji i zatwierdzone przez Radę Gminy.
- wszyscy interesariusze będą mieć zagwarantowany równy udział we wdrażaniu Programu Rewitalizacji.

Kompleksowe sprawozdanie, obejmujące dane umożliwiające skuteczny monitoring rzeczowy i finansowy, powinno zawierać następujące dane:

- informacje ogólne,
- informacje dotyczące przebiegu rzeczowego realizacji projektu lub Programu:
 - na poziomie Programu: informacje dotyczące zgłoszonych do realizacji projektów, podpisanych umów lub podjętych decyzji, celów głównych i szczegółowych, stopnia osiągnięcia założonych w Programie wskaźników monitorujących,
 - na poziomie projektu: informacje dotyczące podpisanych umów lub podjętych decyzji, stanu realizacji celów projektu, stopnia osiągnięcia założonych w nim wartości wskaźników,
- informacje dotyczące postępu finansowego, według źródeł pochodzenia środków, zawierające w szczególności zestawienie poniesionych wydatków, zrealizowanych płatności oraz ocenę poziomu wykorzystania środków,
- prognozę przebiegu realizacji Programu lub projektu w kolejnym okresie sprawozdawczym – dla sprawozdań okresowych lub rocznych,
- informacje na temat wypełniania zobowiązań w zakresie informacji i promocji,
- informacje na temat sprawności systemu realizacji,
- informacje o napotkanych problemach, przeprowadzonych kontrolach oraz stwierdzonych nieprawidłowościach.

Założyć należy, iż sprawozdanie może nie zawierać informacji, dotyczących stopnia osiągnięcia wartości wskaźników monitorujących rezultatu, a jedynie wskaźniki produktu.

Program Rewitalizacji podlegał będzie aktualizacji i ocenie stopnia realizacji, dokonanej przez Burmistrza Ustrzyk Dolnych, co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w Lokalny Programie Rewitalizacji.

Za ocenę stopnia realizacji Programu Rewitalizacji odpowiadać będzie Zespół ds. Rewitalizacji zgodnie z przyjętym rozdziałem System zarządzania realizacją Programu.

Tym samym ocena Programu Rewitalizacji zaplanowana została w IV kwartał 2020 r. Ocena sporządzona przez Zespół ds. Rewitalizacji podlegała będzie zaopiniowaniu przez Radę Miejską w Ustrzykach Dolnych oraz ogłoszeniu na stronie podmiotowej Gminy Ustrzyki Dolne oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

W przypadku stwierdzenia, że Program Rewitalizacji wymaga aktualizacji Burmistrza Ustrzyk Dolnych wystąpi do Rady Miejskiej w Ustrzykach Dolnych z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku dołączając ocenę wykonaną przez Zespół ds. Rewitalizacji.

Aktualizacja Programu Rewitalizacji nastąpi w trybie, w jakim był on uchwalany (Dz. U. z 2016 r. poz. 446, 1579, 1948, z 2017 r. poz. 730, 935).

W 2023 r. zostanie opracowane sprawozdanie końcowe z realizacji całego Programu. Celem tej oceny ex-post będzie określenie długotrwałych efektów wdrożenia Programu, w tym wielkości zaangażowanych środków, skuteczności i efektywności pomocy.

Z ewaluacji końcowej wynikać powinny wskazania odnośnie dalszych kierunków polityki rozwoju gminy, szczególnie w zakresie zdefiniowania czynników, które przyczyniły się do sukcesu lub niepowodzenia wdrażania Programu.

Za organizację procesu ewaluacji końcowej odpowiadać będzie Zespół ds. Rewitalizacji oraz Rada Miejska w Ustrzykach Dolnych, jako organ przyjmujący wyniki oceny.

Ocena końcowa powinna zostać zakończona nie później niż 2 lata po zakończeniu okresu programowania. Ocena ta (raport) z realizacji Programu powinien zostać upubliczniony i opublikowany na stronie internetowej Gminy Ustrzyki Dolne oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

Wprowadzenie systemu monitoringu i powiązanej z nim procedury ewaluacji pozwoli wyeliminować problem dezaktualizacji założeń Programu Rewitalizacji. Ewaluacja ma na celu identyfikację oraz poprawę jakości, skuteczności i spójności Programu Rewitalizacji. Jej zadaniem jest zweryfikowanie, czy w wyniku podejmowanych działań osiągnięto oczekiwane rezultaty, które mają wpłynąć na osiągnięcie celów postawionych w Programie.

Mechanizmy włączenia mieszkańców i innych interesariuszy w proces rewitalizacji – partycypacja społeczna

Wytyczne w zakresie rewitalizacji wskazują na potrzebę uwzględniania partycypacji społecznej na czterech etapach: diagnozowania, programowania, wdrażania oraz monitorowania. W niniejszym opracowaniu uwzględniono partycypację społeczną na wszystkich wymaganych etapach rewitalizacji.

Na etapie diagnozowania prowadzone były prace analityczne oraz konsultacje z mieszkańcami gminy (interesariuszami rewitalizacji). Udział mieszkańców, dotyczył w pierwszej kolejności problematyki związanej z właściwym wytyczeniem obszaru zdegradowanego oraz rewitalizacji i obejmował następujące formy:

- spotkania informacyjne z mieszkańcami poświęcone tematyce rewitalizacji, dyskusji na temat problemów występujących w gminie oraz debacie na temat obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji,
- zbieranie uwag ustnych podczas spotkania,
- zbieranie uwag i propozycji przedsięwzięć inwestycyjnych lub społecznych drogą korespondencyjną i drogą elektroniczną,
- badanie ankietowe mieszkańców, dotyczące wyznaczania obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji oraz identyfikacji problemów w poszczególnych sferach w gminie.

Na etapie sporządzania Programu Rewitalizacji istotnym mechanizmem włączenia interesariuszy rewitalizacji była możliwość wniesienia własnej propozycji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego. Prowadzono nabór „fiszek projektowych” poprzez formularze: udostępnione na stronie internetowej gminy, przekazane na spotkaniach z mieszkańcami oraz wysyłane drogą pocztową i drogą elektroniczną do parafii i organizacji pozarządowych działających w gminie. Ponadto powstający dokument był konsultowany z przedstawicielami Urzędu Miejskiego w Ustrzykach Dolnych, Rady Miejskiej, MGOPS i GOK oraz z mieszkańcami Gminy, lokalnymi przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi, którzy brali udział w spotkaniach konsultacyjnych.

Wdrażanie Programu Rewitalizacji będzie miało charakter partycypacyjny ze względu na fakt, iż część planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie realizowana przez podmioty społeczne, które miały możliwość zgłoszenia projektów. Wszelkie uwagi zgłaszane przez Partnerów rewitalizacji, a także mieszkańców gminy przysłużą się lepszemu organizowaniu

systemu wdrażania rewitalizacji. Włączanie mieszkańców, przedsiębiorców oraz innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces wdrażania i zarządzania Programu będzie zapewnione poprzez:

- realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych przez sektor społeczny i/lub gospodarczy,
- organizację konsultacji społecznych, w formie spotkań, w ważnych kwestiach dotyczących wdrażania Programu,
- prowadzenie aktywnej polityki informacyjnej o prowadzonych przedsięwzięciach oraz efektach podejmowanych działań rewitalizacyjnych.

Wszystkie instytucje zaangażowane we wdrażanie Programu, w tym mieszkańcy obszaru rewitalizacji, mają możliwość zgłoszenia nowego zadania do Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ustrzyki Dolne. Proces ten reguluje poniższa procedura:

- propozycję nowego przedsięwzięcia, opisanego zgodnie z kartą projektu Programu Rewitalizacji może zgłosić instytucja użytku publicznego lub mieszkańcy obszaru rewitalizacji, przy czym dana osoba może zgłosić 1 projekt raz na pół roku,
- propozycje działań zbierane będą raz w roku i muszą zostać złożone do Urzędu Miejskiego, do Zespołu ds. Rewitalizacji w wyznaczonym terminie,
- po upływie tego terminu Zespół ds. Rewitalizacji opiniuje zebrane propozycje zadań rewitalizacyjnych dla danego obszaru oraz zgłasza własne zadania,
- na kolejnej sesji Rady Miejskiej przedstawione zostaną zatwierdzone projekty i poddane pod głosowanie Rady Miejskiej.

Wszystkie instytucje zaangażowane we wdrażanie Programu, w tym mieszkańcy obszaru rewitalizacji, mają możliwość zgłoszenia propozycji zmian w Lokalnym Programie Rewitalizacji Gminy Ustrzyki Dolne. Proces ten reguluje poniższa procedura:

- propozycję zmian do Programu wraz z uzasadnieniem może zgłosić instytucja użytku publicznego lub mieszkańcy obszaru rewitalizacji, przy czym dana osoba może zgłosić 1 projekt raz na pół roku,
- propozycje zmian zbierane będą raz w roku i muszą zostać złożone do Urzędu Miejskiego, do Zespołu ds. Rewitalizacji w wyznaczonym terminie,
- po upływie tego terminu Zespół ds. Rewitalizacji opiniuje zebrane propozycje zmian dotyczących Programu Rewitalizacji,
- na kolejnej sesji Rady Miejskiej przedstawione zostaną propozycje zatwierdzonych zmian i poddane pod głosowanie Rady Miejskiej.

Niezbędnym elementem zarządzania procesem rewitalizacji jest uwzględnianie w nim udziału społecznego nie tylko na etapie planowania i wdrażania, ale także na etapie monitorowania Programu Rewitalizacji. Ocena Programu powinna obejmować diagnozę czynników społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych obszaru rewitalizacji, opartą na wskaźnikach oraz opiniach mieszkańców. Partycypacja społeczna na etapie oceny rewitalizacji uwzględnia aktywny udział mieszkańców w szerokich konsultacjach społecznych. Formy i narzędzia aktywnego włączenia mieszkańców w ocenę efektów Programu Rewitalizacji wykorzystane na końcowym etapie to:

- badania sondażowe na temat oceny procesów rewitalizacji,
- ankietyzacja dotycząca ponownej identyfikacji problemów w gminie,
- debata z władzami publicznymi na temat rewitalizacji,
- analiza postrzegania zmian przez mieszkańców na obszarze rewitalizacji,
- spotkania z mieszkańcami połączone z prezentacją efektów rewitalizacji, spacerów rewitalizacyjnych,
- warsztaty z mieszkańcami.

Opisywane instrumenty powinny każdorazowo być dostosowane do lokalnych warunków oraz możliwości działania.

Mechanizmy służące zapewnieniu komplementarności Programu Rewitalizacji

Komplementarność jest jednym z aspektów Lokalnego Programu Rewitalizacji. Połączenia pomiędzy poszczególnymi projektami skutkować mogą dużo lepszym i bardziej efektywnym wykorzystaniem finansowania przeznaczonego na rewitalizację. Zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 opracowanymi przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju wymogiem koniecznym przy opracowywaniu programów rewitalizacji jest konieczność zapewnienia komplementarności w pięciu aspektach: przestrzennym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym i źródłem finansowania.

Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna w Lokalnym programie Rewitalizacji Gminy Ustrzyki Dolne została zapewniona dzięki skupieniu projektów wybranych do realizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji zostały wyznaczone po przeprowadzeniu dokładnej analizy istotnych problemów w pięciu sferach: społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej oraz z uwzględnieniem uwag mieszkańców wnoszonych podczas konsultacji społecznych. Uwzględnienie zarówno danych obiektywnych (GUS, UG, MGOPS w Ustrzykach Dolnych), jak i opinii społeczeństwa świadczy o trafności przestrzennej zaplanowanej, w ramach rewitalizacji, interwencji. Wszystkie podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne skupiają się na obszarze rewitalizacji i są z nim ściśle powiązane. Stanowią odzwierciedlenie problemów i potrzeb rewitalizacyjnych wybranego obszaru rewitalizacji. Realizacja przedsięwzięć przyniesie pozytywne skutki nie tylko dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, ale również dla mieszkańców całej Gminy Ustrzyki Dolne, ponieważ mają one charakter komplementarny – projekty są wzajemnie powiązane ze względu na fakt realizacji w pierwszej kolejności działań o wymiarze infrastrukturalnym, które stworzą niezbędną (z perspektywy celów rewitalizacji) przestrzeń dla rozwoju pozostałych projektów wzmacniających tkankę społeczną. Część przedsięwzięć dotyczy działań podejmowanych dla miejsc lub obiektów użyteczności publicznej. Z infrastruktury tej korzystać będą mogli mieszkańcy obszaru rewitalizacji, jak i

całej gminy. Ich realizacja przyczyni się do ograniczenia rozprzestrzeniania się różnych problemów na dalsze obszary gminy.

Komplementarność problemowa

Komplementarność problemowa w LPR została zapewniona na poziomie poszukiwania rozwiązań (projektów) prowadzących do ograniczenia problemów i zaspokojenia potrzeb, a następnie określenia harmonogramów ich realizacji. Zaplanowane projekty są ze sobą wzajemnie powiązane, a także wzajemnie się dopełniają. Zadania infrastrukturalne, związane z budową lub z remontem budynków użyteczności publicznej bądź termomodernizacją zakładają prowadzenie tam działań o charakterze społecznym (kulturalnym, integracyjnym, edukacyjnym i aktywizującym mieszkańców).

W diagnozie wykazano, iż na obszarze rewitalizacji występuje nagromadzenie problemów w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. W związku z powyższym w ramach przeciwdziałania wspomnianym problemom w pierwszej kolejności skupiono się na działaniach skierowanych na ich zminimalizowanie.

Równocześnie zadania zostały przewidziane w taki sposób, aby jednocześnie przeciwdziałały problemom w różnych sferach. Działania rewitalizacyjne związane z budową nowych obiektów użyteczności publicznej, remontem budynków lub ich termomodernizacją posłużą zarówno poprawie jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji, jak i całej gminy, zwiększeniu ład przestrzennego, jak również będą miały pozytywny wpływ na poprawę jakości środowiska naturalnego.

W ramach Programu Rewitalizacji realizowane będą działania z zakresu przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym oraz zapobiegania procesom wykluczenia i marginalizacji społecznej poprzez działania zwiększające aktywność mieszkańców, w tym dzieci, młodzieży. Dzięki przedsięwzięciom tym możliwe będzie zmniejszenie sytuacji kryzysowej w sferze społecznej, na którą nacisk kładzie niniejszy dokument. Pomimo iż projekty realizowane będą bezpośrednio na terenie podobszarów rewitalizacji, to ich oddziaływanie będzie zdecydowanie szersze. Ich oferta będzie skierowana do wszystkich mieszkańców Gminy Ustrzyki Dolne. Pozwoli to przeciwdziałać przenoszeniu się problemów społecznych i wykluczeniu społecznemu. W celu aktywizacji i integracji grup społecznych planowane jest prowadzenie warsztatów, szkoleń, imprez okolicznościowych i wydarzeń kulturalnych.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna przejawia się w systemie zarządzania, który został zaprojektowany na potrzeby implementacji Programu Rewitalizacji, tym samym zapewniona zostanie współpraca i współdziałania różnych podmiotów działających na rzecz realizacji programu i poprawy stwierdzonej sytuacji kryzysowej obszaru zdegradowanego. Za realizację Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Ustrzyki Dolne na lata 2017-2023 odpowiada Burmistrz Ustrzyk Dolnych, przy współpracy z Radą Miejską w Ustrzykach Dolnych i Zespołem ds. Rewitalizacji. Określenie odpowiednich instrumentów zarządzania i wdrażania opisane zostało w powyższych rozdziałach.

Zespół ds. Rewitalizacji zostanie powołany Zarządzeniem Burmistrza Ustrzyk Dolnych po przyjęciu przez Radę Miejską w Ustrzykach Dolnych uchwały w sprawie przyjęcia Programu Rewitalizacji Gminy Ustrzyki Dolne na lata 2017-2023.

System wdrażania i monitorowania przebiegu procesu został dopasowany do charakteru systemu zarządzania gminy. Każdy potencjalny partner Programu dzięki działaniom Zespołu ds. Rewitalizacji będzie miał zapewniony dostęp do informacji na temat realizacji założeń Programu oraz szansę na uczestnictwo w działaniach edukacyjno-szkoleniowych, dzięki którym dowie się w jaki sposób może zgłaszać i realizować zaproponowane przez siebie zadania. Dodatkowo w ramach procedur zarządczych przewidziano możliwość zgłaszania nowych zadań oraz uwag do istniejącego LPR przez wszystkich zainteresowanych. W ten sposób każdy interesariusz będzie miał wpływ na realizację Programu.

Komplementarność źródeł finansowania

Komplementarność źródeł finansowania LPR została zapewniona poprzez określenie oraz łączenie różnych źródeł finansowania. Przewidziano zarówno przedsięwzięcia współfinansowane przez sektor prywatny, jak i publiczny, środki osób/podmiotów indywidualnych, sektora pozarządowego, jak i pieniądze publiczne – gminne, powiatowe, znajdujące się w dyspozycji jednostek Skarbu Państwa, czy też ostatecznie wsparcie realizowane w ramach pomocy Unii Europejskiej. Także perspektywa przedmiotowa pozwala wskazać różne źródła finansowania, jak np. EFRR, EFS.

Komplementarność źródeł finansowania określona została w rozdziale dotyczącym szacunkowych ram finansowych PR, gdzie na poziomie szczegółowego opisu projektu

określono źródła publiczne i prywatne (ze wskazaniem potencjalnych projektodawców oraz instytucji współfinansujących).

Gmina w pierwszej kolejności zakłada wykorzystanie zewnętrznych źródeł finansowania, w tym funduszy europejskich dedykowanych rewitalizacji. Jednakże, w trakcie trwania Programu, zakłada się prowadzenie działań edukacyjnych dla różnych podmiotów z zakresu możliwości włączenia się w proces rewitalizacji. Mając to na uwadze, Miasto w trakcie realizacji Programu, będzie starało się pozyskać partnerów partycypujących w kosztach realizacji działań i projektów służących wyprowadzaniu obszaru ze stanu kryzysowego poprzez współpracę z różnymi podmiotami.

